

การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ

สารนิพนธ์
ของ
นางสุรัตนา เทียงตรง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๘๙๕.๙๑๓ -
๘๕๕๔ ก
๙.๓

การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ

บทคัดย่อ
ของ
นางสุรัตนา เทียงตรง

20 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2547

๒ ๒๕๑๓๐๔

สุรัตนา เทียงตรง.(2547) การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ.สารนิพนธ์
กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์วินัย ภูระหงษ์.

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาท
การ ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2492 - พ.ศ. 2493 จำนวน 9 เรื่อง โดยวิเคราะห์จากภูมิหลัง บุคลิกภาพ
ภายนอกและบุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายชาย 10 ตัว และตัวละครเอกฝ่ายหญิง 10 ตัว
ใช้วิธีการวิจัยเอกสารและเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายชายเป็นตัวละครที่มาจากชนชั้นสูงมี
การศึกษาดี ตัวละครบางตัวสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ และมีการประกอบอาชีพหลากหลาย
ซึ่งแตกต่างกับภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายหญิงจะเป็นตัวละครที่มาจากทุกระดับ มีการศึกษาและตัว
ละคร บางตัวสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ และจะมีการประกอบอาชีพในขณะที่ยังเป็นโสดหรือ
เป็นหม้าย เมื่อสมรสแล้วเป็นแม่บ้านอย่างเดียว

ด้านบุคลิกภาพภายนอก หลวงวิจิตรวาทการเน้นบุคลิกภาพภายนอกของตัวละครเอก ฝ่าย
หญิงให้มีบุคลิกภาพภายนอกสวยงามแต่ตัวละครเอกฝ่ายชายไม่เน้นลักษณะบุคลิกภาพภายนอก

ด้านบุคลิกภาพภายใน ตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีบุคลิกภาพทั้ง
ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายชาย คือ มีความเป็นสุภาพบุรุษ มี
คุณธรรม รักเดียวใจเดียวและไม่ยึดติดพรหมจรรย์สตรี ส่วนบุคลิกภาพภายในของตัวละครเอก
ฝ่ายหญิง คือ มีความเป็นกุลสตรี มีคุณธรรม รักเดียวใจเดียวและยังติดอยู่ในห่วงกิเลสตัณหา

**ANALYTICAL STUDY OF THE MAJOR CHARACTERS IN
LUANG VICHIT VADAKAN'S NOVELS**

**AN ABSTRACT
BY
MRS. SURATTANA THIENGTRONG**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University
May 2004**

Surattana Thiengtrong. (2004). *Analytical Study of the Major Characters in Luang Vichit Vadakan's Novels*. Master project., M.Ed. (Thai). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Vinai Bhurahongse.

This study aimed to analyze the major characters in nine of Luang Vichit Vadakan's novels printed during 1949 — 1950 through background, external personality, and internal personality of 10 male characters and 10 female characters by studying documents and it was presented as analytical description.

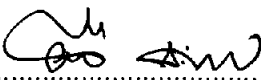
The results revealed that background of male characters was descending from high class society with well education degree, some were graduated from abroad, and worked in various occupations. These were different from that of female characters which was descending from low to high class society, everyone got education degree and some were graduated from abroad, and worked as they were single or widow, however, they would be a housewife after marriage.

In term of external personality, Luang Vichit Vadakan focused external personality of female characters as beauty whereas that of male characters were not focused.

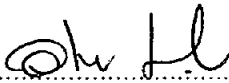
According to internal personality, male and female characters would have both complex and simple personality. Internal personality of male characters were gentleman manner, moral, one – love, and not relied on woman's virgin, whereas those of male characters were lady manner, moral, one – love, and tied with lust.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

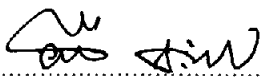
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

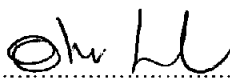

.....
(อาจารย์วินัย ภูระหงษ์)

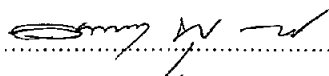
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

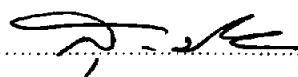
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์วินัย ภูระหงษ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทนา พุทธเมตะ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
(รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 12 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

การเรียบเรียงสารนิพนธ์เรื่อง“การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ” สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ คำแนะนำ การเอาใจใส่ดูแลและการเสียสละเวลาในการตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ของ อาจารย์วินัย ภูระหงษ์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมสารนิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ดร. อัมพร สุขเกษม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ จินตนา พุทธเมตะ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบเค้าโครงสารนิพนธ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียบเรียงเค้าโครงสารนิพนธ์และเรียบเรียงสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์พัชนี โชติกลเสถียรและรองศาสตราจารย์ อัครา บุญทิพย์ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีค่าอันเป็นแนวทางทำให้การเรียบเรียงสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดี

ข้าพเจ้าขอระลึกถึงพระคุณของบิดามารดาที่ได้เลี้ยงดูและอบรมบ่มนิสัยให้ข้าพเจ้ามีใจรักในการอ่านและเขียนหนังสือตลอดจนอาจารย์ที่สอนวิชาภาษาไทยให้แก่ข้าพเจ้าในอดีตจนถึงปัจจุบันทุกท่านที่เป็นผู้จุดประกายความรักในภาษาไทยให้แก่ข้าพเจ้าจนกระทั่งข้าพเจ้าประสบความสำเร็จทั้งดงามในชีวิต

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จมิได้หากปราศจากคุณอาสุภาพ ศิริกุล ตลอดจนญาติพี่น้องในสกุลศิริกุลทุกคนให้ความเอื้อเฟื้อแก่มารดาของข้าพเจ้าในยามเจ็บป่วย ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านในหมวดวิชาภาษาไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองที่ให้การสนับสนุนการลาศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ขอขอบใจน้องๆวิชาเอกภาษาไทยทุกคนที่ช่วยเหลือเป็นธุระในการพิมพ์งานสารนิพนธ์ฉบับนี้และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความสนใจในการเรียบเรียงสารนิพนธ์

สุรัตนา เทียงตรง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	2
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	2
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	3
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
2	การวิเคราะห์ตัวละครเอก/ฝ่ายชาย	8
	วัชรนาในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง	8
	เจ้าชายโสภณาในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง	13
	กอบเกียรติในเรื่องคืนสวรรค์-วันสวาท	18
	พิสัยในเรื่องผจญชีวิต	22
	ข้าพเจ้าในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง	28
	ข้าพเจ้าในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน	35
	เจ้าชายภัสมาในเรื่องมรสุมแห่งชีวิต	40
	ข้าพเจ้าในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า	46
	นิพนธ์ในเรื่องห่วงรักเหวลึก	52
	ขวัญไชยในเรื่องอาทิตอัสดง	56
	ลักษณะภาพรวมของตัวละครเอกฝ่ายชาย	65
3	การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายหญิง	68
	อัญชลีในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง	68
	มณฑินีในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง	74
	นางลักษณในเรื่องคืนสวรรค์ – วันสวาท	81
	ยุพเยาว์ในเรื่องผจญชีวิต	92
	เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3(ต่อ)	เจ้าหญิงมียวาดีในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน	108
	มุสณีในเรื่องมรสุมแห่งชีวิต	118
	สุมามาลย์ในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า	128
	ประพิมพรรณในเรื่องห้วงรักเหวลึก	136
	พิไลลักษณ์ในเรื่องอาทิตย์อัสดง	151
	ลักษณะภาพรวมของตัวละครเอกฝ่ายหญิง	163
4	บทสรุป อภิปรายผล	166
	บรรณานุกรม	171
	ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	174

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในศิลปะและวิทยาการเกือบทุกด้านทุกสาขา เช่น การทูต การเมืองและการปกครอง การศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี อักษรศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี วรรณคดี การละคร ตลอดจนการประพันธ์เรื่องสั้นและ นวนิยาย

นวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการเป็นนิยายที่เป็นภาพสะท้อนสังคมยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง การปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นเรื่องราวในนวนิยายตลอดจนบุคลิกภาพของตัวละครจะมีลักษณะเป็นไปตามค่านิยมของสังคมในยุคนั้น ดังที่ ชัดสุณี สินธุสิงห์ ได้กล่าวว่า ในด้านเนื้อเรื่อง ยุคหนึ่งสมัยหนึ่งจะนิยมเรื่องราวชนิดหนึ่ง ความนิยมนี้เกิดจากความเป็นไปของสังคมในยุคนั้น เป็นต้นว่าในประเทศไทยสมัยต้นตัวในระบอบประชาธิปไตยและในยามสงคราม ตั้งแต่กรณีพิพาทอินโดจีนจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สองจะเห็นได้ว่าเรื่องราวในวรรณคดีส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักชาติ เรื่องที่แสดงความปรารถนาที่จะก้าวหน้าให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น (ชัดสุณี สินธุสิงห์. 2532 : 44) ซึ่งสอดคล้องกับสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มั่นนโยบายในการพัฒนาประเทศชาติให้ทันสมัยทัดเทียมกับอารยประเทศ ฉะนั้นหลวงวิจิตรวาทการในฐานะที่เป็นนักการเมืองและนักประพันธ์ในยุคนั้น วรรณกรรมของท่านจึงสนองนโยบายทางการเมืองและอุดมคติตลอดจนค่านิยมของสังคมในยุคนั้น ดังเช่น ชัดสุณี สินธุสิงห์ ได้อ้างถึง วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ได้เปรียบเทียบนักประพันธ์เสมือนบุคคลสามคนในตัวบุคคลเดียวกันคือเป็นผู้แต่งบทประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นพลเมืองอีกด้วย ถ้ามองกวีในฐานะผู้แต่งบทประพันธ์ก็คือมองกวีในแง่ศิลปิน กวีหรือผู้ประพันธ์ก็ย่อมต้องการสร้างผลงานของตนให้ไพเราะถูกต้องตามหลักภาษาและฉันทลักษณ์ ในประเด็นนี้ผู้ประพันธ์เองก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมเนื่องจากเขาใช้ภาษาเดียวกันกับคนในสังคมที่เขาอยู่เพราะวรรณคดีมิใช่เป็นการแสดงออก (Expression) ของผู้ประพันธ์เท่านั้น แต่ควรจะต้องเป็นการติดต่อสื่อสาร (Communication) ระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่านอีกด้วย นอกจากนี้ในฐานะที่นักประพันธ์หรือกวีเป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมสมัยนั้นทั้งทางด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาหรือการเมืองไม่มากนักน้อย สิ่งต่างๆ เหล่านี้กำหนดโลกทัศน์ (Weltanschauung) และชีวิตทัศน์ของนักประพันธ์ (ชัดสุณี สินธุสิงห์. 2532 : 43 - 44) ซึ่งในเรื่องนี้ จิตรลดา สุวดีกุล ได้เสนอความคิดเห็นว่านวนิยายกับชีวิตมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพราะนวนิยายเป็นศิลปกรรมที่จำลองชีวิตมนุษย์ออกมาแสดงให้เห็นผู้อ่านได้รับทราบว่าบุคคลในนวนิยายถึงแม้จะไม่ใช่ว่า

บุคคลที่มีอยู่จริงแต่ก็มีลักษณะที่ยอมรับว่าเป็นแบบฉบับของคนที่มีอยู่จริง พฤติกรรมต่างๆ ที่ตัวละครแสดงจึงสะท้อนมาจากพฤติกรรมของมนุษย์จริงในสังคม (จิตรลดา สุวัตติกุล. 2518 : 1)

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการในฐานะที่ตัวละครเอกในนวนิยายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้มองเห็นบุคลิกภาพของชายและหญิงในอุดมคติตามค่านิยมของสังคมสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาบุคลิกภาพตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษามุขภาพตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการจะช่วยให้มองเห็นภาพบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตามค่านิยมของสังคมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งทำให้เห็นแนวทางพัฒนาการบุคลิกภาพของชายและหญิงในสังคมในอดีตที่สืบเนื่องมาจนถึงสมัยปัจจุบันได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะนวนิยายแนวชีวิตของหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งรวมเล่มตีพิมพ์ ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2492 - พ.ศ. 2493 เพราะเป็นช่วงเวลาที่หลวงวิจิตรวาทการออกจากราชการเนื่องจากคดีอาชญากรรมสงครามมาประกอบอาชีพเป็นนักประพันธ์และได้ประพันธ์นวนิยายในช่วงเวลานี้มากที่สุดโดยเลือกเฉพาะเรื่องที่แสดงบุคลิกลักษณะตัวละครเอกเด่น จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่

1. กุหลาบเมาะลำเลิง ตัวละครเอก ได้แก่ วัชรวิทย์ เจ้าชายโสภณ อนุรักษ์และมัทนีย์
2. คินสวรงค์ - วันสวาท ตัวละครเอก ได้แก่ กอบเกียรติ นงลักษณ์
3. ผจญชีวิต ตัวละครเอก ได้แก่ พิสมัย ยุพเยาว์
4. บัลลังก์เชียงรุ่ง ตัวละครเอก ได้แก่ ข้าพเจ้า เฟื่องฟ้า
5. ฟากฟ้าสาละวิน ตัวละครเอก ได้แก่ ข้าพเจ้า มียะวดี
6. มรสุมชีวิต ตัวละครเอก ได้แก่ เจ้าชายภัสมา ศุภณี
7. สวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า ตัวละครเอก ได้แก่ ข้าพเจ้า สุมาลย์

- 8 อาทิตยอัสดง ตัวละครเอก ได้แก่ ขวัญไชย พิไลลักษณ์
9. หวังรัก-เหวสีก ตัวละครเอก ได้แก่ นิพนธ์ ประพิมพรรณ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาข้อมูลในด้านต่างๆ คือ

1.1 ศึกษานวนิยายแนวชีวิตของหลวงวิจิตรวาทการที่ตีพิมพ์ ใน พ.ศ. 2492 - พ.ศ. 2493

1.2 ศึกษาเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ตัวละครเอก

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์บุคลิกภาพของตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการโดยการวิเคราะห์จากบทสนทนาและคำบรรยายของผู้ประพันธ์ในด้านต่อไปนี้

2.1. บุคลิกภาพภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา อายุ การแต่งกาย ฯลฯ

2.2. บุคลิกภาพภายใน เช่น ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างๆ

3. เสนอผลการศึกษาค้นคว้า แบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาตามแนวเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บุคลิกภาพของตัวละคร

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร

สายทิพย์ นุกูลกิจ กล่าวว่า ตัวละคร คือ บุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นมาเพื่อกระทำพฤติกรรมในเรื่อง หรือเป็นผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องและมีบทบาทในเรื่องเป็นผู้ทำให้เรื่องเคลื่อนไหวดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางซึ่งมิได้หมายถึงมนุษย์เท่านั้น อาจรวมถึงสัตว์พืช และสิ่งของด้วย รายละเอียดของตัวละครที่ควรศึกษาได้แก่

1. ประเภทตัวละคร แบ่งตามลักษณะบทบาท และความสำคัญของตัวละคร ได้ดังนี้

1.1 ตัวละครเอก (Premedical or Major Character) คือ ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องหรือตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด

1.2 ตัวละครประกอบ (Subordinate or Minor Character) คือ ตัวละครที่มีบทบาทรองลงไปจากตัวละครเอกเป็นตัวละครที่ทำให้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวละครเอกเคลื่อนไหวไปสู่จุดหมายปลายทาง ตัวละครประกอบบางตัวอาจมีบทบาทเด่นพอๆ กับตัวละครเอกก็ได้ แต่มักเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอก

2. ลักษณะนิสัยตัวละคร การกำหนดลักษณะนิสัยของตัวละคร นิยมทำกัน 2 วิธี คือ

2.1 ตัวละครที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน (Flat Character) คือ ตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นตัวแทนความคิดหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น เป็นคนดู ใจดี หรือซื่อสัตย์ เป็นต้น

2.2 ตัวละครที่มีลักษณะซับซ้อน (Round Character) คือ ตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีลักษณะนิสัยหลากหลายคล้ายปุชุนทั่วไป ตัวละครแบบนี้ผู้แต่งมักจะไม่นำเสนอโดยตรงว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร ผู้อ่านจะต้องศึกษาจากส่วนประกอบอื่นๆ เอาเอง ตัวละครแบบนี้มีลักษณะคล้ายบุคคลในชีวิตจริงและมีส่วนช่วยให้เรื่องบันเทิงคดีมีลักษณะสมจริงยิ่งขึ้นด้วย

3. บทบาทหรือบุคลิกภาพของตัวละคร การกำหนดบทบาทของตัวละครมีอยู่ 2 วิธี คือ

3.1 ตัวละครที่มีบทบาทคงที่ (Static Character) คือ ตัวละครที่มีบุคลิกคงที่ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ

3.2 ตัวละครที่มีบทบาทเปลี่ยนแปลง (Dynamic Character) คือ ตัวละครที่ปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัย บุคลิกลักษณะและทัศนคติไปตามประสบการณ์หรือสภาพจิตใจได้เมื่อมีเหตุการณ์อันสมควรหรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า สิ่งแวดล้อมเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้บุคลิกภาพของตัวละครเปลี่ยนไป (สายทิพย์ นุกูลกิจ.2534 :121-122)

นอกจากนี้ยังมีเอกสารอื่นๆ ที่กล่าวถึงตัวละครอีกหลายเล่ม แต่โดยภาพรวมแล้วจะมีลักษณะทำนองเดียวกันจึงไม่กล่าวถึง จึงขอสรุปสาระสำคัญของตัวละคร แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ตัวละครเอก (Major Character) และตัวละครประกอบ (Minor Character) ส่วนทางด้านลักษณะนิสัยตัวละครแบ่งออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ ตัวละครที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน (Flat Character) และตัวละครที่มีลักษณะซับซ้อน (Round Character) และด้านบุคลิกภาพของตัวละครได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวละครที่มีบุคลิกภาพคงที่ (Static Character) ก็คือ ตัวละครที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน และตัวละครที่ลักษณะนิสัยไม่คงที่ (Dynamic Character) ก็คือ ตัวละครที่มีลักษณะซับซ้อนนั่นเอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บุคลิกภาพตัวละคร

บุคลิกภาพตัวละครเป็นบุคลิกลักษณะสมมุติที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างขึ้นในนวนิยายซึ่งมีเอกสารและงานวิจัยหลายเล่มกล่าวไว้ ดังนี้

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ กล่าวว่า บุคคลและเหตุการณ์ในนิทานร้อยแก้ว (นวนิยาย) จะเป็นสิ่งที่วิเศษในคติสร้างขึ้นก็จริง แต่ทว่าไม่ได้สร้างขึ้นอย่างปากกาพาไปหากสร้างขึ้นตามเค้าความ

เป็นจริงหรืออย่างน้อยก็ถูกตามหลักจิตวิทยา กล่าวคือต้องเป็นมนุษย์ปุถุชนอย่างเราท่านถึงจะดีเลิศ หรือหรือเลวประดาเสียอย่างไรก็ต้องมีความเป็นมนุษย์อยู่ (วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2531 : 58)

วัลยา วิวัฒน์ศร กล่าวว่า การสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครนั้นทำได้โดยตรงและโดยอ้อม การสร้างบุคลิกลักษณะโดยตรงเกิดขึ้นเมื่อเราได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครจากผู้เล่าเรื่อง จากตัวละครอื่นหรือจากตัวละครเอง (วัลยา วิวัฒน์ศร. 2532 : 112)

วาสนา บุญสม ศึกษาบทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ โดยศึกษาในลักษณะทั่วไปของตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือลักษณะทางกายภาพและบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและคุณสมบัติเฉพาะตัว การศึกษา ฐานะสังคม และอาชีพ โดยวิธีการสรุปลักษณะตัวละครจากการอ่านตัวบทนวนิยายและอ้างอิงคำบรรยายของผู้ประพันธ์ประกอบ (วาสนา บุญสม. 2535 : 49 - 68)

ศุภร จารุวรรณ ได้วิเคราะห์ลักษณะแบบฉบับของตัวละครในนวนิยายพาฝันระหว่างพุทธศักราช 2480 - 2516 โดยศึกษาจากบุคลิกภาพของตัวละครซึ่งแบ่งออกเป็นบุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพคือรูปร่าง ผิวพรรณ หน้าตา อายุ การแต่งกายและบุคลิกภาพภายใน ได้แก่ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ทางด้านลักษณะนิสัยคือลักษณะนิสัยส่วนตัวและลักษณะนิสัยอื่นๆ ส่วนทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ คำพูดที่สนทนากับบุคคลอื่น คำพูดที่ตัวละครคิดในใจ การแสดงออกทางกิริยาท่าทาง การแสดงออกทางวจนภาษา โดยวิธีการสรุปภาพรวมที่เป็นแบบฉบับของตัวละครเอก และอ้างอิงคำบรรยายของผู้ประพันธ์ประกอบบุคลิกภาพของตัวละครที่ปรากฏ (ศุภร จารุวรรณ. 2541 : 47 - 125)

นฤมล พิตประยูร วิเคราะห์นวนิยายแนวชีวิตของหลวงวิจิตรวาทการ และได้ศึกษาการสร้างตัวละครในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการพบว่าการสร้างตัวละคร 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ตัวละครประเภทน้อยลักษณะ (Flat Character) คือตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อนและแสดงลักษณะนิสัยในด้านเดียวไม่เปลี่ยนแปลง พลตรีหลวงวิจิตรวาทการสร้างตัวละครลักษณะนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวเสริมบุคลิกภาพตัวละครหลายลักษณะให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น และท่านยังใช้ตัวละครประเภทนี้ช่วยเน้นความสำคัญของแก่นเรื่อง นอกจากนี้การใช้ตัวละครน้อยลักษณะให้มีบทบาทในเรื่องด้วยนั้นทำให้มีผลดีคือจะช่วยให้ผู้ประพันธ์สามารถควบคุมให้เรื่องดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายได้ง่ายกว่าการใช้ตัวละครหลายลักษณะเพียงอย่างเดียว

2. ตัวละครประเภทหลายลักษณะ (Round Character) ตัวละครประเภทนี้จะมีลักษณะของมนุษย์ที่พบได้ทั่วไปที่ยังมีความรัก โลภ โกรธ หลง และมนุษย์ทั่วไปก็ได้ มิได้มีนิสัยหรือบุคลิกภาพเพียงด้านเดียว และมนุษย์ล้วนแต่มีข้อดีข้อบกพร่องมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป การศึกษาพบว่านวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการมีความสมจริงและน่าสนใจ กลวิธีสร้างตัวละครประเภทนี้เป็นตัวละครเอกในนวนิยายเกือบทุกเรื่องของท่านโดยที่ท่านได้กำหนดให้อุปนิสัยที่มีความหลากหลายของตัวละครเอกนี้ส่งผลกระทบไปยังตัวละครอื่นๆ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งทำให้เนื้อเรื่องดำเนินไป

นฤมล พิตประยูรใช้วิธีการวิเคราะห์โดยบรรยายสรุปลักษณะของตัวละครน้อยลักษณะ และมากลักษณะจากข้อมูลที่ได้อ่านจากตัวบทนวนิยายและอ้างอิงคำบรรยายของผู้ประพันธ์ ประกอบการสรุปของผู้วิจัยเอง (นฤมล พิตประยูร. 2541 : 67 - 69)

วิมลมาศ ปฤชากุล ได้ศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 - 2488 โดยการจัดกลุ่มตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตามภูมิหลัง ลักษณะนิสัย และ บุคลิกลักษณะ แล้วแยกประเภทตามกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มตัวละครเอกฝ่ายชาย

1. ตัวละครเอกฝ่ายชายประเภทน้อยลักษณะ แบ่งออกเป็น
 - 1.1 ตัวละครเอกฝ่ายชายประเภทอุดมคติทางด้านความดีงาม
 - 1.2 ตัวละครเอกฝ่ายชายประเภทอุดมคติทางด้านการเมือง
2. ตัวละครเอกฝ่ายชายประเภทหลายลักษณะ

กลุ่มตัวละครเอกฝ่ายหญิง

1. ตัวละครเอกฝ่ายหญิงประเภทน้อยลักษณะ
 - 1.1 ตัวละครเอกฝ่ายหญิงประเภทอุดมคติทางด้านความดีความงาม
 - 1.2 ตัวละครเอกฝ่ายหญิงประเภทอุดมคติทางด้านการเมือง
 - 1.3 ตัวละครเอกฝ่ายหญิงประเภทน่าเห็นอกเห็นใจ
2. ตัวละครเอกฝ่ายหญิงประเภทหลายลักษณะ

วิมลมาศ ปฤชากุลได้ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยบรรยายภูมิหลังของตัวละครแต่ละตัวและ เรื่องราวความเป็นมาของตัวละครเอกนั้นๆ สลับกับการยกตัวอย่างคำบรรยายของผู้ประพันธ์มา ประกอบเพื่อให้เห็นลักษณะบุคลิกภาพตัวละครตามกลุ่มนั้นๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น (วิมลมาศ ปฤชากุล. 2542 : 14 - 80)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดจะพบว่าการวิเคราะห์ตัวละครเอกในงานวิจัยมี การวิเคราะห์ตัวละครเอกโดยใช้วิธีการ 2 แบบ คือ

1. วิเคราะห์ตัวละครเอกจากการศึกษาบุคลิกภาพภายนอก (ลักษณะทางกายภาพ) บุคลิกภาพภายใน (ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม)
2. วิเคราะห์ตัวละครเอกตามประเภทของตัวละครคือลักษณะของตัวละครแบบน้อย ลักษณะ (Flat Character) และตัวละครแบบหลายลักษณะ (Round Character)

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการแบบที่ 1 คือ การวิเคราะห์บุคลิกภาพภายนอก (ลักษณะทาง กายภาพ) และบุคลิกภาพภายใน (ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม) มาใช้ในการวิเคราะห์ตัวละครเอกใน นวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการทั้ง 9 เรื่อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจะได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ลักษณะตัวละครเอก
ในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการต่อไป

บทที่ 2

การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชาย

นวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการเป็นเรื่องเล่าที่ผู้ประพันธ์สมมติขึ้นมาจากจินตนาการ และประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้ประพันธ์ ผู้ประพันธ์ใช้ตัวละครซึ่งเป็นบุคคลสมมติขึ้นมาเพื่อให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างสนุกสนาน น่าสนใจ น่าติดตาม สายทิพย์ นุกุลกิจกล่าวว่า ตัวละครคือผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ในเรื่องตัวละครนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้ว เรื่องราวต่างๆ ในนวนิยายก็ย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ตัวละครในนวนิยายย่อมมีได้ไม่จำกัดทั้งในส่วนที่เป็นตัวละครเอกและตัวละครประกอบ สุดแต่จะเห็นว่าเหมาะสม ตัวละครเอกของเรื่องคือตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง อาจมีทั้งฝ่ายชายฝ่ายหญิงหรืออาจมีเพียงฝ่ายเดียวก็ได้ (สายทิพย์ นุกุลกิจ. 2534 : 183 - 184)

การศึกษาตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการผู้ศึกษาได้ศึกษาตัวละครเอกฝ่ายชายจากนวนิยายแนวชีวิตซึ่งรวมเล่มตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ.2492 - พ.ศ.2493 จำนวน 9 เรื่อง โดยผู้ศึกษาจะวิเคราะห์และศึกษาตัวละครที่ละตัวตามลำดับในด้านต่อไปนี้

1. ภูมิหลัง.
2. บุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา อายุ การแต่งกาย ฯลฯ
3. บุคลิกภาพภายใน ได้แก่ ลักษณะนิสัยใจคอและพฤติกรรมต่างๆ

ตัวละครเอกชายในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการทั้ง 9 เรื่อง ได้แก่ วัชร และ เจ้าชายโสภณา ในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง กอบเกียรติ ในเรื่อง คีนสวรรค์-วันสวาท พิสัย ในเรื่องผจญชีวิต ข้าพเจ้า ในเรื่องบังลังก์เชียงรุ่ง ข้าพเจ้า ในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน เจ้าชายภัสมา ในเรื่องมรสุมแห่งชีวิต ข้าพเจ้า ในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า นิพนธ์ ในเรื่องห้วงรักเหวลึก และ ขวัญไชย ในเรื่องอาทิตย์อัสดง รวมทั้งหมด 10 ตัว

วัชรในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง

ภูมิหลัง

วัชรเป็นชายหนุ่มชาวรามัญอายุประมาณ 25 ปี มีบิดามารดาเป็นมหาเศรษฐีเจ้าของป่าไม้ที่เมาะลำเลิง โดยมีผู้อำนวยการป่าไม้คอยดูแลผลประโยชน์ให้และผู้อำนวยการป่าไม้มี ลูกสาว

สวยชื่อ มณฑิณี แต่ครอบครัวของวัชรอยู่ที่ยางสาวดี จึงเป็นเหตุให้วัชราได้ผูกพันรักใคร่กับอัญชลีสาวงามที่สุดในเมืองหงสาวดี ซึ่งเจ้าชายโสภณาพระเจ้าหลานเธอของพระเจ้ากรุงหงสาวดี ก็ผูกพันรักใคร่อยู่เช่นกัน วัชรากับเจ้าชายโสภณาเป็นเพื่อนรักกันมาก และหมอบดูในเมืองหงสาวดีได้พยากรณ์ว่า เจ้าชายโสภณาและวัชรมีเนื้อคู่คนเดียวกัน คือ อัญชลี เพราะลักษณะเนื้อคู่ของวัชรา กับเจ้าชายโสภณามีลักษณะเหมือนกัน วัชรากับเจ้าชายโสภณาได้อธิษฐานเสี่ยงทายโยนเสมารูปพระเจดีย์หงสาวดี ใครจะได้เป็นคู่ครองที่แท้จริงของอัญชลี ผลของการเสี่ยงทายเจ้าชายโสภณาได้ชัยชนะ วัชราจึงหลีกทางให้โดยจะเดินทางไปดูงานป่าไม้ที่เมาะลำเลิงให้บิดา แต่ในคืนก่อนเดินทางมีเหตุการณ์ทำให้วัชราได้เสียกับอัญชลี แต่วัชรามั่นคงในคำมั่นสัญญาและเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าอัญชลีจะต้องเป็นเนื้อคู่ของเจ้าชายโสภณาจึงไม่เปลี่ยนแปลงความตั้งใจเดิม วัชราเดินทางมาเมาะ-ลำเลิงและได้ผูกพันรักใคร่กับมณฑิณี ในที่สุดก็ได้ครองรักกับมณฑิณี

บุคลิกภาพภายนอก

วัชราเป็นชายหนุ่มรูปงามและมีลักษณะคล่องแคล่วว่องไวโดยเห็นได้จากที่ชาวหงสาวดีกล่าวถึงรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติและคุณสมบัติของเจ้าชายโสภณา และวัชราว่ามีอยู่เท่าๆ กัน ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... แล้วการพูดจาก็เป็นไปในทางโต้เถียงกันว่า ใครเหมาะสมมากกว่าใครเถียงไปเท่าไรก็ไม่สามารถเอาชนะได้เพราะสมบัติต่างๆ คือ รูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติและคุณสมบัติของชายหนุ่มทั้งสองนั้นมีอยู่เท่าๆ กัน ... ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาท. 2542 : 7)

และ “ ... วัชราลูกชายผู้เรืองอำนาจและยศศักดิ์สูงการเป็นชายหนุ่มที่แคล่วคล่องว่องไว... ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 5)

บุคลิกภาพภายใน

วัชราเป็นตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นให้มีบุคลิกภาพซับซ้อน ดังนั้นวัชราจึงมีพฤติกรรมที่เหมือนมนุษย์ปุถุชนที่มีทั้งความดีและความไม่ดี

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวาจางาม

วัชราเป็นตัวละครที่มีการสำรวมกิริยาวาจาและมารยาท ไม่พูดและแสดงกิริยาอาการที่ไม่งามต่อหน้าหญิงคนรัก เมื่อวัชราได้ฟังคำพยากรณ์ของโหรที่ทำนายเรื่องเนื้อคู่ของเจ้าชายโสภณาว่ามีลักษณะเหมือนอัญชลีทุกประการ วัชรามีความรู้สึกคัดค้านอยู่ในใจว่าโหรคงจะ

ได้สินบนจากเจ้าชายโสภณาให้ทำนายโชคชะตาเช่นนั้นแต่ด้วยความเป็นสุภาพบุรุษจึงได้แต่เพียงคิดคำนึงอยู่ในใจ ไม่ได้แสดงกิริยาวาจาไม่งามให้ปรากฏแก่ตาของทุกคนที่อยู่ในสถานที่นั้น ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ผู้ที่ไม่สบายใจมากที่สุดเวลานั้นคือวัชรา เขาอยากจะพูดออกมาว่าเป็นอุบายของเจ้าชายให้สินบนแก่หมอดูเพื่อทำนายสิ่งที่เจ้าชายต้องพระประสงค์แต่เขาเองต้องรักษามารยาท เขาไม่ควรที่จะแสดงกิริยาอาการที่ไม่ดีอย่างไรออกมาต่อหน้าอัณฐลีเลยเป็นอันขาดแต่ในใจของเขานั้น เขานึกแน่ใจว่าหมอดูคนนี้เป็นคนของเจ้าชายรับสินบนของเจ้าชาย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 10)

1.2 ปกป้องเกียรติของสตรีที่รัก

เมื่อวัชราได้ถูกควบคุมตัวมาหงสาวดีในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ในเรื่องลักพาอัณฐลีในฐานะคู่อภิเษกสมรสของเจ้าชายโสภณาไปอยู่ด้วยกันที่เมาะลำเลิง วัชราได้แสดงความเป็นสุภาพบุรุษและความไม่เห็นแก่ตนโดยปกป้องเกียรติของคนรัก เมื่อให้การแก่เสนาบดีที่ชำระความว่า

“ผมขอสารภาพทุกข้อหา” วัชราตอบ

“ไม่จริง ความผิดทั้งหมดเป็นของฉัน เธอไม่มีความผิด” อัณฐลีพูด

“ผมก็ขอยืนยันว่าไม่เป็นความจริงตามข้อหานี้” เจ้าชายโสภณากล่าว

“ยังไม่ถึงเวลาที่คนอื่นจะพูด” ท่านเสนาบดีวังสอดขึ้น “วัชราให้การต่อไปได้”

“ผมไม่สามารถมองเห็นอัณฐลีที่รักของผม ตกอยู่ในมือของชายอื่น ผมจึงวิ่งวอนให้อัณฐลีติดตามผม

ไป อัณฐลีไม่ยอมไป ผมจึงออกเดินทางไปเมาะลำเลิง ทำประหนึ่งว่าจะไม่กลับมาเห็นอีก อัณฐลีไม่สามารถจะขัดได้ ก็ต้องทิ้งการแต่งงานตามผมไป ความผิดทั้งหมดเป็นของผม ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 83)

1.3 มีความรับผิดชอบ

วัชราเป็นคนที่มีความเสียสละและรับผิดชอบเพื่อไม่ให้เจ้าชายโสภณาและอัณฐลีได้รับความเดือดร้อนในแผนการที่ปลอมตนเป็นคนรับใช้ของเจ้าชายโสภณาเพื่อลอบเข้าหาอัณฐลีด้วยจุดประสงค์ที่จะให้อัณฐลีได้ตั้งครมภ์ตามพระราชประสงค์ของพระเจ้ากรุงหงสาวดี ดังข้อความที่วัชรา กล่าวกับเจ้าชายโสภณาว่า

“คือว่าถ้าเกิดการพลั้งพลาดและเขาจับได้ เจ้าชายจะต้องไม่เผยความจริงและเป็นอันขาดว่า เรื่องนี้เป็นความคิดของเจ้าชายหรือเป็นเรื่องที่อัญชลีรู้เห็นด้วย ถ้ามีการพลัดพลั้งอย่างนั้นก็ให้หม่อมฉันตายเสียคนเดียวอย่าให้เจ้าชายและอัญชลีต้องตายด้วย”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2542 : 114)

1.4 ยกย่องและให้เกียรติบุคคลอื่น

วัชรราเป็นตัวละครที่ให้ความเคารพยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น เมื่อมีวาสนาได้เป็นเพื่อนกับเจ้าชายโสภณาซึ่งเป็นพระเจ้าหลานเธอของพระเจ้ากรุงหงสาวดี วัชราก็ให้เกียรติเจ้าชายโสภณาอย่างเสมอต้นเสมอปลายไม่ว่าจะเป็นการติงสตาลในลานพระเจดีย์หงสาวดีหรือการให้โรพยากรณ์โชคชะตาชีวิต วัชราก็จะถวายพระเกียรติให้เจ้าชายโสภณาได้มีโอกาสก่อนเสมอตั้งข้อความที่เจ้าชายโสภณาตรัสกับวัชรารว่า

“ตกลง” โสภณาพูด “ดูฉันสองคนก็แล้วกัน ไหนๆ ก็ได้มาแล้ว เอ้าวัชรารบอกปีเดือนวันเกิดของเธอมานะ”

“ดูเจ้าชายก่อนดีกว่า” วัชรารพูด

“เมื่อไหร่ฉันก็ติงสตาลให้ก่อนแล้ว” โสภณาตอบ “คราวนี้เธอต้องดูหมอก่อนฉัน”

“หม่อมฉันต้องถวายพระเกียรติแต่เจ้านาย ขอให้หมอตระจโชคชะตาของเจ้านายก่อน”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 7)

1.5 สำนึกผิด

วัชรราเป็นตัวละครที่รู้สึกตนในการกระทำผิดและสำนึกผิดในการกระทำของตนที่ผ่านมาในเรื่องที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของบิดาและการที่ตนเองได้ความบริสุทธิ์ของอัญชลีและมัทนินี้โดยไม่มีประเพณีการแต่งงานตั้งข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... วัชรราได้กล่าวคำขอโทษบิดาหลายครั้งหลายหน และยอมรับด้วยความรู้สึกอย่างจริงจัง ว่าการกระทำของตนนั้นเป็นความผิดอย่างร้ายแรง เขารับรองว่าต่อไปนี้ เขาจะไม่ขัดขืนคำสั่งของบิดา อันที่จริงบิดาก็เชื่อ ว่าลูกชายได้แลเห็นผลร้ายของการฝ่าฝืนคำสั่งนั้นอย่างชัดเจน และคงจะไม่ประพฤติผิดอีกต่อไป แต่เพื่อความมั่นใจ ภายหลังที่ได้พูดจากันอยู่ช้านานแล้ว บิดาได้พาเขาขึ้นไปมัสการพระเจดีย์หงสา และให้เขาพูดต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ว่าเขารู้สึกถึงความผิด ซึ่งเขายอมรับว่า เป็นความผิดของเขาแต่ผู้เดียว เริ่มต้นแต่การทำลายความบริสุทธิ์ของหญิง ซึ่งเขาไม่ควรทำจนกระทั่งถึงการขัดคำสั่งของพ่อ

บิดาได้ให้เขาทำสัตย์ปฏิญาณ ไม่แต่เฉพาะว่าจะไม่ขัดขืนคำสั่งของบิดาต่อไปอีกเท่านั้น แต่เขาต้องให้คำมั่นต่อหน้าองค์พระเจดีย์หงสา ว่าต่อไปนี้เขาจะไม่ทำลายความบริสุทธิ์ของหญิง จนกว่าจะได้มีการสู่ขอและแต่งงานตามประเพณี ซึ่งเขาได้ให้ความสัตย์ทุกประการ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 189)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

วัชรมาเป็นลูกที่มีคุณธรรมเพราะมีความกตัญญูต่อบิดา เขาจะรู้สึกเป็นห่วงบิดาเมื่อเขาได้กระทำเรื่องราวที่อาจเดือดร้อนถึงบิดาได้ ดังเช่นตอนที่เขาถูกจับในข้อหาลักพาตัวอภิเษกสมรสของเจ้าชายโสภณานันมาเมาะลำเลิงบุคคลที่เขาห่วงมากก็คือบิดาดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ผู้ที่วัชรเป็นห่วงมากก็คือบิดาของตนเองตามข้าหลวงพิเศษได้ความว่า บิดาของตนเองอยู่ในฐานะลำบากเหมือนกัน ท่านผู้นี้ได้เข้าเฝ้าพระเจ้ากรุงหงสาวดีกราบทูลมูลเหตุที่ลูกชายมาเมาะลำเลิงด้วยความหมดหวังที่จะได้แต่งงานกับอัญชลีและเพื่อหลีกเลี่ยงให้การสมรสระหว่างเจ้าชายโสภณและอัญชลีได้เป็นไปโดยเรียบร้อย แต่คำกราบบังคมทูลอย่างนี้ไม่แน่ว่าพระเจ้ากรุงหงสาวดีจะทรงเชื่อหรือไม่แต่พระบิดาของเจ้าชายโสภณานันนั้นไม่ยอมเชื่อเลยหาว่าบิดาของวัชรารู้เห็นเป็นใจกับลูกชายมาจนกระทั่งถึงบัดนี้บิดาของวัชรายังมิได้ถูกจับกุมเรื่องจะเป็นอย่างไรต่อไปจะรู้กันแน่เมื่อวัชรและอัญชลีเข้าไปถึงหงสาวดี ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 75)

2.2 สำนึกในบาป

วัชรเป็นตัวละครที่มีคุณธรรมมีความสำนึกในบาปโดยเฉพาะบาปที่ได้ทำต่อบิดา เมื่อเขาได้กระทำผิดเรื่องชู้สาวกับมณฑิณีโดยมิได้ขออนุญาตบิดามารดาฝ่ายหญิง ต่อมาเมื่อมณฑิณีได้รับการส่งออกจากพระเจ้ากรุงหงสาวดีให้เป็นคู่หมั้นของเจ้าชายรัชทายาท วัชรได้ทำการหมั้นพระบรม เสด็จานุภาพกราบทูลความจริงต่อพระเจ้าหงสาวดีว่ามณฑิณีเป็นภรรยาของตนทำให้พระเจ้าหงสาวดีกริ้วและเรียกบิดาของวัชรมาเข้าเฝ้าเพื่อให้อำนาจการปิดปากไม่ให้วัชรพูดเรื่องมณฑิณีเป็นภรรยาของวัชรเพราะมณฑิณีเป็นคู่อภิเษกของเจ้าชายรัชทายาทเหตุการณ์นี้ทำให้บิดาของวัชรโทมนัสจนน้ำตาไหล วัชรเห็นบิดาน้ำตาไหลจึงรู้สึกที่ตนเองทำบาปกับบิดาเพราะเป็นเหตุให้บิดาน้ำตาไหล ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เขามองดูหน้าพ่อและก็เป็นครั้งแรกในชีวิตของเขาเหมือนกันที่แลเห็นน้ำตาของพ่อคลออยู่ที่ตาทั้งสองข้าง ตั้งแต่เขาเกิดมาไม่เคยเห็นพ่ออยู่ในสภาพอย่างนั้น ภาพความโทมนัสของพ่อทำให้เขาลืมเรื่องอื่นๆหมด ลืมเรื่องอัญชลี ลืมเรื่องมณฑิณี นึกถึงได้แต่พ่อของเขาคนเดียว เขารู้สึกว่าการที่ลูกทำให้น้ำตาของพ่อไหลออกมานั้นเป็นบาปกรรมอย่างร้ายแรงที่สุด ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 183)

3. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

วัชรราเป็นตัวละครเอกที่ยังคงความเป็นมนุษย์ปุถุชนมีกิเลสตัณหาอยู่ในจิตวิญญาณเมื่อรักสตรีใดแล้วไม่สามารถหักห้ามความรู้สึกในเรื่องรักใคร่ของตนเองได้ ดังที่ทราบว่ายัญชลิจะต้องอภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณา แต่เมื่อวัชรราทราบว่าอัญชลิมีจิตใจตรงกันก็ได้ตอบสนองความรักจนกระทั่งอัญชลิเสียความบริสุทธิ์ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เขาทรุดกายเลื่อนลงจากคันทาเอาหลังพิงคันทาอย่างสบาย อัญชลิได้เอนกายลงบนตักของเขา แขนซ้ายประคองร่างของอัญชลิ ร่างที่เขาฝันมาช้านาน ฝันว่าจะได้กอดประคอง ความฝันเพ่งมาเป็นความจริงในวันนี้ แขนขวาของเขาโอบกอดอยู่เบื้องบน แม้ท้องฟ้าจะมีดวงจันทร์ เพียงแต่แสงดาวก็ส่องสว่างเพียงพอที่จะให้ความงามในดวงหน้าของอัญชลิ ความงามซึ่งไม่สามารถจะเปรียบได้ในหงสาวดี เป็นการยากเหลือเกินที่จะหักห้ามหัวใจ ในเมื่ออยู่ใกล้ความงามชนิดนี้ เขาก็มองหน้าลงไปใกล้ อัญชลิได้เบือนหน้าหนี เขาจูบประทับที่แก้มของอัญชลิ สุดท้ายพรอันร่ำรวย เป็นความหวานชื่นอย่างสูงสุดที่เขาเคยพบมาในชีวิตของเขา ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2542 : 28 - 29)

วัชรราเป็นตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน(Round Character) มีบุคลิกหลายลักษณะเหมือนบุคคลจริง มีทั้งลักษณะดี และลักษณะไม่ดีซึ่งเป็นสภาพปกติของมนุษย์ปุถุชน โดยพื้นฐานแล้ววัชรราเป็นคนมีจิตใจดีงาม ความเป็นสุภาพบุรุษ ยกย่องให้เกียรติบุคคลอื่น มีคุณธรรม แต่เมื่อตกอยู่ในห้วงของความรักก็ยังคงความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่มีกิเลสตัณหา จึงทำให้หญิงคนรักของวัชรราเสียความบริสุทธิ์ก่อนที่จะมีประเพณีการแต่งงาน

เจ้าชายโสภณา ในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง

ภูมิหลัง

เจ้าชายโสภณาเป็นพระเจ้าหลานเธอของพระเจ้ากรุงหงสาวดี มีวัชรราเป็นพระสหายรักตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ เจ้าชายโสภณาและวัชรราหลงรักหญิงสาวคนเดียวกันชื่ออัญชลิ ต่อมาเจ้าชายโสภณาได้อภิเษกสมรสกับอัญชลิ โดยมีพระบรมราชโองการของพระเจ้าหงสาวดี แม้จะผ่านพิธีอภิเษกสมรสแล้ว เจ้าชายโสภณากับอัญชลิก็ได้อยู่ร่วมกันในฐานะพระสวามีและพระชายาตามพฤตินัยเพราะเจ้าชายทรงให้สัญญากับวัชรราว่าจะไม่ทรงเกี่ยวข้องกับอัญชลิฉันท์สาว เพราะอัญชลิเป็นภรรยาของวัชราก่อนที่จะเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับพระองค์ ต่อมาอัญชลิทราบว่าวัชรราได้ให้หญิงสาวสวยชาวเมาะลำเลิงชื่อมณฑิเป็นภรรยาอีกคนหนึ่งจึงเกิดความเสียใจและเปลี่ยนใจยินยอมเป็นพระชายาของเจ้าชายโสภณาด้วยความเต็มใจเพราะเจ้าชายโสภณา มีความรักเดียวใจเดียวต่ออัญชลิ ชีวิตรักของทั้งสองจึงจบลงอย่างสุขนาฏกรรม

บุคลิกภาพภายนอก

เจ้าชายโสภณาเป็นเจ้าชายหนุ่มรูปงามกิริยามารยาทเรียบร้อยอ่อนโยน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า “...เจ้าชายโสภณารักใคร่ใฝ่ฝันในอัญชลีมาช้านาน เป็นเจ้าชายรูปงามและเป็นที่รักใคร่ในราชวงศ์ มีหวังจะได้ดำรงตำแหน่งสูงในวันข้างหน้า...” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 4)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเจ้าชายโสภณา

1. ความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวาจางาม

เจ้าชายโสภณาเป็นตัวละครที่มีกิริยาวาจางดงาม จะพูดสิ่งใดก็มีการไตร่ตรองก่อนที่จะพูด แม้แต่เวลาที่จะสารภาพความในใจต่อหน้าใคร วัชราและอัญชลีก็ได้ใช้คำเจรจาที่ไพเราะหาได้ถึงความศักดิ์สิทธิ์ขององค์เจดีย์หงสาวดีเป็นที่ตั้งก่อนจะสารภาพรัก จึงเป็นคำสารภาพที่ฟังดูศักดิ์สิทธิ์และมีได้หมั่นหมายมน้ำใจหญิงที่พระองค์รัก ดังคำสารภาพรักของเจ้าชายโสภณาว่า

“ฉันกรงใจ เกรงจะเสียมารยาท และเกรงจะทำความโกรธแค้นให้อัญชลี ความงามที่นั่งรวมอยู่ในศาลาเดียวกันกับพวกเรานี้ แต่ฉันจำเป็นต้องสารภาพต่อหน้าอัญชลี ต่อหน้าหมอดู ต่อหน้าวัชราซึ่งเป็นเพื่อนและต่อหน้าองค์พระเจดีย์หงสาวดีซึ่งฉันนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์อย่างสูงสุด ฉันจำเป็นต้องสารภาพว่าผู้หญิงคนเดียวที่อยู่ในห้วงรักและห้วงนึกของฉันคืออัญชลีซึ่งอยู่กับพวกเราที่นี่”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 9 -10)

1.2 ปกป้องเกียรติสตรีที่รัก

เมื่ออัญชลีตกลงใจไปเฝ้าพระเจ้าหงสาวดีเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษ ที่ฝ่าฝืนพระบรมราชโองการหนีการอภิเษกสมรสพระราชทาน และขอความเป็นอิสระให้สามารถ ไปไหนมาไหนได้ เพราะถูกพระเจ้าหงสาวดีกักบริเวณให้อยู่แต่ภายในตำหนักกับเจ้าชายโสภณา เจ้าชายโสภณามีความห่วงใยในสวัสดิภาพของหญิงคนรักและปกป้องคนรักมิได้ทรงปล่อยให้อัญชลีไปเฝ้าโดยลำพัง เจ้าชายได้เสด็จตามไปด้วยเพราะกลัวว่าอัญชลีจะถูกละเลยออกไปทำให้ได้รับพระราชอาญา ครั้นเมื่อพระเจ้าหงสาวดีไม่พอพระราชหฤทัยให้อัญชลีขอความเป็นอิสระให้ไปไหนมาไหนได้โดยสะดวก เจ้าชายโสภณาก็ทรงแก้ข้อกล่าวหาโดยทรงออกรับว่า อัญชลีเป็นสามัญชนมาก่อน

เคยไปไหนได้อิสระ เมื่อต้องอยู่แต่ภายในวังจึงรู้สึกไม่เป็นอิสระ ดังข้อความที่พระเจ้าหงสาวดีตรัสกับอัญชลีว่า

“กับออกตรงๆ เสียก็แล้วกัน ว่าเจ้าต้องการจะไปพบผัวเก่าของเจ้า”

“หาไม่ได้พระเจ้าค่ะ” เจ้าชายโสภณาจึงตอบ เพื่อไม่ให้อัญชลีพูดอะไรรุนแรงออกไป “อัญชลีมิได้มีความประสงค์อย่างนั้น”

“แล้วเขาประสงค์อะไร?”

“คืออัญชลีไม่เคยเป็นชาววัง” เจ้าชายโสภณาช่วยทูล “พ่อแม่เลี้ยงมาอย่างเป็นอิสระ ไปไหนได้ตามชอบใจ โดยมีพี่เลี้ยงติดตามเพียงคนเดียว เมื่อต้องมามีชีวิตอยู่อย่างชาววัง ซึ่งไปทางไหนไม่ได้ ก็ย่อมมีความเดือดร้อนเป็นธรรมดาพระเจ้าค่ะ”

“ฉันนึกว่าฉันได้เลี้ยงเขาอย่างดี เลี้ยงอย่างเป็นสะใภ้ ถ้าเขาเป็นเมียของพระเจ้าแผ่นดิน เขาก็จะต้องมีชีวิตอยู่อย่างนี้”

“เป็นพระมหากษัตริย์สุดแล้วพระเจ้าค่ะ” เจ้าชายโสภณาทูลตอบ “ถ้าจะเปรียบอัญชลี กับนกตัวหนึ่ง เธอก็ไม่ใช่ชนกเลี้ยง แต่เป็นนกป่า ซึ่งเคยมีอิสระที่จะบินไปทางไหนได้ตามใจชอบ มาถูกเก็บใส่กรงเข้า ก็เดือดร้อน แม้ว่าการนั้นจะเป็นกรงทองก็ดี”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 106)

1.3 รักษาคำมั่นสัญญา

เมื่อทราบว่ายัญชลีกับวัชรชาติได้เสียเป็นสามีภริยากันแล้ว แต่อัญชลีต้องมาอภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณาเพราะขัดพระบรมราชโองการของพระเจ้าหงสาวดีไม่ได้ เจ้าชายโสภณาเป็นผู้มีความเป็นสุภาพบุรุษจึงให้คำมั่นสัญญากับวัชรชาติว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับอัญชลีในฐานะชู้สาว แสดงให้เห็นว่าเป็นชายชาติศรีที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ ดังข้อความที่เจ้าชายโสภณาตรัสว่า

“ฉันมีความตั้งใจอย่างนี้ วัชรชาติ เป็นความตั้งใจจริงของฉัน ฉันจะไม่แตะต้องอัญชลี แม้จะถูกส่งตัวให้เข้าอยู่ร่วมหอหรืออย่างไรก็ตามที่ ฉันจะถือว่าอัญชลีเป็นเมียของเพื่อน และเมียของเพื่อนนั้น ฉันต้องถือเป็นเทพธิดาซึ่งฉันแตะต้องไม่ได้ เธอเชื่อไหมวัชรชาติว่าฉันอาจจะทำได้เช่นนั้น”

“หม่อมฉันเชื่อ มิตรภาพของเจ้าชายเป็นสิ่งที่มิคุณค่าเหลือล้น เจ้าชายทรงเป็นเจ้านายที่มีเกียรติอย่างแท้จริง หม่อมฉันเชื่อว่าเจ้าชายจะทรงทำได้อย่างที่รับสั่ง ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 90)

1.4 มีความกล้าหาญ

เมื่อเจ้าชายโสภณาทรงวางแผนให้วัชรชาติลอบเข้าหาอัญชลีเพื่อให้อัญชลีตั้งครรภ์ตามเงื่อนไขที่พระเจ้ากรุงหงสาวดีตั้งไว้แต่วัชรชาติถูกจับตัวได้ เจ้าชายไม่ยอมให้เพื่อนรับผิดชอบแต่ผู้เดียวเมื่อเห็นเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ทรงมีความกล้าหาญ กล้าสารภาพผิดเพื่อช่วยเพื่อนดังข้อความที่เจ้าชายตรัสกับพระเจ้าหงสาวดีว่า “ข้าเจ้าขอรับผิด” เจ้าชายโสภณาทูล

“เรื่องทั้งหมดเป็นความผิดของข้าเจ้า” “แน่ละ” พระเจ้าหงสาวดีตรัส “ความผิดที่ร้ายแรงของเจ้าก็คือเจ้าคอยจะนึกว่าเจ้าฉลาดกว่าลงเสียเรื่อยไป” “ข้าเจ้าขอรับพระอาญาทุกอย่าง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 118)

1.5 มีความเสียสละ

เมื่อเจ้าชายโสภณาแลเห็นว่าวัชรและอัญชลีรักกัน จึงมีความเสียสละทรงยกเล็กข้อตกลงในการเสี่ยงทาย ยินยอมยกอัญชลีให้แก่วัชรเพื่อเห็นแก่ความสุขของเพื่อน ดังข้อความที่วัชรากล่าวว่า

“เจ้าชายทรงเอาอำนาจอะไรมายกให้ อัญชลียังไม่ได้เป็นของเจ้าชาย” “เอาเถอะ หมายความว่าฉันหลีกทางให้แก่เธอ” เจ้าชายโสภณาพูด “ขอให้เธออยู่ในหงสาวดี สู้อัญชลีเป็นของเธอ ส่วนฉันจะไปเสียให้พ้น”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 31)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความยุติธรรม

เจ้าชายอยู่ในฐานะที่จะเลือกคู่ครองโดยอาศัยพระราชอำนาจของพระเจ้ากรุงหงสาวดีได้โดยไม่ต้องเกรงใจใคร ถ้าเป็นการทาบทามสู่ขอจากพระเจ้ากรุงหงสาวดี พ่อแม่ของหญิงสาวชาวรามัญทุกคน ก็ไม่มีใครกล้าขัดพระราชประสงค์ แต่เจ้าชายให้ความเป็นธรรมแก่วัชรซึ่งเป็นเพื่อน โดยให้โอกาสเสี่ยงทายต่อหน้าองค์เจดีย์หงสาเพื่อมอบอำนาจให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ตัดสินว่าใครจะเป็นคู่ครองของอัญชลี อันเป็นคุณธรรมที่มีความยุติธรรมและแสดงความมีน้ำใจ ดังข้อความที่เจ้าชายโสภณาตรัสว่า

“แล้วคนที่ได้ชัยชนะในการเสี่ยงทาย มีอำนาจที่จะติดต่อขอความรักโดยตรงจากอัญชลี ให้ผู้ใหญ่จัดการสู่ขอแต่งงาน ส่วนผู้ที่แพ้ในการเสี่ยงทายจะต้องไม่เกี่ยวข้องแย่งชิง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 15)

ครั้งการเสี่ยงทายปรากฏว่าเจ้าชายชนะ วัชรปราชัย เจ้าชายมิได้แสดงความดีใจ กลับให้โอกาสแก่เพื่อนอีกโดยตรัสว่า “เสี่ยงทายครั้งเดียวเห็นจะไม่แน่” เจ้าชายโสภณาผู้ชนะพูดด้วยน้ำเสียงที่ออกมาจากความจริง“เราลองเสี่ยงทายให้ถึงสามครั้งคงจะเป็นผลแน่ชัด”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 16)

2.2 มองโลกในแง่ดี

เจ้าชายโสภณาทรงคิดว่าเรื่องราวยุ่งยากทั้งหลายที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าชายโสภณา อัญชลีและวัชราไม่มีใครเป็นฝ่ายผิด ทุกคนทำถูกต้องหมด ดังข้อความที่เจ้าชายโสภณาตรัสกับ อัญชลีว่า

“อันที่จริงก็ไม่ใช่ความผิดของเธอ และไม่ใช่ความผิดของใคร ฉันรู้สึว่าคนทุกคนทำถูกต้องทั้งนั้น”
(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 95)

3. ไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรีที่รัก

เจ้าชายโสภณาไม่ได้ยึดถือพรหมจรรย์ของสตรีเป็นสิ่งสำคัญในการอภิเษกสมรส ทรงถือว่าคุณค่าของความรักนั้นสำคัญกว่าดังข้อความที่เจ้าชายโสภณาตรัสกับอัญชลีว่า

“สิ่งของที่ล่วงมาแล้ว และเราตั้งต้นชีวิตใหม่” เจ้าชายพูด

“หมายความว่าอะไรคะ?” อัญชลีถาม

“หมายความว่าต่อไปนี้อัญชลีเป็นของฉัน”

“แต่อัญชลีเสียไปแล้ว และเสียไปมากด้วย”

“อัญชลีไม่มีอะไรเสีย อัญชลียังมีทั้งความงาม ความดี และความน่ารักทุกอย่าง อย่าง ความรักของพี่ ที่มีในอัญชลี ก็ไม่มีเวลาจิตจางหรือถดถอยลงไป ขอให้น้องตั้งต้นชีวิตใหม่ และเป็นของพี่แต่ผู้เดียว”

เขาอยู่ในวงแขนของกันและกัน เจ้าชายจูบอัญชลีอย่างไม่หยุดหย่อน ทำความซาบซ่านให้แก่อัญชลี ยิ่งเสียกว่าเมื่อเธอตกอยู่ในมือของวัชราครั้งแรก อัญชลีออกจากวงแขนของเจ้าชายไปมองดูที่หน้าต่าง ซึ่งมีสวนดอกไม้อย่างงดงาม แต่อัญชลีเพิ่งเห็นสวยเห็นงามในวันนั้นเอง สวนดอกไม้ก็เป็นสวนดอกไม้ อย่างเดิม ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แต่ความหมกมุ่นขุ่นใจที่มีอยู่ตลอดมา อัญชลีไม่เคยเห็นดอกไม้ในสวนนั้นสวยมาแต่ก่อน เพิ่งมาเห็นในวันนี้ เมื่อได้เปลี่ยนใจ เปลี่ยนความคิด สลัดทิ้งความขุ่นหมองทั้งหลาย ก็มองเห็นสวนดอกไม้ นั้นเป็นที่สวยงามขึ้นมา

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 188)

เจ้าชายโสภณาเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat Character) เป็นตัวละครเอกที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ มีคุณธรรมและไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรีที่ตนรัก มีความมั่นคงในความรักที่แท้จริง

กอบเกียรติในเรื่องคินสวรรค์ วันสวาท

ภูมิหลัง

กอบเกียรติเป็นชายหนุ่มอายุประมาณ 27 - 28 ปี ครอบครัวของกอบเกียรติมีภูมิสำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร บิดามารดามีฐานะดี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 4 คน เป็นน้องสาว 2 คน น้องชาย 2 คน สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษโดยทุนของรัฐบาลไทยจึงต้องกลับมารับราชการ เขาได้แต่งงานครั้งแรกกับนางลักษณ์ ภายหลังหย่าร้าง เพราะบิดามารดารังเกียจเมื่อทราบว่า นางลักษณ์มีเชื้อสายบริสุทธิ เป็นแม่หม้ายลูกติด ภายหลังการหย่าร้างได้แต่งงานใหม่กับโฉมเจ็ด แต่ชีวิตแต่งงานไม่ราบรื่น หลังจากบิดาถึงแก่กรรมกอบเกียรติกลายเป็นคนล้มละลายต้องออกจากราชการเพราะมีหนี้สินล้นพ้นตัว กอบเกียรติรู้สึกผิดที่ทอดทิ้งนางลักษณ์มาแต่งงานกับโฉมเจ็ด ผู้ซึ่งชอบสร้างหนี้สินให้แก่กอบเกียรติจนกลายเป็นคนล้มละลาย

บุคลิกภายนอก

ผู้ประพันธ์ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคลิกภายนอกของกอบเกียรติ เพียงแต่บรรยายว่าไม่ได้เป็นผู้ชายรูปงาม ดังข้อความที่นางลักษณ์แสดงความรู้สึกว่า

“... ผู้ชายคนนี้ถูกชะตากับเธอ เธอไม่เคยรู้จักมาก่อน แต่การพบครั้งแรกก็ยังทิ้งรอยแห่งความถูกอกถูกใจไว้ เขาไม่ใช่ผู้ชายที่รูปสวย แต่ก็ไม่มีอะไรที่น่าเกลียด ท่าทางของเขาเป็นผู้ใหญ่ เขาไม่พูดอะไรมาก แต่แววตาของเขาแสดงว่าเขามีความสนใจในนางลักษณ์อยู่ไม่น้อย ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 55)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมกอบเกียรติ

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวาจางาม

กอบเกียรติเป็นคนมีวาทีศิลปสามารถเจรจาได้เป็นที่ไพเราะจับใจแก่ผู้ฟังโดยเฉพาะผู้หญิง เมื่อกอบเกียรติถูกออกจากราชการเพราะมีหนี้สินล้นพ้นตัว ได้เดินทางมาหานางลักษณ์และใช้คำพูดที่มีเชิงวาทีศิลปเพื่อให้นางลักษณ์มีความสงสารและมีความเห็นใจ ดังข้อความที่กอบเกียรติกล่าวกับนางลักษณ์ว่า

“พี่รู้” เขาเริ่มพูด “ว่าการที่พี่มาหาน้องนี้ เป็นการมาอย่างสันคิต แต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำประการใด เพราะมันสันคิตจริงๆ ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะถือทิฐิมานะในเมื่อรู้สึกตัวว่าหมด หนทางแล้ว พี่ไม่ได้มาหาน้องอย่างถือตัวว่าเป็นผัวเก่า แต่พี่มาเหมือนอย่างคนที่เดินกลางแดดร้อนจัด ในท้องทุ่งที่แห้งแล้งนึกได้ว่า มีต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่งกำลังแตกกิ่งก้านสาขาสามารถจะขอความกำบังของร่มเงาได้บ้าง ก็เร่ร่อนมา”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2545 : 193)

1.2 ยกย่องให้เกียรติสตรี

กอบเกียรติเป็นคนที่ยกย่องให้เกียรติสตรีที่ตนรัก ไม่พูดอะไรให้คนรักสะเทือนใจ กอบเกียรติพูดให้นงลักษณ์เกิดความภูมิใจว่ากอบเกียรติ ถือว่าตนมีวาสนาที่ได้เป็นเจ้าของสตรีงามเช่นนงลักษณ์ และได้บอกต่อไปว่าอีกไม่ช้าความดีของนงลักษณ์ก็จะเข้าครอบครองดวงใจของเขาเช่นเดียวกับความงามของนงลักษณ์ การพูดเช่นนี้เป็นการพูดยกย่องหญิงที่ตนรัก ดังข้อความที่กอบเกียรติกับนงลักษณ์สนทนากันหลังจากเสร็จพิธีแต่งงาน

“น้องไม่เหนื่อยมากหรือ วันนี้?”

“น้องไม่ได้ทำอะไร คุณแม่ทำคนเดียว ท่านเหนื่อย ท่านปลื้ม ปลื้มที่ได้ลูกเขยดีเกินวาสนาของลูกสาว”

“ไม่ใช่เกินวาสนา พี่เองพี่รู้สึกเป็นวาสนาของตัวเองที่มาพบน้อง”

“พี่ยังพูดติดกับน้อง ก็ยังทำให้น้องรู้สึกสบายใจมากขึ้น”

“ขอให้น้องสบายใจ พี่รักน้อง ความงามของน้องเข้าครองหัวใจของพี่และเชื่อว่าต่อไป ความดีของน้องก็จะเป็นเจ้าของหัวใจของพี่อย่างเดียวกัน”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 91)

ในฐานะที่กอบเกียรติเป็นสุภาพบุรุษ เมื่อบิดามารดามีความปรารถนาให้เขาหย่าขาดกับนงลักษณ์ เขาไม่ปรารถนาจะทำลายชื่อเสียงของนงลักษณ์ ไม่ฟ้องหย่านงลักษณ์ด้วยการประจานเรื่องไม่ดีในอดีตของนงลักษณ์ เขาได้ยื่นข้อเสนอให้นงลักษณ์เป็นฝ่ายฟ้องหย่ากอบเกียรติว่า กอบเกียรติเป็นฝ่ายทอดทิ้งนงลักษณ์ก่อนดังข้อความที่กอบเกียรติกล่าวว่

“อ้างว่าพี่ทอดทิ้ง กลับบ้านดึก ไม่กลับเสียบ้าง เลี้ยงน้องไม่เป็นธรรม น้องจึงฟ้องหย่าหรือขอหย่า”

“เพื่อประโยชน์อะไร?” นงลักษณ์ถาม

“เพื่อไม่ให้น้องเป็นฝ่ายเสียหาย ถ้าพี่เป็นฝ่ายขอหย่าหรือฟ้องหย่า พี่ก็ต้องกล่าวโทษน้อง และน้องจะเป็นฝ่ายเสียหาย แต่นี่พี่ยอมให้น้องกล่าวโทษพี่ พี่ยอมเป็นฝ่ายเสียเองเราอาจจะหย่ากันได้โดยที่น้องไม่ต้องเสียหายอะไรเลย”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2545 : 109)

1.3 ไม่เอาเปรียบสตรี

กอบเกียรติแสดงความเป็นสุภาพบุรุษที่ดีโดยไม่เอาเปรียบฝ่ายหญิงเมื่อตนเองเป็นฝ่ายต้องการหย่าร้างกับผู้หญิงที่ยอมยกทรัพย์สินสมบัติให้ฝ่ายหญิงยอมออกจากบ้านโดยไม่ขอแบ่งทรัพย์สินสมบัติอะไร ดังข้อความที่กอบเกียรติกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นการที่เราจะหย่าร้างกัน ก็ไม่ทำให้น้องเสียหายอะไร บ้านนี้เป็นของน้อง พี่จะออกจากบ้านนี้โดยไม่ขอแบ่งอะไร ทุกสิ่งทุกอย่างให้ตกเป็นของน้องให้หมด” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 110)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

กอบเกียรติให้ความสำคัญของบิดามารดาพี่น้องวงศ์ตระกูลของตนมากกว่าความรักของตนเองเมื่อทุกคนในครอบครัวต้องการให้ตนเองหย่าขาดกับนางลักษณ์ กอบเกียรติจึงตัดสินใจเลือกบิดามารดาพี่น้องของตนไม่เลือกนางลักษณ์ดังข้อความที่กอบเกียรติคิดในใจว่า

... เวลานั้นนางลักษณ์ไม่สามารถจะเข้าหาพ่อแม่และพี่น้องของกอบเกียรติ การติดต่อในระหว่างนางลักษณ์กับพ่อแม่ แม่พี่ และพี่น้องข้างฝ่ายนั้นเป็นอันขาดลงโดยไม่สามารถจะเชื่อมต่อให้กลับคืนใจได้ เขามองไม่เห็นว่าจะดำเนินชีวิตชนิดนี้ต่อไปได้อย่างไร เขาจำเป็นต้องเลือกในระหว่างพ่อแม่พี่น้องกับนางลักษณ์ แต่ก็เป็นที่ยากสำหรับเขาที่จะสละพ่อแม่พี่น้องเพื่อนนางลักษณ์คนเดียว ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 107)

2.2 มีความละเอียดใจ

กอบเกียรติมีความละเอียดใจเมื่อจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากนางลักษณ์ โดยการให้เช็คเงินสดมีนบาทแก่กอบเกียรติแทนการรับกอบเกียรติมาทำงานในป่าไม้ของนางลักษณ์ เพราะไม่ต้องการผูกพันอะไรกับกอบเกียรติอีกกอบเกียรติ ซึ่งกอบเกียรติรับเช็คไปด้วยความละเอียดใจที่ตนเองเป็นผู้ชายแต่ต้องมารับเงินผู้หญิง ดังในข้อความที่นางลักษณ์กล่าวกับกอบเกียรติว่า

“นี่ค่ะ” นางลักษณ์พูดพร้อมกับยื่นเช็คเงินสดมีนให้ “ดิฉันช่วยให้เพียงเท่านั้น และดิฉัน ก็พบคุณได้เพียงเท่านั้นเหมือนกัน”

“เป็นการนำละเอียดเหลือเกินที่พี่จะรับเงินจากน้อง” เขาพูด

“รับไปเถอะค่ะ ไม่เป็นความยากลำบากอะไรแก่ดิฉัน ในการที่ให้เงินจำนวนนี้แก่คุณ”

เขารับไปและนางลักษณ์ก็แลเห็นเลือดแห่งความละเอียดจิตขึ้นหน้าของเขา

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 194)

3. ไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรีที่รัก

เมื่อทราบว่าเป็นนางลักษณะเป็นหญิงที่ไม่บริสุทธิ์ที่เคยผ่านการมีสามีและลูกมาแล้วกอบเกียรติก็ยังคงมีความยินดีที่จะแต่งงานกับนางลักษณะ ดังข้อความที่กอบเกียรติกล่าวกับนางลักษณะว่า

“ถ้านางลักษณะเคยมีลูกมาแล้วจริงก็เป็นเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผมจะต้องแต่งงานกับนางลักษณะให้ได้”

“ทำไมคะ?”

“เพราะถึงแม้ว่ามีลูกแล้ว ยังสามารถรักษาความงามไว้ได้ถึงเพียงนี้ สตรีโดยมากเมื่อมีลูกเพียงคนเดียวก็แสดงความทรุดโทรมให้เห็น เป็นการยากเหลือเกินสำหรับผู้ชายที่จะเลือกผู้หญิงที่รักษาความงาม ความเป็นสาวไว้ได้เสมอไป”

“คืออย่างไรคะ?”

“บางคนสวยเหลือเกินในเวลาเป็นสาว แต่เมื่อมีลูกเข้าคนเดียวก็น่าเกลียด เราไม่สามารถรู้ได้ล่วงหน้าว่าผู้หญิงที่เราแต่งงานด้วยนั้นจะเสื่อมทรุดลงทันทีภายหลังการมีลูกหรือไม่ แต่ร่างอย่างนางลักษณะนี้ให้พิสูจน์อย่างแน่แท้ว่าจะเป็นความงามที่ไม่มีเวลาเสื่อมโทรม

เป็นความงามที่ยั่งยืนถาวรแม้จะมีลูกสักกี่คน ความงามของนางลักษณะก็จะไม่ทรุดด้อยลงไป ผมต้องขอบคุณสวรรค์ที่เลือกคู่ได้ถูกต้องแท้”

“คุณกำลังเล่นละครอยู่หรือเปล่า?”

“ผมกำลังอยู่ตรงหน้าของความจริง ผมต้องพูดความจริงและจะไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เราจะต้องแต่งงานกันตามกำหนด ขอให้นางลักษณะหมดข้อกังวลใจ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 85)

4. มีความคิดละเอียดพิถีพิถันในการเลือกคู่ครอง

กอบเกียรติเป็นคนที่มีความพิถีพิถันในการเลือกคู่ครองข้างมาก เมื่อเขาพอใจนางลักษณะ เขาได้สืบประวัติของนางลักษณะจนเป็นที่พอใจแล้วจึงให้บิดามารดามาสู่ขอแต่งงานดังข้อความที่กอบเกียรติได้เขียนจดหมายตอบนางลักษณะว่า

... เขาตอบมาว่า เขาได้ตัดสินใจแน่วแน่แล้ว เขาได้สอบสวนดูทุกทางแล้วได้พินิจพิจารณาอย่างละเอียดแล้ว และเห็นว่าไม่มีสตรีคนใดที่จะเหมาะกับโชคชะตาของเขาเหมือนอย่างนางลักษณะ เขาไม่เปลี่ยนความคิดที่จะขอแต่งงานกับนางลักษณะและเขาจะได้ดำเนินการเรื่องนี้ในเร็ว ๆ นี้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 62)

5. มีจิตใจไม่มั่นคง

กอบเกียรติเป็นคนที่จิตใจไม่มั่นคงกับผู้หญิงอยู่ใกล้ผู้หญิงคนไหนก็ล้อยตาม ไปกับผู้หญิงคนนั้น เมื่ออยู่ใกล้นางลักษณะก็รักนางลักษณะ อยู่ใกล้โฉมเจดก็ไปกับโฉมเจดทั้งๆ ที่รู้ว่าใครเป็นอย่างไร เมื่อกอบเกียรติสิ้นทรัพย์เลิกกับโฉมเจดมาขอพึ่งนางลักษณะ นางลักษณะให้เงินไปสี่หมื่น

โคมเจดทราบเรื่องมาขอคืนดีด้วย กอบเกียรติก็ยอมคืนดีตั้งข้อความที่นางลักษณเขียนตอบจดหมาย
ธวัชวงศ์ว่า

กอบเกียรติเป็นตัวอย่างของผู้ชายที่อ่อนแอ นางลักษณเขียนตอบธวัชวงศ์ ดิฉันทนายว่า เมื่อกอบ
เกียรติได้เงินไป ก็คงไม่มีเจตนาที่จะอยู่กับโคมเจดใหม่ คงคิดที่จะก่อร่างสร้างตัวใหม่ ด้วยเงินจำนวน
นี้ แต่เมื่อโคมเจดรู้เข้าและกลับมาหากอบเกียรติ ก็ใจไม่แข็งพอที่จะปฏิเสธ คุณจะเห็นกอบเกียรติเป็น
อย่างไรก็ตามที่ แต่ดิฉันเห็นว่าเขาเป็นผู้ชายที่น่าสงสาร เขาตกเป็นทาสแห่งความอ่อนแอของเขาเอง
ผู้ชายที่อ่อนแออย่างกอบเกียรตินี้ไม่มีทางจะเอาตัวรอด

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 115)

กอบเกียรติเป็นตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) มีความเป็น
สุภาพบุรุษ มีคุณธรรม ให้ความเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา มีความกตัญญูต่อบิดามารดาแต่มี
ความไหวหวั่นไปตามกระแสของครอบครัว จึงทำให้ชีวิตรักของกอบเกียรติกับนางลักษณที่เริ่มต้น
ด้วยดี กลายเป็นความขมขื่นและทำให้บุคลิกภาพที่ดูดี น่าเชื่อถือ น่าเคารพบูชาในตอนต้น
กลายเป็นคนไม่มีความมั่นคงทางจิตใจพร้อมที่จะไปกับผู้หญิงที่ใกล้ชิดตนเองตลอดเวลา ชีวิตสมรส
ของกอบเกียรติจึงล้มเหลวถึงสองครั้ง

พิสัยในเรื่องผจญชีวิต

ภูมิหลัง

พิสัยเป็นบุตรชายคนเดียวของนักธุรกิจใหญ่ในกรุงเทพฯ อายุ 20 ปี มีน้องสาวหลายคน มี
เพื่อนสนิทชื่อ เจษฎา พิสัยกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองและสำเร็จ
การศึกษาปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์ พิสัยได้พบยุพเยาว์ด้วยความบังเอิญเพราะขับรถยนต์มา
เที่ยวที่ศรีราชา จังหวัดชลบุรี รถยนต์ของพิสัยมาจอดที่หน้าบ้านปู่ของยุพเยาว์ซึ่งปิดป้ายหน้า
บ้านว่ารับจ้างปะยาง ปู่ของยุพเยาว์ถึงแม้จะเจ็บป่วยอยู่แต่ก็ได้บริการปะยางให้พิสัยและออกแรง
สูบลยางด้วยตนเอง ยุพเยาว์ได้ขอร้องให้พิสัยกับเจษฎาช่วยปู่สูบลยาง แต่เขาทั้งสองปฏิเสธ อ้างว่า
เสียเงินค่าจ้างแล้ว ยุพเยาว์โกรธมากไม่รับเงินค่าจ้างของพิสัยและในคืนนั้นเองปู่ของยุพเยาว์ได้ถึง
แก่กรรมลงเพราะออกแรงสูบลยางรถยนต์ให้พิสัยมากเกินไป

พิสัยสำนึกว่าตนมีความผิดที่เป็นต้นเหตุให้ปู่ของยุพเยาว์เสียชีวิต จึงเล่าเรื่องของยุพเยาว์
ให้บิดามารดาฟัง บิดามารดาพิสัยได้รับยุพเยาว์ไปอุปการะและส่งเสียให้เรียนหนังสือ

เมื่อพิสัยสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้บริหารงานธุรกิจแทนบิดาโดยมียุพเยาว์เป็นเลขานุการ
ในบริษัท พิสัยรู้สึกรักใคร่ยุพเยาว์แต่ไม่สามารถเปิดเผยความในใจได้ เพราะอยู่ในฐานะต่างกัน

และบิดามารดาได้เลือกสาวงามลึกลับสาวมหาเศรษฐีให้เป็นคู่ครอง พิสมัยแต่งงานตามความประสงค์ของบิดามารดาแต่ครองรักกันไม่ได้นานเพราะสาวงามลึกลับมีขู่ว่าจะหย่าร้างกัน เมื่อหย่าร้างกับภรรยาแล้ว พิสมัยได้ขอให้ยุพเยาว์แต่งงานด้วยแต่ถูกปฏิเสธเพราะยุพเยาว์ได้ตกลงใจที่จะแต่งงานกับเจษฏาทั้งๆ ที่ยุพเยาว์ก็รักพิสมัยเหมือนกัน ด้วยความรักที่พิสมัยและยุพเยาว์มีต่อกันทำให้ ยุพเยาว์ยอมสละความบริสุทธิ์ของตนให้พิสมัยก่อนเข้าพิธีแต่งงานกับเจษฏาเพียงวันเดียว พิสมัยรู้สึกเสียใจที่ตนเองต้องสูญเสียยุพเยาว์ไป จึงตัดสินใจยิงตัวตายในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นวันหลังแต่งงานระหว่างยุพเยาว์กับเจษฏาเพียงวันเดียว

บุคลิกภาพภายนอก

ผู้ประพันธ์ไม่ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของตัวละครเอกชัดเจนเพียงแต่กล่าวไว้ในบทสนทนาของเจษฏากับยุพเยาว์ว่าชายชู้ของสาวงามลึกลับซึ่งเป็นภรรยาของพิสมัยแลดูหนุ่มกว่าและมีรูปร่างงามกว่าพิสมัย ดังข้อความที่เจษฏากล่าวกับยุพเยาว์ว่า

“เช่นนี้ก็แปลว่าสาวงามลึกลับได้อยู่กับผู้ชายที่เป็นหนุ่มกว่า
คุณคิดว่าคนอย่างสาวงามลึกลับจะทำได้ไหม?”

สวยกว่าสามีของตัวแล้วก็รวยเท่าๆกัน

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2543:113)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมพิสมัย

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีความสำนึกผิด

พิสมัยกับเจษฏาได้ขับรถยนต์มาอย่างแตกหน้าบ้านของยุพเยาว์และให้ปู่ของยุพเยาว์ซึ่งกำลังป่วยอยู่รับจ้างปะยางโดยไม่ยอมช่วยปู่ยุพเยาว์สับยางเลยเพราะคิดว่าตนเสียเงินแล้ว จนในที่สุดปู่ของยุพเยาว์ได้ถึงแก่ความตาย พิสมัยสำนึกผิดทำความดีชดเชย โดยช่วยจัดงานศพปู่ของยุพเยาว์ และรับยุพเยาว์ไปอุปการะให้การศึกษาที่กรุงเทพฯ ดังข้อความที่พิสมัยพูดกับยุพเยาว์ว่า

“เราเลิกเป็นศัตรูกันเถอะ” คนหนึ่งพูด “ฉันหวังใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เราทำไปคงจะแก้ความผิดของเราได้บ้าง ต่อไปนี้ขอให้เราเป็นเพื่อนกัน ตัวฉันชื่อ พิสมัย ฉันเป็นเจ้าของรถคันนี้ นี่เพื่อนของฉันชื่อเจษฏา เราอยู่กรุงเทพฯ ทั้งสองคน เรามาเที่ยวชลบุรีกับศรีราชาและไปทางพนัสนิคม เราขอโทษและขอแสดงความเสียใจอีกครั้งหนึ่ง ในเรื่องคิกคะนองของเรา พูดอะไรไปที่ไม่ดีไม่งาม เหตุการณ์ครั้งนี้จะเป็นบทเรียน ที่เราจะจำไปจนตลอดชีวิต เราทั้งสองคนได้ปฏิญาณสาบานตัวว่าจะไม่คิกคะนองอย่างที่

เป็นมาแล้วอีก เป็นการถูกต้องเหลือเกินที่เธอพูดเมื่อวานนี้ ว่าพวกเราไม่ใช่สุภาพบุรุษ ต่อไปนี้เราจะ
เป็นสุภาพบุรุษ เราจะขอเป็นเพื่อนของเธอ อยู่ที่นี่เลย ไปอยู่กับเราที่กรุงเทพฯ คุณพ่อคุณแม่
ของฉันทังมีอยู่ เราจะให้เธอเข้าโรงเรียนต่อ เราจะให้ความช่วยเหลือทุกๆ อย่างแก่เธอ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 29)

1.2 ให้โอกาสหญิงที่กระทำผิดพลาดมาแล้ว

เมื่อบิดาเลือกสาวงามมาเป็นภริยาแก่พิสัยเพราะเห็นว่ามีความฐานะทางเศรษฐกิจที่
เสมอกันถึงแม้ว่าพิสัยจะทราบในความประพฤตินี้ที่เสื่อมเสียในเรื่องผู้ชายของสาวงามมาก่อนก็
มิได้รังเกียจ ยินดีให้อยู่ในความผิดพลาดและทำตัวเป็นสุภาพบุรุษที่ดี ดังข้อความในจดหมายที่
พิสัยเขียนถึงยุพเยาว์ว่า

... เมื่อจำเป็นจะต้องเป็นผัว พี่ก็ต้องทำตัวเป็นผัวที่ดี และจะไม่พูดอะไรมากกว่านี้ เกี่ยวกับผู้ที่
จะเป็นภริยาของตัว เพราะถึงไม่พูดอะไรมา น้องก็คงทราบจากเจษฎาดีแล้ว พี่เห็นใจเจษฎาว่าเขา
ซื่อตรงและทำตนเป็นมิตรที่ดีที่สุดของพี่แต่ก็เป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ พี่พยายามคิดเสีย
ว่า การแต่งงานเป็นการตั้งต้นชีวิตใหม่ เรื่องอะไรที่ล่วงมาแล้วก่อนที่จะแต่งงานก็ควรจะปล่อยให้เป็น
เรื่องที่แล้วกันไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 97)

เมื่อบิดามารดาของพิสัยได้รู้ขอสาวงามซึ่งเป็นหญิงสาวที่เสียความบริสุทธิ์กับชายอื่นมา
ก่อนที่จะมาแต่งงานกับพิสัย พิสัยก็ไม่ได้รังเกียจเพียงฉันทังดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เขามีความคิดเห็นเช่นเดียวกับบิดามารดาของเขาว่า ถึงแม้สาวงามนี้จะเหลวแหลก
มาอย่างไร เมื่อได้เข้าสู่ชีวิตใหม่ เป็นชีวิตที่ดีเหลือเกินอย่างนี้
สาวงามก็คงจะกลับตัวได้...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 :133)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

พิสัยเป็นลูกที่มีความกตัญญูและไม่ต้องการให้บิดามารดาผิดหวังในตนเอง บิดา
มารดาเลือกคู่ครองให้ก็ยอมตามความประสงค์ของบิดามารดาแม้ว่าจะไม่รักก็ตาม ดังข้อความใน
จดหมายของพิสัยที่มีมาถึงยุพเยาว์ว่า

...การสู่ขอสาวงามนั้น ไม่ใช่ความคิดริเริ่มของพี่ แต่เป็นเรื่องที่คุณพ่อคุณแม่ท่านทำกันในทาง
ผู้ใหญ่ น้องเองก็คงจะเข้าใจว่าฐานะอย่างพี่ไม่สามารถจะขัดความประสงค์ของผู้ใหญ่ได้ อย่างน้อยก็ให้

ท่านผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่บังเกิดเกล้าได้ปลื้มอกปลื้มใจว่าลูกของท่านอยู่ในโอวาท ทำตามคำสั่งของท่าน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 97)

2.2 มีความเมตตากรุณา

เมื่อมีความจำเป็นต้องนำญาติของภรรยามาเป็นเลขานุการแทนเจษฎา เพื่อนของตนก็มีความสงสารเพื่อนไม่ยากให้เพื่อนดกงาน ถึงกับลงทุนเปิดธุรกิจที่ล่าป่างให้เจษฎาไปเป็นผู้อำนวยการ แต่เมื่อเจษฎาแนะนำว่าควรเปิดสาขาที่หาดใหญ่ดีกว่า พิสัยก็ตกลงทันที ทำให้เจษฎามองออกว่าการเปิดสาขาใหม่ เป็นการทำให้ไปเพราะมีจิตเมตตากรุณาต่อเพื่อน ดังข้อความที่เจษฎากล่าวกับพิสัยว่า

“นั่นยังงี้” ผมพูดพร้อมกับการชี้หน้าเขา ผมกล้าชี้หน้าเขา เพราะถึงแม้จะเป็นนาย ก็เป็นเพื่อนกันมาแต่เล็กแต่น้อย และผมถือว่าผมเป็นเพื่อนที่สุจริตจริงๆ “ที่พูดกันนี้ แปลว่าเธอไม่ได้มีความคิดแน่นอนอะไรในเรื่องเปิดสาขา เธอบอกว่าจะเปิดที่ล่าป่าง พอฉันบอกว่าเปิดหาดใหญ่ดีกว่า เธอก็บอกว่าหาดใหญ่ก็เอา แสดงว่าเธอไม่ได้มีความคิดแน่นอน หรือไม่ได้คิดกะแผนการอะไรมาแต่ก่อน มันเป็นเรื่องที่เธอสงสารฉัน กลัวฉันจะไม่มั่งคั่งทำ ก็จะไปลงทุนเปิดสาขาให้ฉันไปเป็นผู้อำนวยการเสียให้ห่างไกล”

“เธอไม่ชอบไปจากกรุงเทพฯ หรือ?” พิสัยย้อนถามผม

“ไม่ใช่เรื่องไม่ชอบไปจากกรุงเทพฯ” ผมตอบ “แต่ฉันเห็นว่า เรื่องเปิดสาขาไม่มีความ จำเป็น ไม่ว่าที่ล่าป่าง หรือหาดใหญ่ หรือที่ไหน มันเป็นเรื่องที่เธออยากช่วยฉันเท่านั้น ไม่จำเป็นอะไรเลยพิสัย ฉันจะหลีกทางให้ฉันจะออกไปหาทางที่อื่น”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 103)

2.3 มีคุณธรรมในการทำงาน

พิสัยมีความรับผิดชอบในการทำงาน แม้ว่าจะเป็นงานในบริษัทของบิดาแต่พิสัยก็แสดงให้เห็นว่าตัวเขาบริหารงานผิดพลาดก็ควรลาออกจากตำแหน่งให้ผู้อื่นทำแทน การกระทำของพิสัยจะเป็นแบบอย่างที่ดีของพนักงานทุกคน ถ้าพนักงานคนใดปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพก็ควรลาออกจากงานนั้นๆ เช่นเดียวกันกับพิสัยเป็นการแสดงให้เห็นว่าพิสัยมีคุณธรรมในการทำงาน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

อีกสองวันภายหลังเขามาบอกยุพเยาว์ว่าเขาเย็นใจแล้ว

“ไปลาอะไร?” ยุพเยาว์ถาม

“ไปลาออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การนี้” เขาตอบ

“คุณเย็นใจไปกับใคร?”

“เย็นกับพ่อ”

“ทำไมจึงลาออกเสียล่ะคะ”

“ไม่ออกจะอย่างไร ทำคุณพ่อเสียเงินตั้งห้าหกแสน แล้วยังจะมาเป็นผู้จัดการอยู่ได้อย่างไร”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 52)

3. มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นคนดี

พิสัยปรารถนาที่จะเป็นคนดีสำหรับทุกๆ คน ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเขา ดังข้อความที่พิสัยแสดงความรู้สึกว่า

... เขาอยากจะเป็นคนดีพร้อมทุกอย่าง เขาอยากจะเป็นคนดีที่สุดในโลกนี้ คือ นอกจากจะเป็นลูกที่ดี ตั้งกล่าวมาข้างต้นแล้ว เขายังอยากจะเป็นพ่อที่ดี ติดภรรยาโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าภรรยาจะเป็นคนชนิดไหน แล้วต่อไปเขาก็อยากจะเป็นพ่อที่ดี คือ ยอมตัวเป็นพ่อ แม้เด็กที่เกิดมาโดยไม่ใช้ลูกของตัว เกียรติยศและฐานะเป็นเครื่องจองจำพันธนาการเขาให้เขาต้องปิดหูและหลับตา มุ่งอย่างเดียวแต่จะทำความเป็นคนดีและให้ดีทุกอย่าง ให้เป็นคนดีที่สุดในโลก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 133)

4. ให้ความสำคัญต่อพรหมจรรย์ของสตรี

ในขณะที่พิสัยแต่งงานกับเสาวภาภักดิ์ที่เป็นสตรีที่เสียความบริสุทธิ์มาก่อนแต่งงาน แล้วแต่ในห้วงความคิดของพิสัยนั้นพิสัยยังชื่นชมสตรีที่รักษาพรหมจรรย์ของตนเองไว้ได้ตั้งเช่น ยุกยาเยาว์ ฉะนั้นเมื่อพิสัยกับยุกยาเยาว์มีโอกาสมาอยู่ในเรือลำเดียวกันในระหว่างที่เดินทางไปเพื่อจับคู่รักของเสาวภาภักดิ์บนเรือโดยสารลำนั้น พิสัยได้สารภาพความรู้สึกในใจของตนว่าตนเองเป็นคนให้ความสำคัญต่อพรหมจรรย์และเกียรติของสตรีอยู่พรหมจรรย์ ดังข้อความที่พิสัยกล่าวว่า

“ตั้งแต่เรารู้จักกันมา พืมองเห็นน้องเป็นนิมิตหมายแห่งความบริสุทธิ์เป็นสิ่งที่ค่าสูงพอที่จะทำให้พี่ต้องยำเกรง เป็นความงามที่พี่ไม่อยากให้มือใดแตะต้อง แม้แต่จะเป็นมือของพี่เอง แสงไฟได้ส่องให้เห็นความสด ความสวย สวยอย่างที่ยากจะเก็บไว้บูชา ไม่อยากให้ ชอกช้ำมัวหมองด้วยประการใดเลย พี่รักน้องเหลือเกิน ไม่เคยมีความรุนแรงเท่าเมื่อคืนนี้ แต่ก็ยับยั้งใจไว้ได้ คุณงามความดีของน้อง ความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ ทำให้พี่ต้องเคารพและพี่ เพิ่งเข้าใจเมื่อคืนนี้เองว่า เกียรติของสตรีนั้นคืออะไร เกียรติของสตรีอยู่ที่ความบริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์เป็นสิ่งที่เราจะต้องบูชา”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2543 : 139)

5. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

พิสัยเป็นคนอ่อนแอพ่ายแพ้แก่ความรักของตนเองไม่สามารถหักห้ามความปรารถนาของตนได้ แม้ทราบว่ายุกยาเยาว์จะต้องเข้าพิธีแต่งงานกับเจษฎา เพื่อนรักของเขาซึ่งไม่สามารถขัดขวางการแต่งงานนั้นได้ เขาได้ขอยุกับยุกยาเยาว์สองต่อสองในห้องพักของยุกยาเยาว์ จนเรื่องราว

ล่องเลยไปถึงขนาดยุพเยาว์ยอมเสียความบริสุทธิ์ให้พิสัยก่อนแต่งงานเพียงวันเดียวและพิสัยได้ตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย ดังข้อความที่พิสัยกล่าวกับยุพเยาว์ว่า

“เราต้องลากันแล้ว ใช่ไหม?”

“ลากันทำไม พี่ น้องไม่ได้ทิ้งพี่ไปไหน น้องจะมาทำงานทุกวัน น้องจะไม่อันนี้มนนี่เมื่อนะอะไรเลย จะต้องลากันทำไม?”

“ลาชีวิตเก่า ลาความหลัง ลาความหวัง ลาความสุข”

“แล้ววิธีลาจะต้องทำอย่างไร?” ยุพเยาว์ถาม

เขาโถมกอดยุพเยาว์แล้วรัดอย่างแน่นเขาไม่เคยแสดงอาการรุนแรงอย่างนี้มาแต่ก่อน ในชั้นแรก ยุพเยาว์คิดว่าเขาจะแก้งหรือกลัดกลุ้มอะไรขึ้นมา แต่ในที่สุดยุพเยาว์ก็เข้าใจว่าการที่เขาทำรุนแรงอย่างนั้น คงเกรงว่ายุพเยาว์จะหลบเลี่ยงหรือวิ่งหนีออกจากห้องจึงรีบรัดไว้เสียให้แน่น ความคาดหวังของยุพเยาว์ในข้อนี้เป็นการถูกต้อง เพราะเมื่อยุพเยาว์ไม่ขัดขืนหลบเลี่ยงเขาก็ค่อยคลายความรัดรั้ง และกลายเป็นความอ่อนโยนนิ่มนวลเหมือนอย่างที่เขาเคยเป็น

“พี่ขอโทษ” เขาพูดในขณะที่กอดยุพเยาว์อยู่ “พี่รักน้องเหลือเกิน”

“ไม่เป็นไรค่ะ” ยุพเยาว์ตอบ “น้องรักพี่”

เขาพายุพเยาว์ถอยหลังไปที่เก้าอี้นวมยาวซึ่งเขาเคยสนทนากัน เขาอุ้มยุพเยาว์ให้อยู่บนตักของเขาคราวนี้ยุพเยาว์ตกใจมากเพราะเขาไม่เคยทำเช่นนี้ เธอพยายามเลื่อนตัวออกจากตัวเขาแต่ไม่สำเร็จ

“อย่ากลัว ยอดรัก” เขาพูด “พี่จะไม่ข่มเหงน้อง ขอเพียงให้พี่กอดและจูบน้อง ขอให้พี่ได้สมมติตัวเองสักประเดี๋ยวหนึ่ง ว่าพี่เป็นผัว”

“แต่อย่าเป็นจริงๆ นะคะ”

“พี่รับรอง ยอดรัก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 236 - 237)

ในที่สุดพิสัยก็ไม่ได้หักห้ามใจตนเอง เพราะพิสัยเป็นตัวละครที่มีความเป็นมนุษย์ปุถุชนมีกิเลส ตัณหา มีรัก โลภ โกรธ หลง เมื่อจิตใจของพิสัยกับยุพเยาว์ตรงกัน เหตุการณ์จึงได้ล่องเลยไปจนกระทั่งยุพเยาว์ต้องเสียความบริสุทธิ์ให้แก่พิสัย พิสัยได้บอกแก่ยุพเยาว์ว่า วันแต่งงานของยุพเยาว์เป็นวันตายของพิสัย ซึ่งในตอนแรกยุพเยาว์ก็ไม่คิดว่าพิสัยจะตัดสินใจเช่นนั้น ในเมื่อยุพเยาว์ได้ยอมสละความบริสุทธิ์ของตนให้แล้ว แต่เมื่อทราบว่าพิสัยยังตัวตายจริงๆ ยุพเยาว์ได้แสดงความคิดในเรื่องฆ่าตัวตายของพิสัยว่า

... เขามีลักษณะเป็นคนกล้าได้กล้าเสีย ซึ่งยุพเยาว์ได้แลเห็นมานานแล้ว เขาขาดความรอบคอบยังคิด และมักจะตามใจตัวเอง เขาถกชิงเอาความรักจากยุพเยาว์จนได้ และการได้ความรักจากยุพเยาว์ในคืนนั้น อาจเป็นเครื่องผลักดันอย่างรุนแรงให้เขาตัดสินใจฆ่าตัวตาย เพื่อรักษาเกียรติของเพื่อน ทั้งยุพเยาว์และเชษฐา เพื่อให้หมดกลิ่นหมดคาว ไม่มีทางที่จะเปิดเผยความอัปยศอดสูได้ต่อไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 251)

6. เป็นคนรู้ใจร้อน

พิสัยเป็นชายที่ตัดสินใจทำอะไรด้วยความรวดเร็วและไม่พิจารณา ให้อรอบคอบก่อนตัดสินใจทำลงไป ดังข้อความที่ยุพเยาว์แสดงความคิดว่า

... เธอยอมรับว่าพิสัยเป็นคนมีความรู้ มีความฉลาดแต่ดูเหมือนจะขาดความระมัดระวัง ชอบทำงานอย่างกล้าได้กล้าเสีย ซึ่งก็เป็นความดีอันหนึ่งและเป็นลักษณะของพ่อค้า เพราะว่าการค้าในบางครั้งก็มีความจำเป็นต้องเสี่ยง จำเป็นต้องกล้าได้กล้าเสีย เมื่อรู้นิสัยกันอยู่อย่างนี้ก็ไม่เป็นการยากที่ยุพเยาว์จะช่วยเขา เพราะยุพเยาว์มีนิสัยระมัดระวัง คอยระมัดระวัง ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง เขาขาดความรอบคอบซึ่งยุพเยาว์มีอยู่มาก แล้วก็ทำประโยชน์แก่เขามากในทางนี้

มีหลายเรื่องตั้งแต่ได้ทำงานมาด้วยกันที่พิสัยได้สั่งงานอย่างผลุนผลันแต่ยุพเยาว์ก็ได้ยับยั้งรอไว้เมื่อมีโอกาสก็นำมาพูดกันใหม่ ซึ่งพิสัยก็เห็นพ้องตามความคิดของยุพเยาว์ ทำให้เรื่องเหล่านั้นสำเร็จเป็นผลดี ซึ่งถ้าทำไปตามความคิดที่ผลุนผลันของพิสัยอาจจะเกิดผลร้ายแน่ๆ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 48)

พิสัยเป็นตัวละครมีบุคลิกภาพซับซ้อน(Round Character) ตัวละครที่เสมือนบุคคลจริงมีความรู้สึกนึกคิดที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยพื้นฐานแล้วพิสัยมีนิสัยใจคอที่ดี มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นคนดีสำหรับทุกๆ คนที่ผ่านมาในชีวิตของเขาแต่ในเมื่อความรักของตนเองไม่สมปรารถนา ไม่สามารถควบคุมตนเองในเรื่องรักได้ และได้กระทำการทรยศต่อเพื่อนคือ ได้ความบริสุทธิ์ของเจ้าสาวของเพื่อนก่อนแต่งงานเพียงวันเดียว สิ่งเดียวที่เขาคิดได้ว่าเขาคควรลบล้างความผิดของเขาและมลทินของหญิงคนรัก คือการจบชีวิตของตนเองด้วยพื้นฐานนิสัยใจคอของเขาจึงทำให้เขาตัดสินใจแบบหักมุมโดยการฆ่าตัวตายดังกล่าวข้างต้น

ข้าพเจ้าในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง

ภูมิหลัง

นวนิยายเรื่อง “บัลลังก์เชียงรุ่ง” ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า “ข้าพเจ้า” เป็นตัวละครในการดำเนินเรื่อง เสมือนว่าเป็นเรื่องราวของผู้ประพันธ์เอง

ข้าพเจ้าเป็นชายหนุ่มอายุประมาณ 26 ปี กำพร้าบิดามารดามีพี่น้องทั้งหมดสี่คน ข้าพเจ้าเป็นบุตรคนที่สอง มีพี่สาวหนึ่งคนมีน้องสองคนเป็นหญิงหนึ่งคนและน้องคนสุดท้ายต้องเป็นชาย ต้นตระกูลของข้าพเจ้าสืบเชื้อสายจากนายจอบคชประสิทธิศิลป์ ซึ่งเป็นคู่คิดชิงราชสมบัติกับพระเพทราชา เมื่อพระเพทราชาขึ้นครองแผ่นดินแล้ว นายจอบคชประสิทธิศิลป์ได้รับการสถาปนาเป็นกรมพระราชวังหลัง แต่เมื่อพระเพทราชาครองราชสมบัติได้ไม่นาน กรมพระราชวังหลังถูก

กล่าวหาเป็นกบฏและถูกประหารชีวิต เรื่องราวของผู้สืบเชื้อสายจึงขาดหายไปสองชั่วคน และกลับมามีชื่อเสียงใหม่ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ กรุงศรีอยุธยา จวบจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บรรพบุรุษของข้าพเจ้าจึงสืบเชื้อสายมาจากขุนนางผู้ใหญ่ บิดาของข้าพเจ้าเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ มารดาของข้าพเจ้าก็สืบเชื้อสายมาจากตระกูลเก่าแก่

ส่วนตัวของข้าพเจ้าเป็นข้าราชการในกรมหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่การงานเกี่ยวกับการค้นคว้าวิชาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ศึกษาภาษาและชนบประเพณีของชนชาติไทย ที่อยู่นอกประเทศไทยซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นกรมศิลปากร (ในปัจจุบัน) และตัวข้าพเจ้ามีความรู้ทั้งภาษาฝรั่งเศส และภาษาอังกฤษ

ข้าพเจ้าได้เดินทางร่วมไปกับท่านอธิบดีและเลขานุการในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นเลขานุการโทเพื่อไปประชุมกับปราชญ์ฝรั่งเศสที่เมืองชานอย ซึ่งในสมัยนั้นเป็นที่ทำการรัฐบาลกลางของอินโดจีนและเป็นที่ตั้งสำนักศึกษาของฝรั่งเศสในปลายบูรพทิศ

ในระหว่างที่ข้าพเจ้าอยู่ในชานอย ข้าพเจ้าได้พบหญิงสาวชาวไทยในเชียงใหม่โดยบังเอิญ ในร้านขายหนังสือในกรุงชานอย ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจในความงามของสาวชาวเชียงใหม่จึงตัดสินใจเขียนใบลา ถึงท่านอธิบดีโดยให้เหตุผลว่ามึนงานสนใจค้นคว้าที่สำคัญ ไม่สามารถไปเขียนใบลาที่กรุงเทพฯ ได้จึงเขียนใบลาด่วนขึ้นเพื่ออยู่ที่ชานอยต่อ โดยยินดีรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง แต่เพียงผู้เดียว ข้าพเจ้าจึงใช้เวลาติดตามหญิงสาวชาวเชียงใหม่จนได้มาพบกันที่ภูเขาแสงตะวัน และได้ขอเดินทางไปเที่ยวเชียงใหม่ด้วย ต่อมาได้ทราบว่าผู้หญิงชาวเชียงใหม่ นั้นเป็นพระธิดาเจ้าฟ้าเชียงใหม่ทรงพระนามว่าเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า ข้าพเจ้าได้ให้ความช่วยเหลือเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า จนเจ้าหญิงได้ขึ้นครองบัลลังก์เชียงใหม่ในฐานะเจ้าฟ้าหญิงครองนคร แต่ด้วยความรักที่เจ้าหญิงมีต่อข้าพเจ้า เจ้าหญิงจึงสละบัลลังก์เชียงใหม่ให้เจ้าหญิงหยาดฝนซึ่งเป็นพระชนิษฐา ความรักของข้าพเจ้ากับเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าได้ผ่านปัญหาอุปสรรคนานัปการหลังจากที่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าสละบัลลังก์แล้ว แต่ทั้งคู่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปได้จึงมีครอบครัวที่อบอุ่นในประเทศไทย

บุคลิกภาพภายนอก

ผู้ประพันธ์ไม่ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของตัวละครเอกไว้ชัดเจนมีแต่คำบรรยายว่าข้าพเจ้าเป็นชายหนุ่มอายุ 26 ปี

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมข้าพเจ้า

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 ให้เกียรติสตรีที่สูงศักดิ์

เมื่อ ข้าพเจ้า ทราบว่า เฟื่องฟ้าเป็นเจ้าหญิงจากเชียงรุ่ง ข้าพเจ้า ได้วางตัวอย่างเหมาะสมและให้ความเคารพต่อเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าในฐานะที่เป็นธิดาเจ้าฟ้าเชียงรุ่ง แม้ว่าเจ้าหญิงจะวางพระองค์สนิทสนมฉันเพื่อนกับ ข้าพเจ้า ดังข้อความที่ข้าพเจ้าแสดงความรู้สึกว่า

... ข้าพเจ้า ไม่เห็นเสียหายอะไรที่ข้าพเจ้าจะยกย่องและแสดงคารวะต่อเธอ เธอไม่ใช่ คนอื่นที่โหดเหี้ยมเนื้อเชื้อไทยของข้าพเจ้าเอง เธอเป็นผู้ที่ข้าพเจ้าได้ตกลงใจว่าจะใช้ความพยายามและสติปัญญาของ ข้าพเจ้า ยกเธอขึ้นสู่บัลลังก์เชียงรุ่งและเมื่อเป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้า ก็ต้องแสดงการระยกย่องตั้งแต่บัดนี้ไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 57)

1.2 เป็นคนใจกว้าง

เมื่อ ข้าพเจ้า ทราบว่าเจ้าชายเรีงรองเคยเป็นคนรักของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามาก่อนก็ไม่โกรธเคือง กลับมองในมุมกว้างว่า เป็นธรรมดาของหญิงงามและสูงศักดิ์ จะต้องมีคนมารักใคร่ชอบพอยุ่หลาย ๆ คน เหมือนดังนางพญาผู้ครองเมืองในอดีตหลาย ๆ คนที่ผ่านมา อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า ข้าพเจ้า เป็นคนที่มีใจกว้างไม่มีความคิดคับแคบเกี่ยวกับผู้หญิงว่าจะมีข้อจำกัดต้องรักเดียวใจเดียว ดังข้อความที่ข้าพเจ้าแสดงความรู้สึกว่า

... ปัญหาที่ว่า เมื่อเจ้าหญิงรักกับเจ้าเรีงรองอยู่แล้ว ทำไมจึงมารักกับข้าพเจ้าอีก ข้อนี้เราก็จะต้องพิจารณาด้วยน้ำใจกว้างขวาง ถ้าเราคิดในแง่จิตวิทยาและประวัติศาสตร์ หญิงที่มีลักษณะที่แสดงอำนาจความสูงศักดิ์ และบารมีอย่างเฟื่องฟ้าจะมีคนรักที่แนบแน่นอยู่คนเดียวนั้นเป็นไปได้ พระนางคลีโอพัตรา พระนางเอลิซาเบธ พระนางคัทรีน พระนางสุภยารัตได้ผ่านชีวิตรักมากมายหลายมือ ถ้าไม่เป็นเช่นนั้นก็ไม่ใช่มเหษีที่เก่ง ประเพณีที่ว่า ผู้หญิงจะต้องมีความรักครั้งเดียวหรือคนรักคนเดียว ก็ไม่ใช่ถือประเพณีที่เคร่งแม้นในหมู่ชาวไทยเหนือของเราจะประมาณว่าเลวทรามก็ได้ เพราะในหมู่มนุษย์ที่ประมาณนั่นเอง ยิ่งร้ายกว่าประเทศอื่น เรามาพิจารณาความจริงในชีวิตกันดีกว่า เพราะความจริงย่อมหนีความจริงไม่พ้น ถึงแม้ ข้าพเจ้า จะได้ทราบว่าเจ้าหญิงมีคู่รักและถึงแม้ว่าจะยังรักและติดต่อกันอยู่พร้อม ๆ กันกับที่ทรงรักข้าพเจ้าก็จะไม่เกลียดชังหรือตำหนิโทษเจ้าหญิงเลย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 119)

1.3 มีความห่วงใยสตรีที่ตนรัก

ข้าพเจ้า เป็นชายที่มีความเป็นสุภาพบุรุษรักและปกป้องหญิงที่ตนรัก เมื่อข้าพเจ้า รักเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าและเห็นว่าเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามีศัตรูราชบัลลังก์อยู่จึงฝึกการยิงปืนให้ชายที่ติดตามเจ้าหญิงมาเพื่อจะได้เป็นองครักษ์ของเจ้าหญิงในภายหน้า ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... ตอนบ่าย ข้าพเจ้า กำหนดจะเปิดโรงเรียนแม่นปืน โดยเอาชายสี่คนที่ติดตามเรามา นั้น มาอบรมการยิงปืนให้แม่นยำ เขามีปืนประจำตัวของเขามาทุกคน ข้าพเจ้า เชื่อว่า ถ้าได้แนะนำและสอนให้ถูกวิธี เขาก็คงจะเป็นองครักษ์ที่ดีของเจ้าหญิงต่อไปในภายหน้า ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 139)

2. มีคุณธรรม

2.1 รักชาติ

ข้าพเจ้าเป็นตัวละครที่มีความเป็นชาตินิยม ภูมิใจกับความเป็นไทย รักเผ่าพันธุ์ไทยและภาษาไทยจึงมีความชื่นชมยินดีเมื่อได้ไปพบคนไทยในล้งของซึ่งเป็นคนไทยที่อยู่ในผืนแผ่นดินจีนยังอนุรักษ์การใช้ภาษาไทยและเป็นคนไทยที่มีสายเลือดไทยแท้ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกหวงแหนไทยแท้งามกว่าหญิงชาติอื่นและชายไทยแท้มีรูปร่างสูงใหญ่มีสง่ากว่าผู้ชายชาติอื่น ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... คราวนี้ข้าพเจ้าก็ได้ความรู้ว่าภาษาพูดกับพี่น้องเราที่นี้ต้องพูดไทยจริงๆ เขาเป็นไทยแท้ เป็นไทยบริสุทธิ์ จะไปใช้คำเขมร คำบาลีหรือศัพท์แสงอะไรเขาไม่เข้าใจทั้งนั้น เราควรจะปลอบปลื้มมากที่มาพบเลือดไทยบริสุทธิ์เช่นนี้

ในที่สุดเราก็มาถึงหมู่บ้านหมู่หนึ่งซึ่งเราจะพักอยู่ในคืนนี้ ตรงนั้นเป็นที่ราบแต่ไม่ต้องสงสัยคงเป็นที่ราบสูงพื้นระดับทะเลหลายร้อยเมตร อากาศเย็นมาก คนในหมู่บ้านเชื่อได้ว่าเป็นไทยแท้ทุกคนผิวขาวสะอาดไม่มีด่างเพราะเป็นเลือดไทยบริสุทธิ์ ไม่เจือปนกับแขกหรือมอญ เขมรและอยู่ในที่ที่อากาศดีด้วยผู้หญิงแก้มแดงเหมือนมะปรางสุกไม่ใช่แดงด้วยทาชาตเช่นหญิงจีนแต่แดงด้วยอากาศและความสมบูรณ์ทางอนามัย ผู้ชายร่างใหญ่ผิวดำใหญ่กว่าจีนและญวน แน่นอณพันธ์ไทยแท้ของเราเป็นพันธุ์ที่ดีมาก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 7)

2.2 เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

เมื่อ ข้าพเจ้า ได้ตัดสินใจเขียนใบลาทำนอริบตีโดยที่ท่านมิได้อนุญาตแล้ว ข้าพเจ้า ได้เขียนจดหมายรายงานท่านอริบตีตามความเป็นจริงว่า ข้าพเจ้า มีความสนใจ สาวเชียงรุ่ง และเรื่องราวของสาวเชียงรุ่งถึงกับติดตามไปช่วยเหลือสาวเชียงรุ่งซึ่งภายหลังทราบว่า เป็นเจ้าหญิง

เฟื่องฟ้าจนกระทั่งสามารถชิงบัลลังก์เชียงใหม่จากพี่ชายต่างมารดาของเธอได้ แสดงให้เห็นว่า ข้าพเจ้า เป็นคนที่มีความเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้า มีจุดหมายอันใหม่ขึ้นมาในชีวิตคือจะประดิษฐานเฟื่องฟ้าไว้บนบัลลังก์เชียงใหม่ให้ได้ ข้าพเจ้า ต้องขอท่านอธิบดีเป็นที่พึ่ง ข้าพเจ้าจะรายงานมายังท่านให้ทราบเหตุการณ์ เป็นครั้งคราว อะไรที่ข้าพเจ้าทำผิดพลาด ขอให้ท่านช่วยตักเตือน เรื่องใดที่ข้าพเจ้า ขอแนะนำ ขอให้ท่านกรุณา แนะนำไป แม้ ข้าพเจ้า จะมีได้ถามถ้ามีอะไรที่ท่านเห็นควรสั่งสอนแนะนำขอให้ท่านช่วย ข้าพเจ้า ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 55)

2.3 ทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน

ข้าพเจ้า ทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้ช่วยเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าสะสางคดี ฆาตกรรมเจ้าเรือนรองซึ่งเป็นคู่รักเดิมของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าแต่ไม่ได้แสดงตนให้ชาวเมืองทราบว่า ตนเองอยู่เบื้องหลังงานสะสางคดีนี้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... งานของเราเสร็จเรียบร้อยแล้ว สำหรับตัว ข้าพเจ้า ข้าพเจ้า ไม่แสดงตัวอย่างไรในที่ชุมนุมชน นี้ ข้าพเจ้า ให้เกียรติแก่คนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่ต้องการเกียรติ ไม่ต้องการเอาเด่น ไม่ต้องการอะไรนอกจากความรักของเจ้าหญิง ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 175)

2.4 มีความเมตตากรุณา

เมื่อ ข้าพเจ้า ได้ทราบเรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับชีวิตของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า และ เจ้าหญิงหยาดฝน ข้าพเจ้าเกิดความเมตตาสงสารเมื่อเห็นเพื่อนมนุษย์ตกทุกข์ได้ยากก็มีจิต อยากร่วมมิตรที่ดีเพื่อช่วยเหลือเจ้าหญิงทั้งสอง เพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขอันเป็นพื้นฐาน ทำให้เกิด ความรักความผูกพันที่ลึกซึ้งต่อไป และเป็นความรักที่ยั่งยืน เพราะเป็นความรักที่มีพื้นฐานมาจาก ความเมตตาสงสาร ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้าลากลับมาที่พัก พอออกมาห่างหน่อยก็เหลือวไปดูเหมือนเจ้าหญิงพี่น้องเดินทอดก้นไปทาง สวนดอกไม้ แนนอน เจ้าหญิงพี่น้องสองคนคงรักกันมาก ทั้งสององค์แสดงความร่าเริงเบิกบานต่อหน้า ข้าพเจ้า ผู้เป็นแขก แต่ข้าพเจ้ารู้ว่าในหัวใจของเธอทั้งสองเต็มไปด้วยความระทมทุกข์ ใครเล่าจะไม่ ระทมทุกข์ ในเมื่อแม่เป็นบ้าเสียจริตจนต้องขึ้นเอาไปซ่อนไว้ในถ้ำภูเขา ข้าพเจ้า ทายว่า เวลาลับหลัง คน สองพี่น้องคงจะทอดก้นร้องไห้ ข้าพเจ้า จะต้องเป็นเพื่อนของเธอทั้งสอง และจะทำทุกๆ อย่าง เพื่อตามกำลังสติปัญญาอันเล็กน้อยของข้าพเจ้า ข้าพเจ้า เชื่อว่า เธอทั้งสองคงอุ้มใจที่มี ข้าพเจ้า เป็น เพื่อนซึ่งเธอไม่เคยมี... ..

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 68)

2.5 มีความเคารพในบรรพชนไทย

ข้าพเจ้า เป็นบุคคลที่มีความเคารพในบรรพชนไทย ที่ประกอบคุณงามความดีหักล้างพงสร้างเป็นบ้านเป็นเมืองให้ผู้คนได้อยู่อาศัย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ละเอียดอ่อนของมนุษย์ผู้ที่มีความซาบซึ้งในคุณงามความดีของวีรบุรุษของชาติ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... คำว่า “สิบสองพันนา” ทำให้หัวใจของ ข้าพเจ้า ตื่นเต้น อนิจจาดินแดนของไทยเราแท้ๆ ลูกชายขุนบรมวีรบุรุษคนหนึ่งของไทย ได้หักล้างพงสร้างที่ป่าไม้ที่รกให้เป็นไร่เป็นนา แต่แล้วก็กลายเป็นดินแดนของผู้อื่นไป ตั้งแต่เมืองหริ่งไปก็แปลว่าเราเดินทางในเขตสิบสอง พันนา ข้าพเจ้าน้อมจิตบูชาดวงวิญญาณของขุนบรมและโอรสของพระองค์ ด้วยความขอบคุณ ที่ท่านอุตส่าห์ถากถางสร้างเป็นบ้านเป็นเมืองให้ ข้าพเจ้า มาเที่ยวได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 64)

3. มีความรอบคอบในการทำงาน

ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความรอบคอบในการทำงานจริง เพราะเมื่อตั้งใจจะติดตามเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าไปเพื่อชิงบัลลังก์เชียงรุ่งให้เป็นของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า ก็ยอมเป็นงานเสี่ยงภัยและอันตรายอย่างใหญ่หลวงจึงต้องมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ ถ้าหากต้องการความช่วยเหลือจากท่านอธิบดี ข้าพเจ้า จึงได้เขียนจดหมายถึงท่านอธิบดีเพื่อทำความตกลงกันว่า ถ้า ข้าพเจ้า มีเรื่องด่วนมากที่จะติดต่อกับท่านอธิบดี ข้าพเจ้าจะใช้โทรเลขลับและใช้รหัสในการติดต่อเพื่อป้องกันมิให้คนอื่น ๆ ทราบเรื่องราวที่ส่งมา อันเป็นการป้องกันความปลอดภัยของตัว ข้าพเจ้า และเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า ดังข้อความที่ข้าพเจ้าเขียนจดหมายถึงท่านอธิบดีว่า

... ถ้า ข้าพเจ้า จะมีเรื่องด่วนมากที่จะติดต่อกับท่าน ข้าพเจ้า จะใช้โทรเลขลับและขอ ตกลงกับท่านอธิบดีในเรื่องวิธีการใช้รหัส ซึ่งเป็นวิธีง่าย ๆ คือเอาphabetานุกรมฉบับกระทรวง ศึกษาธิการเป็นรหัสลับ เอาเลขหน้าและที่ของคำเป็นคำโทรเลข เช่น คำว่า “ฝรั่งเศส” โทรเลข ลับจะต้องใช้ 4803 เพราะคำนี้อยู่ในphabetานุกรม หน้า 480 และเป็นคำที่ 3 คำว่าพนักงาน ใช้ 4855 เพราะอยู่ในphabetานุกรม หน้า 485 และเป็นคำที่ 5 ดังนั้นเป็นต้น ซึ่งนับเป็นวิธีง่าย ๆ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 57)

4. มีจิตวิทยาในการใช้คน

เมื่อ ข้าพเจ้า ใช้คนสืบเรื่องราวฆาตกรรมเจ้าชายเรืองรอง ข้าพเจ้าให้คำสัญญาว่าจะให้รางวัลแก่ทุกคน ทำให้คนที่อาสาสมัครทำงาน ทำงานอย่างเข้มแข็ง และมีกำลังใจมากขึ้นเพราะได้เห็นรางวัลตอบแทนความสำเร็จรออยู่ข้างหน้า อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า ข้าพเจ้า มีจิตวิทยาในการใช้คน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... ข้าพเจ้า รับรองกับเขาว่าเสร็จงานครั้งนี้แล้ว ข้าพเจ้าจะตั้งกองเกียรติยศรักษาพระองค์ เจ้าหญิงและเป็นการแน่นอนว่า ผู้ที่เหน็ดเหนื่อยในงานครั้งนี้จะได้รับเงินเดือน และยศศักดิ์อย่างสูงทุกคน ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 105)

5. รักเดียวใจเดียว

ข้าพเจ้า เป็นคู่ชีวิตที่มีความรักและซื่อสัตย์ต่อเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าอย่างมั่นคง แม้ว่าภายหลังเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจะได้รับพันธุกรรมจากพระมารดาจนกลายเป็นคนสติฟั่นเฟือนเหมือนพระมารดา ข้าพเจ้า ก็ยังรักและไม่คิดทอดทิ้ง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... เฟื่องฟ้าเป็นดวงเสน่ห์เป็นยอดความงามในครั้งกระนั้น บัดนี้ได้กลายเป็นผีฟ้าเหลืองอย่างแท้จริง แต่เฟื่องฟ้าจะเป็นอย่างไรก็ตามที่ ข้าพเจ้า ยังรักของข้าพเจ้า ข้าพเจ้า จะไม่ยอมทิ้งเฟื่องฟ้า ถ้าจำเป็นจะต้องยิงเฟื่องฟ้าตามคำสั่งของเธอก็จะยิงทิ้งตัวข้าพเจ้าเองด้วย ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 253)

ข้าพเจ้า พยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาเฟื่องฟ้าให้หายขาดจากพระอาการสติไม่ดีเพราะมีรักเดียวใจเดียว ยินดีร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคู่ชีวิตของตน ไม่ว่าเหตุการณ์อะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่มีความกังวลคู่ชีวิตของตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่หายากมากในปัจจุบัน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ใครจะบอกว่าใครวิเศษทางใด ข้าพเจ้าลองหมด ข้าพเจ้าเชิญผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาตรวจรักษา ผลที่ได้รับอย่างมากที่สุดก็เพียงว่าถึงเวลาคลุ้มคลั่ง เขาก็ระงับการคลุ้มคลั่งด้วยวิธีสะกดให้หลับเท่านั้นเองไม่ได้ทำให้อาการดีขึ้นอย่างไร จากเมืองนั้น ข้าพเจ้าก็พาเฟื่องฟ้าเร่ร่อนไป ใครจะบอกว่ามีโยคีชีไพรผู้วิเศษอะไรอยู่ที่ไหน ข้าพเจ้าไม่ละเว้น ไปจนถึงบางแห่งที่ไปกันในงานกันดารพันยานรถไฟและรถยนต์ เขาบอกทางให้ไปก็ไป อุ้มเฟื่องฟ้าบ้าง กอดพาเดินไปบ้าง ทุกๆ แห่งต้องระวังไม่ให้หลุดมือข้าพเจ้า จะลำบากยากเข็ญอย่างไร ก็พากันไปจนถึงที่หมาย และทดลองทุกอย่าง จะเป็นเรื่องหยูกยาเวทมนตร์ ผีสิงหรืออะไร ข้าพเจ้ายอมทั้งนั้น ใครถนัดทางไหนเชิญเข้ามา หมด ไม่มีทาง ทำดีที่เหลวทั้งนั้น จนจะหมดสิ้นทั้งกำลังกายและกำลังใจ ถ้าเฟื่องฟ้าสามารถกลับมีสติดี และรู้ว่าข้าพเจ้าได้ทำอะไรบ้าง เธอจะต้องรักข้าพเจ้าอย่างเหลือเกิน แต่จนบัดนี้ก็ยังไม่เห็นมีทางใดที่จะรักษาเฟื่องฟ้าให้หายได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 253)

ข้าพเจ้า เป็นตัวละครเอกประเภทตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat Character) มีความคงที่เสมอต้นเสมอปลาย และมีคุณสมบัติในตนเองอย่างเพียบพร้อมเกินกว่ามนุษย์จริงๆ จะมีได้ มีความรักต่อเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าตั้งแต่ยังไม่ทราบฐานันดรของเจ้าหญิง เมื่อทราบว่าเจ้าหญิงเป็นใคร ก็พร้อมที่จะเป็นผู้สนับสนุนที่ดีในการขึ้นครองบัลลังก์เชียงรุ่ง โดยไม่หวังผลตอบแทน

เมื่อเจ้าหญิงยอมสละบัลลังก์มาครองรักกับข้าพเจ้าและได้รับกรรมพันธุ์ทางพระมารดากลายเป็นคนเสียสติ ข้าพเจ้า ก็ยังรักและเอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งหาวิธีการรักษาพยาบาลจนเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามีพระอาการปรกติดี

ข้าพเจ้าในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน

ภูมิหลัง

นวนิยายเรื่อง “ฟากฟ้าสาละวิน” นี้ ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า “ข้าพเจ้า” เป็นตัวละครในการดำเนินเรื่อง เสมือนว่าเป็นเรื่องราวของผู้ประพันธ์เอง

ข้าพเจ้าเป็นชายหนุ่มที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและบิดามารดามีฐานะระดับเศรษฐีอยู่ในกรุงเทพมหานคร เมื่อสำเร็จการศึกษาข้าพเจ้าได้ไปเที่ยวเมืองพม่าเพราะมีเพื่อนสนิทเป็นชาวพม่าซึ่งมาเรียนหนังสือด้วยกันที่เมืองไทยชื่อ “เชียรศิริ”

เชียรศิริได้พาข้าพเจ้าไปพักอยู่ที่โรงแรม “มินโดแมนชั่น” ซึ่งเป็นโรงแรมใหญ่ชั้นที่หนึ่งของนครย่างกุ้ง ข้าพเจ้าได้มีโอกาสร่วมงานส่งท้ายปีเก่ารับปีใหม่ของฝรั่งที่โรงแรมนี้ และในงานนี้เองข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบหญิงสาวชาวไทยใหญ่ ชื่อ “มียาวดี” ซึ่งมาร่วมงานกับคุณอาของเธอ เชียรศิริได้พาข้าพเจ้าไปขออนุญาตคุณอาของมียาวดี เพื่อให้ข้าพเจ้าได้दनรำกับมียาวดี แต่คุณอาของมียาวดีไม่ได้ให้เกียรติแก่ข้าพเจ้า ไม่ยินยอมให้มียาวดีदनรำด้วย จึงเป็นสาเหตุทำให้เชียรศิรินัดคุณอาของมียาวดีไปข้างนอกโรงแรม และใช้กำลังขกตอยคุณอาของมียาวดี ในฐานะที่ทำให้เชียรศิริเสียหน้าในงาน

เมื่อเกิดเรื่องชกต่อยกันแล้ว คุณอาของมียาวดีได้รับพามียาวดีกลับไปบ้านพัก เชียรศิริกับข้าพเจ้าได้แอบขับรถสะกดรอยตามไปจนรู้จักที่พักของมียาวดี ในวันรุ่งขึ้นข้าพเจ้าจึงได้ใช้รถของโรงแรมไปหามียาวดีในบ้านพัก ซึ่งได้รับการต้อนรับจากแม่บ้านและได้รับไมตรีจิตจากมียาวดีให้มีการนัดพบในครั้งต่อไป เจ้าแสงฉายผู้เป็นอาของมียาวดีไม่พึงพอใจที่มีการนัดพบระหว่างมียาวดีกับข้าพเจ้า

ต่อมาได้ข่าวว่าพบศพมียาวดีถูกฆาตกรรมที่ทะเลสาบอินยาในนครย่างกุ้ง ข้าพเจ้าจึงปรารถนาจะไปรัฐสาละวินเพื่อสืบข่าวว่าเป็นศพของมียาวดีจริงหรือไม่ถ้าเป็นศพของมียาวดีจริงผู้ร้ายคงจะหนีไปอยู่รัฐสาละวิน ข้าพเจ้าต้องการสืบสวนคดีฆาตกรรมรายนี้ จึงเดินทางไปกับเชียรศิริ เมื่อไปถึงรัฐสาละวินจึงทราบว่ามีมียาวดีเป็นเจ้าหญิงพระธิดาของเจ้าฟ้าสาละวิน ซึ่งพระมารดาสิ้นพระชนม์ไปตั้งแต่มีมียาวดียังทรงพระเยาว์ จึงถูกส่งมาเรียนหนังสือที่พม่า โดยปกปิดมิให้มียาวดีทราบชื่อบิดามารดาที่แท้จริง ทราบแต่เพียงว่าเป็นพระธิดาบุญธรรมของ เจ้าฟ้าสาละวิน และทราบว่าเจ้าแสงฉายได้พาเจ้าหญิงมียาวดีมาที่รัฐสาละวิน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอ

เข้าเฝ้าเจ้าหญิงมียวาดี ก็ได้พบเหตุการณ์ประหลาดที่เจ้าหญิงมียวาดีมิใช่บุคคลเดียวกันกับมียวาดีที่พบในนครย่างกุ้ง เพียงแต่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกันเท่านั้นเอง แต่ข้าพเจ้าได้พบพิรุณชนสงสัยหลายประการจึงสืบจนได้เรื่องราวว่า เจ้าหญิงมียวาดีต้องจี้จิ้งจอกคนร้ายกักขังไว้ที่บ้านแห่งหนึ่งที่อยู่พรหมแดนระหว่างเมืองพะสิม สีเรียม และย่างกุ้ง ข้าพเจ้า และเรียวศิริจึงได้ช่วยออกมาจากที่คุมขังจนข้าพเจ้าได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงจนขาปรุ มียวาดีจึงเห็นใจข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้พยายามทุกวิถีทางที่จะทวงสิทธิ์อันชอบธรรมให้แก่มียวาดีจนในที่สุด มียวาดีกับข้าพเจ้าได้เสียกันระหว่างเดินทางไปรัฐสาละวิน เมื่อเหตุการณ์ต่างๆ ยุติลง มียวาดีได้อยู่ในฐานะเจ้าหญิงพระธิดาอย่างแท้จริง บิดาของข้าพเจ้าได้มีจดหมายให้กลับไปแต่งงานกับผู้หญิงที่บิดาได้หมั้นหมายไว้ โดยไม่ยอมรับฟังความเห็นใจในความรักของข้าพเจ้ากับเจ้าหญิงมียวาดี อีกทั้งไม่เชื่อว่าข้าพเจ้าจะไปผูกพันรักใคร่กับเจ้าหญิงของรัฐสาละวิน

ข้าพเจ้ามีความเคารพรักบิดามารดาเหนือสิ่งอื่นใด จึงยอมเสียสละความรักกราบทูลลาเจ้าหญิงมียวาดี เพื่อไปแต่งงานกับผู้หญิงที่บิดามารดาหมั้นหมายไว้ ทั้งๆ ที่หัวใจของข้าพเจ้า อยู่ที่เจ้าหญิงมียวาดี

บุคลิกภาพภายนอก

ข้าพเจ้าเป็นชายหนุ่มรูปร่างสูงใหญ่ มีขนาดเหมาะสมกับเจ้าหญิงมียวาดี ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

...ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าเป็นคนบัญญัติคำว่าไทยใหญ่และไม่ทราบว่าจะทำไมจึงเรียกอย่างนั้นเพราะหัดที่ข้าพเจ้าเป็นคนสูงใหญ่อยู่เหมือนกันถ้ามีฉะนั้นข้าพเจ้าจะเป็นคนรักของมียวาดีไม่ได้ เพราะเล็กเตี้ยกว่าเธอ ข้าพเจ้าสังเกตเห็นมียวาดีตั้งแต่แรกพบกันในห้องเต้นรำที่มินโดแมนชั้น มียวาดีสูงไม่แพ้ผู้หญิงฝรั่ง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 193 - 194)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมข้าพเจ้า

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวางงาม

ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่มีความเป็นสุภาพบุรุษมีมารยาทและการพูดจาได้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลที่พูดด้วย เช่น เมื่อพูดกับเจ้าหญิงมียวาดีก็จะใช้คำพูดให้เกียรติตามสมควรแก่ฐานะ

แม้ว่าจะทราบที่กำลังสนทนากับเจ้าหญิงมียวดีตัวปลอมก็ตาม โดยข้าพเจ้าใช้คำพูดว่า "ถ้าไม่เป็นการอาจเอื้อมเกินไป" กับ "จะเป็นความปลาบปลื้มปิติ" ทำให้ผู้สนทนาารู้สึกได้ว่า ข้าพเจ้ามีความเป็นสุภาพบุรุษกริยามารยาทในการเจรจา รู้จักให้เกียรติเจ้าฟ้าสาละวิน ดังข้อความที่เจ้าหญิงมียวดี(ตัวปลอม)สนทนากับข้าพเจ้าว่า

"อยากเฝ้าเจ้าพ่อหรือคะ?"

"ถ้าไม่เป็นการอาจเอื้อมเกินไปแล้ว ถ้าท่านจะกรุณาช่วยให้ข้าพเจ้าเฝ้าได้ก็จะเป็น พระคุณอย่างยิ่ง"

"ได้ซิคะ ไม่ยากอะไร"

"จะเป็นความปลาบปลื้มปิติ สำหรับข้าพเจ้าอย่างมาก"

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 67)

1.2 มีความรักและห่วงใยหญิงที่ตนรัก

ข้าพเจ้ามีความรักและห่วงใยหญิงที่ตนรัก เมื่อทราบว่ามียวดีตกอยู่ในอันตรายแน่ชัดแล้ว ข้าพเจ้าพร้อมด้วยเชียรศิริได้วางแผนการที่จะช่วยมียวดีออกมาจากที่คุมขังในบ้านแห่งหนึ่งให้ได้ แม้ว่าจะเสี่ยงความตาย ข้าพเจ้าก็ยอม จนในที่สุดข้าพเจ้าก็ถูกยิงได้รับบาดเจ็บดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

"... เราแลเห็นปรุไปทั้งขา ซึ่งไม่เป็นของประหลาด พวกนั้นใช้ปืนแฝดและใช้ลูกปราย ถ้ามันถูกตามตัวก็คงจะปรุไปทั้งตัว แต่เทพเจ้ายังคุ้มครองข้าพเจ้าจึงให้ปรุแต่เพียงขา" ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 110)

1.3 มีความกล้าหาญและมีความรับผิดชอบ

ข้าพเจ้าเป็นตัวละครที่มีความกล้าหาญ เมื่อได้ข่าวว่ามียวดีถูกฆาตกรรมที่ทะเลสาบอินยาซึ่งเป็นสถานที่ที่มียวดีเคยขับรถพาข้าพเจ้ามานั่งสนทนาที่ริมทะเลสาบอินยาโดยลำพังสองต่อสอง ข้าพเจ้า จึงเกิดความรับผิดชอบสืบคดีฆาตกรรมและหาตัวฆาตกรให้ได้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ขวานี้เป็นข่าวที่โหดร้ายสำหรับข้าพเจ้าอันที่จริงในระหว่างเวลาสองสามวันนี้ ถึงแม้ข้าพเจ้ายังไม่ละเลิกความคิดที่จะไปรัฐสาละวิน ความอยากไปก็น้อยลงถึงแม้ว่ายังผูกพันใจอยู่ในมียวดี ก็คิดเห็นว่าเป็นการชุกชอนโดยใช้เหตุที่จะหาความลำบากให้แก่ตัวอย่างนี้ ข้าพเจ้าเกือบจะตัดสินใจอยู่แล้วว่าจะเลิกล้มโครงการที่จะไปรัฐสาละวินแต่พอมาระทบเรื่องนี้เข้าความปรารถนาอันรุนแรงของข้าพเจ้าก็เกิดขึ้นใหม่ ข้าพเจ้าอยากไปรัฐสาละวินด้วยเหตุผลสองประการ ประการหนึ่งอยากรู้ว่ามียวดีตายจริงหรือไม่และอีกอย่างหนึ่งคือว่าถ้ามียวดีตายจริง ผู้ที่ทำฆาตกรรมก็คงจะหนีไปอยู่ที่รัฐสาละวินโดยเชื่อใจว่าจะไม่มีใครตามไปถึงแต่ข้าพเจ้าตกลงว่าจะไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 46)

... เรื่องรักหรือเรื่องอื่นใดไม่ใช่ความปรารถนาของข้าพเจ้าในเวลานี้เสียแล้ว แต่ข้าพเจ้าไม่อยากจะให้มีคดีติดตัวมาเที่ยวประเดี๋ยวเดี๋ยวก็นำมาให้หญิงสาวสวย คนหนึ่งตาย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2542 :47 - 48)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

คุณสมบัติความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของคนไทย ทุกคนถือว่าเรื่องบิดามารดาเป็นเรื่องใหญ่ การทำสิ่งใดขัดความประสงค์ของบิดามารดาก็จะเป็นลูกอกตัญญู ข้าพเจ้าจึงเลือกแต่งงานกับสตรีที่บิดามารดาหาให้แทนที่จะเลือกเจ้าหญิงมียวาดีที่ตนรัก เมื่อบิดาของข้าพเจ้าได้มีจดหมายมาบอกข้าพเจ้าว่า ได้สวามิภักดิ์และหมั้นสตรีคนหนึ่งให้แก่ข้าพเจ้า และให้กลับไปแต่งงานกับสตรีผู้นั้น โดยไม่รับรู้เรื่องราวความรักระหว่างข้าพเจ้ากับมียวาดี จึงทำให้ข้าพเจ้าจำเป็นต้องทิ้งมียวาดี เพราะข้าพเจ้าเป็นบุตรที่มีความกตัญญูต่อบิดา ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... มันเป็นปัญหายากลำบากยิ่งกว่าปัญหาใดๆ ที่ฉันได้เคยพบมา ฉันอาจจะทิ้งผู้หญิงใดๆ เพื่อมียวาดีได้ทั้งสิ้น แต่ฉันไม่สามารถละทิ้งพ่อ เพื่อมียวาดีหรือเพื่อใครๆ ได้ ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 261)

2.2 เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา

ข้าพเจ้าเป็นลูกที่เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา จะทำอะไรต้องขออนุญาตบิดามารดาก่อน เช่น เมื่อรักมียวาดีก็คิดว่าจะต้องกลับไปขออนุญาตบิดามารดาแต่งงานกับมียวาดี มิฉะนั้นจะทำสิ่งที่บิดามารดาไม่อนุญาตดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้าต้องสารภาพอย่างไม่มีปัญหาว่าข้าพเจ้ารักมียวาดี ข้าพเจ้าพร้อมที่จะสารภาพรักต่อเธอ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะกลับไปขออนุญาตคุณพ่อแต่งงานกับมียวาดี เธอเป็นไทยใหญ่และไทยใหญ่ก็คือไทย คุณพ่อของข้าพเจ้ามีการศึกษาสูงพอที่จะเข้าใจในเรื่องนี้และคงจะไม่ขัดข้องถ้าข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นแน่นอนที่จะแต่งงานกับมียวาดี ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 145)

2.3 รักชาติ

ข้าพเจ้ามีความรักชาติ และชอบให้คนยกย่องสรรเสริญคนไทย เมื่อมีชาวต่างชาติชอบพูดยกย่องสรรเสริญคนไทยและพูดถึงประเทศไทยจึงเป็นที่พอใจของข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้าเพิ่มพูนความรักในตัวเองยิ่งขึ้นดังข้อความที่ข้าพเจ้าแสดงความรู้สึกว่า

“... เธอชอบพูดถึงเมืองไทย ชอบถามถึงสิ่งนั้นสิ่งนี้ เธอกล่าวถึงเมืองไทยด้วยน้ำเสียงที่ยกย่อง เธอจับปมด้อยของข้าพเจ้าถูกเหมือนกัน เพราะข้าพเจ้าสามารถจะรักและจะหลงคนทุกคนที่สนใจให้เกียรติแก่ประเทศไทยของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายิ่งหลงมียาวดีมากขึ้นอีกในเมื่อเธอชอบพูดเสมอว่าไทยใหญ่ก็คือ ‘ไทย’ นั่นเอง “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 176)

2.4 ไม่เห็นแก่ตัว

เมื่อข้าพเจ้าตั้งใจที่จะไปสืบเรื่องของมียาวดีตามที่ได้รับจดหมายจากเด็กหนุ่มแปลกหน้าก็มีความรู้สึกว่งานนี้มีภัยจึงเกิดความรู้สึกไม่สบายใจไป เพราะจะเป็นการเห็นแก่ตัวมากเกินไป ถ้าพาเพื่อนไปเสี่ยงอันตรายเพื่อช่วยเหลือมียาวดีที่ ข้าพเจ้า รัก ดังข้อความที่ข้าพเจ้าพูดกับเชียรศิริว่า

“คิดๆ ก็ไม่สบายใจไป” ข้าพเจ้าพูดกับเขา

ถ้าเธอไม่สบายใจ” เชียรศิริตอบ “เธอก็ต้องคอยอยู่ที่นี้ ฉันจะไปคนเดียว ได้ความอย่างไรฉันจะกลับมาบอกเธอ”

“ไม่ใช่อย่างนั้น” ข้าพเจ้าพูด “เรื่องที่ฉันบอกว่าไม่สบายใจไม่ใช่เป็นการกลัวภัยหรือห่วงใยอะไรในตัวฉัน เวลาที่ฉันสมัครที่จะผจญภัยอย่างเธอ แต่ก็ไม่ใช่ความยุติธรรมที่จะพาเธอไปรับอันตราย”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 101)

3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

ข้าพเจ้าเป็นตัวละครที่มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลที่เรารู้จักดี ดังเช่นเมื่อเจ้าหญิงมียาวดี (ตัวปลอม) กล่าวว่าอยากไปเที่ยวประเทศไทย ข้าพเจ้าก็เต็มใจที่จะแสดงมิตรภาพต้อนรับแขกต่างบ้านต่างเมืองทันที ทั้งๆ ที่เพิ่งรู้จักกันครั้งแรก นับว่าเป็นอัธยาศัยที่ประทับใจในการพบกันครั้งแรก ดังข้อความที่เจ้าหญิงมียาวดีตรัสกับข้าพเจ้าว่า

“ดิฉันอยากไปเที่ยวประเทศไทยบ้าง” “ข้าพเจ้ามีความยินดีที่จะให้ความสะดวกและต้อนรับท่านทุกอย่าง ถ้าหากเป็นความปรารถนาของท่านที่จะไปกับข้าพเจ้าทั้งสองในครั้งนี้ เราก็ยินดีที่จะเชิญท่านไป”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 66)

ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเป็นตัวละครเอกประเภทตัวละคร ที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน(Flat Character) มีความเป็นสุภาพบุรุษ มีคุณธรรม มีความรักที่มั่นคง แต่ความรักไม่สมปรารถนา เพราะข้าพเจ้าเป็นตัวละครเอกที่ยึดมั่นในความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดา และเคารพเชื่อฟังบิดามารดาตามค่านิยมของสังคมไทย ข้าพเจ้าเป็นบุตรที่ดียอมเห็นบิดามารดาที่มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ไม่กล้าขัดคำสั่งบิดามารดาในการเลือกคู่ครอง จึงยินดีแต่งงานกับหญิงสาวที่บิดามารดาเลือกไว้ การแต่งงานโดยบิดามารดาเลือกคู่ครองให้เป็นลักษณะสังคมไทยสมัยโบราณ บุตรหลานไม่มีสิทธิเลือกคู่ครองได้ตามชอบใจ จะต้องเลือกคู่ครองที่บิดามารดาเห็นชอบด้วยจึงจะเป็นบุตรที่ดี ความไม่ดีของข้าพเจ้าในเรื่องนี้มีประการเดียว คือ ได้เสียเป็นสามีภรรยากับเจ้าหญิงมียวาตีแล้ว ไม่ได้มีความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยาที่ถาวรสืบไป เพราะเหตุความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดาประการเดียวไม่ใช่ความตั้งใจที่แท้จริงที่จะทอดทิ้งเจ้าหญิงมียวาตี แม้เจ้าหญิงมียวาตีเองก็มีความเข้าใจและเห็นใจในความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดา เพราะบุตรที่ดีไม่สามารถตัดขาดจากวงศ์ตระกูล บิดา มารดา ญาติพี่น้องเพื่อผู้หญิงเพียงคนเดียวได้

เจ้าชายภัสมาในเรื่องมรสุมแห่งชีวิต

ภูมิหลัง

เจ้าชายภัสมาเป็นหลานชายของราชาในเกาะชาวที่ร่ำรวยระดับมหาเศรษฐี นับถือศาสนาคริสต์ เจ้าชายภัสมาได้มาเรียนหนังสือที่ประเทศอังกฤษและมีผลการเรียนดี มีความสามารถในการเล่นกีฬาแทบทุกชนิด เช่น เทนนิส ฟุตบอล รักบี้ ตลอดจนว่ายน้ำ และยังมีความสามารถในการเดินร่ำรวย เจ้าชายภัสมาให้ความสนใจผู้สืบทอดนักเรียนไทยในอังกฤษซึ่งมีคู่หมั้นชื่อ ทศนัย แม้ว่าเจ้าชายภัสมาจะทราบว่าผู้สืบทอดมีคู่หมั้นแล้วก็ยังมีความเพียรพยายามติดตามผู้สืบทอดอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งได้ทราบว่าผู้สืบทอดและทศนัยมีเหตุจำเป็นต้องกลับเมืองไทยโดยด่วนเพราะทางครอบครัวของทั้งสองไม่มีทุนที่จะส่งลูกให้เรียนได้อีก

เจ้าชายภัสมาได้พยายามหาโอกาสพบผู้สืบทอดและได้สารภาพรักพร้อมกับมอบหีบเล็ก ๆ หีบหนึ่งให้เป็นของขวัญที่ระลึกในการที่จะจากกัน ภายในหีบนั้นบรรจุสร้อยเพชรอย่างงามหนึ่งสาย

เจ้าชายภัสมาได้ติดตามทศนัยและผู้สืบทอดมาในเรือ "อังเดร เลอบอง" เรือชั้นที่หนึ่งของบริษัทเมฆาเยอร์มาร์ติน เรือลำนั้นได้จัดงานกุศลเรียไรเงินช่วยเหลือเด็กกำพร้าโดยได้รับความร่วมมือจากผู้โดยสารเรือร่วมบริจาคสิ่งของเพื่อมาประมูลขายกัน ผู้สืบทอดได้รับเชิญให้เป็นผู้เรียกประมูลขายเมื่อประมูลขายของทุกอย่างหมดแล้ว ผู้สืบทอดได้ถอดสร้อยเพชรของเจ้าชาย ภัสมาออกมาประมูลขาย การกระทำของผู้สืบทอดทำให้เจ้าชายภัสมาตกตะลึง แต่ในที่สุดเจ้าชายภัสมาก็ได้ประมูลสร้อยเส้นนั้นกลับมาให้ผู้สืบทอดในราคา 1,700 ปอนด์ หรือสองแสนฟรังก์

การกระทำครั้งนี้ ทำให้มุสณีรู้สึกเห็นใจเจ้าชายภัสมา อีกทั้งเจ้าชายเองก็ไม่ถือโกรธการกระทำของมุสณี กลับชมเชยว่าฉลาดในการหารายได้เข้าการกุศล นอกจากนี้เจ้าชายยังเซ็นเช็คให้มุสณีสองฉบับ ฉบับแรกเป็นเงิน 300 ปอนด์ ฉบับใหญ่เป็นเงิน 6,000 ปอนด์ เพื่อช่วยเหลือมุสณีและทศนัย เพราะทราบดีว่าทั้งสองขาดแคลนเงิน การกระทำของเจ้าชาย ภัสมา ทำให้มุสณีอนุญาตให้เจ้าชายแตะต้องเนื้อตัวได้เพราะความเห็นใจ แต่การแตะต้องเนื้อตัวของเจ้าชายภัสมา ได้เกินขอบเขต ทำให้มุสณีเสียความบริสุทธิ์ให้แก่เจ้าชายบนดาดฟ้าของเรือลำนั้นด้วยความเต็มใจ

มุสณีกับทศนัยได้กลับมาแต่งงานกันที่เมืองไทยตามความประสงค์ของบิดามารดาทั้งสองฝ่าย แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าชายภัสมากับมุสณีมิได้สิ้นสุดลง เจ้าชายภัสมาได้เดินทางมาเมืองไทยและมีความสัมพันธ์ชู้สาวกับมุสณีอีก พร้อมทั้งให้เงินทองเพื่อผดุงครอบครัวของทศนัยและมุสณี ในที่สุดทศนัยจับได้ว่ามุสณีกับเจ้าชายภัสมาได้ลอบเป็นชู้กัน จึงฟ้องศาลขอหย่าขาดกับมุสณี มุสณียินดีหย่าขาดและเดินทางไปพบเจ้าชายที่กัวลาลัมเปอร์ ความรักของเจ้าชายภัสมากับมุสณีมีความสุขอยู่ไม่นานก็ปรากฏว่าเจ้าชายภัสมาประสบอุบัติเหตุตกเครื่องบินถึงแก่ชีวิตระหว่างเดินทางไปชวา เหลือเพียงพินัยกรรมแบ่งมรดก 1 ใน 3 ส่วนให้แก่มุสณีเป็นจำนวนเงินห้าล้านเหรียญและทรัพย์สินสมบัติอีกไม่น้อยกว่าสิบห้าล้านเหรียญ

บุคลิกภาพภายนอก

เจ้าชายภัสมาเป็นเจ้าชายรูปงาม ผิวขาว นัยน์ดำดำผมดำ รูปร่างสูงใหญ่เพราะมีเลือดฝรั่งผสมแขก มีความสามารถในการเรียนเป็นเลิศและเก่งกีฬาแทบทุกประเภท และมีเอกลักษณ์เด่นในการเดินร่าสวย ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เจ้าชายชื่อภัสมาเป็นหลานชายของราชาแคว้นหนึ่ง เป็นคนมีเลือดฝรั่งผสมแขก ผิวขาว สูงใหญ่ รูปงามและมั่งมียิ่งกว่าใครๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ความที่รูปงามและความเป็นมหาเศรษฐีทำให้ผู้หญิงฝรั่งตอมติดเจ้าชายผู้นี้อยู่รอบข้างและตัวเขาเองก็เป็นคนเก่งสารพัดอย่าง เก่งทั้งเรียน เก่งทั้งเล่น สอบได้คะแนนดีเสมอ และเล่นกีฬาแทบทุกชนิด เทนนิส ฟุตบอล รักบี้ ตลอดถึงว่ายน้ำ ช้ำยังมีชื่อว่าเป็นคนเดินร่าสวยอีกด้วย มุสณีเองเคยพูดถึงภัสมาว่า งามเหมือนเทพเจ้า ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 20)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเจ้าชายกัสมา

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวาจางาม

เจ้าชายกัสมาเป็นเจ้าชายที่มีกิริยามารยาทและการเจรจาที่เหมาะสมกับที่ได้รับการศึกษาในประเทศอังกฤษ กิริยาวาจาและมารยาทที่แสดงต่อมุสณี เหมือนสุภาพบุรุษชาวอังกฤษ ดังในตอนที่เจ้าชายกัสมาประมูลสายสร้อยเพชรที่ตนเองมอบให้มุสณี และมุสณีถอดออกมาประมูลเพื่อหารายได้ในงานกุศลบนเรือ “อังกะเร เลอบอง” เจ้าชายมิได้กล่าววาจาอันใด ตำหนิมุสณีเลย แม้แต่น้อย มีแต่แสดงออกซึ่งกิริยามารยาทอันสง่างามและการเจรจาที่ไพเราะหู คือ ใช้คำว่า “อุทิศสร้อยเพชรสายนี้ บุชาความงาม และความสามารถ ของสุภาพสตรีผู้ช่วยให้งานของเราคืนนี้สำเร็จเป็นผลดีที่สุด” เป็นคำเจรจาที่ไพเราะยกย่องมุสณีอย่างมาก และประกอบกับท่าทีสรวลสรวลเพชรคืนให้ ก็นับว่าเป็นมารยาทที่นุ่มนวล นับว่าเจ้าชายกัสมาเป็นเจ้าชายที่สง่างามทั้งรูปโฉมและกิริยามารยาทชวนให้หญิงหลงใหล อันเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับทัศนัยผู้ซึ่งเป็นคู่หมั้นของมุสณี อันเป็นเหตุทำให้เจ้าชายชนะใจมุสณีจนมุสณียอมตัวเป็นของเจ้าชายทั้งๆ ที่มีคู่หมั้นแล้วในกาลต่อมอดังข้อความที่เจ้าชายกัสมาประกาศในเรือ “อังกะเร เลอบอง”ว่า

“ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษทั้งหลาย” กัสมาร้องประกาศ “ข้าพเจ้าขออุทิศสร้อยเพชรสายนี้ บุชาความงามและความสามารถของสุภาพสตรีผู้ช่วยให้งานของเรา คืนนี้สำเร็จเป็นผลที่ดีที่สุด”

ในท่ามกลางเสียงปรบมือกึกก้อง กัสมาได้นำสร้อยเพชรคล้องคอมุสณีและใส่ให้เรียบร้อย เพลงบลูแคนูบของโยฮันสเตราท์ ได้บรรเลงขึ้นและกัสมากับมุสณีก็นั่งร่ำด้วยกันอีกครั้งหนึ่ง

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2543 : 33)

1.2 ยกย่องให้เกียรติสตรี

เจ้าชายกัสมามีความรักและยกย่องหญิงที่ตนรัก เมื่อมุสณีถอดสร้อยเพชรที่เจ้าชายกัสมามอบให้ออกมาประมูลขายเพื่องานกุศลช่วยเหลือเด็กยากไร้บนเรือ “อังกะเร เลอบอง” เจ้าชาย กัสมามิได้คัดค้านการกระทำของมุสณี เจ้าชายร่วมการประมูลสร้อยเพชรกับผู้โดยสารเรืออื่นๆ และสุราคาจนถึงสองแสนฟรังก์ หรือประมาณ 1,700 ปอนด์ จนกระทั่งสร้อยเพชรนั้นกลับมาเป็นของเจ้าชายและเจ้าชายได้มอบคืนมุสณีพร้อมๆ กับพุดยกย่องสรรเสริญและให้เกียรติมุสณี โดยมิได้ถือโอกาสการกระทำของมุสณีเลย ดังข้อความที่เจ้าชายกัสมาทรงประกาศบนเรือว่า “...ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษทั้งหลาย” กัสมาร้องประกาศ “ข้าพเจ้าขออุทิศสร้อยเพชรสายนี้ บุชาความงามและความสามารถของสุภาพสตรีผู้ช่วยให้งานของเราคืนนี้สำเร็จเป็นผลดีที่สุด” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 33)

2. มีคุณธรรม

เจ้าชายภัสมามีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อมุสณี ทศนัยตลอดจนทุกคนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมุสณีเมื่อทราบว่ามีมุสณีจะกลับไปแต่งงานกับทศนัยที่เมืองไทยเจ้าชายภัสมาเชิญมุสณีและทศนัยให้เดินทางไปอันนีมุลภายหลังประกอบพิธีแต่งงานที่ชวา โดยเจ้าชายภัสมารับเป็นเจ้าภาพและและให้เกียรติเสมือนกับเป็นแขกรัฐบาล ดังข้อความที่เจ้าชายภัสมาตรัสกับมุสณีว่า

“... ถ้าเธอจะไปอันนีมุลทางชวา ฉันจะจัดการรับรอง และเธอทั้งสองเป็นแขกของฉัน ซึ่งจะได้รับเกียรติยศและความสะดวกสบายไม่น้อยกว่าเป็นแขกของรัฐบาล “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2543 :34-35)

เมื่อเจ้าชายภัสมาทราบว่ามีมุสณีและทศนัยมีความขัดสนทางการเงินจึงเอ่ยปากให้ความช่วยเหลือ โดยไม่หวังผลตอบแทน ดังข้อความที่เจ้าชายภัสมาตรัสกับมุสณีว่า

“ถ้าเธอถือว่าฉันเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของเธอ เธอจะอนุญาตให้ฉันช่วยเธอบ้างไหม?”

“ช่วยให้กลับไปเรียนต่อเถอะหรือ ไม่ได้หรอก ฉันจะต้องกลับบ้านและแต่งงาน?”

“ไม่ใช่ช่วยให้กลับไปเรียนต่อ แต่ช่วยให้เธอมีทุนก้อนหนึ่งเก็บซ่อนไว้ เพื่อว่าถ้าถึงเวลาจำเป็นเข้าจริงๆ ก็จะได้นำออกมาใช้ ทั้งนี้ได้หมายความว่า ฉันจะดูแลดูหมิ่นอะไรเธอ ความผันแปรของโชคชะตาเป็นสิ่งที่เราสู้ไม่ได้ เราควรมีอะไรยึดเหนี่ยวไว้บ้าง”

“หมายความว่า เธอจะให้เงินฉันอย่างนั้นหรือ?”

“ก็ไม่ใช่ให้ เท่ากับฝากไว้เป็นทุนก้อนหนึ่ง ถ้าเธอมีความจำเป็นจริงๆ ก็เอาออกมาใช้ ถ้าภายหลังเห็นว่าไม่มีความจำเป็นแล้วก็คืนให้ฉันหรือบางทีฉันอาจจะขอให้เธอซื้ออะไรจากประเทศไทยส่งไปให้ฉันบ้างก็ได้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 40)

เมื่อมุสณีเอ่ยปากว่ามีทางใดบ้างใหม่ที่จะตอบแทนคุณความดีของเจ้าชายภัสมา เจ้าชายก็ตรัสว่า ไม่ต้องการสิ่งใดที่ตอบแทนที่ทำไปก็เพราะรักมุสณี ดังข้อความที่มุสณีกล่าวกับเจ้าชายภัสมาว่า

“เธอเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด ภัสมา ฉันจะไม่ลืมความดีของเธอและไม่เชื่อว่าในชีวิตนี้ ฉันจะมีทางตอบแทนไมตรีจิตของเธอได้อย่างไร”

“อย่าพูดถึงเรื่องตอบแทน มุสณี ฉันเกลียดคำว่าตอบแทนและไม่อยากได้ยิน ฉันรักเธอและจะรักเธอตลอดไป จำไว้อย่างเดียวว่าฉันรักเธอ เธอจะเป็นอย่างไรอยู่ในฐานะหรืออยู่ในสภาพอย่างไร ฉันจะรักเธออยู่นั่นเอง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 41)

เมื่อเจ้าชายภัสมาทราบวาทศนาถน้องสามีของมุสณีศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาเกษตร ก็เอ่ยปากชวนให้ไปศึกษาที่ชวา โดยที่ตนเองจะเป็นผู้ออกทุนให้ ดังข้อความที่ เจ้าชายภัสมาตรัสกับทศนาถว่า

“เรามีหลักสูตรการศึกษาเกษตรศาสตร์สูงมากในชวา ถ้าเธออยากไปเรียนในชวา ฉันจะจัดการให้ เธอโดยที่เธอไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนหรือค่ากินอยู่อะไรเลย”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 50)

3. เป็นคนใจอ่อน

เมื่อมุสณีขอร้องให้เจ้าชายภัสมาขึ้นจากเรือ “อังเดร เลอบอง” ที่โคลัมโบเพราะไม่ต้องการให้ทัศนียภาพที่พ้นจากการเจ็บป่วย มาพบว่าเจ้าชายภัสมาลงเรือลำเดียวกันด้วยเกรงว่าทัศนียภาพจะเข้าใจผิดและล้มป่วยอีก เจ้าชายภัสมาก็ใจอ่อนทรงยอมปฏิบัติตามถึงแม้จะไม่ใช้พระประสงค์ของเจ้าชายเอง ดังข้อความที่มุสณีกล่าวกับเจ้าชายภัสมาว่า

“คืออย่างนี้ ภัสมา หมอบอกว่าพอเลยโคลัมโบไปแล้ว ทัศนียภาพจะหายและออกจากห้องได้ฉันยังไม่ต้องการให้ทัศนียภาพที่พ้นจากการเจ็บป่วย มาพบว่าเจ้าชายภัสมาลงเรือลำเดียวกันด้วยเกรงว่าทัศนียภาพจะเข้าใจผิดและล้มป่วยอีก เจ้าชายภัสมาก็ใจอ่อนทรงยอมปฏิบัติตามถึงแม้จะไม่ใช้พระประสงค์ของเจ้าชายเอง ดังข้อความที่มุสณีกล่าวกับเจ้าชายภัสมาว่า

“พอเรือออกจากโคลัมโบ ก็ให้ฉันลงไปหมกตัวอยู่เสียในห้องถ่านหินยังงั้นหรือ?”

“เปล่า? ขอให้เธอขึ้นจากเรือที่โคลัมโบ แล้วรอเดินทางต่อไปด้วยเรือลำอื่น อย่าไปเรือลำนี้ได้ไหม ภัสมา?”

เขานิ่งตรองอยู่ประเดี๋ยวหนึ่ง แล้วก็พยักหน้ารับ

“ได้ แม้จะเป็นการผิดความปรารถนาของฉัน แต่เมื่อเป็นความปรารถนาของเธอ ฉันก็จะทำตาม ฉันจะขึ้นจากเรือที่โคลัมโบ แล้วจะรอหาเรือลำอื่นเดินทางต่อไป

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 37)

4. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

เจ้าชายภัสมาเป็นชายคนแรกที่ได้ความบริสุทธิ์ของมุสณีด้วยความเต็มใจบนดาดฟ้าเรือ “อังเดร เลอบอง” แต่มุสณีเลือกที่จะแต่งงานกับคู่หมั้นเดิม เจ้าชายภัสมาก็ยังกลับมาเกี่ยวข้องกับมุสณีอีกในฐานะสามีภรรยาเพราะยังคงความเป็นมนุษย์ปุถุชน มีกิเลสตัณหาในจิตวิญญาณ ไม่สามารถหักห้ามความรักที่เจ้าชายมีต่อมุสณีได้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า “... เขาต้องขอพบมุสณีเป็นส่วนตัวให้ได้ ไม่ใช่ที่โฮเต็ล ไม่ใช่ที่โรงแรมดัง แต่เป็นบ้าน คหบดีชาวชวาคนหนึ่งอยู่ทางทุ่งมหาเมฆ เขารับรองว่าเขาจะไม่ออกจากบ้านนั้น จะไม่ไปทางไหนให้ใครเห็น จะอยู่ในบ้านทั้งกลางวันกลางคืน จนกว่าจะพบมุสณี” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 54)

5. รักเดียวใจเดียว

เจ้าชายภัสมาภัสมาทรงมีความมั่นคงในความรักเตรียมพระองค์พร้อมที่จะรับผลของความรักที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะสมหวังหรือผิดหวังซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุคคลทุกคนที่มีความรักควรปฏิบัติตาม ดังข้อความที่เจ้าชายภัสมาตรัสกับมุสณีว่า

"เธอจะให้ฉันทำอย่างไร มุสณี ฉันรักเธอและเมื่อรักแล้วก็ทำหน้าที่ของฉันที่จะต้องรับผลของความรัก ไม่ว่าในทางดีหรือทางร้าย เมื่อรักแล้วจะคอยรับแต่ผลดี ถึงเวลาร้ายจะเสี่ยงหนักไม่ใช้ความรักที่แท้จริง"

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 35)

เมื่อเจ้าชายภัสมาทราบว่ามุสณีตัดสินใจจากทัศนัยแล้ว ก็ชวนแต่งงานและไปอยู่ชวาด้วยกัน แต่เมื่อมุสณีปฏิเสธ เจ้าชายภัสมาได้มอบทำพินัยกรรมยกมรดก 1 ใน 3 ส่วนของตนให้มุสณี โดยมีให้มุสณีทราบ อันเป็นคุณสมบัติของคู่ชีวิตที่ดี มีความรักจริง รับผิดชอบ คิดแต่งงานให้เกียรติยศแก่ฝ่ายหญิงโดยมิได้รังเกียจว่าครั้งหนึ่งมุสณีเลือกที่จะแต่งงานกับคู่หมั้นเดิม ทั้งๆ ที่ได้เสียกับเจ้าชายแล้ว มิหนำซ้ำยังรอบคอบทำพินัยกรรมแบ่งมรดกให้มุสณีอีกด้วย เพื่อเป็นหลักประกันว่าชีวิตในอนาคตของมุสณีจะไม่พบกับความลำบาก หากเจ้าชายภัสมาเสียชีวิตก่อนมุสณี แสดงให้เห็นว่าเจ้าชายภัสมาไม่รักเดียวใจเดียวต่อมุสณีและมีความรับผิดชอบเลี้ยงดูหญิงที่ตนรักให้มีความสุขตลอดชีวิตหากว่าตนเสียชีวิตไปในวันข้างหน้า ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... แต่เอกสารสำคัญที่เธอพบในกระเป๋าใบนี้ คือ พินัยกรรมของภัสมา ซึ่งมุสณีเกือบไม่เชื่อนัยดาของตนเอง เพราะพินัยกรรมนี้ ภัสมาได้แบ่งทรัพย์สินสมบัติของตนออกเป็นสามส่วนให้แก่ มุสณีหนึ่งส่วน และอีกสองส่วนให้แบ่งตามกฎหมายแก่บรรดาญาติพี่น้องเสมือนหนึ่งว่าไม่มีพินัยกรรม ตรวจสอบบัญชีแนบท้ายพินัยกรรม ราคาทรัพย์สินสมบัติของเธอก็มีจำนวนไม่น้อย ทั้งหมดไม่น้อยกว่าสิบห้าล้านเหรียญและหนึ่งในสามของเธอมียาจำนวนไม่น้อยกว่าห้าล้าน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 83)

เจ้าชายภัสมาเป็นลักษณะตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน(Round Character) มีอารมณ์และความรู้สึกทั้งด้านดีและไม่ดีในตัวบุคคลคนเดียวกัน บุคลิกลักษณะนิสัยในช่วงแรกๆ ก็ดูเหมือนเป็นคนใจกว้าง มีน้ำใจต่อหญิงสาวสวยเช่นมุสณี มีความรักโดยไม่หวังผลตอบแทนอะไร แต่เมื่อฝ่ายหญิงให้อีกโอกาสและยินยอม เจ้าชายภัสมาก็ไม่ละโอกาสนั้น ทำให้เกิดความรักที่ผิดศีลธรรมในเวลาต่อมา แต่ยังมีคุณสมบัติพออภัยได้ตรงที่ให้เป็นผดุงครอบครัวของมุสณีตลอดเวลา ตามทุกข์สุขของคนในครอบครัว ยินดีอุปการะให้การศึกษาแก่น้องชายของสามีมุสณีและในที่สุดเมื่อมุสณีเลิกกับสามีก็ยินดีแต่งงานรับเลี้ยงดูออกนอกหน้าตาและทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินสมบัติ

ให้ผุสณีนมากมายเพื่อไม่ให้ผุสณีนลำบาก มีเงินทุนเลี้ยงชีพตลอดชีวิต นับว่าเจ้าชายภัสสมามีความรักที่มั่นคงและแท้จริงเพราะตลอดชีวิตของเจ้าชายมีผุสณีนเป็นหญิงเดียวในชีวิต

ข้าพเจ้าในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า

ภูมิหลัง

นวนิยายเรื่อง “สวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า” ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า “ข้าพเจ้า” เป็นตัวละครในการดำเนินเรื่องเสมือนว่าเป็นเรื่องราวของผู้ประพันธ์เอง ข้าพเจ้าเป็นชายหนุ่มอายุประมาณ 28 ปี บิดามารดาเป็นเศรษฐี มีที่ดินไร่นา ป่าไม้บ้านใหญ่งดงามในพระนคร ข้าพเจ้าได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่ดีที่สุดในสมัยนั้น (ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1) และได้ไปเรียนต่อที่ประเทศฝรั่งเศสด้วยทุนบิดามารดาจนจบปริญญาสูงสุดทางอักษรศาสตร์ ได้ศึกษาภาษาที่มีรากอันเดียวกับฝรั่งเศส เช่น อิตาลี สเปน โปรตุเกส นอกจากนั้นยังได้ศึกษาภาษาเยอรมันและไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษอีก 2 ปี จนมีความรู้ภาษาอังกฤษดีเกือบเท่าภาษาฝรั่งเศส

เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วกลับมาบ้านได้ 2 เดือน บิดาก็ถึงแก่กรรม ส่วนมารดาได้ถึงแก่กรรมไปก่อนที่ข้าพเจ้าจะไปศึกษาที่ต่างประเทศ ข้าพเจ้าเป็นทายาทคนเดียวจึงได้รับมรดกทั้งหมดโดยมีนายประสิทธิ์เป็นผู้จัดการมรดกและดูแลผลประโยชน์ให้

งานที่ข้าพเจ้าชอบคือการประพันธ์ ไม่ชอบเข้าสังคม ชอบแต่อยู่ในห้องสมุด แต่แล้ววันหนึ่งข้าพเจ้าได้รับการแนะนำให้รู้จักหญิงสาวสวย คือ สุมามาลย์ ในงานเต้นรำที่จัดขึ้นในสโมสรสมาคมที่เป็นของฝรั่งเศสซึ่งจัดที่สถานทูตแห่งหนึ่ง ข้าพเจ้าได้เต้นรำกับสุมามาลย์ แต่ไม่สามารถเต้นรำในจังหวะใหม่ๆ ได้เพราะเต้นได้จังหวะเดียว คือ ควิควอลด์ซ ทำให้สุมามาลย์ต้องเป็นผู้นำในการเต้นรำถึงสองเพลง ในที่สุดข้าพเจ้าเกิดความสนใจในตัวสุมามาลย์จึงลงทุนไปจ้างครูมาสอนเต้นรำแบบใหม่ๆ เพื่อให้ตนเองสามารถเต้นรำกับสุมามาลย์ได้ ในที่สุดข้าพเจ้ากับสุมามาลย์ก็รักกัน และได้แต่งงานกันเมื่อข้าพเจ้าอายุ 28 ปี สุมามาลย์อายุ 20 ปี เมื่อแต่งงานยังไม่ถึงเดือน ข้าพเจ้าทำพันธกรรมซึ่งระบุถึงผู้มีสิทธิในการรับมรดกเพียงสองคน คือ สุมามาลย์กับข้าพเจ้าเป็นพันธกรรมที่ง่าย ๆ คือ ถ้าคนใดคนหนึ่งตาย ทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดให้เป็นของผู้ที่ยังอยู่ ถ้าตายหมดก็ให้เป็นของลูก ถ้าไม่มีลูกก็ให้แบ่งกันในหมู่วงศ์ญาติตามกฎหมาย ต่อมาไม่นานสุมามาลย์ก็ตั้งครรภ์และคลอดบุตรเป็นชาย สุมามาลย์ได้ทำบุญขวัญเดือนให้แก่บุตรชาย เมื่อบุตรชายอายุครบ 1 เดือน ในงานมีการเต้นรำในเวลากลางคืน และผลจากการเต้นรำทำให้สุมามาลย์ป่วยและต้องผ่าตัดมดลูกข้าพเจ้าจึงมีบุตรคนเดียว ต่อมาได้มีเหตุการณ์ทำให้ชีวิตของข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงไป เมื่อข้าพเจ้าสมัครไปเป็นล่ามในงานพระราชสงครามในยุโรปได้พบเพื่อนชายไทยในงานพระราชสงครามซึ่งเป็นคนที่ถูกอภัยตายกันและชายคนนี้ได้ช่วยชีวิตข้าพเจ้าให้รอดพ้นจากความตายถึงสอง

ครั้ง และต่อมาเมื่อชายคนนี้ได้ยิงทหารต่างชาติตายเพราะลู่แกโทสะ ข้าพเจ้าจึงรับผิดชอบเพื่อน เพื่อตอบแทนบุญคุณของเพื่อน การรับผิดชอบเพื่อนจึงทำให้ข้าพเจ้าต้องหนีโทษ โดยได้รับความร่วมมือจากนายทหารต่างชาติ โดยรายงานเท็จว่าข้าพเจ้ากระโดดตึกตายหนีโทษ ข้าพเจ้าจึงมีชื่ออยู่ในบัญชีคนตาย ข่าวการเสียชีวิตของข้าพเจ้ามาถึงเมืองไทยอย่างรวดเร็ว ข้าพเจ้าได้ท่องเที่ยวหาความรู้ที่อยู่ในระหว่างที่หนีโทษเป็นเวลา 10 เดือน จึงหาทางกลับมาประเทศไทยโดยเรือของประเทศอิตาลีซึ่งเป็นประเทศที่เป็นกลาง เมื่อมาถึงเมืองไทยพบว่าสุภาษิตได้แต่งงานใหม่ ข้าพเจ้าจึงหาทางให้สุภาษิตได้แลเห็นข้าพเจ้าในงานแต่งงานหนึ่ง และเมื่อสุภาษิตทราบว่าข้าพเจ้ายังมีชีวิตอยู่ สุภาษิตจึงตัดสินใจกลับมาอยู่กับข้าพเจ้าฉันสามีภรรยาในประเทศ ญี่ปุ่นจนกระทั่งบุตรชายอายุได้ 10 ขวบ จึงได้ข่าวว่าบิดามารดาของสุภาษิตถึงแก่กรรม สุภาษิตกลับไปทำศพบิดามารดาและต่อมาสุภาษิตถึงแก่กรรมด้วยโรคใช้รากสาดใหญ่ ข้าพเจ้าจึงรับหน้าที่เลี้ยงดูบุตรชายเพียงลำพัง

บุคลิกภาพภายนอก

ผู้ประพันธ์ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอกของ ข้าพเจ้า เพียงแต่บรรยายว่าเป็นชายที่มีอายุเข้าวัยกลางคนและเป็นคนสมณะ ดังข้อความที่ข้าพเจ้ากล่าวถึง หลวงสมบัติบริการที่มีลักษณะแตกต่างกับข้าพเจ้าดังนี้

... เขาเด็กกว่าข้าพเจ้า อายุอ่อนกว่าข้าพเจ้าอย่างน้อย 5 ปี เวลานี้ ข้าพเจ้าอายุ 32 ปี เขาอาจอายุไม่เกิน 27 ปี เขาเป็นชายรูปร่างงามและทรูหราในสังคม ฐานะค่อนข้างมั่งคั่ง เล่นกีฬาเก่งหลายอย่าง และเป็นสมาชิกสโมสรต่างๆ แทบทุกสโมสร ข้าพเจ้าไม่สงสัยเลย สุภาษิตคงชอบผู้ชายชนิดนี้มากกว่าผู้ชายสมณะอย่างข้าพเจ้า เขาอาจให้ความสุขแก่สุภาษิตมากกว่าที่ข้าพเจ้าให้เป็นแน่

...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 61)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมข้าพเจ้า

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิจวัตรอย่างงาม

ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความเป็นสุภาพบุรุษรู้จักกาลเทศะว่า สิ่งใดสมควรพูดและสิ่งใดไม่สมควรพูดทั้งๆที่ข้าพเจ้าทราบว่าสามีใหม่ของสุภาษิตนั้นเป็นคนอย่างไรก็ไม่บอกสุภาษิต เพราะรู้สึกว่าการไม่สมควรพูดถึงสามีใหม่ของสุภาษิตในด้านไม่ดี ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ ข้าพเจ้าไม่พูดถึงเรื่องนายประสิทธิ์บอกกับข้าพเจ้าเกี่ยวกับลักษณะของสามีใหม่ของ สุมามาลย์ที่เป็นคนปอกลูกผู้หญิง เพราะข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาอันสมควรที่จะพูด และไม่มี ความจำเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าเป็นคนมีนิสัยไม่ชอบพูดอะไรที่ไม่จำเป็น ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 114)

1.2 ยกย่องให้เกียรติสตรี

ข้าพเจ้าไม่เคยล่วงเกินสุมามาลย์ในฐานะชู้สาวเลย เพราะต้องการให้เกียรติ สตรีที่ตนรัก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายไว้ว่า

“... ข้าพเจ้าไม่ได้เคยจูบสุมามาลย์จนกระทั่งเราหมั้นกันแล้ว แม้จะหมั้นกันแล้วข้าพเจ้าก็จูบแต่มือ เท่านั้น ข้าพเจ้าต้องการให้สุมามาลย์เข้าใจว่า ข้าพเจ้ารักษาเกียรติของเธอและในเวลาเดียวกัน ข้าพเจ้าก็ต้องการให้สุมามาลย์ให้เกียรติแก่ข้าพเจ้าด้วย ... ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 14)

นอกจากนี้ข้าพเจ้านึกถึงสุมามาลย์อย่างให้ความเป็นธรรมและให้เกียรติในฐานะที่เป็น ภรรยาและแม่ของลูกเสมอ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เสร็จการสำรวจตัวข้าพเจ้าเองแล้ว ข้าพเจ้าก็หันไปสำรวจสุมามาลย์และข้าพเจ้าต้องลงเนื้อความ เห็นด้วยตามสุจริตใจว่าสุมามาลย์ไม่ได้ทำอะไรผิด สุมามาลย์ชอบเด่นรำ ชอบสังคม แต่นั่นไม่ใช่ ความผิดความร้าย เป็นแต่เรื่องที่นิสัยตรงกันข้ามกับข้าพเจ้า ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าอยู่ด้วยทั้งรอบแรก และรอบหลัง สุมามาลย์ไม่เคยทำอะไรให้เป็นที่น่าสงสัยว่าจะผูกพันกับชายใดนอกจากข้าพเจ้า สุมามาลย์แต่งงานครั้งที่สองเมื่อแน่ใจว่าข้าพเจ้าตายแล้ว และทั้งๆ ที่แต่งงานใหม่แล้วก็ยังระลึกถึงข้าพเจ้า สอนให้ลูกบุชาพ่อ และดูแลลูกเป็นอย่างดี เมื่อรู้ว่าข้าพเจ้าไม่ตายจริงก็ยอมสละความสุข ความรื่นรมย์ ที่กำลังมีอยู่กับผัวใหม่ มาอยู่กับข้าพเจ้า ซึ่งนับว่าเป็นการเสียสละอย่างมาก สุมามาลย์เป็นหญิงที่ ข้าพเจ้าจะต้องบูชา ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 176 - 177)

2. มีคุณธรรม

2.1 ไม่อาฆาตพยายาท

เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบจากนายอำนวย นายประสิทธิ์และเพื่อนของข้าพเจ้าว่าการตาย ของสุมามาลย์ และคุณพ่อ คุณแม่ของสุมามาลย์มีหลักฐานแน่ชัดว่าถูกให้กินเชื้อโรคไข้รากสาด เพราะแม่ครัวที่ปรุงอาหารได้เจ็บป่วยและก่อนจะตายได้เพ้อถึงเชื้อโรคไข้รากสาดและบุคคลทั้งสาม ได้ถามข้าพเจ้ามาทางจดหมายว่าจะให้ทำอะไรในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่ได้คิดอาฆาตจองเวรอะไร กับฆาตกรดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้าตอบไปว่าไม่ต้องทำอะไร ขอให้ปิดฉากหมดชุดกันที ถึงแม้จะไปยิงคนนี้เสีย ข้าพเจ้าจะได้สูมามาลย์ของข้าพเจ้ากลับคืนมาก็หามิได้ และก็ไม่สามารถจะได้ทรัพย์สินสมบัติอะไรคืนมาให้แก้ดวงใจ ข้าพเจ้าอยากจะให้เรื่องมันหายไปเหมือนไฟดับ แม้ควันแห่งความโศกเศร้าจะยังกรุ่นอยู่ในใจของข้าพเจ้าก็ดี.....

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 145)

2.2 มีความกตัญญู

ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความกตัญญูรู้คุณคนที่มิบุญคุณต่อข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง เมื่อข้าพเจ้าไปร่วมงานพระราชสงครามในยุโรปในฐานะล่าม ข้าพเจ้าเกือบจะเสียชีวิตสองครั้งเพราะถูกยิง แต่เพื่อนของข้าพเจ้า ได้ช่วยชีวิตไว้ถึงสองครั้ง ข้าพเจ้าจึงคิดว่าเหมือนตายแล้วเกิดใหม่ เมื่อ เพื่อนของข้าพเจ้า ลูกเอกโทสะยิงนายทหารยศร้อยเอกชาติเชอร์เบียตาย ข้าพเจ้าจึงออกมารับว่าเป็นคนยิงเอง เพื่อช่วยเหลือ เพื่อนของข้าพเจ้า และเป็นการตอบแทนบุญคุณด้วย แม้จะทราบว่าคดีนี้ไม่สามารถจะยุติได้ง่ายๆ ก็ตาม ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... อันที่จริงข้าพเจ้ารู้ว่าหนทางที่จะต้องสู้คดีนั้นไม่มีเลย เขามายืนจ้องหน้าเฉยๆ ก็ไปยังเขา แต่ความรู้สึกผิดชอบได้บังคับใจข้าพเจ้าว่าข้าพเจ้าต้องช่วยคนผู้นี้ เพราะเขาได้ช่วยชีวิตข้าพเจ้ามาถึงสองคราว จะเป็นความเลวทรามอย่างเหลือเกิน ถ้าข้าพเจ้าจะเพิกเฉยไม่ช่วยอะไรเขาบ้าง ข้าพเจ้าเชื่อใจว่าเรื่องนี้ยังไม่หมดหนทาง เราอาจหาทางออกได้แม้จะเป็นการยากลำบากสักเพียงไร ข้าพเจ้าก็ยอมขอให้ข้าพเจ้าได้ช่วยคนคนนี้ให้ได้ ข้าพเจ้าเป็นหนี้ชีวิตของเขามาสองครั้ง ขอให้ข้าพเจ้าได้ใช้หนี้สักครั้งหนึ่ง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 44)

ผลของการช่วยเหลือครั้งนี้ ทำให้วิถีชีวิตของข้าพเจ้าเปลี่ยนไปสิ้นเชิง ข้าพเจ้า กลายเป็นบุคคลที่ไร้เกียรติเพราะเป็นบุคคลต้องโทษ เมื่อได้รับความร่วมมือจากนายทหารในค่ายให้หนีโทษ ก็ต้องมีชีวิตอย่างหลบๆ ซ่อนๆ จนกว่าจะครบอายุความอย่างน้อย 20 ปี เมื่อกลับไปเมืองไทยก็สูญเสียทรัพย์สินสมบัติและภรรยา เพราะภรรยาตลอดจนพ่อตาแม่ยายเข้าใจว่าข้าพเจ้าถึงแก่กรรมไปแล้ว จึงให้ภรรยาแต่งงานใหม่แต่ชะตากรรมที่เกิดขึ้นนี้ ข้าพเจ้า ยอมรับด้วยความเต็มใจ ดังข้อความที่ข้าพเจ้าพูดกับเพื่อนของข้าพเจ้าว่า

“คุณไม่วิตกแต่ผมวิตก” เขาพูด “เพราะความเสียหายทุกๆ อย่างของคุณนั้นเกิดจากผมถ้าคุณไม่รู้จักกับผมเสียเลย คุณจะไม่มีเสียเมียไม่มีเสียทรัพย์สินสมบัติมากมายก่ายกอง”

“แต่ฉันจะต้องเสียชีวิตซึ่งแพงกว่าเมียและทรัพย์สินสมบัติ ถ้าเธอไม่กอดฉันลงไปมุดใต้รถเมื่อคราวนั้น ลูกปืนกลจะต้องเล่นทะลุสมองฉันไป ถ้าเธอไม่เตะนายร้อยเอคนั้นล้มกลิ้ง ลูกปืนของเขาจะต้อง

เล่นผ่านหน้าอกฉัน ฉันไม่ลืมว่าเธอช่วยชีวิตฉันไว้ถึงสองครั้ง หยุดคิดไปในทางนั้นเพื่อนรัก เธอยังจะทำประโยชน์แก่ฉันได้ต่อไป"

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 69)

2.3 รักชาติ

ข้าพเจ้าเป็นคนรักชาติและวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมากเมื่อเกิดสงครามในยุโรป ทหารไทยได้เข้าร่วมสงครามงานพระราชสงครามในยุโรป ทางราชการต้องการคนที่รู้ภาษาต่างประเทศดี เพื่อเป็นล่ามประจำกองทหาร ข้าพเจ้าจึงยินดีที่จะรับใช้ชาติดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ชาวตื่นเตนที่เกิดขึ้นใหม่ก็คือว่า ไทยจะส่งทหารไปช่วยสัมพันธมิตรทำการรบในยุโรป และทางราชการต้องการผู้ที่รู้ภาษาต่างประเทศดีสำหรับเป็นล่ามประจำกองทหาร เรื่องที่ทำให้ข้าพเจ้าคิดคำนึงอยู่ตลอดเวลา ข้าพเจ้าเกิดมา 30 ปีแล้วยังไม่เคยทำอะไรให้แก่ชาติ ทหารก็ไม่ได้เป็น ในบางครั้งข้าพเจ้านึกหวั่นใจว่าเมื่อลูกโตขึ้นเขาจะถามว่าพ่อเคยเป็นทหารหรือเปล่า และลูกเขาจะรู้สึกอย่างไรในเมื่อพ่อตอบว่าไม่เคยเป็น เวลาที่ทางราชการต้องการคนรู้ภาษาต่างประเทศดี สำหรับเป็นล่ามประจำกองทหาร ใครเล่าจะเป็นล่ามได้ดีกว่าข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้ภาษาฝรั่งเศสดีกว่าคนฝรั่งเศสเองเป็นจำนวนมาก เพราะข้าพเจ้าได้ปริญญาสูงสุดทางอักษรศาสตร์ฝรั่งเศส ข้าพเจ้ารู้ภาษาอังกฤษและเยอรมัน ทางราชการจะหาล่ามดีไปกว่าข้าพเจ้าได้ยากนัก เมื่อรู้ตัวเช่นนี้จะเก็บนั่งเฉยไม่ไปสมัครเพราะเห็นว่ามันมีศรีสุขอยู่แล้วจะไปลำบากทำไม ยุโรปก็รู้จักดี อยากไปเที่ยวอีกอย่างหรูหราสักเท่าไรก็ได้ ถ้าข้าพเจ้าคิดอย่างนี้ก็น่าละอายใจตนเอง ข้าพเจ้าได้อาศัยชาติมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย ชาติได้ให้ความคุ้มครองแก่ตัวและทรัพย์สินอันมากมายของข้าพเจ้า ครั้นชาติต้องการใช้สักเล็กน้อยเพียงขอไปช่วยเป็นล่ามเท่านั้น ข้าพเจ้าไม่สมัครไปเช่นนี้ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นที่อับอายอย่างยิ่ง ถ้าหาก "ดวงใจ" เติบโตขึ้นและทราบเรื่องนี้เขาจะพุดตูหมิ่นพ้อสักเพียงไร ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 32 - 33)

เมื่อข้าพเจ้าพาบุตรชายมากรุงเทพฯ ก็หาโอกาสให้ได้ชมสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมไทยและปลูกฝังความรักภาษาไทยเพื่อให้บุตรชายรักชาติไทยและมีความเป็นไทยยังอยู่ในสายเลือดของตนเองเพราะดวงใจเติบโตที่ประเทศญี่ปุ่น ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้ามอบให้เพื่อนของข้าพเจ้าบ้าง นายประสิทธิ์บ้างพาดวงใจชมกรุงเทพฯ และสั่งให้พาไปดูที่สำคัญๆ ทางวัฒนธรรมไทย เช่น พระบรมมหาราชวังและวัดใหญ่ๆ นอกจากนั้น ข้าพเจ้าได้อักษรศาสตร์บัณฑิตคนหนึ่งมาสอนภาษาไทยให้ดวงใจทุกวัน มีกำหนดที่ดวงใจจะต้องเรียนกับอาจารย์ที่ข้าพเจ้าหาพานั้นทุกวันในเวลาบ่าย 5 โมง และเรียนวันละ 1 ชั่วโมง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 148)

3. มีความคิดรอบคอบ

3.1 มีความคิดรอบคอบในการดำเนินชีวิต

เมื่อข้าพเจ้าเรียนภาษาเยอรมันจนเป็นที่พอใจแล้วก็วางแผนที่จะกลับเมืองไทย ในฐานะที่เป็นนักโทษทหารฝ่ายสัมพันธมิตร ข้าพเจ้า เป็นบุคคลที่มีความคิดรอบคอบในการจัดการเกี่ยวกับชีวิตตนเอง รู้จักรักษาความปลอดภัยให้ตนเอง รู้จักเลือกใช้การบริการของเรือโดยสารของประเทศที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เสี่ยงต่อการถูกทหารฝ่ายสัมพันธมิตรจับกุม จึงตกลงใจเดินทางโดยเรือโดยสารของประเทศอิตาลีซึ่งอยู่ในฐานะเป็นกลาง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้าก็ตกลงใจที่จะเดินทางกลับกรุงเทพฯ แต่คราวนี้มีปัญหาว่าข้าพเจ้าจะกลับอย่างไร เรือของชาติสัมพันธมิตรนั้นข้าพเจ้าลงไม่ได้แน่ เพราะอาจเป็นการเดินทางในข่ายที่เขาตกไว้ ข้าพเจ้าจะต้องคิดให้รอบคอบและระมัดระวังทุกๆทางข้าพเจ้านึกขึ้นได้ว่า เรือของประเทศเป็นกลางเดินทางขึ้นกรุงเทพฯ และแวะที่เยาเว้ ซึ่งไม่เป็นการลำบากที่ข้าพเจ้าจะเดินทางไปอิตาลีแล้วลงเรือที่นั่น ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 55)

3.2 มีความคิดรอบคอบในการตัดสินใจ

เมื่อข้าพเจ้ากลับมาถึงเมืองไทยทราบข่าวว่า สุมามาลย์ภรรยาของข้าพเจ้าแต่งงานใหม่ ก็ไม่ได้โทษว่าเป็นความผิดของสุมามาลย์ทันที ข้าพเจ้าพยายามสืบสาวถึงสาเหตุการแต่งงานก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไปดังข้อความ ที่ข้าพเจ้าตอบให้กับเพื่อนของข้าพเจ้าว่า

“บอกเถอะครับ จะให้ผมทำอะไร ขอให้บอกคำเดียวว่าให้ผมไปยิงคนใหม่ ผมรับรองว่าในคืนนี้ผมก็ยิงได้” “จะไปยิงเขาทำไม ความผิดอะไรของเขา เขาไม่ได้ทำอะไรผิดเลย เมียฉันเป็นม่าย เขามาแต่งงานด้วย เขาทำถูกต้อง เขาไม่ควรจะต้องรีบโทษอะไร” “จริงครับเป็นความผิดของเมียคุณ ผัวตายยังไม่ทันเห็นกระดูกมีผัวใหม่ได้ ลูกก็ยังเล็กนิดเดียวถ้าปล่อยตามใจผมละก็ ผมยังผู้หญิงคนนี้นั่นแหละถึงแม้จะเป็นเมียคุณก็ตามที” “แต่เขายังเป็นแม่ของลูกฉัน ฉันต้องห้ามเด็ดขาดไม่ให้เธอทำร้ายเขาแล้วเวลานี้เราก็กังไม่รู้อะไรเรื่องละเอียด นายอำเภอยกเป็นแต่พ่อบ้าน แกมีแต่ความซื่อสัตย์ ซึ่งฉันสามารถจะบอกให้แกไปตายได้ แต่แกไม่ฉลาดพอที่จะรู้เรื่องราวอะไรจริงๆ ฉันต้องพบนายประสิทธิ์ จึงจะได้ทราบเรื่องอะไรที่เป็นจริงทุกอย่าง เวลานี้เราทำใจเย็นๆ ไว้ก่อน อย่าใจเร็วด่วนได้ ตัดสินใจอะไรโดยไม่สอบสวนให้รู้จริงทุกๆ ทาง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 69)

4. รักเดียวใจเดียว

ข้าพเจ้าเป็นบุคคลที่รักเดียวใจเดียว และซื่อตรงต่อภรรยาตลอดชีวิต ไม่เคยมีหญิงอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าเลยดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... สุมามาลย์เป็นมิ่งขวัญของชีวิต ข้าพเจ้าไม่ต้องการจะมีเมียอีกต่อไป ข้าพเจ้าจะไม่รักหญิงคนใด นอกจากสุมามาลย์ ข้าพเจ้าขอบคุณสวรรค์เพราะสวรรค์ยังไม่ช่วยบันดาลให้จิตใจ ของข้าพเจ้าเกิด ความปรารถนาที่จะมีเมียใหม่ สวรรค์ยังช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถพูดได้เสมอว่าข้าพเจ้ารักสุมามาลย์คนเดียวในชีวิต ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 179)

ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเป็นตัวละครเอกประเภทตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat Character) เป็นตัวละครที่มีความดีเพียบพร้อม ตลอดชีวิตกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม มีคุณธรรม ไม่อาฆาตพยาบาทใครให้อภัยแก่ทุกคนและมีความรักชาติบ้านเมือง มีความกตัญญูต่อคนที่มีบุญคุณแก่ตนแม้ว่าการตอบแทนบุญคุณของคนนั้นอาจจะเสี่ยงต่อการถูกประหารชีวิต เสี่ยงเสียชื่อเสียง เกียรติยศและต้องสูญเสียทรัพย์สมบัติเงินทองตลอดจนภรรยาของตน ข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกเสียใจที่ได้ตอบแทนบุญคุณเพื่อนที่ได้ช่วยเหลือนิให้ข้าพเจ้าต้องเสียชีวิตไประหว่างไปงานพระราชสงครามในยุโรป

นิพนธ์ในเรื่องห้วงรักเหวลึก

ภูมิหลัง

นิพนธ์เป็นนักเรียนไทยที่ไปเรียนหนังสือที่ประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ ได้ปริญญา สาขาอักษรศาสตร์และภาษาปัจจุบัน โดยบิดามารดาเป็นผู้ส่งเสีย เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีอาชีพ นักประพันธ์และไฝฝืนที่จะเป็นนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง นิพนธ์เคยพบประพิมพรรณ ในระหว่างเวลาไปพักผ่อนในยุโรปสองครั้ง นิพนธ์สนใจประพิมพรรณแต่ประพิมพรรณไม่ได้สนใจนิพนธ์

นิพนธ์กับประพิมพรรณได้พบกันอีกครั้งในโยฮันเนสเบิร์กและได้ติดตามไปเที่ยวที่เซนาปัด พร้อมกับทรงวุฒิ เมื่อประพิมพรรณเดินทางไปเซนาปัด แต่ความสัมพันธ์ไม่มีอะไรคืบหน้าจนกระทั่งประพิมพรรณเสียชีวิตเพราะยิงมูนี้ ชายชาวอาหรับที่มาหลงรักประพิมพรรณเสียชีวิต ประพิมพรรณรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลใหญ่แห่งหนึ่งในกรุงเวียนนาประเทศออสเตรียในระหว่างนี้นิพนธ์มาเยี่ยมประพิมพรรณอย่างสม่ำเสมอบ่อยๆ

นิพนธ์ได้เริ่มเขียนจดหมายสารภาพรักและขอแต่งงานกับประพิมพรรณเป็นเวลา 1 ปี ประพิมพรรณจึงตกลงแต่งงานกับนิพนธ์โดยเข้าบ้านที่ปลูกอยู่รอบนอกของกรุงเวียนนาและอยู่ริมฝั่งแม่น้ำดานูบ และได้จัดพิธีแต่งงานแบบง่ายๆ ในบ้านหลังนั้นนิพนธ์ได้ซื้อรถยนต์แบบใหม่ล่าสุด และเครื่องเพชรให้ประพิมพรรณเป็นของขวัญวันแต่งงาน

นิพนธ์แต่งงานได้ไม่นาน ประพิมพรรณก็ตั้งครรภ์พร้อมๆ กับข่าวร้ายที่นิพนธ์ป่วยเป็นวัณโรคซึ่งเป็นโรครักษาไม่หายในสมัยนั้น เมื่อประพิมพรรณได้ทำการผ่าตัดคลอดบุตรสาวออกมา

ให้ชื่อว่า “พิมพ์นิพนธ์” พิมพ์นิพนธ์เป็นเด็กหูหนวกและเป็นใบ้ นิพนธ์เสียใจมากที่มีลูกสาวพิการ จึงมาตัวตายโดยแขวนคอตายที่โรงพยาบาลเพราะมีเหตุผลว่าเพื่อตัดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของนิพนธ์และเพื่อเก็บเงินไว้เลี้ยงบุตรสาวที่ไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้

บุคลิกภายนอก

นิพนธ์เป็นชายหนุ่มที่มีเสน่ห์ สุภาพและเป็นผู้ดี พุดจาไพเราะและมีมารยาทดี ดังข้อความที่ประพิมพ์พรรณแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนิพนธ์ว่า

... เขาเป็นชายที่มีเสน่ห์ สุภาพและเป็นผู้ดี คำทุกคำที่ออกมาจากปากของเขาเป็นคำพูดที่ไพเราะ เขามีมารยาทที่ทำให้ประพิมพ์พรรณรักและเกรงใจ ตลอดเวลา 6 เดือนที่อยู่มาด้วยกัน เขาไม่มีอะไรที่ทำให้ประพิมพ์พรรณคิดว่ามีผิดไป เขาเป็นผู้ชายคนเดียวที่อ่านประพิมพ์พรรณออกจริงๆเหมือนอ่านบทประพันธ์ของเขาเอง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1313)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมนิพนธ์

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวาจางาม

นิพนธ์เป็นชายหนุ่มที่มีกิริยาวาจางามเป็นที่ต้องใจสุภาพสตรี ดังข้อความที่ประพิมพ์พรรณแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนิพนธ์ว่า

“... เขาเป็นชายที่มีเสน่ห์ สุภาพและเป็นผู้ดี คำทุกคำที่ออกมาจากปากของเขาเป็นคำพูดที่ไพเราะ เขามีมารยาทที่ทำให้ประพิมพ์พรรณรักและเกรงใจ ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1313)

1.2 ไม่เอาเปรียบสตรี

นิพนธ์ได้แต่งงานกับประพิมพ์พรรณโดยที่สองคนไม่มีเจ้าภาพฝ่ายผู้ใหญ่จึงเป็นภาระที่ทั้งสองคนจะต้องจัดเตรียมพิธีการแต่งงาน ตลอดจนเรือนหอของตนเอง ซึ่งเรื่องเรือนหอและข้าวของใช้เป็นหน้าที่ของประพิมพ์พรรณ ส่วนนิพนธ์ได้ซื้อรถยนต์คันใหม่และซื้อเครื่องเพชรให้ประพิมพ์พรรณอันเป็นการแสดงว่านิพนธ์เป็นสุภาพบุรุษไม่ได้เอาวัดเอาเปรียบฝ่ายหญิง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ถ้าการสมรสคราวนี้เป็นารมงคลก็เป็นวิวาทมงคลอย่างแท้จริง เพราะฝ่ายหญิงเป็นคนหาบ้านซื้อเครื่องเรือนเครื่องใช้ทุกอย่าง ฝ่ายชายมีงานแต่เพียงมาอยู่ แต่นิพนธ์ก็พยายามจะไม่เอาเปรียบ เพราะเขาก็เป็นคนมีเงินเหมือนกันถึงแม้จะไม่เป็นจำนวนล้านอย่างประพิมพรรณ ก็พอจะซื้ออะไรได้บ้าง เขาได้ซื้อรถใหม่หนึ่งคัน เป็นรถแบบใหม่ที่สุด เป็นรถตอนเดียว แต่ขนาดใหญ่ถึง 40 แรงม้า เป็นจำพวกรถที่ดีที่สุดที่สามารถจะหาได้ในเวลานั้น นอกจากนั้นก็ได้ซื้อเครื่องเพชรซึ่งประพิมพรรณไม่เคยสนใจซื้อสำหรับตัวเอง รวมความว่าในการสมรสคราวนี้ นิพนธ์ก็ลงทุนไม่น้อยเหมือนกัน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1278)

2. มีคุณธรรม มีความรักชาติ

นิพนธ์เป็นบุคคลที่มีความปรารถนาที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ชาติและสร้างชื่อเสียงให้แก่วาติไทยอย่างยิ่ง เมื่อเขาเป็นนักประพันธ์ก็ปรารถนาที่จะสร้างผลงานการประพันธ์ของเขาให้มีชื่อเป็นที่รู้จักกันในนานาประเทศ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

การที่เขายังไม่กลับประเทศไทย ก็เพราะเขายังมีความมกใหญ่ใฝ่สูงอีกประการหนึ่งคืออยากจะทำสร้างบพประพันธ์ของเขาเป็นภาษาต่างประเทศ เอาชื่อเสียงทางต่างประเทศอีก เขาคิดของเขาที่ถูก คือว่านักประพันธ์ชาวจีนและชาวญี่ปุ่นมีหลายคนสร้างบพประพันธ์เป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศสและเยอรมันได้รับความนิยมชมชอบของชนชาติทั้งหลายในยุโรป แต่คนไทยที่จะขึ้นถึงขั้นนั้นยังไม่มี จึงเป็นความใฝ่ฝันของเขาที่จะสร้างชื่อเสียงในต่างประเทศด้วย ถ้าทำได้อย่างนั้นฐานะของนักประพันธ์ไทยก็จะไม่ด้อยกว่านักประพันธ์จีนและญี่ปุ่น

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1264)

นอกจากนี้ นิพนธ์ยังแสดงความรักประเทศชาติ โดยแสดงความปรารถนาที่จะให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ฉันก็คิดว่าชีวิตของฉันอาจจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ถ้าฉันสามารถสร้างชื่อเสียงของนักประพันธ์ไทยให้สูงขึ้น เท่าเทียมนานาชาติ แม้เพียงเท่ากับจีนและญี่ปุ่นก็คงจะเป็นคุณและเป็นเกียรติแก่ประเทศเราไม่น้อย...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1267)

3. รักเดียวใจเดียว

นิพนธ์เป็นคนที่รักประพิมพรรณอย่างมั่นคงและมีรักเดียวใจเดียว ถึงแม้ว่าประพิมพรรณจะเจ็บป่วยจนเสียดิไปแล้ว นิพนธ์ก็ยังหมั่นไปเยี่ยมและยืนยันกับใครๆ ว่าประพิมพรรณจะต้องหายจากอาการเสียดิดังข้อความที่นิพนธ์เขียนจดหมายถึงประพิมพรรณว่า

... ฉันรู้ว่าเธอไม่ได้สนใจในฉันเท่าไรนัก แต่นั่นไม่ใช่เรื่องสำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ว่าฉันสนใจในเธอหรือไม่ พุทธการณที่เข้ามาแล้วคงแสดงให้เห็นว่าฉันสนใจในตัวเธออย่างยิ่งในขณะที่เธอเสียสติ และได้รับการรักษาอยู่ในโรงพยาบาล ฉันคนเดียวเป็นคนยืนยันว่าเธอจะหายและกลับคืนเข้าสู่ปกติภาพในวันหนึ่ง ทั้งๆ ที่แพทย์ผู้เชี่ยวชาญและเพื่อนของเราทุกๆ คนพากันหมดหวังฉันก็ยังยืนยันอยู่อย่างนั้น ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1266)

เนื่องจากนิพนธ์มีรักเดียวใจเดียวและมั่นคงในความรักจึงปรารถนาจะเป็นสามีที่ดีของ ประพิมพรรณดังข้อความที่นิพนธ์เขียนจดหมายถึงประพิมพรรณว่า

... ฉันเห็นด้วยกับเธอว่าเราควรจะพูดกัน ตามความประสงค์ของกันและกัน เป็นความดียิ่งที่เธอถามฉันมา และฉันก็อยากถามเธอบ้างว่าฉันควรจะทำอะไร จึงจะสมควรเป็นบุคคลที่เธอให้ความรัก ฉันควรจะเป็นสามีชนิดไร จึงจะให้ความผาสุกแก่เธอได้ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะฉันเองก็อยากเป็นสามีที่ดี แต่การกระทำอันหนึ่งอันใดจะเป็นการดีหรือไม่ มักจะไม่ใช่ไปตามความเห็นของผู้กระทำ บางทีทำอะไรด้วยความตั้งใจจริง อาจเกิดผลร้ายก็ได้ ถ้าเธอบอกความประสงค์ของเธอให้ฉันทราบไว้บ้าง ก็อาจเป็นทางที่ฉันจะทำตัวเป็นสามีที่ดีได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1273)

4. ไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรี

นิพนธ์ไม่รังเกียจประพิมพรรณแม้จะเคยมีสามีมาแล้วถึงสองคน นิพนธ์ก็ยินดีที่จะเป็นสามีคนที่สามของประพิมพรรณโดยพิจารณาเห็นว่าประพิมพรรณมีคุณสมบัติในการต่อสู้ชีวิตที่ดีดังข้อความที่นิพนธ์เขียนจดหมายถึงประพิมพรรณว่า

... มองดูอย่างเผินๆ ก็ดูเหมือนว่าเรื่องของเธอละเออะยุ่งยากอย่างที่เธอว่า แต่ถ้าตรวจสอบพิจารณาไปให้ถี่ถ้วนก็ไม่เห็นมีอะไรมาก เธอมีสามีสองคนมาแล้ว ซึ่งไม่เป็นการประหลาดเลยสำหรับชีวิตของผู้หญิงและตั้งแต่เลิกร้างกับสามีมาตลอดเวลากว่าสิบปี เธอได้รักษาตัวอยู่ใน คุณงามความดีไม่ได้เลอะเทอะอะไรอย่างที่เธอว่า เรื่องอื่นๆ ที่เธอทำไปแม้แต่เป็นเรื่องร้ายก็ เป็นเรื่องทำความยุติธรรมให้แก่ตัวเธอเองและแก่ผู้อื่นชีวิตของเธอเป็นชีวิตแห่งการต่อสู้อันน่าสรรเสริญ ชื่อ ประพิมพรรณติดอยู่ที่ริมฝีปากของคนจำนวนหนึ่งจำนวนแสน แต่เขามีได้ พูดกันในทางร้ายเขาสรรเสริญความมานะพยายามของเธอที่ฝ่าฟันและต่อสู้กับโชคชะตา ประพิมพรรณเป็นสตรีตัวอย่าง สวรรค์ได้สร้างเธอมาเพื่อให้เป็นแบบฉบับแก่สตรีทั้งหลายว่าสตรีควรจะต่อสู้อย่างไรในชีวิต ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1271)

5. มีจิตใจไม่เข้มแข็ง

นิพนธ์เป็นตัวละครที่มีจิตใจไม่เข้มแข็ง เมื่อนิพนธ์ทราบว่าลูกสาวของตนเองหูหนวกและเป็นใบ้ และตนเองป่วยเป็นวัณโรคซึ่งเป็นโรคที่ค่าใช้จ่ายมากไม่มีทางรักษาหายในสมัยนั้น นิพนธ์ได้ตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อตัดภาระทั้งหมดในครอบครัว โดยให้เหตุผลก่อนตายว่า

“ถ้าเธออยู่ในฐานะอย่างฉันเธอก็คงจะคิดอย่างฉัน ฉันไม่รู้ว่าจะมีชีวิตอยู่ต่อไปทำไม นอกจากเป็นชีวิตที่ไม่มีประโยชน์แล้วยังทำความลำบากให้แก่เมีย ก่อผลร้ายให้แก่ลูกเป็นชีวิตที่เลวเต็มที ”

“แล้วเธอนึกว่ามันจะมีทางดีอะไรแก่ฉัน ถ้าหากเธอไม่มีชีวิตอยู่ ”

“มันก็เป็น การตัดความหวังโยของเธอไปเสียส่วนหนึ่งเงินทองจะได้เก็บไว้ให้ลูกเพราะลูกไม่มีทางจะทำมาหากินอะไรได้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 311)

นิพนธ์เป็นตัวละครประเภทตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat Character) เป็นบุคคลที่มีอุดมคติ มีความมุ่งมั่นสูงในชีวิต สิ่งที่นิพนธ์ต้องการมากคือต้องการทำตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ถ้าไม่เป็นไปดังจุดมุ่งหมายทางเลือกของตัวละครก็คือความตายเพื่อเป็นการตัดภาระแก่ครอบครัวรอบข้างทั้งหมด ไม่ว่าภรรยาหรือบุตรเพราะชีวิตตนเป็นชีวิตที่ไร้ค่าไม่สามารถทำประโยชน์แก่ใคร

ขวัญไชยในเรื่องอาทิตย์อัสดง

ภูมิหลัง

ขวัญไชยเป็นพ่อหม้าย มีอาชีพรับราชการในกระทรวงต่างประเทศ ตำแหน่งเลขานุการสถานทูตไทยประจำกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ขวัญไชยได้พบพิไลลักษณ์ในขณะที่พิไลลักษณ์อายุสิบห้าปีและขวัญไชยอายุสามสิบปี โดยขวัญไชยมีหน้าที่ดูแลพิไลลักษณ์ในขณะที่มาศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ ในฐานะที่พิไลลักษณ์เป็นหลานสาวของเอกอัครราชทูต จนกระทั่งพิไลลักษณ์สำเร็จการศึกษาและกลับไปแต่งงานกับคู่ครองที่บิดามารดาหาให้ในประเทศไทย เมื่อขวัญไชยเดินทางกลับประเทศไทยได้พบพิไลลักษณ์อีกครั้งหนึ่ง ความรู้สึกของขวัญไชยเริ่มเปลี่ยนไปรู้สึกรักใคร่พิไลลักษณ์ในฐานะธิดาที่พิไลลักษณ์แต่งงานแล้ว แต่ต่อมาไม่นานขวัญไชยมีโชคได้มีโอกาสแต่งงานกับพิไลลักษณ์ เพราะสามีของพิไลลักษณ์ประสบอุบัติเหตุรถยนต์คว่ำจนถึงแก่กรรม พิไลลักษณ์รู้สึกขวัญไชยเป็นสามีที่แท้จริงหันไปสนใจนิวัติชายหนุ่มที่เป็นคนพหุบุตติมังคัง จนมีความสัมพันธ์กันชั่วสาว แต่ในที่สุดพิไลลักษณ์รู้สึกตัวว่ากระทำผิดต่อขวัญไชยจึงกลับตัวกลับใจเป็น

ภรรยาที่ดีของขวัญไชยเพราะขวัญไชยให้อภัยในการที่ฟิไลลักษณ์มีชู้ได้ ฟิไลลักษณ์จึงติดตามขวัญไชยไปญี่ปุ่น เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง

ในขณะที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น ขวัญไชยมีความสนใจคณะมังกรดำ ซึ่งเป็นองค์กรรักชาติชาวญี่ปุ่น มีหัวหน้าคือ โดยามา อายุ 85 ปี และมีสมาชิกเป็นชนหลายๆ เชื้อชาติปะปนอยู่ในคณะ ขวัญไชยได้ไปพูดคุยกับโดยามาบ่อยๆ เพื่อศึกษาบุคลิกลักษณะและวิธีการเป็นผู้นำของเขาและสนใจขบวนการรักชาติของเขา แต่ฟิไลลักษณ์ไม่เห็นด้วยและเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม บุคคลสำคัญของคณะมังกรดำถูกจับกุมในฐานะอาชญากรสงครามและขวัญไชยก็อยู่ในบัญชีรายชื่อบุคคลสำคัญของคณะมังกรดำด้วย เพราะทางกองทหารสัมพันธมิตรเข้าใจว่าขวัญไชยเป็นตัวหัวหน้าสายที่สำคัญด้วย ฟิไลลักษณ์แนะนำให้ขวัญไชยหนีการจับกุม โดยขับริยนต์ส่วนตัวไปเมืองนิวยอร์กซึ่งยังไม่อยู่ในเขตยึดครองของกองทัพบกสัมพันธมิตรสหรัฐอเมริกา ขวัญไชยตกลงหนีไปกับฟิไลลักษณ์ โดยฟิไลลักษณ์เป็นผู้ขับริยนต์แต่ไปพบสายลับชาวเกาหลีระหว่างทางขึ้นภูเขาอุเซนจิ ฟิไลลักษณ์ได้รับสายลับชาวเกาหลีขึ้นขับริยนต์มาด้วย และได้ทำกลอุบายขับริยนต์มีปัญหาขัดข้องในระหว่างทางเปลี่ยนมีหุบเหวลึกและบอกให้ขวัญไชยผลักสายลับชาวเกาหลีตกเหวตายและทำอำพรางคดีว่าขวัญไชยขับริยนต์ตกเหวตาย แล้วไปหลบซ่อนอยู่ในวัดที่อยู่ใกล้หุบเหวนั้น ต่อมาฟิไลลักษณ์ออกจากวัดมาสืบเรื่องราวภายนอก ฟิไลลักษณ์ถูกจับได้แต่ให้การปฏิเสธไม่ทราบเรื่องราวของสามีที่หายไป ต่อมาทางกองทัพจึงปล่อยตัวฟิไลลักษณ์ขวัญไชยเมื่อเห็นฟิไลลักษณ์หายไปนาน จึงออกมาตาม แต่ไม่พบจึงย้อนกลับมาดูที่วัดจึงพบกันที่วัด และได้ช่วยกันวางแผนลงเรือหนีไปเกาหลี โดยให้แยกกันเดินทางและมีจุดนัดพบกันที่เกาะไหหลำ ขวัญไชยเดินทางก่อน เรือของขวัญไชยประสบอุบัติเหตุไฟไหม้ทั้งลำและมีข่าวขวัญไชยเสียชีวิต ฟิไลลักษณ์ไม่เชื่อในข่าวและได้เช่าเรือติดตามไปเกาหลีและในที่สุดก็ได้พบกันที่เกาหลี

บุคลิกภาพภายนอก

ขวัญไชยเป็นชายที่รูปร่างไม่งาม มีความตั้งใจในการทำงาน จึงมีหน้าตาแก่กว่าอายุจริง บุคลิกเคร่งขรึม พูดน้อย ดังข้อความที่ฟิไลลักษณ์กล่าวถึง

“เขาเป็นคนรูปร่างไม่สวย และความเคร่งเครียดในการทำงานที่เขาทำมา ทำให้เขามีรูปร่างหน้าตาแก่เกินอายุเสียด้วยซ้ำ ในขณะที่เขามีอายุ 38 ปีนี้ ดวงหน้าของเขายกอายุไม่น้อยกว่า 45 และทำอะไรเป็นผู้ใหญ่ไปหมด แม้จะพูดเล่นกับเมียก็ไม่มี พูดอะไรด้วยก็เป็นการเป็นงาน ไม่มีเวลารื่นเริงสนุกสนานสำหรับชีวิต เรื่องเหล่านี้ทำให้ฟิไลลักษณ์เกิดความเบื่อหน่าย และมีความรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่าตัวมีผัวแก่ ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 21)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมขวัญไชย

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ

1.1 มีกิริยาวาจางาม

ขวัญไชยได้แอบสังเกตพฤติกรรมการมีชู้ของพี่ไล่อีกหลายครั้งแล้ว ตั้งแต่ออกติดตามพี่ไล่อีกครั้งกับนิวัติไปยังบ้านพักริมฝั่งแม่น้ำของบิดานิวัติโดยมิให้นิวัติกับพี่ไล่อีกครั้งรู้ตัว และแม้ว่านิวัติจะแอบมาเป็นชู้กับพี่ไล่อีกครั้งบนห้องนอนในบ้านของขวัญไชยเอง ในตอนปลายวันที่ขวัญไชยมีประชุมแต่ได้ซื้อหนังสือนวนิยายเล่มใหม่มาวางไว้บนโต๊ะรับประทานอาหารชั้นล่าง และลองขึ้นมาปิดลูกบิดประตูห้องนอนของพี่ไล่อีกครั้งสองครั้งแต่เปิดไม่ออก จึงกลับไปประชุมตามปกติ เมื่อกลับมาบ้านในตอนเย็นขวัญไชยยังแสดงท่าทีปกติไม่พูดอะไรให้พี่ไล่อีกครั้งสงสัยยังพูดจาตอบคำถามโดยปกติอย่างไม่มีพิรุณ แต่ก็ผลทำให้พี่ไล่อีกครั้งเกิดความไม่สบายใจ สงสัยว่าขวัญไชยรู้เห็นอะไรหรือไม่ แต่เวลาผ่านไปไม่กี่วันสองสัปดาห์ เหตุการณ์ก็ได้เปิดเผยออกมาว่าขวัญไชยรู้เรื่องราวความเป็นไประหว่างนิวัติกับพี่ไล่อีกครั้งตลอดแต่ขวัญไชยมีความเป็นสุภาพบุรุษเต็มตัวสมกับเป็นเลขานุการทูต ไม่แสดงกิริยาวาจาที่ไม่สุภาพออกต่อว่าต่อขานพี่ไล่อีกครั้งในฐานะมีชู้แต่ใช้คำพูดให้พี่ไล่อีกครั้งค่อยๆ รู้สึกตัวไปทีละน้อยเพราะขวัญไชยรักพี่ไล่อีกครั้งมากและความเป็นสุภาพบุรุษที่น่านับถือนี้ทำให้ขวัญไชยชนะใจพี่ไล่อีกครั้ง พี่ไล่อีกครั้งรู้สึกว่าคุณมีความผิดมาก รู้ว่าขวัญไชยเป็นสามีที่ดียิ่งและเห็นคุณค่าของขวัญไชยในที่สุด พี่ไล่อีกครั้งต้องสารภาพผิดออกมาเองโดยไม่มีการบังคับ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... สองสัปดาห์ภายหลังมีเรื่องที่ถูกปิดประตูห้องนอนของพี่ไล่อีกครั้งถูกปิดและปรากฏว่าในวันนั้นขวัญไชยได้มาที่บ้าน ในขณะที่พี่ไล่อีกครั้งกับนิวัติอยู่ด้วยกัน ขวัญไชยได้แจ้งพี่ไล่อีกครั้งให้ทราบว่าเขาจะต้องไปรับราชการประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโตเกียว ...

“เธอสมัครไปเองหรือทางราชการจะจงใจให้ไป?” พี่ไล่อีกครั้งถาม

“ฉันสมัครไปเอง” ขวัญไชยตอบ

“เธอไม่รู้หรือว่าญี่ปุ่นจะแพ้สงครามในครั้งนี้?”

“ถ้าคุณอย่างฉันไม่รู้ แล้วใครจะรู้?”

“แล้วทำไมเธอไปญี่ปุ่น?”

“เพราะไม่รู้จะไปทางไหน”

“เธอไม่ได้อยากอยู่ในกรุงเทพฯ หรือ?” พี่ไล่อีกครั้งถาม

“ไม่ได้อยากอยู่” ขวัญไชยตอบ “อยากไปเสียให้ไกลที่สุดที่จะไปได้”

“เธอเกิดความคิดอะไรขึ้นมา?”

ฉันเชื่อว่าเธอรู้ดีเท่า ๆ กับตัวฉัน”

แน่นอน คำตอบของขวัญไชยอย่างนี้ แสดงว่าเขารู้เรื่องดี ในความเป็นไปในระหว่างนิวัติกับพิไลลักษณ์ เขาต้องการจะไปเสียให้พ้น เขาเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ เขาไม่รู้จะไปทางไหน ไม่เหมือนข้าราชการกระทรวงอื่น เช่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งอาจจะขอย้ายออกหัวเมืองไกลให้ห่างพ้นเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา แต่เขาเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ เขาจำต้องทำความพยายามออกนอกประเทศ ถ้าเป็นเวลาสงบ ไม่มีสงคราม เขาอาจจะหาทางไปยุโรปหรืออเมริกา แต่ในเวลานี้ ไม่มีทางไปไหน นอกจากญี่ปุ่น มีอีกแห่งหนึ่งซึ่งพอจะไปได้ แต่ก็ร้ายยิ่งกว่าญี่ปุ่นเสียอีก คือ แมนจูเรีย สถานทูตไทยมีอยู่สองแห่งเท่านั้นเองที่คนไทยจะเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปได้ในยามนี้

“เธอไม่รู้หรือ?” พิไลลักษณ์ถาม “ว่าในเวลานี้ ใครๆ เขาก็หลีกเลี่ยงการไปอยู่ประเทศญี่ปุ่นกันทั้งนั้น?”

“ฉันรู้ และเพราะเหตุนี้ เมื่อฉันอาสาไปญี่ปุ่น ทางราชการก็ยินดีตกลงให้ฉันไปทันที”

“ฉันจะต้องไปกับเธอด้วยหรือ?” พิไลลักษณ์ถาม

“นั่นก็สุดแต่ใจเธอ ถ้าเธอไม่ไปด้วย ฉันก็ไปคนเดียว”

“เธอมีเรื่องอะไรอยู่ในใจ ขวัญไชย?”

“ทำไมเธอจะต้องถามให้ฉันพูดเรื่องที่ฉันไม่อยากพูด”

“พูดออกมาดีกว่าเราจะไม่มีโอกาสพูดกัน”

“ฉันเชื่อว่าเธอคงไม่ปฏิเสธ” ขวัญไชยพูด “ในเรื่องที่เธอติดต่อกับทางรักใคร่อยู่กับนิวัติ”

“ฉันไม่ปฏิเสธ” พิไลลักษณ์ตอบ “ตรงกันข้าม ฉันหาโอกาสที่จะสารภาพเพราะฉันรู้ว่าเป็นการผิดร้าย และการกระทำของฉันเป็นการชั่วช้าสามานย์ ฉันอยากสารภาพความจริงต่อเธอ แต่ฉันไม่รู้ ว่าถ้าฉันสารภาพเข้า ผลจะเกิดขึ้นอย่างไร บัดนี้เมื่อเธอพูดขึ้น ฉันก็ขอสารภาพความจริงทุกอย่าง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 49 - 50)

1.2 มีความเป็นลูกผู้ชาย

ขวัญไชยเป็นคนใจกว้าง ใจเย็น และมีน้ำใจ มีความเป็นลูกผู้ชาย ทำตัวเป็นกลางเต็มที เมื่อนิวัติมาเจรจาขอให้หย่าขาดกับพิไลลักษณ์ เพื่อไปแต่งงานนิวัติ ขวัญไชยเปิดโอกาสให้ฝ่ายหญิงตัดสินใจเองในการที่จะเลือกสามีหรือชู้แต่ได้บอกเป็นนัยว่า ถ้าพิไลลักษณ์ไม่ขอหย่าก็จะต้องเดินทางไปญี่ปุ่นกับขวัญไชยในฐานะภรรยา อันเป็นการแสดงว่าขวัญไชยยังรักและสามารถให้อภัยพิไลลักษณ์ได้ถ้าพิไลลักษณ์กลับตัวกลับใจ ดังข้อความที่ขวัญไชยพูดกับนิวัติว่า

“ฉันยินดีจะให้ความยินยอมหย่าร้าง” ขวัญไชยตอบ “ถ้าเป็นคำขอร้องของพิไลลักษณ์”

“คุณหมายความว่า ถ้าพิไลลักษณ์ขอหย่าร้างคุณ คุณจะตกลงด้วยทันทีอย่างนั้นหรือครับ?”

“แน่นอน ถ้าพิไลลักษณ์เป็นคนขอหย่าร้าง ฉันจะตกลงทันที แล้วก็จะเดินทางไปญี่ปุ่นคนเดียว”

“ถ้าเช่นนั้น ผมก็ต้องขอพบพูดกับพิไลลักษณ์”

“เรื่องพบพูดกับพิไลลักษณ์นั้น เธอไม่ต้องขออะไรฉัน เพราะเธอพบกันได้ตามใจชอบมาตลอดเวลา เธอจะพบกันอีกเพื่อพูดกันในเรื่องนี้ก็ได้ ถ้าพิไลลักษณ์เป็นผู้ขอร้องเอง ที่จะหย่าร้างกับ

ฉัน เราก็ทำหนังสือหย่ากันได้ทันที แต่เรื่องนี้ทั้งหมด จะต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วที่สุด เพราะเหลือเวลาอีกไม่กี่วันฉันจะต้องออกเดินทางในวันพรุ่งนี้

เรื่องสำคัญที่พูดกัน ก็มีเพียงเท่านี้ ขวัญไชยชอบใจนิติ ที่เป็นคนเลี้ยงอาหารกลางวันแก่เขา “ขอให้ถือการเลี้ยงในวันนี้” ขวัญไชยพูด “เป็นการเลี้ยงส่งในการที่ฉันจะเดินทางไปญี่ปุ่น แล้วเราก็ไม่ต้องพบกันอีก”

“คุณจะไม่ให้ผมพบคุณอีกเลยหรือ?”

“ก็ดูไม่มีความจำเป็นอะไร เธอมีเวลาเพียงเล็กน้อย สำหรับจะทำความพยายามที่ฉันแนะนำให้ ถ้าความพยายามของเธอเป็นผลสำเร็จ และพิไลลักษณ์เป็นผู้ขอร้องหย่าขาดกับฉัน ฉันก็จะทำหนังสือหย่าให้ แล้วก็จะออกเดินทางไป ถ้าความพยายามของเธอไม่เป็นผลสำเร็จ ก็แปลว่าพิไลลักษณ์ต้องไปกับฉัน”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 59 - 60)

1.3 ยอมรับความเป็นผู้นำของสตรี

ขวัญไชยเป็นสามีที่ยอมให้พิไลลักษณ์เป็นผู้นำและเสนอความคิดเห็นได้ในบางเรื่องราวหรือบางสถานการณ์ที่เขาแก้ปัญหาไม่ได้ เขาก็ให้พิไลลักษณ์ช่วยคิด และปฏิบัติตามแม้ว่าพิไลลักษณ์จะอายุน้อยกว่าเขามากเพราะชีวิตคู่จริงๆ แล้ว ไม่ใช่ฝ่ายชายฝ่ายเดียวเท่านั้นที่จะเป็นผู้นำ บางทีฝ่ายหญิงก็จะต้องมีส่วนช่วยเหลือในการออกความคิดเห็นและให้สามารถแก้ไขปัญหาไปได้ด้วยดี ดังในตอนที่เขาวางแผนจะหนีการถูกจับกุมในฐานะอาชญากรสงคราม พิไลลักษณ์เป็นคนช่วยวางแผนทั้งหมด เขาเป็นผู้ปฏิบัติตามและยอมให้พิไลลักษณ์เป็นคนขับรถหนี เพราะพิไลลักษณ์อ้างว่าสติเธอตอนนี้ดีกว่าขวัญไชยเพราะขวัญไชยอยู่ในความวิตกกังวลตั้งข้อความที่ขวัญไชยพูดกับพิไลลักษณ์ว่า

“ให้พี่ขับเองไหม?” ขวัญไชยพูด

“ทำไมพี่”

“น้องขับมาตั้งสี่ชั่วโมงกว่าแล้ว”

“น้องไม่เหนื่อยหรือพี่”

“แต่ต่อไปจะต้องขับขึ้นเขา ขับลำบากมาก”

“น้องเชื่อว่าน้องประสาดีกว่าพี่ในเวลานี้ ให้น้องขับดีกว่า”

ขวัญไชยตามใจพิไลลักษณ์ ปล่อยให้พิไลลักษณ์ขับเรื่อยมา

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 144)

เมื่อขับรถมาถึงทางระหว่างขึ้นภูเขาอุเสนจิ ก็พบสายลับชาวเกาหลีของกองทหารสหรัฐมายืนขวางโบกรถขอโดยสารขึ้นรถไปด้วย พิไลลักษณ์ตัดสินใจรับสายลับชาวเกาหลีและเมื่อมาถึงทางเปลี่ยวตรงหุบเหวลึกก็แก้งจอตารถยนต์กะทันหันทำตัวว่ามีสาเหตุเครื่องยนต์ขัดข้อง บุคคลทั้งสามจึงต้องลงจากรถมาดูรถยนต์ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เมื่อลงไปจากรถแล้ว ชาวเกาหลีผู้นั้นก็เดินไปทางหน้ารถ โดยเข้าใจว่ามีอะไรเสียในรถนั้นจริงๆ เขาเอื้อมเปิดกระโปรงรถ ขวัญไชยไปยืนอยู่ข้างๆ เขาเหลือบตามองดูฟิลิซกันซ์ ฟิลิซกันซ์พยักหน้า เขาถือเอาการพยักหน้าของฟิลิซกันซ์เป็นความหมายให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เขาผลักชาวเกาหลีผู้นั้นด้วยแรงทั้งหมดของเขา โดยที่คนผู้นั้นไม่ทันรู้ตัวหรือป้องกันตัว ร่างของเขาได้ลอยลี้วลงไปสู่กันเหว ความสูงชันของภูเขาในตอนนั้น เป็นการเอาแน่นอนว่าเขาจะไม่เกี่ยวค้างอยู่กับต้นไม้หรืออะไร

“คราวนี้ทำอย่างไร?” เขาถามฟิลิซกันซ์

“เราต้องยอมเสียรถคันนี้” ฟิลิซกันซ์ตอบ “ผลิกรถคันนี้ลงเหวไปเสียด้วย เพราะถ้าเราขับรถต่อขึ้นไปอีกเราถูกจับแน่”

ขวัญไชยไม่ได้โต้แย้งหรือออกความเห็นอย่างไร เขาไม่ต้องแสดงความห่วงใยถึงเสื้อผ้าและเครื่องอาหารที่อยู่ในรถนั้น ฟิลิซกันซ์เปิดพวงมาลัยให้ลงไปทางข้างเหว แล้วก็กระโดดลงจากรถ สองคนผัวเมียช่วยกันผลัก และรถคันนั้นก็ลอยลี้วลงไปในเหวเช่นเดียวกัน

“เราลงไปด้วยกัน” ฟิลิซกันซ์พูด

โดยมิได้รอให้ชักช้า ขวัญไชยกับฟิลิซกันซ์ก็ค่อยๆ ไต่ลงไปในเหว เมื่อไต่ลงไปได้เพียงเล็กน้อย ก็มีเสียงรถตามหลังขึ้นมา เขาขอบใจตัวของเขาเองที่ตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 148)

1.4 ให้โอกาสคนที่เดินทางผิดพลาด

ขวัญไชยเป็นตัวละครที่ให้โอกาสฝ่ายหญิงที่เดินทางผิดพลาด กลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้ อันเป็นลักษณะของผู้ชายที่ได้รับค่านิยมทางตะวันตกเข้ามา ทำให้สามารถเปิดใจกว้างกับการมีชู้ของภรรยา และสามารถกลับตัวกลับใจเลิกกับชายชู้มาอยู่กับภรรยาที่พร้อมที่จะให้อภัยในความผิดพลาดที่ผ่านมาซึ่งไม่ใช่ลักษณะนิสัยของชายไทย ผู้ชายไทยไม่สามารถยอมรับพฤติกรรมเช่นนี้ของภรรยาได้ ขวัญไชยจึงมีภาพลักษณ์เป็นแบบสุภาพบุรุษตะวันตกที่สามารถให้อภัยในเรื่องชู้สาวของภรรยาโดยไม่รู้สึกขัดเคืองดังข้อความที่ฟิลิซกันซ์กล่าวกับขวัญไชยว่า

“เธอได้บอกกับนิวัติว่าถ้าฉันขอหย่า เธอก็จะยอมหย่า แต่ถ้าฉันไม่ขอหย่าเธอก็จะเอาไปญี่ปุ่นด้วย เธอบอกเขอย่างนั้นใช่ไหม?”

“ถูกแล้ว”

“คำนี้แหละที่ทำให้ฉันตัดสินใจไปกับเธอ”

“คำไหน?”

“คำที่ว่าถ้าฉันไม่ขอหย่า เธอก็จะเอาฉันไปญี่ปุ่นด้วย”

“ฉันไม่เชื่อว่าคำนั้นมีความสำคัญอย่างไร?”

“มีความสำคัญมาก” ฟิลิซกันซ์พูด “เพราะการพูดเช่นนั้นเป็นการแสดงว่าถ้าฉันไม่ขอหย่าก็แปลว่าเธอให้อภัยแก่ฉันสำหรับความผิดที่ล่วงมาแล้ว”

“เธอรู้เหมือนกันหรือว่าเป็นความผิด”

“ฉันรู้ ฉันรู้ว่าเป็นความผิดและชั่วช้าเลวทรามมาก ฉันจะไม่พยายามหาเหตุผลที่จะทำให้ความผิดนี้กลายเป็นถูกขึ้นมา แต่ถ้าให้อภัยฉันก็พร้อมจะตั้งต้นชีวิตใหม่ เรามานับหนึ่งกันใหม่ แล้วฉันรับรองว่าฉันจะไม่ทำอย่างนั้นอีกต่อไป”

“ถ้าเช่นนั้นฉันก็มีความสุข” ขวัญไชยพูด

“เธอให้อภัยแล้วหรือ?”

“ไม่มีอะไร เอาเป็นจบเรื่องกันที่ เรื่องตั้งต้นชีวิตใหม่นั้นก็อยู่ในความคิดของฉัน ถ้าเรารั้งต้นกันจริงๆ ได้ ชีวิตของเราก็จะราบรื่นต่อไป”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 64)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความรักชาติ

ขวัญไชยเป็นคนที่มีความรักชาติ เมื่ออาสาชาติมารับราชการอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่นแล้ว ก็จะพยายามทำงานให้เต็มที่ ดังข้อความที่ผู้พันธ์บรรยายว่า

“... รวมความว่าเขามองเห็นแน่ชัดว่าการเดินทางมาโตเกียวนี้ ไม่ใช่มาหาความสนุกสนานและการทำงานก็รู้สึกว่าจะไม่สะดวกเสียด้วยซ้ำแต่เขาต้องอยู่เพื่อทำหน้าที่ของเขา เขาจะสามารถทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ได้สักเพียงไรก็ตามที่แต่เขาจะทำจนสุดความสามารถของเขา ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 87)

เมื่อขวัญไชยไปอยู่ในประเทศญี่ปุ่น เขาจึงมีความสนใจคณะมังกรดำมาก เพราะเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยคนญี่ปุ่นที่รักชาติ ต้องทำอะไรเพื่อชาติ เช่น ลงโทษคนที่ทำทุจริตต่อชาติสำหรับพวกที่กฎหมายเอื้อมมือมาไม่ถึง และขวัญไชยได้ไปหาโตยามาซึ่งเป็นหัวหน้าคณะบอย จนกระทั่งญี่ปุ่นแพ้สงครามและทางกองทหารสหรัฐอเมริกาประกาศจับผู้เป็นอาชญากรสงคราม คณะมังกรดำถูกจับและขวัญไชยมีบัญชีรายชื่อในการถูกจับ และเมื่อพนักงานสอบสวนเรื่องนี้กับพิไลลักษณ์ พิไลลักษณ์ให้การว่าขวัญไชยไปร่วมคณะเพราะรักชาติ และสนใจในตัวผู้นำของคณะมังกรดำ ดังข้อความที่พนักงานสอบสวนถามพิไลลักษณ์ว่า

“พิไลลักษณ์ถูกปล่อยไว้ในความสงบเงียบแห่งห้องคุมขังอีก 5 วันเต็มๆ พอถึงวันที่ 6 ก็ถูกนำตัวไปไต่สวนอีก และในคราวนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ไต่สวนไม่ใช่คนเก่าเปลี่ยนมาเป็นคนใหม่ และวิธีการไต่สวนก็เป็นวิธีใหม่ด้วย การพูดและวิธีซักถามเป็นคนละอย่างกับคนก่อนที่เคย

“ท่านทราบหรือไม่?” เจ้าหน้าที่ถามไต่สวนถาม “ว่าสามีของท่านเป็นคณะมังกรดำ”

“ฉันได้ทราบว่าสามีเคยไปหาหัวหน้าคณะมังกรดำ แต่ฉันไม่ทราบว่าได้เข้าร่วมคณะ” พิไลลักษณ์

ตอบ

“ไปหาด้วยเรื่องอะไร?”

“สามีของฉันเป็นคนรักชาติ ได้ทราบว่าคุณหน้าคณะมังกรดำคือหัวหน้าของคุณะรักชาติ ในญี่ปุ่นก็อยากไปติดต่อกับ”

“เพื่อประโยชน์อะไร?”

“ฉันเข้าใจว่าเพื่อศึกษาบุคลิกลักษณะเท่านั้นเอง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 189)

2.2 ไม่เห็นแก่ตัว

ขวัญไชยเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมไม่เห็นแก่ตัวไม่เห็นแก่ความสุขของตนฝ่ายเดียว ดังในเหตุการณ์ตอนที่หลบหนีทหารสหรัฐอเมริกาให้หลุดพ้นจากการถูกจับกุมในฐานะอาชญากรสงคราม จึงมาอาศัยอยู่ในวัดและทำนุสมาธิไปซ่อนตัวอยู่ในถ้ำและให้การรับรองความปลอดภัยจะอยู่นานเท่าไรก็ได้ ขวัญไชยคิดว่าไม่เป็นการยุติธรรมที่จะให้พิไลลักษณ์ต้องมาเก็บตัวอยู่ในถ้ำนี้อีกยาวนานหรืออาจตลอดชีวิต พิไลลักษณ์ว่ายังสาวยังสวยอยู่ไม่ควรจะเก็บตัวอยู่ในถ้ำกับเขาสองคน ควรจะมีหนทางอะไรที่ดีกว่านี้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้การหนีจากการถูกจับกุมเข้มข้นทุกขณะ เพราะเขาทั้งสองได้เพียรพยายามที่จะหาทางกลับประเทศไทยให้ได้ ซึ่งเป็นการไม่ยั้งนักสำหรับบุคคลที่ถูกระบุเป็นอาชญากรสงคราม แต่ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จ ดังข้อความที่ขวัญไชยพูดกับพิไลลักษณ์ว่า

“น้องคิดว่าเราจะต้องอยู่ในถ้ำนี้ตลอดไปหรือ?” ขวัญไชยเป็นผู้เริ่มพูด

“เหตุการณ์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา” พิไลลักษณ์ตอบ “น้องคิดว่าอีกไม่นานนัก เรื่องตึงเครียดทั้งหลายเหล่านี้ อาจจะผ่อนเบาลง และเราก็อาจจะออกจากถ้ำนี้ได้บ้างกระมัง”

“สำหรับตัวพี่” ขวัญไชยพูด “พี่ไม่เดือดร้อนอะไร แต่พี่รู้สึกว่าการยุติธรรมที่จะเอาน้องมากักขังไว้ด้วย”

“น้องก็สบายใจเหมือนกัน พี่”

“พี่อาจจะอยู่ในถ้ำนี้ได้จนตลอดชีวิต”

“ถ้าพี่อยู่ได้ น้องก็อยู่ได้”

“แต่ชีวิตของน้องกับชีวิตของพี่ไม่เหมือนกัน”

“ผิดกันอย่างไรพี่?”

“พี่อายุสี่สิบสอง น้องอายุยี่สิบเจ็ด”

“แล้วมันต่างกันอย่างไร?”

“พี่จะอยู่ไปอีกเพียงสิบกว่าปี แต่น้องจะอยู่อีกไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าปี”

“ไม่แนหรือพี่ ใครจะตายก่อนใครก็ไม่รู้”

“แต่ไม่ยุติธรรมอยู่นั่นเอง”

“พี่มีความคิดอย่างไร พี่ต้องการให้น้องไปจากพี่อย่างนั้นหรือ?”

“ไม่ใช่ต้องการ แต่พี่ก็ต้องเห็นใจน้อง โดยทางศีลธรรม พี่ไม่ควรจะเอาน้องมาต้องลำบากกักขังไว้กับ

พี่”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 162 - 163)

3. รักเกียรติยศของตน

ขวัญไชยเป็นบุคคลที่ถือเกียรติยศของตนมากกว่าความรักที่ตนมีต่อภรรยา เมื่อภรรยามีชู้ ถึงแม้เขาจะจับได้เขาก็จะไม่เอะอะทำให้กลายเป็นเรื่องอับอายต่อคนในสังคม จึงยินดีปลีกตัวไปรับราชการที่ญี่ปุ่นดีกว่าที่จะทำตนให้เสื่อมเสียเกียรติยศ ดังข้อความที่พิไลลักษณ์ถามขวัญไชยว่า

“แล้วทำไมเธอจึงจะเดินทางไปญี่ปุ่น เพื่อให้เมียพบชู้ตามชอบใจ”

“ก็เพราะฉันรู้ว่า เรื่องการพบปะระหว่างเธอกับนิวตินั้น ฉันไม่สามารถจะห้ามได้ ฉันรู้ทุกอย่าง เห็นทุกอย่าง แต่ขอให้เธอแน่ใจ ว่าฉันจะไม่เอะอะให้เป็นเรื่องอื้อฉาว เพราะฉันเองก็ต้องรักษาเกียรติยศ ยิ่งเป็นนักการทูตด้วยความจำเป็นในการรักษาเกียรติยศก็ต้องมีมากขึ้น ถึงแม้ฉันจะจับได้คามือ จับได้ ในขณะที่เธอนอนอยู่กับชู้ ฉันก็จะไม่เอะอะให้เป็นเรื่องราวใหญ่โต เพราะในอาชีพการงานของฉัน เป็นความจำเป็นที่จะต้องไม่มีเรื่องอับอายต่อผู้ใดทั้งสิ้น แต่ฉันก็เป็นมนุษย์ มนุษย์ย่อมมีเวลาที่ไม่สามารถจะข่มสติของตัวเองได้ บางทีอาจจะก่อเหตุร้ายขึ้น ฉันจึงอยากไปเสียให้พ้น”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 53)

4. ไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรี

ขวัญไชยหลงรักพิไลลักษณ์ซึ่งเป็นสตรีที่แต่งงานแล้วตั้งแต่สามีเดิมของพิไลลักษณ์ยังไม่ถึงแก่กรรม แสดงให้เห็นว่าขวัญไชยไม่ได้ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรี แต่ให้ความสำคัญเรื่องของความรักในการเลือกคู่ครอง ดังข้อความที่เป็นคำสารภาพรักของขวัญไชย

“คุณไม่อยากจะทราบหรือครับ ว่าผมรักใคร่?” ขวัญไชยถามต่อ

ในเมื่อเห็นว่าพิไลลักษณ์ไม่ถาม

“ดิฉันคิดว่าดิฉันทราบ” พิไลลักษณ์พูดอย่างตรงไปตรงมา “แต่เมื่อคุณเองก็ยอมรับว่าผู้หญิงคนนั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะแต่งงานกับคุณได้แล้วจะมีประโยชน์อะไรที่จะพูดกันต่อไป”

“แต่ก็เป็นความสุขอันหนึ่งสำหรับหัวใจของผม เป็นความสุขตามประสาอยากที่ไม่มีทางจะได้ความสุขไปมากกว่านี้ ถ้าคุณรู้ว่าผู้หญิงที่ผมรักนั้นเป็นใครผมก็บอกคุณได้ต่อไปว่าผมรักเขาจริง ๆ ผมรู้ว่า เป็นความรักที่ไม่มีหวัง แต่ความรักกับความหวังนั้นเป็นคนละเรื่องมีหวังหรือไม่มีไม่ใช่ว่าของสำคัญรักไปก็แล้วกันถ้าอยากรัก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 17-18)

ภายหลังต่อมาเมื่อขวัญไชยทราบว่าสามีของพิไลลักษณ์ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ถึงแก่กรรมขวัญไชยก็ได้พยายามขอพิไลลักษณ์แต่งงาน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... ขวัญไชยก็ทำความพยายามอย่างยิ่งยวด เขาทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้พิไลลักษณ์เกิดความเห็นอกเห็นใจ และในที่สุดพิไลลักษณ์ก็ยอมแต่งงานด้วย...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 20)

5. รักเดียวใจเดียว

ขวัญไชยเป็นตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีความรักมั่นคงกับพิไลลักษณ์เพียงคนเดียวและพร้อมที่จะให้อภัยในความผิดทุกอย่างให้แก่พิไลลักษณ์ แม้กระทั่งการมีชู้ของพิไลลักษณ์ จะเห็นได้จากตอนที่พิไลลักษณ์ยอมรับความผิดและกลับตัวกลับใจเป็นภรรยาที่ดีของขวัญไชยได้พูดกับพิไลลักษณ์ว่า

“เธอเชื่อไหม?” ขวัญไชยพูด “ฉันรักเธอยิ่งชีวิตจิตใจของฉัน”
 “ฉันทราบ” พิไลลักษณ์ตอบ “เธอเป็นผัวที่ดีที่สุด”
 “แล้วเธอทราบอีกไหมว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนิวัติกับเธอนั้นทำความโหม่นสัสให้ฉันมาก”
 “แต่เธอไม่เคยแสดงความโหม่นสัสออกมาให้เห็นเลย”
 “ฉันเป็นนักการทูต” ขวัญไชยพูด “นักการทูตย่อมได้รับการฝึกฝนให้ซ่อนความรู้สึกที่แท้จริงของตัวเอง และไม่เป็นการยากสำหรับนักการทูตที่จะซ่อนความรัก ความเกลียด ความดีใจ ความเสียใจ”
 “ถ้าเช่นนั้นก็แปลว่า เวลานี้เธอกำลังซ่อนความเกลียดอยู่อย่างมาก”
 “เกลียดใคร?”
 “เกลียดฉันนะซิ”
 “ฉันบอกแล้วว่าฉันรักเธอ” ขวัญไชยพูด “ปัญหาอยู่อย่างเดียวว่าเมื่อไรเธอจะรักฉันเหมือนอย่างที่ผมรักเธอบ้าง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 64 - 65)

ขวัญไชยเป็นลักษณะตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) เป็นตัวละครที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ มีคุณธรรม รักภรรยา มีน้ำใจกว้างขวางอย่างลูกผู้ชาย รักเกียรติตนเอง รู้จักให้อภัยภรรยาเมื่อภรรยาสำนึกผิดได้ มีการยอมรับความเป็นผู้นำของสตรีบางโอกาส นับว่าเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพทันสมัยสำหรับตัวละครเอกชายในสมัยนั้นที่ยอมรับการเป็นผู้นำของสตรีในการดำเนินชีวิตคู่

ลักษณะภาพรวมของตัวละครเอกชายทั้งหมด 10 ตัว สามารถประมวลให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครเอกชายดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีชาติกำเนิดในตระกูลมีฐานะ
2. ไม่ให้ความสำคัญของรูปร่างหน้าตาตัวละครเอกฝ่ายชายมากนัก ตัวละครเอกฝ่ายชายจะมีตั้งแต่รูปร่างหน้าตาดีจนกระทั่งรูปร่างหน้าตาธรรมดา เพราะสังคมสมัยนั้นเน้นคุณสมบัติบุคลิกภายในของผู้ชาย
3. นิยมศึกษาเล่าเรียนในต่างประเทศ ถ้าจบการศึกษาในประเทศอย่างน้อยต้องจบปริญญาตรีแสดงให้เห็นว่าเป็นยุคสมัยที่ตื่นตัวในด้านการศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและมีความนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่างประเทศ

4. อาชีพที่เด่นในสมัยนั้นคือการรับราชการและทำธุรกิจ
5. ลักษณะนิสัยใจคอที่เด่นๆ ในภาพรวมของตัวละครเอกทั้งหมดมีดังนี้
 - 5.1 ความเป็นสุภาพบุรุษ
 - 5.2 มีคุณธรรม
 - 5.3 รักเดียวใจเดียว
 - 5.4 ไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรี

ลักษณะนิสัยใจคอ 4 ประการนี้ เป็นลักษณะนิสัยใจคอที่เป็นอุดมคติหาได้ยากในสังคมจริง และถ้ามีได้ก็จะเป็นบุคคลที่สังคมต้องการเรียกว่า เป็นคนดีศรีสังคม ถ้าผู้ชายในสังคมไทยมีลักษณะเป็นแบบฉบับได้ทั้ง 4 ประการ ซึ่งเป็นลักษณะที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาบุคลิกภาพของคนไทยในด้านนิสัยใจคอให้ใกล้เคียงตะวันตกตามแนวคิดของสังคมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งเน้น ความเป็นสุภาพบุรุษ ความมีคุณธรรมของคนในประเทศ ดังที่ ประอรรถัน บุรณมาตร์ กล่าวว่า

... ถ้าพิจารณาถึงกระบวนการและเป้าหมายในการสร้างชาติของจอมพลป. พิบูลสงครามโดยละเอียดแล้วเราจะเห็นได้ว่า วิธีการที่ท่านผู้นำมาใช้ในการนำสังคมเข้าสู่ระบบใหม่นั้นเป็นการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก จอมพลป. พิบูลสงครามพยายามสร้างสังคมไทยให้เป็น “อารยะ” ด้วยการสวมหมวก ถูมือ ร้องเท้า นั่งโต๊ะและประพฤติตนตามแบบวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากจอมพลป. พิบูลสงครามเป็นนักเรียนนอก ได้เห็นและคุ้นเคยกับวัฒนธรรมตะวันตกอยู่หลายปีและคงจะมีความคิดว่า วิธีประพฤติปฏิบัติในแนวตะวันตกหมายถึง การสร้างชาติให้มีอารยะ ...

(ประอรรถัน บุรณมาตร์ . 2523 : 28)

จอมพลป.พิบูลสงครามเน้นความเป็นสุภาพบุรุษของคนไทยโดยจะเห็นได้จากที่ประอรรถัน บุรณมาตร์ กล่าวว่า

... เรื่องมารยาทและบุคลิกภาพประชาชนทุกคนถูกกวัดขั่นเรื่องมารยาทและบุคลิกภาพมาก คนไทยในสังคมอารยะของท่านผู้นำต้องเพียบพร้อมด้วยมารยาทและบุคลิกภาพงดงามตลอด 24 ชั่วโมง ห้ามปล่อยตัวเป็นที่น่าสังเวชแก่ผู้พบเห็นโดยเด็ดขาด เพราะท่านผู้นำนี้เชื่อว่าประชาชนที่ศิวิไลซ์ต้องสร้างภาพที่น่าประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น ...

(ประอรรถัน บุรณมาตร์ . 2523 : 24)

ในเรื่องการยกย่องสตรี สังคมไทยสมัยจอมพลป.พิบูลสงครามก็ได้มีการรณรงค์ให้มีการยกย่องสตรีโดยให้สามียกย่องให้เกียรติภรรยา ดังที่ประอรรถัน บุรณมาตร์ กล่าวว่า

เรื่องให้สามียกย่องภรรยาตลอดเวลา ถ้าข้าราชการเกิดระหองระแหงกับภรรยาโดยไม่มีเหตุผล จะต้องถือว่าผิดวินัยและได้รับโทษความผิด นอกจากนั้นสามีต้องจูบภรรยาก่อนไปทำงานทุกเช้าและ ต้องปฏิบัติต่อภรรยาตามหลัก 5 ประการ คือ

1. ด้วยความยกย่องนับถือว่าเมีย
2. ด้วยการไม่ดูหมิ่น
3. ด้วยการไม่ประพฤตินอกใจ
4. ด้วยการมอบความเป็นใหญ่ให้
5. ด้วยการให้เครื่องแต่งตัว

(ประอรรัตน์ บุรณมาตร . 2523 : 28)

ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการจึงเป็นตัวแทนบุคคลอุดมคติของสังคมสมัยนั้น ตัวละครทุกตัวมีความเป็นสุภาพบุรุษ มีกิริยาวาจางาม ยกย่องให้เกียรติสตรี และได้รับแนวความคิดแบบวัฒนธรรมตะวันตก คือ ไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรีที่เลือกมาเป็นคู่ครอง เพราะแต่เดิมวัฒนธรรมไทยเคร่งครัดเรื่องพรหมจรรย์ของสตรีที่จะเลือกมาเป็นคู่ครองของบุรุษ และสตรีในสังคมไทยแต่เดิมถูกอบรมเลี้ยงดูให้เป็นกุลสตรีที่รักษานวลสงวนตัว เก่งการบ้านการเรือนพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นศรีภรรยาและปฏิบัติรับใช้ผู้เป็นสามี เพราะสามีมีหน้าที่เลี้ยงดูภรรยา สามีทำงานนอกบ้าน ภรรยาทำงานในบ้าน

ด้านคุณธรรมของตัวละครเอกฝ่ายชายจะเน้นความเป็นชาตินิยม มีความรักชาติ มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา ต่อผู้มีอุปการคุณ เคารพเชื่อฟังบิดามารดา มีเมตตากรุณาอันเป็นค่านิยมพื้นฐานของสังคมไทย

ส่วนการครองเรือนนิยมตามวัฒนธรรมตะวันตก นิยมการมีสามีภรรยาเพียงคนเดียว จึงเน้นการมีรักเดียวใจเดียวของตัวละครเอกฝ่ายชายซึ่งค้านกับค่านิยมเดิมที่ชายไทยนิยมมีภรรยาหลายคน

ฉะนั้นตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการจึงเป็นตัวแทนในอุดมคติตามค่านิยมของสังคมสมัยจอมพลป.พิบูลสงครามที่มีบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายในผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันตก

บทที่ 3

การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายหญิง

การศึกษาตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ผู้ศึกษาได้ศึกษาตัวละครเอกหญิงจากนวนิยายแนวชีวิตซึ่งรวมเล่มตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2492 - พ.ศ.2493 จำนวน 9 เรื่องโดยผู้ศึกษาจะวิเคราะห์และศึกษาตัวละครที่ละตัวตามลำดับในด้านต่อไปนี้

1. ภูมิหลัง
2. บุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา อายุ การแต่งกาย ฯลฯ
3. บุคลิกภาพภายใน ได้แก่ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างๆ

ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการทั้ง 9 เรื่อง ได้แก่ อัญชลี และ มัทนที ในเรื่องกุหลาบमेาะลำเลิง นางลักษณ์ ในเรื่องคืนสวรรค์ - วันสวาท ยุพเยาว์ ในเรื่องผจญชีวิต เจ้าหญิงเฟื่องฟ้า ในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง เจ้าหญิงมียาวดี ในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน หุสณี ในเรื่องมรสุมแห่งชีวิต สุมามาลย์ ในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า ประพิมพรรณ ในเรื่องห่วงรักเหวลึก พิไลลักษณ์ ในเรื่องอาทิตย์อัสดง รวมทั้งหมด 10 ตัว

อัญชลีในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง

ภูมิหลัง

อัญชลีเป็นลูกสาวของเสนาบดีท่านหนึ่งในกรุงหงสาวดี อายุ 20 ปี บ้านบิดามารดาอยู่ในกรุงหงสาวดี บิดามีฐานะเป็นเศรษฐีมีที่นาป่าไม้หลายหมื่นไร่ อัญชลีเกิดในตองอูแต่มาเติบโตในกรุงหงสาวดีและได้รับการศึกษาอย่างดีเท่าที่กุลสตรีสมัยนั้นจะเรียนได้สามารถอ่านได้และเขียนหนังสือได้ ชาวหงสาวดีทั้งชายหญิงคนเฒ่าคนแก่สรรเสริญอัญชลีว่าเป็นหญิงสาวรูปร่าง กิริยา วาจาเรียบร้อย อ่อนหวานไม่เย่อหยิ่ง

อัญชลีมีชายหนุ่มสองคนมาหมายปองเธอคือ เจ้าชายโสภณา ซึ่งเป็นพระเจ้าหลานเธอของพระเจ้ากรุงหงสาวดี และวัชรालูกชายเจ้าของป่าไม้ที่เมาะลำเลิง จิตใจของอัญชลีเอียงเอนไปทางวัชร และมีความสนใจวัชรมากกว่าเจ้าชายโสภณา

เมื่อวันตรุษของชาวหงสาวดีมาถึง อัญชลี เจ้าชายโสภณา และวัชราได้มาทำบุญวันตรุษที่ลานเจดีย์หงสาวดี หมอคู่ในงานได้พยากรณ์ว่าเจ้าชายโสภณาและวัชรมีเนื้อคู่ที่มีรูปร่างลักษณะเหมือนกัน ซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงกับอัญชลีทุกประการ

เจ้าชายโสภณาและวัชราก็ได้ตัดสินใจใช้ชีวิตเสี่ยงทายโดยโยนเหรียญเสมารูปพระเจดีย์ หงสาวดีต่อหน้าพระเจดีย์หงสาวดีว่าใครจะได้เป็นเนื้อคู่ของอัญชลี ผลปรากฏออกมาว่าวัชราก็เป็นผู้แพ้ เพราะเหรียญเสมารูปพระเจดีย์ของวัชรากว่าแต่ของเจ้าชายโสภณาหงาย อัญชลีไม่พอใจในการเสี่ยงทายของคนทั้งสองอย่างมากที่มอบอำนาจให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของเธอ และเธอรู้สึกสงสารวัชราก็จะต้องเป็นผู้พ่ายแพ้หลักทางให้เจ้าชายโสภณา ความสงสารของอัญชลีกลายเป็นบ่อเกิดของความรักจนในที่สุด เธอก็ปล่อยตัวปล่อยใจยอมสละความบริสุทธิ์ให้แก่วัชราก็ในคืนวันตรุษ แต่วัชราก็ได้เปลี่ยนใจรับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังคงยืนยันให้อัญชลีอภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณาและเดินทางไปดูกิจการป่าไม้ของบิดาที่เกาะลัมเลิง พระเจ้าหงสาวดีได้ส่งอัญชลีมาเป็นคู่อภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณา และกำหนดการอภิเษกสมรสเป็นพิธีหลวง อัญชลีรู้สึกขัดแย้งในใจหลังจากที่บิดามารดาได้รับการเสนอโดยความยินยอมของเธอเอง เมื่อเธอคิดใคร่ครวญไปมาจนกระทั่งก่อนถึงวันอภิเษกสมรส 7 วัน อัญชลีได้ตัดสินใจกล่าวเท็จกับบิดามารดาว่าจะไปนมัสการพระเจดีย์ที่ต้องอยู่ บิดามารดายินยอมให้ไปกับบ่าวไพร่ที่ไว้ใจได้ อัญชลีจึงเดินทางมาเกาะลัมเลิง และอยู่กินเป็นสามีภรรยากับวัชราก็เกาะลัมเลิง เวลาผ่านไป 8 วัน ข้าหลวงพิเศษจากหงสาวดีนำกระแสรบพระบรมราชโองการของพระเจ้าหงสาวดีมาเชิญตัววัชรากับอัญชลีเข้าไปกรุงหงสาวดีเพื่อชำระคดีในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเรื่องการหลบหนีพิธีอภิเษกสมรส อัญชลีกับวัชราก็ต่างคนต่างยอมรับว่าเป็นความผิดของตนเองฝ่ายเดียว ในที่สุดพระเจ้าหงสาวดีก็ได้ตัดสินพระทัยพระราชทานน้ำสังข์แก่เจ้าชายโสภณาและอัญชลีเป็นการด่อนหน้าพระที่นั่งในวันตัดสินคดี เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ใครที่จะมาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพขัดพระบรมราชโองการของพระองค์ โดยมียอมรับทราบความสัมพันธ์อันสามีภรรยาระหว่างวัชรากับอัญชลี เจ้าชายโสภณาเป็นเพื่อนที่ซื่อสัตย์ต่อวัชราก็ทรงอยู่ร่วมกับอัญชลีจนพี่น้องมิได้ทรงเกี่ยวข้องกับอัญชลีจนชั่วสาว จนกระทั่งพระเจ้าหงสาวดีได้นำตัววัชรามาที่ตำหนักของเจ้าชายโสภณา และอัญชลีเพื่อให้วัชร่าเป็นคนสารภาพว่า วัชร่าได้ฆาตกรรมเป็นภรรยาอีกคน และด้วยพระปรีชาสามารถของพระเจ้ากรุงหงสาวดีนี้เองมีผลทำให้อัญชลีเสียใจและเปลี่ยนใจยินยอมเป็นชายาของเจ้าชายโสภณาในคืนนั้นเอง และชีวิตรักของอัญชลีกับเจ้าชายโสภณาก็มีความสุขสมบูรณ์

บุคลิกภาพภายนอก

อัญชลีเป็นหญิงสาวสวยที่สุดในเมืองหงสาวดีและมีกิริยาจาเริญเรียบร้อยอ่อนหวาน เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... อัญชลีเป็นนามของเธอ นามซึ่งรู้จักกันทั่วไปในหงสาวดี นามของร่างซึ่งบรรจุความงามไว้อย่างเพียบพร้อม ดวงหน้ารูปไข่ แสดงลักษณะว่าเป็นมอญแท้ ต่างกับพม่าซึ่งโดยมากรูปหน้ากลม ผิวคล้ำ เล็กน้อย ไม่ขาวเปล่งปลั่งเหมือนพม่า แต่ก็มีความซำคม และเป็นความงามอย่างสงบเสถียร ผมยาว

เกล้าขมวดมุ่นไว้เบื้องหลัง บอกลักษณะของมอญซึ่งแตกต่างกับพม่า ที่เกล้าผมเป็นทรงสูงขึ้นกลางศีรษะ แม้ว่าชนชาติพม่าและมอญจะปะปนกันอยู่เป็นจำนวนมาก ก็มีลักษณะแตกต่างให้แลเห็นได้ชัด โดยเฉพาะสตรี ย่อมมีเครื่องหมายบอกแน่นอนว่าคนไหนเป็นมอญคนไหนเป็นพม่า สำหรับอัญชลีนั้นไม่มีปัญหา เพราะนอกจากผิวพรรณหน้าตา ทรงผมและการแต่งกายจะบอกอยู่แล้ว ทุกคนย่อมทราบว่าเป็นเลือดมอญอย่างบริสุทธิ์ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ 2542 : 3-4)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของอัญชลี

1. มีความเป็นกุลสตรี

อัญชลีเป็นหญิงสาวที่มาจากตระกูลสูง ได้รับการอบรมให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยงดงามเป็นที่นิยมชื่นชมของชาวหงสาวดีทุกเพศทุกวัยสมเป็นกุลสตรีที่สูงศักดิ์ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ชาวหงสาวดีทุกคนรู้จักอัญชลีเพราะนอกจากความงามความดีกิริยามารยาทน่ารักน่าเอ็นดูแล้ว อัญชลียังเป็นลูกผู้สูงศักดิ์ บิดาของเธอเป็นเสนาบดี ตระกูลของเธอเป็นตระกูลมั่งคั่งมีที่นาป่าไม้เป็นเนื้อที่หลายหมื่นไร่ เธอเป็นสตรีที่ไม่มีใครกล่าวร้าย มีแต่เสียงนิยมสรรเสริญทั่วไป เพราะจะเป็นกุลสตรีสูงศักดิ์มั่งคั่งและมีรูปสมบัติอย่างล้ำเลิศอยู่ในหงสาวดี เธอก็ไม่เย่อหยิ่งไว้อย่างมีจรรยาวัตรเรียบร้อยเป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป สามารถทำตัวให้ผู้หญิงผู้ใหญ่ คนแก่คนเฒ่าเมตตาปราณี ให้ชายหลงหญิงรักเกือบจะกล่าวได้ว่าทั่วกรุงหงสาวดี ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2542 : 4)

2. เป็นหญิงสมัยใหม่ที่มีความมั่นใจในตนเอง

2.1 มีความเป็นตัวของตัวเอง

อัญชลีไม่มีความเชื่อในการเสี่ยงทายและการตรวจโชคชะตา และเห็นว่าคนเราไม่ควรตัดสินใจชีวิตของเราตามคำทำนายของหมอดูหรือพิธีการเสี่ยงทายต่างๆ เพราะเราเป็นเจ้าของชีวิตของตนเอง อัญชลีมีความเป็นตัวของตัวเอง พอใจที่จะตัดสินใจชีวิตของตนเองโดยไม่ต้องฟังคำพยากรณ์ หรือ การเสี่ยงทายใดๆอันเป็นลักษณะนิสัยของผู้หญิงสมัยใหม่ มีความคิดก้าวหน้าไม่นำชีวิตตนเองให้เป็นไปตามคำพยากรณ์หรือคำเสี่ยงทาย ดังข้อความที่อัญชลีตอบโต้กับวัชรานในเรื่องที่วัชรากะเกณฑ์ให้อัญชลีแต่งงานกับเจ้าชายโสภณว่า

“เธอเชื่ออย่างไรว่าฉันจะยอมแต่งงานกับเจ้าชาย” อัญชลีพูด “เธอทั้งสองมีอำนาจอะไรที่จะตัดสินใจฉันแต่งงานกับคนนั้นคนนี้”

“ไม่ใช่เจ้าชายกับฉันเป็นคนตัดสิน ผู้ที่ตัดสินคือพระเจดีย์หงสา”

“พระเจดีย์ท่านก็อยู่เฉยๆ เธอทั้งสองยุ่งกันไปเองแล้วฉันก็ไม่ต้องการให้
ใครมาตัดสินโชคชะตาของฉัน ฉันตัดสินของตัวเองได้”

“เธอจะตัดสินโชคชะตาของเธอว่าอะไร?”

“ฉันไม่เห็นมีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินในเวลานี้ ฉันเป็นเจ้าของชีวิตยัง
ไม่รับร้อนอะไร คนอื่นพากันยุ่งไปเปล่าๆ หมอตูเสี่ยงตายล้วนเป็นเรื่องไร้สาระทั้งนั้น”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ 2542 : 21-22)

2.2 มีความกล้าหาญ

เมื่ออัญชลีทราบข่าวว่าวชิราแพในการเสี่ยงทายโยนเสมารูปพระเจดีย์หงสาวดีเพื่อ
ตัดสินว่าใครจะได้เป็นเจ้าของอัญชลี เมื่อวชิราเป็นผู้แพ้จึงตัดสินใจเดินทางไปดูกิจการป่าไม้ของ
บิดาที่เหมาะสมเพื่อเปิดทางให้เจ้าชายโสภณมาสู้อัญชลี อัญชลีจึงเกิดความสงสารและ
กลายเป็นการสารภาพรักในที่สุด ดังข้อความที่อัญชลีกล่าวกับวชิราว่า

“เธอรู้หรือไม่ว่าการที่เธอทำอย่างนี้เป็นสาเหตุให้ฉันสงสารเธอและความสงสารย่อมเป็นสะพานที่จะ
ทอดไปสู่ความรัก ฉันอยากสารภาพว่าบัดนี้ฉันรักเธอเสียแล้ว”

“นี่เป็นคำสารภาพรัก” วชิราพูด

“และเป็นครั้งแรกที่คำสารภาพรักได้ออกไปจากปากของฉัน ฉันยังไม่เคยบอกผู้ชายคนใดว่าฉันรัก”

“ก็อย่างเดียวกับที่ฉันไม่เคยบอกผู้หญิงคนใดว่าฉันรัก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ 2542:22)

เมื่อมีการชำระคดีเรื่องการหลบหนีการเข้าพิธีอภิเษกสมรสระหว่างอัญชลีกับเจ้าชายโสภณ
อัญชลีเป็นหญิงกล้าหาญ กล้าพูดความจริงเกี่ยวกับตนเองในเรื่องที่เสื่อมเสียกับวชิราต่อหน้าธาร
กำนันทุกคน และไม่โทษว่าเป็นความผิดของใคร ยอมรับความผิดคนเดียวในเรื่องที่เกิดขึ้น เป็น
เพราะความรักที่อัญชลีมีต่อวชิราจึงไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ดังข้อความที่
อัญชลีให้สารภาพต่อหน้าพระที่นั่งของพระเจ้าหงสาวดีว่า

“มูลเหตุในเรื่องนี้มีอยู่อย่างเดียว” อัญชลีพูดเมื่อถึงวาระที่ตนได้รับอนุญาตให้พูด

“คือถึงแม้ดิฉันเป็นผู้หญิง ดิฉันก็เป็นมนุษย์ และถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ดิฉันสารภาพว่าดิฉัน
ได้ตกเป็นของวชิราอยู่ก่อนก่อนที่จะมีการสู่ขอ เมื่อได้มีการสู่ขอกัน ดิฉันไม่ได้แสดงความขัดข้อง
เพราะอยากจะอนุโลมให้เป็นไปตามความประสงค์ของคนที่ทั้งสอง คือวชิราและเจ้าชายโสภณ ซึ่งเป็น
เพื่อนรักกันมาก รักกันมากพอที่จะยกผู้หญิงที่ตัวรักให้แก่กัน แต่เมื่อวันแต่งงานใกล้เข้ามา ดิฉันก็มาคิด
คำนึงว่า ดิฉันก็เป็นมนุษย์ ไม่ใช่ผักปลาที่ใครจะแลกเปลี่ยนยกให้กันได้ตามชอบใจ ดิฉันรู้สึกเป็นความ
ยากลำบากและเป็นความโหดร้ายอย่างเหลือเกิน ที่ได้ตกอยู่ในมือผู้ชายคนหนึ่ง

ดิฉันไม่ได้ตั้งใจหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ แต่ดิฉันเชื่อว่าถ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบความจริงจากหัวใจของพวกเรา ก็คงจะพระราชทานอภัยโทษ เพราะถ้าจะพูดถึงเรื่องความผิด ก็ไม่มีใครทำผิด ดิฉันเชื่อว่าเราทำถูกกันทุกคน ต่างคนต่างมีเหตุผล และเป็นเหตุผลที่ถูกต้องด้วยศีลธรรม แต่ถ้าหากจะถือว่าเป็นความผิด ดิฉันคนเดียวจะต้องเป็นผู้รับโทษ ดิฉันขอยืนยันอย่างเดียวกับเจ้าชายโสภณา ว่าพวกเราไม่มีความผิด”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 83-84)

3. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

อัญชลีเป็นสตรีที่ใจอ่อนกับเพศตรงข้ามและให้โอกาสเพศตรงข้ามอยู่กับเธอสองต่อสองในที่ลับสายตาคอนน่านเกินเหตุ เมื่ออัญชลีรับปากกับเจ้าชายโสภณามาเป็นทูตเจรจาไม่ให้วัชราเดินทางไปเมาะลำเลิง อัญชลีใช้เวลาในการเจรจากับศาลาหน้าองค์พระเจดีย์นานเกินไปจนกระทั่งแสงไฟบนลานพระเจดีย์เริ่มลดน้อยลง และเมื่อวัชราเห็นว่าเวลาเริ่มมืดลงก็ได้ถามอัญชลีว่าทางบ้านจะไม่เป็นห่วงหรือ แทนที่อัญชลีจะถือโอกาสปลีกตัวกลับในเวลานั้นกลับตอบว่าไม่เป็นไรเพราะมีพี่เลี้ยงมาด้วย และให้พี่เลี้ยงคอยอยู่บนลานพระเจดีย์ วัชราจึงชวนอัญชลีเดินออกจากศาลาหน้าองค์พระเจดีย์ไปทางทุ่งนาที่เปลี่ยว ซึ่งอัญชลีก็เดินตามออกมาและเมื่อถึงที่เปลี่ยวตรงคันนา วัชราได้กอดจูบอัญชลี อัญชลีก็มีได้ปฏิเสธในฐานะกุลสตรีที่ดีควรรักษานวลสงวนตัวกลับตามใจวัชราจนต้องสละความบริสุทธิ์ให้แก่วัชรา เพราะอัญชลียังคงความเป็นมนุษย์ปุถุชนมีรัก โลภ โกรธ หลง เมื่อตกอยู่ในห้วงแห่งความรักก็ยอมปล่อยตัวปล่อยใจไปตามวิถีธรรมชาติ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

...เขาเอื้อมแขนโอบร่างของอัญชลีค่อยๆดึงเข้ามาใกล้ตัวเขา อัญชลีมิได้ขัดขืนและเขาก็เข้าใจอัญชลีเห็นใจในความเสียสละของเขา สงสารเขาและคงไม่รังเกียจที่จะตอบแทนความดีของเขาภายในขอบเขตที่สมควร

“ฉันรักเธอเหลือเกิน อัญชลี” เขาพูด

“เป็นครั้งแรกที่ฉันถูกผู้ชายกอด” อัญชลีตอบ “และฉันจะไม่ลืมในคืนนี้”

“จะเป็นรางวัลที่เทพเจ้าประทานแก่ฉัน ถ้าการเป็นจริงอย่างที่เธอว่า เธอจะไม่ลืม”

“ฉันจะไม่ลืมเธอจริงๆ” อัญชลีพูด

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 27-28)

4. จิตใจไม่มั่นคง รวนเร

อัญชลียอมรับการตัดสินใจของวัชราในครั้งแรกที่จะให้ตัวเองเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณา เมื่อมีการสู้อัญชลีจากทางฝ่ายของเจ้าชายโสภณา บิดามารดาอัญชลีได้ถามความสมัครใจอัญชลีมิได้ขัดข้องจนมีการหมั้นหมายและกำหนดพิธีอภิเษกสมรสแน่นอน และก่อนจะถึงวันอภิเษก 7 วัน อัญชลีก็ยังคิดว่าตนเองจะเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าชายและทำตัวเป็นพระชายาที่ดีอีก

ทั้งยังมีจดหมายขอร้องให้วัชรามีหญิงอื่นเพื่อตัดความสัมพันธ์ที่มีต่ออัญชลีตั้งข้อความในจดหมายของอัญชลีที่มีมาถึงวัชรว่า

... เรื่องที่ฉันจะขอให้เธอทำก็เป็นเรื่องอย่างเดียวกับที่เธอขอให้ฉันทำคือฉันต้องขอให้เธอแต่งงานกับคนอื่นเสียบ้างหรืออย่างน้อยก็ให้ฉันรู้ว่าเธอมีความผูกพันกับผู้หญิงคนหนึ่งคนใดแล้ว ฉันจะได้สบายใจ หมดความอาลัยในตัวเธอ ฉันจะได้ทำหน้าที่ภริยาที่ดีของเจ้าชายโสภณาโดยไม่ต้องอวรณ์ถึงเธออีกต่อไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 46)

จากข้อความข้างต้นทำให้วัชราดกลงใจขอความรักมณฑณี จนกระทั่งได้รับความบริสุทธิ์ของมณฑณีหลังจากได้รับจดหมายเพียงวันเดียว ส่วนอัญชลีเมื่อให้คนนำจดหมายไปได้ 1 วัน ก็เกิดเปลี่ยนใจกะทันหันตัดสินใจหลบหนีการอภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณา เพื่อไปอยู่กับฉันสามีภรรยา กับวัชรที่เมาะลำเลิง ด้วยเหตุผลที่ตนเองไม่ใช่สาวบริสุทธิ์ไม่สมควรที่จะเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าชายตั้งข้อความที่อัญชลีเขียนจดหมายถึงเจ้าชายโสภณาก่อนที่จะออกเดินทางไปหาวัชรว่า

... เจ้าชายคงนึกหวังว่าจะได้แต่งงานกับสตรีที่เป็นสาวบริสุทธิ์หรือเป็นดอกไม้ที่กำลังบานขึ้นอยู่กับฉัน แต่หม่อมฉันไม่ได้เป็นอย่างนั้นหม่อมฉันหมดความบริสุทธิ์ไปเสียแล้ว ดอกไม้ดอกนี้ได้ชอกช้ำไปแล้วทั้งกลีบและเกสรไม่สมควรที่จะเป็นสมบัติอันมีเกียรติของเจ้าชาย เจ้าชายทรงมีฐานะยิ่งใหญ่สมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์และความสูงศักดิ์สามารถจะแต่งงานกับผู้หญิงที่ดีกว่าหม่อมฉัน ไม่ว่าในหงสาวดีหรือในที่ใดๆหม่อมฉันไม่กล้าที่จะรับหน้าที่เป็นพระชายาของเจ้าชายเพราะหม่อมฉันจะไม่สบายใจอยู่ตลอดเวลา

...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2542 : 56)

อัญชลีเป็นตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) ในช่วงวัยรุ่นมีความเป็นกุลสตรีที่งดงาม มีกิริยาวาจาเรียบร้อยถ่อมตนเพราะเป็นหญิงสาวที่กำเนิดจากตระกูลขุนนาง บิดามารดาให้การศึกษาและอบรมกิริยามารยาทให้เหมาะสมกับฐานะบุตรสาวของเสนาบดี แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเป็นหญิงสมัยใหม่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญ แต่ด้วยความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่ติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหาจึงประพฤติดันผิดพลาดไป เมื่อมีความรักกับวัชรและมีการตัดสินใจปัญหาความรักที่รุนแรงทำให้เกิดปัญหาชีวิตรัก แต่โชคดีที่มีเจ้าชายโสภณาตัวละครที่มีความดีพร้อมอยู่เคียง ชีวิตจึงจบลงแบบสุขนานุกรม

มณฑนในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง

ภูมิหลัง

มณฑนเป็นหญิงสาวสวยที่สุดในเมืองเมาะลำเลิง อายุ 18 ปี และเป็นบุตรสาวคนเดียวของผู้อำนวยการป่าไม้ที่ทำหน้าที่ดูแลกิจการป่าไม้ให้บิดาของวัชราในฐานะเป็นคนเก่าแก่ที่ไว้วางใจ มณฑนได้รับการศึกษาจนอ่านออกเขียนได้ ชอบปลูกกุหลาบเมาะลำเลิงไว้เต็มสวนในบ้านและเป็นบุตรสาวที่อยู่ในโอวาทของบิดามารดา เมื่อวัชราซึ่งเป็นบุตรชายของเจ้าของป่าไม้เดินทางมาเมาะลำเลิงและป่วยระหว่างเดินทาง มณฑนจึงรับหน้าที่ดูแลรักษาพยาบาลตลอดจนเรื่องอาหารการกินจนวัชราอาการดีขึ้นเป็นปกติ มณฑนรู้สึกที่วัชราให้ความสนใจในตัวของเธอและขอเรียกมณฑนว่า "กุหลาบเมาะลำเลิง" เพราะเธอเป็นหญิงสาวที่มีความงามเป็นเลิศยิ่งกว่าสาวใดในเมาะลำเลิง เช่นเดียวกับดอกกุหลาบในเมาะลำเลิงเป็นกุหลาบที่ดอกใหญ่สวยงามและหอมที่สุดในเมืองรามัญ แม้ว่ามณฑนจะรู้สึกพึงพอใจวัชราอยู่ในใจเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้แสดงท่าทีอะไรออกมาให้เห็นเพราะเกรงว่าจะเป็นความใฝ่สูงอาจเอื้อกับบุตรชายของเจ้านายตน แต่ วัชราได้แสดงออกทั้งกิริยาอาการว่าพึงพอใจมณฑนต้องการมณฑนเป็นเพื่อนคู่ชีวิตและวัชราได้แสดงความรักกับมณฑนจนมณฑนยอมสละความบริสุทธิ์ให้แก่วัชราที่บริเวณป่าไม้ในเมาะลำเลิงด้วยความเต็มใจ แต่ในวันนั้นเมื่อทั้งสองได้กลับมาถึงบ้านยามพลบค่ำ มณฑนได้ขอแยกขึ้นเรือนของบิดาไป ส่วนวัชราได้พบอัญชลีอย่างไม่คาดฝันบนเรือนรับรองของบิดามณฑนจึงต้องต้อนรับอัญชลี และอยู่ร่วมกันจนสามมีภรรยากับอัญชลีถึง 8 วันและในวันที่ 8 นั้นเองมีข้าหลวงพิเศษมาจากหงสาวดีนำกระแสนพระบรมราชโองการของพระเจ้ากรุงหงสาวดีให้มาคุมตัววัชราและอัญชลีในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหลบหนีการเข้าพิธีอภิเษกสมรสระหว่างเจ้าชายโสภณและอัญชลีที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานมงคลเป็นพิธีหลวง ภายหลังจากที่ถูกควบคุมตัวไปกรุงหงสาวดีวัชรามิได้ติดต่อและส่งข่าวใดๆมาเมาะลำเลิง ได้อยู่หงสาวดีจนคิดความสิ้นสุดโดยการที่เจ้าชายโสภณรับพระราชทานน้ำสังข์พร้อมกับอัญชลี วัชราได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้รับราชการในกรมและก่อคดีในเรื่องรักใคร่กับอัญชลีอีกรอบ จนวัชราถูกขัง และในระหว่างวัชราถูกขัง พระเจ้าหงสาวดีและเจ้าชายรัชทายาทมีพระประสงค์จะเสด็จประพาส เมาะลำเลิง บิดาของวัชราได้ทำการแก้ตัวเรื่องบุตรชายโดยเป็นผู้นำเสด็จและเตรียมการต้อนรับอย่างดีที่สุดที่ป่าไม้เมาะลำเลิง

เจ้าชายรัชทายาทสนพระทัยมณฑนมากจึงกราบทูลให้พระบิดาสูขอมณฑน บิดาของวัชรากับบิดาของมณฑนไม่กล้ากราบทูลความจริงว่ามณฑนเป็นของวัชราแล้วเพราะเกรงพระราชอาญา และเห็นว่าวัชรายังมีความผูกพันทางใจกับอัญชลีอยู่และต้องโทษถูกขังเพราะเหตุรักใคร่อัญชลี จึงตกลงใจยกลูกสาวให้เป็นคู่อภิเษกของเจ้าชายรัชทายาท พระเจ้าหงสาวดีได้ทำพิธีหมั้นระหว่างเจ้าชายรัชทายาทกับมณฑนในวัดใหญ่วัดสำคัญแห่งหนึ่งในเมาะลำเลิง โดยทำพิธีต่อพระพักตร์

พระพุทธปฏิมากร เมื่อวัชรพาพันโทษแล้วทราบข่าวจึงได้พยายามทวงสิทธิ์ของตนเองในตัวมัทนนี้ โดยมีฟังคำห้ามปรามของบิดาโดยขอเฝ้าพระเจ้าหงสาวดีและกราบทูลความจริงเกี่ยวกับมัทนนี้ให้พระองค์ทราบ พระเจ้าหงสาวดีก็รวจัดและได้พาวัชรพาไปที่ตำหนักของเจ้าชายโสภณาและอัญชลี และบอกข่าวเรื่องวัชรพามีหญิงอื่นต่อหน้าเจ้าชายโสภณาและอัญชลี ทำให้วัชรพาต้องสารภาพความจริงจนเป็นเหตุให้อัญชลีเสียใจมากและเปลี่ยนใจยอมเป็นชายาของเจ้าชายโสภณา ส่วนวัชรพารู้สึกผิดหวังที่ต้องสูญเสียหญิงที่ตนรักไปทั้งหมดจึงกลับไปเมาะลำเลิงและล้มป่วยหนักข่าวการป่วยหนักของวัชรพาได้ทราบถึงพระภรรณของพระเจ้ากรุงหงสาวดี มัทนนี้จึงได้รับพระบรมราชโองการให้ถอนหมั้นกับเจ้าชายรัชทายาทและได้มีพระบรมราชโองการให้ประกอบพิธีแต่งงานระหว่าง วัชรพา กับมัทนนี้เป็นพิธีหลวงเมื่อวัชรพาหายป่วย

บุคลิกภายนอก

มัทนนี้เป็นหญิงสาวสวยที่สุดในเมาะลำเลิงและมีกิริยามารยาทสมเป็นกุลสตรีและความงามของมัทนนี้เป็นความงามที่หาผู้ใดมาเปรียบได้ยากแม้แต่ในหงสาวดี ดังในข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... มัทนนี้ถูกเข่าชู้ช่อกุหลาบถวายเป็นการต้อนรับ ให้เสด็จเข้าสู่พลับพลากุหลาบที่เก็บรวมเป็นช่อใหญ่ยืนถวาย ก็เป็นกุหลาบที่ได้เลือกสรรเป็นพิเศษ ล้วนแล้วไปด้วยดอกงามที่สุดที่มีอยู่ในสวน ชาวหงสาวดีไม่เคยเห็นกุหลาบอย่างนั้น บางคนถึงกับตั้งปัญหาถามว่าเป็นดอกไม้จริงหรือทำด้วยกระตาสเพียงแต่ช่อกุหลาบก็ดึงดูดความสนใจอย่างมากอยู่แล้ว

แต่เบื้องบนช่อกุหลาบนั้น ดวงหน้าอันสวยงาม สีแดงเรื่อเป็นน้ำนวลงามยิ่งกว่ากลีบกุหลาบ ริมฝีปากซึ่งได้ส่วนสวยข่มกลีบกุหลาบทั้งหลาย ดวงตาที่หวานและคมคาย ผมดำสยายคลุมบ่าทั้งสอง และแวตล้อมวงหน้าซึ่งหาที่ตำหนิได้ เครื่องประดับเพชรนิลจินดาอย่างลูกสาวมหาเศรษฐี ทำให้ทุกคนที่ไม่รู้จักต้องอยากรู้อยากเห็นผู้นี้เป็นใคร องค์พระเจ้าหงสาวดีเองก็ไม่สามารถจะระงับพระโสมมใจไว้ได้ เมื่อทรงรับช่อกุหลาบแล้ว ก็ทรงหันมาถามบิดาวัชรพาว่า “ลูกใคร?”

“ขอเดชะ ลูกของเพื่อนข้าพระพุทธเจ้าเอง” บิดาวัชรพาตอบ

“เป็นชาวเมาะลำเลิงหรือ?”

“อยู่ที่เมาะลำเลิงนี้เองพระเจ้าค่ะ”

“ทำอะไร?”

“ขอเดชะเขาเป็นผู้ดูแลการป่าไม้ของข้าพระพุทธเจ้าทั้งหมด เป็นเพื่อนที่ไว้วางใจกันที่สุดพระเจ้าค่ะ”

นอกจากองค์พระเจ้าหงสาวดีแล้ว ผู้ที่แลละสิ่งความงามของ “กุหลาบเมาะลำเลิง” คือเจ้าชายรัชทายาท ซึ่งเป็นชายหนุ่มรูปงาม และเป็นที่สนิทสนมหาของพระชนก ซึ่งจะสืบราชสมบัติหงสาวดีต่อไป ภายหน้า และยังมีที่มั่นหมายว่าจะอภิเษกสมรสกับหญิงใด เจ้าชายรัชทายาทถูกเสน่ห์ของมัทนินี้ดึงดูดถึงจนต้องเหลียวหลัง ในเมื่อเสด็จผ่านมัทนินี้...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 126)

ความงามของมณฑลนี้เป็นความงามที่ผู้พบเห็นมองตะลึงจนเหลียวหลังเมื่อแลเห็นครั้งแรก แม้แต่เจ้าชายรัชทายาทที่ได้ทอดพระเนตรจนเหลียวหลัง ในเรื่องความงามของมณฑลนี้แม้แต่พระเจ้าหงสาวดีเองยังตรัสออกมาว่ามณฑลนี้งามอย่างหาผู้ใดเปรียบได้ยากแม้ในหงสาวดีและคงจะงามกว่าอัญชลีที่เป็นหญิงงามเลิศในหงสาวดี ดังข้อความที่พระเจ้าหงสาวดีตรัสกับบิดาของมณฑลนี้ตอนสู่ขอมณฑลนี้ว่า

“แต่ข้อวิตกของข้าพระพุทธเจ้าอยู่ที่ว่า ข้าพระพุทธเจ้ามองเห็น ว่าลูกของตัวมีคุณงามความดีอย่างไร ที่จะได้รับพระมหากรุณาถึงปานนั้น”

“มันไม่ใช่เรื่องลูกของเจ้า” พระเจ้าหงสาวดีรับสั่ง “มันเรื่องลูกของข้าลูกของข้าเขาต้องการ ข้าก็ตามใจเขา แต่ที่พูดอย่างนี้ ไม่ได้หมายความว่าลูกเจ้าจะไม่มีคุณงามความดีอะไร ข้าได้สังเกตเห็นตั้งแต่วันแรกที่มาพบ เขาสวยอย่างที่หาตัวสู้ไม่ได้แม้ในหงสาวดี เขาได้รับการอบรมให้มีกิริยามารยาทดีสมเป็นกุลสตรี...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 149)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมมณฑล

1. มีความเป็นกุลสตรี

1.1 มีกิริยาวาจางาม

มณฑลเป็นผู้หญิงที่มีวาทีศิลป์ในการสนทนาดี มีคารมคมคายในการตอบโต้คู่สนทนาได้ไพเราะหุ้ดังเช่นได้ตอบคำกระแสรบสั่งของเจ้าชายรัชทายาทเกี่ยวกับความหอมของกุหลาบเมาะลำเลิงที่เกี่ยวโยงมาถึงตัวมณฑลนี้ได้คมคาย คำตอบที่ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างในแผ่นดินเป็นของพระองค์” เป็นคำตอบที่มีวาทีศิลป์ดีฟังดูคมคายและไกลตัวมณฑลนี้ ดังข้อความที่เจ้าชายรัชทายาทรับสั่งกับมณฑลนี้ว่า

“คงหอมมากนะ กุหลาบนี้”

“หอมมากพะคะ” มณฑลนี้ตอบ

“ชาวหงสาวดีอย่างฉันจะมีวาสนาได้ดมกุหลาบเมาะลำเลิงไหม?”

“ทุกสิ่งทุกอย่างในแผ่นดินเป็นของพระองค์”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 131)

1.2 มีความสงบเสถียรเจียมตัว

มณฑินีมีความสงบเสถียรเจียมตัวในฐานะลูกสาวของผู้อำนวยการป่าไม้ของตระกูล วัชรรา มณฑินีถือตนว่าเป็นป่าวไพร่ วัชรราเป็นลูกของนายจ้าง ถึงแม้ว่าจะรู้สึกรักวัชรราอย่างไรก็ไม่กล้าแสดงออกหรือคิดอาจเอื้อมใฝ่สูงเกินศักดิ์ฐานะของตน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เธอรักวัชรรามาก รักอย่างชนิดจะเสียสละทุกอย่างให้ได้ แต่เธอเข้าใจว่าในระหว่างวัชรากับ เธอ นั้นต่างกันราวฟ้ากับดิน เธอคอยมองดูวัชรราด้วยสายตาที่เต็มไปด้วยความรัก ซึ่งถ้าวัชรราได้เคยแล มาประสบในเวลานั้นคงจะอ่านดวงตาออกทันที เธอจะบอกได้ด้วยแต่ดวงตา เธอไม่สามารถจะบอก ออกมาด้วยวาจา เพราะเธอถือว่าเธออยู่ในฐานะต่ำต้อย มณฑินีซ่อนความรักไว้ในใจด้วยความสงบ เสถียร และเชื่ออยู่เสมอ ว่าความรักของเธอที่มีอยู่ในวัชรานั้น เป็นแต่ความฝันที่ไม่สามารถจะทำให้ เป็นจริงไปได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 50)

1.3 รักศักดิ์ศรีของตนเอง

เมื่อมณฑินีทราบว่าวัชรามีหญิงสาวสูงศักดิ์จากหงสาวดีมาหาและได้ค้างนอนที่ เรือนพักรับรองกับวัชรราด้วยกัน มณฑินีได้เก็บตัวเจียมไม่แสดงตัวออกมาให้ใครเห็นหรือรู้จัก แม้แต่ วัชรรามาขอพบก็ไม่ให้พบการแสดงออกของมณฑินีเป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้หญิงที่มีศักดิ์ศรีของ ตนเองและรักศักดิ์ศรี แม้ว่าตัวเองจะอยู่ในฐานะบุตรสาวของผู้เป็นปาวก็ไม่ได้ทำตัวเป็นเหมือน ดอกไม้ริมทางที่จะเรียกพบเมื่อไรก็ได้ อีกทั้งยังแสดงตัวเหมาะสมไม่ออกไปปรากฏตัวให้อัญชลีเห็น ว่าตนเองก็มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวัชรราเหมือนกัน มณฑินีวางตัวถูกหลักเลี้ยงการมีปากเสียง กับหญิงอื่นที่มามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับชายที่ตนรัก และวางตัวเองได้ดีกว่าอัญชลี ดังข้อความที่ ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... วัชรราได้ขอพบมณฑินี พ่อเข้าไปตาม แต่มณฑินีไม่ยอมออกมาพบ ดูเหมือนจะเป็นครั้งแรก ที่มณฑินีขัดคำสั่งของบิดา จะทำความพยายามอย่างไรดูหรือปลอบอย่างไร มณฑินีก็ไม่ยอมออกมาพบ “เป็นครั้งแรกที่เคยเห็นลูกตั้งตั้งแต่เกิดมา” บิดาของมณฑินีพูดกับวัชรรา “ลูกข้าเจ้าไม่เคยดื้อเลย แต่คราวนี้ทำอะไรก็ไม่ยอมออกมาพบ” “ก็น่าเห็นใจ” วัชรราตอบ “เรื่องทั้งหมดเป็นความผิดของฉัน” “ก็ไม่ใช่ความผิดของใคร เป็นเรื่องของโชคชะตา เป็นเรื่องยุ่งยากซึ่งบางทีก็เกิดขึ้นโดยไม่ต้องมีใคร ทำผิด”

เมื่อมณฑินีไม่ยอมออกมาพบ และเมื่อได้ชี้แจงเรื่องราวให้บิดาของมณฑินีทราบจนสุดสิ้นกระแส ความแล้ว วัชราก็กลับมาเรือนพักของตน วันนี้เป็นวันแรกที่ไม่ได้เปลี่ยนดอกกุหลาบซึ่งปักอยู่ใน หองนอน และหอนั่ง ตามปกติทุก ๆ เช้า มณฑินีเป็นผู้นำดอกกุหลาบมาเปลี่ยนให้ แต่เช้าวันนี้มณฑินีไม่ ปรากฏตัวและก็ไม่มีการนำมามีเปลี่ยนให้ วัชรานึกแน่ใจว่าตั้งแต่วันนี้ไป จะไม่มีใครนำกุหลาบมาให้ นอกจากตัวจะลงไปเก็บเอง

แต่สำหรับอาหารนั้น มีคนนำมาให้อย่างเรียบร้อย เป็นความเศร้าใจสำหรับวชิราอยู่ไม่น้อย ที่ได้เห็นทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมันเคยทำ แล้ววันนี้ไม่ได้มาทำ พฤติกรรมที่เป็นเช่นนี้ทำให้วชิราารู้สึกว่า เขาไม่สามารถจะอยู่ในเมาะลำเลิงต่อไปได้ ถ้าไม่กลับเข้าหองสาวดี ก็ต้องพากันไปที่ใดที่หนึ่ง แต่จะไปไหน ไปอย่างไร เป็นปัญหาที่ยากมาก

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 70-71)

1.4 ไม่เปิดเผยความรู้สึกของตนเอง

มันชนี่มีความรักใคร่ผูกพันวชิราอยู่เสมอแต่ไม่ได้แสดงอะไรที่ไม่เหมาะสมออกไป เมื่อวชิราถูกจับกุมไปหองสาวดี มันชนี่ได้มาช่วยเตรียมข้าวของที่จะผูกเป็นสัมภาระไปหองสาวดี พร้อมกับมอบดอกกุหลาบเมาะลำเลิงให้วชิราถือติดมือเดินทางไปด้วยอันเป็นการบอกใบ้ว่า ดอกกุหลาบเมาะลำเลิงคือสัญลักษณ์แทนตัวมันชนี่ที่จะติดตามไปเป็นกำลังใจทุกหนทุกแห่งเพียงแต่ มันชนี่มีศักดิ์ศรีตรงไม่เอื่อยอะไรออกมาให้ตรงความจริงมากไป และมีความหยิ่งในตนเอง ในเมื่อวชิราเรียกมันชนี่ว่า “กุหลาบเมาะลำเลิง” มันชนี่จึงมอบกุหลาบเมาะลำเลิงให้วชิราถือติดมือไปหองสาวดีด้วยเป็นการบอกความนัยทางอ้อม แสดงให้เห็นความฉลาดของมันชนี่ที่จะบอกความรู้สึกรักใคร่ผูกพันกับวชิราโดยใช้ดอกกุหลาบเมาะลำเลิงเป็นสื่อ ถึงแม้ว่ามันชนี่ไม่ได้เดินทางไปด้วยก็มีดอกกุหลาบเมาะลำเลิงเดินทางไปกับวชิราก็คือตัวมันชนี่นั่นเอง การกระทำของมันชนี่แสดงให้เห็นว่ามีความไว้วางใจเป็นกุลสตรีที่ดีงาม ทราบดีว่าตัวเองไม่ควรติดตามไปในสถานการณ์เช่นนี้ เพราะจะเป็นการแสดงความเป็นเจ้าของวชิราออกนอกหน้าเกินไป แต่ได้กระทำโดยเหมาะสมพอสมควรให้ชายรับรู้ว่ามันชนี่ยังมีความผูกพันกับวชิราอยู่ ถึงแม้ว่าวชิราจะมีอัญชลีเป็นภริยาอยู่แล้วก็ตามพร้อมกับพูดเป็นนัยให้มีความชัดตรงกับภริยาก็คือ “อัญชลี” ดังข้อความที่มันชนี่กล่าวกับวชิราว่า

“นี่ละ กุหลาบเมาะลำเลิง” มันชนี่พูดพร้อมกับยื่นกุหลาบดอกงามให้ดอกหนึ่งซึ่งวชิราไม่ทราบว่ามันชนี่เก็บซ่อนไว้ที่ไหน “ขอให้ถือกุหลาบดอกนี้เป็นเพียงเป็นที่ระลึกของเมืองเมาะลำเลิงเท่านั้น” “ฉันจะต้องถือว่าเป็นที่ระลึกจากมันชนี่” “ถ้าถือเช่นนั้นก็เป็นความผิด เป็นการไม่ชัดตรงต่อภริยา” มันชนี่ตอบ

“ถือเป็นที่ระลึกของเมืองเมาะลำเลิงก็แล้วกัน”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 80)

1.5 ไม่หลงตนเอง

มันชนี่เป็นหญิงสาวสวยที่สุดในเมาะลำเลิงแต่ตัวเธอเองไม่ได้มีความหยิ่งทะนงตัวว่ามีความสวยงามเกินหญิงใดและไม่หลงใหลในความงามของตนเอง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... มณฑนนี่ฝังใจอยู่ในห้วงนึกอย่างลึกซึ้ง เธอตั้งปัญหาถามตัวเองว่าการที่เป็นเช่นนี้หมายความว่าอะไร เจ้าชายรัชทายาทรักเธอหรือ หรือว่าเป็นธรรมดาของผู้ชายที่บุญหนักศักดิ์ใหญ่ เมื่อไปทางไหนก็แสวงหาบอริกเหมือนปลาที่ต้องแสวงหาน้ำไปทุกหนทุกแห่ง ขาดน้ำไม่ได้เธอไม่เชื่อว่าเจ้าชายเพิ่งจะได้พบผู้หญิงที่ต้องเนื้อพัวใจเป็นครั้งแรก หงสาวดีย่อมจะอุดมด้วยสตรีสำอองโฉมเป็นการไม่น่าเชื่อว่าคนอย่างเจ้าชายรัชทายาทจะเพิ่งมาพบความงามที่ติดเนื้อต้องใจในเมาะลำเลิงนี้เอง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 138)

2. มีคุณธรรม

2.1 เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา

มณฑนนี่เป็นลูกที่ให้ความเคารพและเชื่อฟังบิดามารดามาก โดยเฉพาะบิดามณฑนนี่จะไม่ทำอะไรที่ฝ่าฝืนคำสั่งของบิดาที่มีเหตุผลสมควรที่จะเชื่อฟัง ดังในเรื่องที่วัชรากถามว่า ทำไมไม่มีใครกราบทูลเจ้าชายรัชทายาทว่ามณฑนนี่มีสามีแล้วและแม้แต่มณฑนนี่ก็ทำไมไม่กราบทูล มณฑนนี่ได้ตอบวัชราว่าบิดาของเธอและบิดาของวัชราเองคงฉลาดกว่าเธอ มีเหตุผลที่จะไม่กราบทูลในเรื่องนี้มากกว่าเธอเพราะมีความเป็นผู้อาวุโสเธอจึงพูดไม่ได้ ดังข้อความที่วัชรากล่าวกับมณฑนนี่ว่า

“แล้วเจ้าชายรัชทายาททรงทราบหรือเปล่าว่าเธอเคยเป็นของฉัน?”

“ไม่ทรงทราบ”

“ทำไมไม่มีใครบอก”

“นี่ดิฉันก็ไม่ทราบเหมือนกัน”

“แล้วตัวเธอเอง ทำไมเธอไม่ทูลให้พระรัชทายาททรงทราบ?”

“ดิฉันเข้าใจว่า พ่อของเราทั้งสองคนฉลาดกว่าเรา มองเห็นความจำเป็นและเหตุการณ์ดีกว่าเรา เมื่อพ่อไม่พูด ดิฉันก็พูดไม่ได้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 160)

2.2 มีความซื่อสัตย์

เมื่อมณฑนนี่ทราบว่าข้าหลวงพิเศษจากหงสาวดีได้มาเชิญตัววัชรากับอัญชลีไปชำระคดีในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเรื่องอัญชลีลี้ภัยการเมืองการอภิเษกสมรสกับเจ้าชายโสภณา เมื่ออัญชลีออกเดินทางไปแล้วมณฑนนี่จึงปรากฏตัวออกมาเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่วัชราและยินดีช่วยเหลือวัชราให้พ้นจากคดีนี้ ถ้าสามารถจะช่วยให้ได้ แสดงให้เห็นว่ามณฑนนี่เป็นหญิงมีความซื่อสัตย์ต่อชายคนรัก เมื่อชายคนรักประสบเคราะห์ตัวเองก็พร้อมที่จะให้กำลังใจและยินดีช่วยเหลือ แม้ว่าตัวเองจะเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศก็ตามเพราะมณฑนนี่ได้เสียความบริสุทธิ์ให้วัชราโดยยังมิได้มีการแต่งงานแต่สามารถช่วยเหลือวัชราได้โดยอ้างว่าวัชราไม่มีมณฑนนี่อยู่ที่เมาะลำเลิงอยู่แล้ว อัญชลีตามมาอยู่กับวัชราเองโดยวัชรามิได้เป็นต้นเหตุ วัชราก็จะหมดมลทิน ลักษณะเช่นมณฑนนี่นี้เป็นลักษณะหญิงมี

ความซื่อสัตย์และความเต็มใจร่วมทุกข์และช่วยเหลือชายคนรักในยามทุกข์ ดังข้อความที่มณฑนีกล่าวกับวัชรว่า

“ดิฉันเป็นเพื่อนดีของคุณอยู่เสมอ อาจจะเป็นเพื่อนคู่ทุกข์ยาก แต่ไม่ใช่เพื่อนคู่บุญคู่วาสนา ในระหว่างที่คุณร่ำร่ำสุขสำราญเมื่อเจ็ดแปดวันที่แล้วมาดิฉันไม่ต้องการพบคุณ แต่ดิฉันทราบว่าคุณอยู่ในความทุกข์ความยากดิฉันมาคอยพบเพื่อให้แน่ใจว่ามณฑนียังจงรักภักดีอยู่เสมอ”

“ฉันไม่รู้จะพูดว่าอะไร ในระหว่างเจ็ดแปดวันที่ล่วงมาที่มณฑนินี้ว่าเป็นความ ร่ำร่ำสุขสำราญนั้น ฉันไม่ได้ว่านึกถึงมณฑนีย่อยากพบมณฑนีย่อยากเห็น แต่มณฑนีย่อยากให้พบ”

“แต่คุณแน่ใจได้ว่า ในระหว่างเวลาที่คุณมีความทุกข์ความลำบากอย่างนี้คุณจะได้พบมณฑนีย่อยาก”

“ดิฉันมาเพื่อให้กำลังใจแก่คุณ ถ้าดิฉันจะมีประโยชน์ในเรื่องนี้แม้แต่เพียงเล็กน้อย ดิฉันก็มีความยินดี”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 78-79)

3. รักเดียวใจเดียว

มณฑนียเป็นหญิงที่รักเดียวใจเดียว ถึงแม้จะทราบว่าวัชรามีหญิงอื่นอยู่แล้ว และได้กระทำการข่มเหงน้ำใจและความรู้สึกของมณฑนียอยู่หลายครั้ง แต่น้ำใจของมณฑนียก็ยังคงผูกพันอยู่กับ วัชรมาแต่ต้องไปแต่งงานกับเจ้าชายรัชทายาทก็เพราะความเห็นชอบของบิดาที่ไม่สามารถขัดพระราชประสงค์ของพระเจ้าแผ่นดินได้ มิฉะนั้นจะมีภัยถึงตัวเพราะวัชราได้กระทำผิดต่ออัญชลีในฐานะคู่อภิเษกของเจ้าชายโสภณา มณฑนียจึงขอฝากสวนกุหลาบให้วัชราดูแลโดยพูดว่าชีวิตและวิญญาณของมณฑนียอยู่ในดอกกุหลาบนั้น และต่อไปเธอก็จะไม่บานขึ้นสมกับที่เรียกว่า “กุหลาบเมาะลำเลิง” ได้อีกต่อไป ซึ่งมีความหมายเป็นนัยว่า ความรักของเธอฝังอยู่ที่เมาะลำเลิง สถานที่ที่เธออยู่ใหม่เปรียบเหมือนกรง เธอก็เหมือนนกที่ถูกขังอยู่ในกรง เป็นชีวิตที่ปราศจากความสุขเพราะเธอได้ฝากชีวิตและดวงวิญญาณไว้ในกุหลาบเมาะลำเลิง ซึ่งเป็นนามที่วัชราเรียกเธอหมายถึง เธอมีความรักอยู่ที่วัชราเพียงคนเดียว ดังข้อความที่มณฑนีกล่าวกับวัชรว่า

“ขอฝากอะไรอีกอย่างหนึ่งได้ไหมคะ เมื่อคุณไปถึงเมาะลำเลิง”

“ฉันยินดีจะทำธุระทุกอย่าง” วัชราตอบ

“ขอฝากสวนกุหลาบทั้งสวน ‘กุหลาบเมาะลำเลิง’ เมื่อตัวเจ้าของต้องมาอยู่ในหงสาวดีเสียแล้ว ก็คงจะขาดผู้ดูแลรักษา ขอฝากให้คุณดูแลรักษาด้วยนะคะ”

“ฉันยินดีทำตามที่คุณสั่ง”

“ขอบพระคุณค่ะ ขอให้ช่วยดูแลรักษากุหลาบเมาะลำเลิงต่อไป ชีวิตและดวงวิญญาณของมณฑนียอยู่ในนั้น ต่อไปนี้ถ้าเราจะพูดถึงคำว่ากุหลาบเมาะลำเลิงก็ขอให้คุณนึกถึงแต่กุหลาบจริงๆ และช่วยให้เขาบานขึ้นอยู่ในเมาะลำเลิงตลอดกาลส่วนดิฉัน จะต้องเปลี่ยนสภาพเป็นนกที่เข้าไปถูกขังอยู่ในกรง และจะไม่บานขึ้นสมกับที่เรียกว่า ‘กุหลาบเมาะลำเลิง’ ได้อีกต่อไป”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 196)

มันทนนี้เป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat - character) มีความเป็นกุลสตรีดีงาม มีคุณธรรมต่อบิดามารดาและคนรัก มีรักเดียวใจเดียวแต่ยังมีความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่ติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา ชีวิตตัวละครจึงตกอยู่ในห้วงแห่งความรักและในที่สุดก็มีความสุขสมหวังในความรัก

นางลักษณะในเรื่องคินสววรรค์ - วันสวาท

ภูมิหลัง

นางลักษณะเป็นหญิงสาวสวย บิดาเป็นนักธุรกิจชื่อประชา มารดาชื่อ เสี่ยงม มีน้องชายเล็ก ๆ อีก 2 คนซึ่งอายุห่างจากเธอราว 16 ปี บิดามารดามีบ้าน 2 หลัง หลังแรกอยู่ในกรุงเทพฯ หลังที่สองอยู่ต่างจังหวัดแถวปากลัด เป็นเรือนแพแบบทันสมัยมีเสาคอนกรีตปลูกอยู่ในแม่น้ำ เมื่อนางลักษณะอายุ 12 ปี ได้เข้าไปอยู่ในกรุงเทพฯ โดยมีป้าชื่อ สงบ ซึ่งเป็นพี่สาวแท้ๆของมารดาเป็นผู้ปกครอง ป้าสงบบมีลูกชายชื่อ นิรัญช์ อายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับนางลักษณะ นิรัญช์ได้ผูกพันรักใคร่กับนางลักษณะโดยที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายไม่เห็นด้วย จนกระทั่งนางลักษณะเรียนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บิดามารดาของนางลักษณะจึงลงความเห็นว่าเป็นการเพียงพอแล้วสำหรับลูกผู้หญิงไม่จำเป็นต้องศึกษาต่อจะได้ตัดความผูกพันระหว่างนางลักษณะกับนิรัญช์ แต่นางลักษณะได้เป็นผู้ริเริ่มในการเขียนจดหมายถึงนิรัญช์ก่อน การติดต่อกันในครั้งนี้ทำให้เรื่องความรักดำเนินไปไกลจนถึงขั้นได้เสียกันจนกระทั่งนางลักษณะตั้งครรภ์ แต่บิดามารดาของนางลักษณะไม่ยินยอมให้แต่งงานกัน มารดาของนางลักษณะพานางลักษณะไปคลอดบุตรในต่างจังหวัด ส่วนนิรัญช์เสียใจมากจึงเอาปืนกรอกปากยิงตัวเองจนเสียชีวิต เมื่อนางลักษณะคลอดบุตรแล้วได้ลงชื่อในทะเบียนบ้านว่าชื่อ นางเยาว์ บิดาชื่อประชา มารดาชื่อเสี่ยงม เด็กได้กลายเป็นบุตรของบิดามารดาแต่นางเยาว์มีหน้าตาเหมือนนางลักษณะราวพิมพ์เดียวกัน

เมื่อนางเยาว์อายุได้ 4 ปี โชคชะตาได้พาให้นางลักษณะได้พบกับกอบเกียรติ บุตรชายนักธุรกิจซึ่งจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ กอบเกียรติได้สว่สนของนางลักษณะกับบิดามารดาของนางลักษณะ บิดามารดาของนางลักษณะเต็มใจรับการสว่สนเป็นอย่างดี แต่นางลักษณะมีปัญหาเรื่องความไม่บริสุทธิ์ของตนเอง ซึ่งบิดามีความเห็นว่าควรบอกให้ฝ่ายชายทราบ แต่มารดาเห็นว่าไม่ควรบอก นางลักษณะได้ตัดสินใจบอกกอบเกียรติตามความเห็นของบิดา กอบเกียรติไม่เปลี่ยนใจในการแต่งงานแม้จะทราบความจริง เพราะความหลงใหลในความงามของนางลักษณะ แต่เมื่อแต่งงานไปได้ไม่นาน บิดาของกอบเกียรติเกิดความสงสัยเกี่ยวกับนางเยาว์ กอบเกียรติไม่กล้ากล่าวเท็จกับบิดา ความจริงจึงปรากฏออกมา บิดามารดาของกอบเกียรติผิดหวังและเสียใจมากที่ได้ลูกสะใภ้เป็นสาวไม่บริสุทธิ์จึงเริ่มรังเกียจนางลักษณะและข่าวได้แพร่ไปในวงสังคมว่านางลักษณะมีสามีและลูกมาก่อน กอบเกียรติรู้สึกอับอายคนในสังคมมาก ชีวิตรักจึงเริ่มจืดจางลงจนกระทั่งกอบเกียรติไปได้สาวสังคมชื่อ โฉมเจ็ด เป็นภรรยาและแอบไปจดทะเบียนสมรสกันในต่างจังหวัด กอบเกียรติจึงทอดทิ้ง

ให้นางลักษณอยู่บ้านคนเดียว ต่อมาบิดาของนางลักษณป่วยเป็นวัณโรค นางลักษณจึงขอร้องให้กอบเกียรติมาอยู่บ้านเพื่อไม่ให้บิดาของนางลักษณทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยมีข้อแลกเปลี่ยนว่า ถ้าบิดาหายป่วยแล้วจะเซ็นใบหย่าให้กอบเกียรติ แต่ในที่สุดเรื่องราวระหว่างกอบเกียรติกับนางลักษณก็ปิดบังไม่มิดเพราะโคมเจ็ดได้ตามมาแสดงตนเป็นภรรยาและเปิดเผยเรื่องราวต่างๆต่อหน้าบิดาของนางลักษณ ทำให้บิดาของนางลักษณรู้สึกโศกโศกมาก จนกระทั่งอาการป่วยวัณโรคทรุดหนักจนถึงแก่ชีวิต นางลักษณจึงเซ็นใบหย่าให้กอบเกียรติ และประกอบธุรกิจต่อจากบิดาจนร่ำรวยเป็นเศรษฐี แต่มีชีวิตอยู่ไม่นานก็ป่วยเป็นวัณโรคและเสียชีวิตตามบิดาไป

บุคลิกภาพภายนอก

นางลักษณเป็นหญิงสาวสวยงามมากทั้งใบหน้าและเรือนร่าง ตั้งข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... คือนั้นนางลักษณนอนไม่หลับเกือบตลอดคืน และเมื่อตื่นเช้าขึ้นก็รู้สึกปวดศีรษะอย่างรุนแรง เธอไปอาบน้ำในห้องน้ำเรือนแพที่ทำอย่างสมัยใหม่เป็นห้องที่นางลักษณเคยอาบทุกๆเช้า แต่ในเช้าวันนี้ นางลักษณเกิดความคิดแปลกประหลาดขึ้นมา เมื่ออาบน้ำเสร็จแล้ว ก็ไปยืนอยู่หน้ากระโจมบานใหญ่ ปลดปล่อยร่างกายทั้งหมด มองดูร่างของตัวเอง ทุกอย่างยังสวยสด ลูกเกิดมาไม่ได้กินนม ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงซอกซำ ความปลั่งเปล่งเต่งตมยังมีอยู่ทุกแห่ง เป็นความงามซึ่งเธอเองก็ภาคภูมิใจ แม้จะแต่งงานใหม่ไม่ว่ากับผู้ชายคนใดเขายังจะต้องหลงความงามของเธอ เป็นความงามที่ยังอวดได้เสมอ และจะไม่ให้ผู้ชายคนใดปฏิเสธความงามอันนี้เลยเป็นอันขาดแต่ก็ยังคงมีความบกพร่อง ความบกพร่องที่ไม่สามารถจะลบเลือนหรือทำให้หายไปได้ คือริ้วรอยอันเป็นสัญลักษณ์แห่งการมีลูกแล้ว ริ้วรอยอันนี้ปรากฏชัด ไม่มีทางซ่อน ไม่มีทางปิดบัง แต่นอกจากริ้วรอยเหล่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในร่างของเธอยังสามารถอวดได้ เป็นความงามที่ไม่แพ้ใคร เป็นความงามที่สามารถจะเอาชนะสตรีหลายร้อยคน...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 73)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมนางลักษณ

1. มีความเป็นกุลสตรี

1.1 มีกิริยาวาจางาม

นางลักษณเป็นหญิงสาวที่ได้รับการอบรมมาดีจึงมีกิริยามารยาทเรียบร้อยทั้งที่อยู่ในบ้านและต่อสาธารณชน ดังที่กอบเกียรติมีความเชื่อว่านางลักษณจะไม่แสดงมารยาทอะไรไม่ดีออกมาในที่สาธารณชนในโอกาสที่ตามมาพบกอบเกียรติกับโคมเจ็ดคงจะมาในงานแต่งงานครั้งนี้นี้ ตั้งข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... กอบเกียรติเชื่อในจรรยาบรรณของนางลักษณ์ว่าจะไม่แสดงฉกฉวยชิงหวงอะไรออกมา เชื่อแน่ว่าคนอย่างนางลักษณ์จะไม่แสดงกิริยาวาจาต่ำช้าต่อหน้าผู้คนมากมาย เพราะแม้ที่ได้เถียงกันที่บ้านโดยลำพังสองคน นางลักษณ์ยังไม่เคยกล่าวถ้อยคำหยาบคาย หรือแสดงกิริยาที่ไม่ดีอย่างไร ฉะนั้นกอบเกียรติจึงเชื่อใจอย่างหนึ่งว่าเรื่องที่นางลักษณ์จะแสดงออกมา ว่าเธอคือเมีย แล้วก็กล่าววาจาหยาบหรือประทุษร้าย โฉมเฉิด หรือทำความอับยศตสู้อย่างหนึ่งอย่างใดนั้น นางลักษณ์ไม่ทำแน่ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 130)

1.2 มีความสำนึกผิด

เมื่อนางลักษณ์ได้ลักลอบพบกันกับนิรัญช์จนมีเหตุการณ์ทำให้นางลักษณ์ต้องสละความบริสุทธิ์จนตั้งครรภ์แล้วทำให้บิดามารดาที่มีความโหม่นสมาก โดยเฉพาะบิดาถึงกับน้ำตาไหลออกมาเมื่อทราบว่านางลักษณ์ตั้งครรภ์กับนิรัญช์ซึ่งเป็นผู้ชายที่ตนเองไม่พึงประสงค์ และบิดาได้ประกาศว่าถึงอย่างไรก็ไม่ยินยอมให้ลูกแต่งงานกับผู้ชายคนนี้เด็ดขาด นางลักษณ์ก็สำนึกผิดและได้ให้คำปฏิญาณว่าตนจะไม่ทำเช่นนี้อีกต่อไป ดังข้อความที่บิดาของนางลักษณ์กล่าวกับนางลักษณ์ว่า

“ถ้าการทำเช่นนี้” บิดาพูดด้วยเสียงซึ่งแสดงว่ายังมีความแค้นอยู่ในอก

“เป็นเจตนาที่จะบังคับพ่อให้ความยินยอมสำหรับจะแต่งงานกันแล้ว ก็เป็นการผิดหวัง พ่อจะไม่ยอมให้แต่งงานกัน ท้องก็ท้องไป”

“สำหรับลูกไม่มีเจตนาอย่างใดในทางนั้น” นางลักษณ์ตอบ “เป็นการกระทำผิดโดยไม่มีเจตนาหรือแผนการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นการกระทำผิดอย่างแท้จริง”

“แล้วลูกคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป?”

“ลูกไม่มีความคิดอะไรเลยคะ แล้วก็ไม่ได้คิดอะไรสำหรับตัวเอง ลูกขอกลับเป็นเด็กเล็กๆใหม่ สุดแล้วแต่พ่อ”

“คราวนี้จะรับรองได้หรือไม่ว่าจะเลิกติดต่อกับผู้ชายคนนี้ ไม่ว่าโดยทางจดหมายหรือโดยทางใด”

“ลูกรับรองได้ ต่อไปนี้จะไม่ทำอีก ไม่ติดต่อกอีก ขอให้เทพเจ้าลงโทษลูกอย่างสาหัส ถ้าลูกทำผิดคำมั่นสัญญานี้ ลูกขอให้คำปฏิญาณเหนือชีวิตของเด็กที่อยู่ในครรภ์ และเหนือชีวิตของลูก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 42)

1.3 รู้จักสงบเสงี่ยมเจียมตัว

เมื่อนางลักษณ์ผิดพลาดไปแล้วในเรื่องรักๆใคร่ๆกับนิรัญช์ ก็กลับตัวกลับใจไม่ประพฤติดนเป็นหญิงเสน่ดัวแก่ชายดังแต่ก่อนจะนั้นเมื่อมีหนุ่มนักเรียนอังกฤษมาติดพันนางลักษณ์ นางลักษณ์เริ่มเปลี่ยนนิสัยใจคอกจากการที่เคยเป็นฝ่ายเชื่อเชิญมาเป็นฝ่ายระมัดระวังตนไม่แสดงที่ทำกับผู้ชายเกินไปแบบกุลสตรีไทยโบราณจึงเป็นที่ถูกใจผู้ชายเพราะธรรมเนียมสังคมไทยไม่ต้องการให้ผู้หญิงแสดงที่ทำพึงพอใจผู้ชายออกนอกหน้าหรือเป็นฝ่ายเชิญชวนให้ผู้ชายมาติดพัน การปฏิบัติตนของนางลักษณ์นับว่าถูกตามแบบฉบับกุลสตรีไทยและควรเป็นแบบอย่างพฤติกรรมสตรีไทยทั่วไป

โดยเฉพาะหญิงที่ผ่านมือชายมาแล้วก็ยิ่งควรสงวนท่าทีมากยิ่งขึ้นกับผู้ชายคนใหม่ที่เข้ามาติดพัน เพื่อยกระดับคุณค่าของตัวเองให้สูงขึ้น ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... นงลักษณ์โงมใจว่าตัวไม่ได้เป็นคนก่อกวนก่อนการริเริ่มทุกสิ่งทุกอย่างมาจากกอบเกียรติงลักษณ์ เห็นเขาเป็นคนดี ดีเกินกว่าที่จะเป็นสามีของตัวเองด้วยซ้ำ นงลักษณ์ได้พยายามประหยัถ้อยคำ ทั้งในเวลาพูดและเวลาเขียนถึงเขา เพราะเธอต้องเฝ้าอยู่เสมอว่า เธอต้องไม่หลอกล่อให้ผู้ชายที่ดีเช่นกอบเกียรติเข้ามาติดพันแห่งความรักของเธอซึ่งตัวเธอเองก็ไม่สามารถจะพูดว่าเธอเป็นคนดีแต่การประหยัถ้อยคำและสงวนท่าทีอย่างนี้ยิ่งทำให้เป็นที่พอใจของกอบเกียรติ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 60)

1.4 รักศักดิ์ศรีของสตรี

เมื่อนงลักษณ์ทราบว่กอบเกียรติไปติดพันกับโฉมเจดซึ่งเป็นผู้หญิงที่ไม่มีค่ามีราคาอะไรเป็นผู้หญิงที่สามารถมีสัมพันธ์ทางชู้สาวกับผู้ชายได้โดยไม่ต้องเข้าพิธีแต่งงาน ผ่านมือชู้ชวงค์มาคนหนึ่งแล้วก็มาอยู่กับกอบเกียรติโดยง่าย จึงเกิดความหึงในศักดิ์ศรีของตนเอง ว่าตนเองมีค่าสูงกว่าหญิงคนนั้นและสูงกว่ากอบเกียรติจึงไม่มีความเสียดายอาลัยในตัวกอบเกียรติอีก ยินดีเซ็นใบหย่าให้โดยง่าย ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ความรู้ใหม่ที่นงลักษณ์ได้รับจากเหตุการณ์อันนั้น ก็คือว่ากอบเกียรติได้ไปอยู่เป็นผัวเมียกับผู้หญิงคนนั้นแล้ว และไปนอนด้วยกันทุกคืน เมื่อขาดไปคืนหนึ่ง เขาจึงอุกอาจมาตามตัว เรื่องนี้แสดงความประพฤติของกอบเกียรติ ซึ่งนงลักษณ์อยากจะเรียกว่าเป็นความชั่ว คิดว่ากอบเกียรติจะไปติดผู้หญิงตัวีพิเศษอะไร ที่แท้ก็เป็นผู้หญิงที่สามารถจะไปกินอยู่หลับนอนด้วยง่าย ๆ โดยไม่ต้องทำพิธีแต่งงาน แล้วกอบเกียรติก็ยังพยายามขอร้องที่จะหย่ากับนงลักษณ์เพื่อไปแต่งงานกับหญิงชนิดนั้น ความประพฤติอันนี้ทำให้นงลักษณ์หมดความอาลัยในกอบเกียรติอย่างแท้จริง ผลของคดีความจะเป็นอย่างไรก็ตามที่ นงลักษณ์ตกลงที่จะเซ็นหนังสือหย่าให้เขา เพื่อปิดฉากละครเรื่องน่าทุเรศนี้เสียที เวลานั้นนงลักษณ์ตราตัวเอง ไม่เพียงแต่ว่าสูงกว่าผู้หญิงคนนั้นเท่านั้นนงลักษณ์ตราตัวเองสูงกว่ากอบเกียรติเสียอีก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 163)

1.5 ให้เกียรติสามี

เมื่อกอบเกียรติไม่กลับบ้านเลยหลังจากที่พบกันในงานสโมสรเด่นรำ นงลักษณ์ทราบดีว่าสามารถไปตามตัวที่ไหนได้ แต่เธอก็ไม่ไปเพราะถ้าตามไปที่ทำงานก็จะทำให้เกิดการเสื่อมเสียเกียรติยศของสามี เธอจึงนั่งเสียเพราะถือว่ายังจดทะเบียนสมรสอยู่จึงไม่จำเป็นต้องทำการสิ่งใดให้เสื่อมเสียเกียรติยศสามี แสดงให้เห็นว่านงลักษณ์รู้จักยกย่องให้เกียรติสามีซึ่งเป็นคุณสมบัติของภรรยาที่ดีรู้จักทนหวานอมขมกลืนอยู่กับบ้าน ไม่ไปแสดงตัวในที่ทำงานของสามีอันจะเป็นการ

ให้สามีได้รับความอับอายขายหน้าที่ภรรยาต้องมาตามกลับบ้าน รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับที่ได้รับ การอบรมอย่างกุลสตรีดีงาม ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เวลาล่วงมาถึงสองเดือน นับจากวันที่ไปพบกอบเกียรติที่สโมสรเต้นรำไม่มีความเปลี่ยนแปลง อย่างเป็นอย่างใดในส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างกอบเกียรติกับนางลักษณ์ เขาคงหายไปเหมือนหนึ่งว่าเขา ดายไปแล้ว นางลักษณ์เชื่อว่าจะสามารถตามตัวเขาพบในที่ทำงานของเขา แต่ก็ไม่อยากจู้จี้จ้นให้เกิด เรื่องอับอายต่อสู เธอถือว่าเธอได้ทำกุญแจดอกสำคัญไว้ตราบไว้ที่เธอยังไม่ยอมหย่า ตราบนั้นกอบเกียรติ ก็ไม่สามารถจะทำพิธีแต่งงานกับใครได้ นางลักษณ์จึงใช้ชีวิตอย่างเดียวกับที่เคยใช้มาแล้ว คือรอดู เหตุการณ์ต่อไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 195-143)

2. มีคุณธรรม

2.1 เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา

นางลักษณ์ได้ประพฤตินอนอยู่ในโอวาทของบิดามารดา จะกระทำการสิ่งใดก็ด้วยความ เห็นชอบของบิดามารดาหลังจากที่ตนเองได้บทเรียนชีวิตกับนิรัญชี่ไปแล้ว ฉะนั้นเมื่อกอบเกียรติมี จดหมายแสดงความรักมาถึงนางลักษณ์ เธอจึงนำจดหมายของกอบเกียรติมาให้บิดามารดาดูเพื่อให้ บิดามารดาช่วยตัดสินใจ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... นางลักษณ์ได้นำจดหมายฉบับนี้ให้บิดามารดาของเธอดู และขอความเห็นว่าจะทำประการใด “รอดูให้มีความแน่นอนอีกสักหน่อยเถอะ” มารดาออกความเห็น “ปัญหาอยู่ที่ว่า” นางลักษณ์พูด “เมื่อผู้ชายเขาสุจริตต่อเรา เราจะควรสุจริตต่อเขาหรือไม่ ถ้าเรา สุจริตต่อเขา เราก็ควรจะบอกความจริงให้เขาทราบ”

“เรายังไม่แน่ใจ ว่าเขาสุจริตต่อเรา” มารดาตอบ “เพียงแต่เขาเขียนจดหมายมาว่า เขารักเราคน เดียว ยังไม่เพียงพอที่จะแปลว่าเป็นความสุจริตเพราะผู้ชายเขียนจดหมายถึงผู้หญิง ก็ต้องเขียนอย่างนี้ ทั้งนั้น”

“แต่ถ้าเขามาสู่ขอจริง” นางลักษณ์พูด

“รอให้เรื่องเช่นนั้นมาถึงเสียก่อนดีกว่า” มารดาตอบ “เขาอาจจะเขียนจดหมายอย่างนี้ถึงคนหลาย คนก็ได้ ถ้าหากมีการสู่ขอกันจริง เราก็ค่อยคิดดูภายหลัง แต่การที่จะบอกเขาไปทันทีในเวลานี้ ว่าเรา ไม่ใช่สตรีที่บริสุทธิ์เราเคยได้เสียกับผู้ชายถึงกับมีลูกแล้ว ก็จะเป็นการบอกที่เร็วเกินไป”

“ผู้ที่ออกความเห็นแนะนำก็มีแต่มารดา ส่วนบิดาไม่พูดอะไรเลยนางลักษณ์ได้ถามบิดาว่ามี ความเห็นอย่างไร บิดาก็ตอบว่าแล้วแต่มารดา เมื่อกอบเกียรติตกลงใจสู่ขอบิดามารดาได้ตกลงใจรับ หมั้น นางลักษณ์ก็ได้รับหมั้นตามความเห็นของบิดามารดา ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 61)

2.2 มีความกตัญญู

นางลักษณ์ได้ปฏิบัติตนเป็นบุตรสาวที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาโดยแต่งงานที่มีเกียรติให้บิดามารดาภาคภูมิใจ เพราะว่าเกียรติของสตรีคือได้เข้าพิธีวิวาห์ที่มีเกียรติบิดามารดาทุกคนจะภาคภูมิใจมากถ้าบุตรสาวได้เข้าพิธีวิวาห์อย่างมีเกียรติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสังคมช่วงเปลี่ยนแปลง การปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย สตรีเพิ่งได้รับการศึกษามากขึ้นแต่ก็ยังไม่เท่าเทียมบุรุษและอาชีพการทำงานของสตรียังไม่เปิดกว้างมากนัก เนื่องจากสังคมเมืองไทยขณะนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม ถ้าสตรีได้แต่งงานกับบุรุษที่มีฐานะทางการเงินและฐานะในสังคมสูงก็ย่อมหมายถึงได้รับความสุขสบาย ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายเลี้ยงดูสตรีนั้นตลอดชีวิต บิดามารดาของนางลักษณ์จึงไม่ประสงค์ให้นางลักษณ์แต่งงานกับนิรุษเพราะนิรุษถึงแม้จะเป็นญาติก็ยากจนเคยอยู่ในอุปการะของบิดามารดาของนางลักษณ์ ฉะนั้นจึงมีคุณสมบัติไม่เพียงพอที่จะเป็นลูกเขยของบิดามารดาของนางลักษณ์ซึ่งมีฐานะทางการเงินมากกว่า ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ความภาคภูมิใจอันหนึ่งของนางลักษณ์ คือ ได้ทำให้บิดามารดาได้รับความอึดอัดปิติสุขอย่างเหลือเกินในวันนี้โดยเฉพาะมารดานั้น ดูเหมือนว่ากำลังอยู่ในสวรรค์ สุขของพ่อแม่ นั้น ไม่ใช่อื่นไกลคือความสุขของลูกนั่นเองและหนทางที่ลูกจะตอบแทนคุณพ่อแม่ก็คือให้ความปิติสุขแก่พ่อแม่ ลูกผู้ชายเขาให้ด้วยการบวชลูกผู้หญิงมีทางจะให้ปิติสุขแก่พ่อแม่ได้ทางเดียวคือการแต่งงานที่มีหน้ามีตา นางลักษณ์เชื่อว่าการที่เธอได้แต่งงานครั้งนี้เป็นการที่ได้ทดแทนคุณพ่อแม่อย่างมาก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 89)

นอกจากนี้เมื่อบิดาป่วย นางลักษณ์ก็ได้เฝ้าพยาบาลบิดาอย่างตึงใจตัวเองติดโรควันโรคจากบิดา และพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษากำลังใจของบิดาไม่ให้ทรุดลง บิดาบังบิดาไม่ให้ทราบเรื่องราวแตกร้างในครอบครัวและขอร้องกอบเกียรติให้กลับมาเยี่ยมบิดาทุกวันเพื่อมิให้บิดาทราบเรื่องราวการแตกร้างระหว่างกอบเกียรติกับนางลักษณ์ โดยนางลักษณ์สัญญาว่าจะเซ็นใบหย่าให้กอบเกียรติเมื่อบิดาดีขึ้นแล้ว ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... เธอตกลงปลงใจว่าจะไม่ต้องการอะไรจากเขานีก นอกจากขอให้เขามาบ้านอย่างที่เขา มา เวลา นี้แล้วเมื่อบิดาพ้นเชตอันตรายนแล้วก็จะทำหนังสือหย่าให้เขา ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 146)

เมื่อนางลักษณ์ทราบว่าตนเองป่วยเป็นวัณโรคจึงทำพินัยกรรม แบ่งทรัพย์สินมรดกที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจของตนเพื่อเลี้ยงดูบุตรสาว มารดา ป้าและน้องชายสองคนของเธอ แสดงให้เห็นว่านางลักษณ์มีความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้ให้ความอุปการะคุณทุกท่านจึงทำพินัยกรรมครอบ-

คลุมให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเธอได้รับผลประโยชน์จากเงินที่เธอทำธุรกิจอย่างทั่วถึงกัน นับว่าเป็นสตรีที่มีความรอบคอบและวางแผนชีวิตได้ดี ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ทรัพย์สินสมบัติทั้งหลายที่เป็นส่วนตัวของเธอ ทั้งตัวเงินและหลักทรัพย์ให้ตกเป็นของนางเยาว์ทั้งสิ้น แต่ผู้ปกครองทั้งสี่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สินมรดกด้วยมีสิทธิ์จะใช้ดอกผลสำหรับการเลี้ยงชีพ เสี่ยงม สงบ ตลอดถึงการเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่น้องชายอีกสองคน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 197)

2.3 มีความซื่อสัตย์

เมื่อนางลักษณได้เริ่มแต่งงานใหม่อย่างถูกต้องตามประเพณีกับกอบเกียรติ นางลักษณได้มีเจตนาดีต่อกอบเกียรติตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตคู่โดยบอกความจริงเกี่ยวกับตนเองว่าเคยเสียหายมาอย่างไรบ้าง ทั้งๆที่สามารถปิดบังความจริงได้เพราะมารดาได้หาทางแก้ไขไว้หมดแล้ว แต่ นางลักษณก็ยังต้องการแสดงความสุจริตต่อผู้ที่จะเป็นสามีในอนาคตและเมื่อทางครอบครัวกอบเกียรติทราบความจริงเกี่ยวกับนางลักษณ ประรณนาให้กอบเกียรติหย่าร้างกับนางลักษณ นางลักษณก็ไม่หย่าพยายามทุกวิถีทางที่จะดึงกอบเกียรติมาอยู่กับนางลักษณดังเดิม จนกระทั่งไม่สามารถจะดึงตัวไว้ได้จึงปล่อยให้ไปอยู่กินเป็นสามีภรรยากับโฉมเจ็ด เมื่อกอบเกียรติถูกโฉมเจ็ดล้างผลาญจนหมดเนื้อหมดตัวได้กลับมาหานางลักษณ นางลักษณยังมีความใจดีหยิบยื่นเงินทองให้ไปตั้งตัวเป็นจำนวนสี่หมื่นบาท ดังข้อความที่รัชวงศ์กล่าวสรรเสริญนางลักษณว่า

“คุณแต่งงานใหม่ คุณได้ทำด้วยความสุจริต คุณบอกความจริงแก่เขาว่าคุณเคยมีลูกมาแล้วทั้งๆที่คุณมีทางจะปิดบังได้ ภายหลังการแต่งงานคุณได้ทำหน้าที่ของภริยาดีที่สุดและเมื่อเขาจะแยกทางไปจากคุณ คุณก็ทำความพยายามทุกสถานที่จะได้เขาคืนมาแต่มันเป็นกรรมของเขา เขาเคล็ดเปิดเปิงไปแล้วคุณก็ยังใจดีให้เงินเขา”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 202)

2.4 มีน้ำใจช่วยเหลืออดีตสามียามตกทุกข์ได้ยาก

นางลักษณเป็นคนมีคุณธรรมต่ออดีตสามีของตนเอง ช่วยเหลืออดีตสามียามตกทุกข์ได้ยาก ดังเช่นตอนที่กอบเกียรติหมดสิ้นทรัพย์สินได้มาของนางลักษณทำที่เมืองเหนือนางลักษณไม่ได้ให้ทำงานแต่ให้เงินช่วยเหลือ ดังข้อความที่นางลักษณกล่าวกับกอบเกียรติว่า

“แต่ดิฉันไม่มีงานอะไรให้ทำ ดิฉันจะช่วยทางอื่น”แล้วนางลักษณก็ลุกเข้าไปในห้องกลับออกมาพร้อมกับเช็กเงินสี่หมื่นบาทจากบัญชีเงินที่รัชวงศ์เอามาให้เป็นเงินของเขาเอง เงินของกอบเกียรติ เท่ากับนางลักษณเก็บไว้ให้ การกระทำของรัชวงศ์ในการที่ไปขู่เอาเงินมาจากกอบเกียรติสี่หมื่นบาทและเอามาให้นางลักษณไว้ก็เป็นการดีเหมือนกันเพราะถ้าเงินสี่หมื่นยังอยู่ในมือกอบเกียรติก็คงจะหมดไปแล้ว “นี่ละ”

นางลักษณ์พูดพร้อมกับยื่นเช็คเงินสดให้ “ดิฉันช่วยคุณได้เพียงเท่านี้และดิฉันก็พบคุณได้เพียงเท่านี้เหมือนกัน”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 194)

2.5 ไม่ประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย

ในการประกอบธุรกิจของนางลักษณ์เมื่อนางลักษณ์ขึ้นมาทำธุรกิจการค้าทางเหนือก็ได้พบหนทางที่จะทำผิดกฎหมาย ค่าขายของเถื่อนแต่นางลักษณ์ไม่ทำอะไรผิดกฎหมายเพราะเธอมีคุณธรรมประจำใจ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... แต่นางลักษณ์มั่นคงในศีลธรรมทำตัวเป็นพลเมืองดี เคารพต่อกฎหมายเธอมองเห็นหนทางมากหลายที่จะร่ำรวยด้วยการค้าของเถื่อนแต่เธอไม่ทำ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ดึงดูดใจเธอให้ลองทำและนางลักษณ์เชื่อว่า ถ้าคนอย่างโง่มาเห็นโอกาสอย่างนี้ คงจะทำแน่แต่นางลักษณ์เองก็ไม่ยอมทำ เธอประกอบแต่กิจที่ชอบ ถูกต้องตามศีลธรรมและกฎหมาย แม้จะไม่ร่ำรวยขึ้นมาในทันทีทันใด ความอุตสาหะพยายามก็ให้ผลเพียงชั่วเวลา 6 เดือนที่เดินทางท่องเที่ยวอยู่ นางลักษณ์ได้พบแหล่งการค้าหากำไรและทำให้เป็นประโยชน์ขึ้นมาเป็นอันมาก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 183)

3. สร้างฐานะด้วยตนเอง

เดิมครอบครัวนางลักษณ์อยู่ในฐานะผู้มีทรัพย์สินมั่งคั่งอยู่แล้ว แต่หลังจากกบเกี่ยวติหย่าขาดจากนางลักษณ์แล้ว นางลักษณ์ได้ดำเนินธุรกิจของบิดาเองเพราะบิดาก็เสียชีวิตแล้วเหลือแต่มารดา คุณป้า และน้องชายที่ยังเล็กมาก นางลักษณ์จึงเป็นกำลังสำคัญในการดูแลกิจการค้าทั้งหมดของบิดา แสดงให้เห็นได้ว่านางลักษณ์เป็นหญิงที่มีมานะพยายามในการทำมาหากินและสร้างหลักฐานครอบครัวให้มีทรัพย์สินมากขึ้นจากเดิมที่บิดามารดาก็มีฐานะพอตัวอยู่แล้ว เรียกว่า ได้ดำเนินชีวิตเป็นช้างเท้าหน้าตลอดเวลา นางลักษณ์เป็นบุคคลตัวอย่างที่ไม่ได้นั่งนอนกินทรัพย์สินเดิมที่บิดามารดาหาไว้เท่านั้นแต่ได้เลียนแบบบิดามารดาของตนได้สร้างฐานะและทรัพย์สินให้เพิ่มพูนขึ้นเพื่อเป็นมรดกของบุตรสาว เช่นเดียวกับบิดามารดาของตน อันเป็นลักษณะหญิงไทยแท้ที่เป็นแม่บ้าน การเรือนและหารายได้มาเพื่อดำรงฐานะครอบครัวให้มีฐานะมั่นคง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เนื่องจากที่นางลักษณ์เคยได้รับการฝึกฝนจากบิดาในเรื่องธุรกิจการค้าการเดินทางท่องเที่ยวทางเหนือคราวนี้ นอกจากเป็นการพักผ่อนหย่อนใจห่างจากเหตุการณ์ชุลมุนหมองแล้ว นางลักษณ์ยังได้ฉวยโอกาสหาช่องค้าขาย ได้ทดลองกิจการดูหลายอย่างและบางอย่างก็หาผลประโยชน์ได้คุ้มค่าเดินทางและค่าที่พัก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 183)

นางลักษณ์สามารถหาเงินที่ได้จากทำธุรกิจที่เมืองเหนือเป็นเงินหลายแสนบาท ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เงินที่หาได้ในระหว่างปีนี้ เธอส่งลงมาเปิดบัญชีในธนาคารกรุงเทพและเปิดบัญชีในนามของนางเยาว์ ในตอนสิ้นปีมีเงินที่ส่งเข้าบัญชีใหม่นี้บัญชีเดียวเป็นจำนวนถึงหกแสนบาท ซึ่งถึงแม้จะไม่นับบัญชีอื่นและทรัพย์สินสมบัติอย่างอื่นก็เป็นที่น่าพอใจได้ว่ามีมรดกเป็นจำนวนที่น่าพอใจให้ลูกแล้ว ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 195-196)

4. รักลูก

นางลักษณ์มีบุตรสาวอยู่คนเดียว คือ นางเยาว์ นางลักษณ์จึงเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุดและพยายามปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่ลูก ไม่อยากให้ลูกกระทำความผิดเหมือนตนเองจึงให้ลูกอยู่โรงเรียนประจำเพื่ออาศัยครูบาอาจารย์ดูแลและเขียนคำสอนของตนให้ลูกได้อ่านเพื่อเป็นแนวทางที่จะปฏิบัติเมื่อโตขึ้น แสดงให้เห็นว่านางลักษณ์เป็นแม่ที่รักลูก มีความเป็นมารดาที่ดี ให้สิ่งที่ดีแก่ลูกและไม่ปรารถนาให้ลูกกระทำความผิดที่ผิดจากกุลสตรีที่ดีงาม อันจะเป็นทางทำให้ชีวิตของลูกประสบความสำเร็จและความล้มเหลวในชีวิตครอบครัวยุคนี้ ดังนั้น ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... สำหรับตัวนางลักษณ์เองนั้น ก็ดูเหมือนจะไม่เหลืออะไรที่จะต้องห่วงใยในตัวเอง เพราะอายุก็มากแล้ว ความยากลำบากนานาประการในชีวิตก็ได้ประสบมาแล้ว ห่วงใยอันเดียวในโลกที่นางลักษณ์มีอยู่ ก็คือบุตรน้อยของเธอซึ่งจะต้องหาทางป้องกันมิให้ทำชั่วความผิดที่ตัวได้ทำมาแล้ว การทำชั่วความผิดข้อแรกของตัวนั้น อาจจะป้องกันได้โดยวิธีเอาเข้าโรงเรียนประจำซึ่งจะได้อาศัยวินัยของโรงเรียน และหุตาของครูบาอาจารย์ช่วยเหลือนำ ส่วนวิธีป้องกันความผิดในเรื่องหลังๆนั้น นางลักษณ์คิดว่าหาเวลาเขียนคำสอนลูกไว้ให้แก่ลูกได้อ่านและถือเป็นทางปฏิบัติเมื่อเติบโตขึ้น ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 175)

5. กล้าเชิญชวนฝ่ายชาย

นางลักษณ์ในวัยแรกเริ่มเป็นหญิงสาวใจกล้าที่จะทำสิ่งที่กุลสตรีดีงามไม่ทำ คือกล้าริเริ่มเชิญชวนให้ผู้ชายมาติดต่อกับตน ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีความรักผูกพันกับนิรณัฐ และได้รับการขัดขวางจากบิดามารดาไม่ให้ติดต่อกัน แม้นิรณัฐเองก็ปลงตกแล้วว่าตัวเองไม่มีวาสนาจะได้นางลักษณ์มาแต่งงานด้วย ได้ยุติการติดต่อกับนางลักษณ์อย่างเด็ดขาด แต่นางลักษณ์เองเมื่อเห็นฝ่ายชายเจ็บไปก็ได้หาวิธีการติดต่อกันใหม่โดยเขียนจดหมายถึงก่อนและแนะวิธีการส่งจดหมายให้ฝ่ายชายด้วยข้อความในจดหมายของนางลักษณ์ แสดงให้เห็นว่านางลักษณ์มีพฤติกรรมแหวกแนวกุลสตรีทั่วไป แทนที่จะทำตัวอยู่เฉยๆทำหน้าที่ลูกสาวให้ดีที่สุด รอคอยผู้ชายที่เหมาะสมมาสู่ขอตน กลับทำตัวเป็นแม่สื่อเชิญชวนผู้ชายเสียเอง ทั้งๆที่บิดามารดาให้เหตุผลแล้วว่า นิรณัฐเป็นฝ่ายที่ไม่เหมาะสมกับตัว ไม่สมควรแต่งงานด้วยแต่ก็ยังขัดคำสั่งบิดามารดาโดยเป็นผู้ริเริ่มก่อน อันเป็น

ลักษณะผู้หญิงสมัยใหม่ จนในที่สุดชีวิตตนเองก็ผิดพลาดไปตลอดชีวิต ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ตั้ง
ข้อความในจดหมายของนางลักษณ์ที่เขียนถึงนิรุษว่า

... เมื่อจากกันมาใหม่ๆน้องก็หวังว่าจะได้รับจดหมายของพี่บ้าง แต่ไม่มีเลย น้องเข้าใจว่าพี่ไม่กล้า
เขียน ไม่ใช่เพราะลืมน้อง หรือไม่อยากเขียน แต่พี่สามารถจะเขียนถึงน้องได้ โดยเขียนหน้าซองอย่าง
ที่น้องเขียนมาให้ท้ายจดหมายนี้จดหมายจะถึงน้องโดยปลอดภัย น้องคิดถึงน้องยังรัก และถ้าได้ข่าวจากพี่
บ้าง น้องจะดีใจเป็นอันมาก

แล้วในตอนท้ายจดหมาย นางลักษณ์ก็เขียนชื่อและตำบลที่อยู่ของเพื่อนบ้านใกล้เคียง สำหรับให้
นิรุษส่งจดหมายมาที่นั่น เป็นอันว่านางลักษณ์เองได้เริ่มการติดต่อใหม่ ถ้าการติดต่อใหม่นี้เป็นความผิด
นางลักษณ์ก็เป็นผู้เริ่มกระทำผิดและกระทำผิดไม่แต่เพียงเริ่มการติดต่อในเรื่องรักกับผู้ชายที่ใหญ่ไม่
ประสงค์ให้ติดต่อเท่านั้น ยังทำผิดเลยไปถึงการที่ต้องเผยความลับให้คนข้างบ้านทราบ ว่าตัวกำลังติดต่อกับ
ผู้ชายคนหนึ่งโดยปราศจากการรู้เห็นของผู้ใหญ่ด้วย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 :14)

6.ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

นางลักษณ์มีความรักมารดาของตนเองมากจึงเปลี่ยนใจไม่หนีตามไปอยู่กินกับนิรุษ แต่
เมื่อนิรุษเขียนจดหมายมา นางลักษณ์ก็ใจอ่อนได้ไปพบนิรุษตามนัดตามวันเวลา และสถานที่ที่
นิรุษกำหนด จนในที่สุดการไปพบกันและอยู่ด้วยกันตามลำพังสองต่อสองจึงทำให้เกิดเรื่อง
เสียหายแก่นางลักษณ์จนต้องสละความบริสุทธิ์ให้แก่นิรุษ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... นางลักษณ์ได้ปล่อยให้ความผ่านไปหลายวัน แล้วก็ยอมพบกับเขาอีกในการพบกันครั้งนี้ เรื่องที่พูด
กันไม่ค่อยมีอะไร กลายเป็นความรักในทางกายกลายเป็นการกอดจูบอย่างไม่รู้จักจบสิ้น โดยที่นางลักษณ์
รักเขามาก และยังไม่มีความมุงหวังในทางอื่น เธอก็ปล่อยตัวตามใจเขา โดยเห็นว่าเขาได้รับความทุกข์
ทรมานเพราะเธออยู่มาอยู่แล้วแต่ในวันนี้ การได้ล่วงเลยไป สิ่งนี้นางลักษณ์ไม่ได้คาดหมายได้บังเกิดขึ้น
ความเสียสละซึ่งนางลักษณ์ไม่เคยคิดว่าจะเสียสละให้ ก็ได้เสียสละไปไม่ใช่ด้วยความพลั้งเผลอ แต่ด้วย
อะไรไม่ทราบถ้าหากเธอจะขัดข้องเขาก็คงไม่กล้าแต่เธอไม่ได้ขัดเขาเธอปล่อยให้ไปไปตามใจของเขา
เธอได้ประสบเหตุการณ์ที่เธอไม่เคยประสบ นางลักษณ์เสียตัวเป็นครั้งแรก

เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างได้เสียไปแล้ว เธอก็กลับทวนคิดว่า หรือบางทีจะเป็นอุบายของเขที่ทำให้เธอ
สงสาร เพื่อผลสำเร็จอันนี้เป็นขั้นที่สุด แต่ก็ดูไม่เป็นเช่นนั้น กิริยาอาการทุกอย่างที่เขาแสดงออกมา เป็น
ความจริงใจเขารักเธอรักอย่างมากที่สุด ที่ผู้ชายสามารถจะรักได้

นางลักษณ์เสียใจเหมือนกัน ในการที่ได้สละตัวให้แก่เขา แต่ก็เห็นว่าเขาเป็นผู้ชายคนเดียวในโลกนี้ที่
ควรจะได้รับ ความเสียสละอันนี้จากนางลักษณ์ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 37)

นางลักษณะเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round character) จึงคงความเป็นมนุษย์ ปุถุชน ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ตามวัยและประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา นางลักษณะในชีวิตรุ่นก่อนต้นมีความผิดพลาดที่ปล่อยตัวปล่อยใจให้ตกเป็นทาสของความรักโดยไม่ฟังคำตักเตือนของบิดามารดาที่ปรารภจะให้บุตรสาวคนเดียวได้คู่ครองที่มีฐานะเสมอกันอันเป็นค่านิยมของคนสมัยนั้นที่บิดามารดาจะเป็นผู้หาคู่ครองให้บุตรสาวของตน เพื่อได้คนที่มีฐานะเสมอกันจะได้แต่งงานอย่างมีเกียรติ บิดามารดาจะภาคภูมิใจมาก ถ้าลูกสาวได้แต่งงานอย่างมีเกียรติและมีหลักประกันคือฐานะทางการเงิน เพื่อจะได้เห็นอนาคตของลูกสาวมีความสุขสบายในชีวิตสมรส เพราะสังคมสมัยนั้นมีค่านิยมให้ผู้ชายเป็นฝ่ายเลี้ยงดูภรรยา ภรรยาจะอยู่บ้านมิได้ประกอบอาชีพใดดูแลกิจการภายในบ้านและเลี้ยงบุตรธิดาไม่ใช่สังคมปัจจุบันที่ผู้หญิงจะต้องออกมาประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เช่นเดียวกับผู้ชาย ฉะนั้นถ้าผู้ชายไม่มีฐานะทางการเงิน ผู้หญิงที่แต่งงานด้วยก็จะได้รับความลำบากในการดำรงชีพ เพราะผู้หญิงสมัยนั้นไม่นิยมประกอบอาชีพนอกบ้าน ถ้าแต่งงานแล้วและฝ่ายชายจะถือว่าเป็นความภาคภูมิใจที่สามารถเลี้ยงดูภรรยาให้มีความสุขได้ ถ้าภรรยาออกมาประกอบอาชีพนอกบ้านก็จะดูเหมือนว่าสามีไม่มีความสามารถในการหารายได้มาเลี้ยงดูภรรยาได้ บิดามารดาของนางลักษณะจึงกีดกันนิรโทษ์เต็มที่และไม่ให้โอกาสนิรโทษ์พิสูจน์ตนเองว่ารักนางลักษณะจริง เรื่องราวความผิดพลาดจึงตกมาอยู่ที่นางลักษณะ เมื่อนางลักษณะเสียหายนับ บิดามารดาก็ปิดบังความเสียหายของบุตรสาวพร้อมที่จะจับใส่ตระกร้าล้างน้ำใหม่เพื่อรอคอยผู้ชายที่มีฐานะเสมอดนมาสู่ขอบุตรสาว เหตุการณ์เช่นนางลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยยุคโบราณที่หญิงสาวต้องถูกบิดามารดากีดขวางเส้นทางรักระหว่างหนุ่มบทรชายคนด้อยฐานะกับบุตรสาวคนมีฐานะนั้น บิดามารดาจึงมีส่วนทำให้ชีวิตบุตรสาวประสบความล้มเหลวในชีวิตสมรสโดยมิได้เจตนา แต่ถึงอย่างไรก็ตามนางลักษณะเป็นตัวละครหญิงที่รู้สึกสำนึกในความผิด รู้จักทำความดีชดเชย เมื่อมีสามีใหม่ก็พยายามปฏิบัติตนเป็นภรรยาดี ในขณะที่เดียวกันก็ทำหนที่ที่เป็นบุตรสาวที่ดีของบิดามารดาและเป็นแม่ที่ดีของบุตรสาวคนเดียวของตัวเอง ดังข้อความที่ธวัชวงศ์กล่าวสรรเสริญนางลักษณะว่า

“และคุณก็มีแง่ดีให้ผมเห็นจริง ๆ คุณเสียสละให้แก่ผู้ชายคนหนึ่งที่คุณรัก เขาตายไปไม่ใช่ความผิดของคุณ คุณแต่งงานใหม่ คุณได้ทำด้วยความสุจริต คุณบอกความจริงแก่เขาว่าคุณเคยมีลูกมาแล้ว ทั้งๆที่คุณมีทางจะปิดบังได้ ภายหลังการแต่งงานคุณได้ทำหน้าที่ของภริยาดีที่สุด และเมื่อเขาจะแยกทางไปจากคุณ คุณก็ทำความพยายามทุกสถานที่จะได้เขากลับมาแต่มันเป็นกรรมของเขา เขาเติลเปิดเบิ่งไปแล้วคุณก็ยังดี ให้เงินเขาคุณได้ทำหน้าที่ลูกสาวที่ดี รักษาพยาบาลบิดาที่ป่วยจนกระทั่งโรคร้ายอันนั้นมาถึงตัวตัวเอง แล้วคุณก็ทำหน้าที่ของมารดา เจ็บไข้ได้ป่วยไม่ยอมรักษากลัวจะเสียเวลาหาเงินให้ลูกต้องการเก็บเงินไว้ให้ลูก เราจะต้องการอะไรอีกสำหรับผู้หญิง ยังมีอะไรอีกที่คุณจะต้องทำ ความดีทุกทางที่คุณสามารถจะทำได้คุณได้ทำแล้ว คุณควรจะพอใจในชีวิตของคุณ

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 202-203)

ยุพเยาว์ในเรื่องผจญชีวิต

ภูมิหลัง

ยุพเยาว์เป็นเด็กสาวกำพร้าบิดามารดา เธอไม่ทราบว่าเป็นบิดามารดาของเธอ เธอจำได้ว่าปู่เลี้ยงดูเธอตั้งแต่อายุ 5 ปี เธอกับป้าอาศัยอยู่ในกระท่อมเล็กๆที่ปลูกอยู่ริมทางหลวงระหว่างพนัสนิคมกับชลบุรี ปู่ของยุพเยาว์เดิมประกอบอาชีพเพาะปลูกต่อมาได้เปลี่ยนอาชีพมารับจ้างปะยางรถยนต์โดยเปิดเป็นกิจการของตัวเองที่บ้าน ยุพเยาว์ได้เรียนหนังสือจนจบชั้นประถมศึกษาเมื่ออายุ 13 ปี และเมื่อสำเร็จการศึกษาก็ไม่มีโอกาสที่จะได้เล่าเรียนต่อไปเพราะท้องถิ่นนั้นไม่มีโรงเรียนที่สอนในระดับสูงกว่านี้ ยุพเยาว์จึงช่วยปู่ทำไร่และให้ปู่รับเฉพาะงานปะยางรถยนต์และงานนี้เองที่ทำให้ปู่ถึงแก่กรรมลง เพราะไปรับปะยางรถยนต์ให้พิสัยในขณะที่กำลังป่วย และต้องออกแรงสูบลยางมากเกินไปโดยที่เจ้าของรถยนต์และคนที่โดยสารมาด้วยไม่มีใครช่วยปู่ของยุพเยาว์สูบลยาง มีหน้าซำยังพูดจาเชิงดูถูกเหยียดหยามปู่กับยุพเยาว์อีกว่า เมื่อไม่มีความพร้อมแล้วติดป้ายรับปะยางรถยนต์ทำไม ยุพเยาว์จึงโกรธแค้นพิสัยและเพื่อนของพิสัยมาก พิสัยและเพื่อนเมื่อทราบว่าปู่ของยุพเยาว์ถึงแก่กรรมเพราะปะยางรถยนต์ให้พวกเขา จึงรู้สึกผิดช่วยจัดงานศพปู่ของยุพเยาว์และพิสัยเองได้ขอให้บิดามารดาของเขามารับยุพเยาว์ไปอุปการะ และส่งเสียให้เรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งได้รับปริญญาสาขานิติศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อยุพเยาว์เริ่มเข้าสู่วัยสาว เธอเริ่มมีความสนใจและพึงพอใจพิสัย แต่เก็บความรู้สึกไว้ในใจ เพราะเห็นว่าฐานะแตกต่างกัน แต่ในไม่ช้ายุพเยาว์กับพิสัยได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกัน เพราะบิดาของพิสัยได้ขอให้ไปเป็นเลขานุการในสำนักงานที่พิสัยเป็นผู้ดำเนินการอยู่ ยุพเยาว์ได้ช่วยเหลืองานให้ดำเนินไปอย่างดีและครั้งหนึ่งได้ช่วยเหลือให้สำนักงานของพิสัยไม่ต้องขาดทุนการค้าถึงหกแสนบาทด้วยการตัดสินใจของยุพเยาว์ที่ขัดคำสั่งของพิสัย ไม่โทรเลขสั่งซื้อสินค้าที่ยุพเยาว์แลเห็นว่าซื้อแล้วจะขาดทุน ทำให้พิสัยรู้สึกนิยมชมชื่นที่ยุพเยาว์มีความสามารถในการประเมินแนวโน้มของเศรษฐกิจได้ดีจึงเกิดความรักฉันชู้สาวขึ้นมา แต่ไม่สามารถแสดงออกโดยวาจาได้ เพราะทราบดีว่าบิดามารดาไม่สนับสนุนให้พิสัยแต่งงานกับยุพเยาว์ซึ่งมีฐานะเพียงเด็กในอุปการะของบิดามารดา เพียงแต่แสดงกิริยาวาจาเมตตาเอ็นดูในฐานะน้องสาวและกอด จูบแต่เพียงผมในฐานะน้องสาวซึ่งทำให้ยุพเยาว์เกิดความผูกพันในตัวพิสัยมากขึ้นแต่ต่างฝ่ายต่างก็ไม่แสดงความรู้สึกออกมาเป็นวาจา เพราะฐานะของตนดี ในที่สุดพิสัยได้แต่งงานกับสาวบางค์ซึ่งเป็นหญิงที่บิดามารดาของพิสัยเลือกให้ ถึงแม้ว่าสาวบางค์จะไม่ใช่นางวิเศษ แต่ครอบครัวสาวบางค์มีฐานะเสมอกับครอบครัวของพิสัย การแต่งงานของพิสัยทำให้ยุพเยาว์ต้องกลับไปอยู่บ้านเดิม เพราะความหึงหวงของสาวบางค์ที่เห็นพิสัยกำลังกอดจูบยุพเยาว์ในฐานะน้องสาว และต่อมายุพเยาว์ได้ข่าวว่าสาวบางค์มีชู้จริง แต่บิดามารดาของทั้งสองฝ่ายไม่ต้องการให้หย่ากัน เพราะจะเสื่อมเสียเกียรติยศวงศ์ตระกูล ยุพเยาว์แล

เห็นว่าตนเองไม่มีหวังอันใดกับพิสัยจึงตกลงใจรับรักและเตรียมเข้าพิธีแต่งงานกับเจษฎาซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของพิสัย แต่ก่อนที่ยุพเยาว์จะได้เข้าสู่พิธีวิวาห์ พิสัยสามารถหย่าขาดจากเสาวภาวงศ์ได้แล้วและมาขอแต่งงานกับยุพเยาว์ ยุพเยาว์ไม่สามารถรับการแต่งงานกับพิสัยได้ เพราะได้ตกลงใจกับเจษฎาไปแล้ว มีความสงสารเจษฎา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการตกลงใจได้ และเกิดความเชื่อว่าเจษฎาอาจจะเป็นสามีที่ดีกว่าพิสัยทั้งๆที่ตนเองรักพิสัย และด้วยความรักที่ยุพเยาว์และพิสัยมีต่อกันทำให้เกิดความผิดพลาดก่อนวันวิวาห์เพียงวันเดียว คือยุพเยาว์ได้สละความบริสุทธิ์ให้แก่พิสัย พิสัยได้ยิงตัวตายในตอนเช้าหลังวันที่ยุพเยาว์แต่งงานได้เพียงคืนเดียว ยุพเยาว์มีชีวิตอยู่อย่างตรอมใจจนล้มป่วยและถึงแก่กรรมตามพิสัยไปในที่สุด

บุคลิกภาพภายนอก

ยุพเยาว์เป็นหญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ใบหน้าแสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีบุญวาสนา ไม่อภัพอัปโชค ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เธอเป็นคนสวย ผิวพรรณผุดผาด แม้เครื่องแต่งกายจะแสดงว่าเธอเดินทางมาจากที่ไกล ก็ไม่มีความบอบช้ำคล้ำหมองหรือผิวเผือดไปอย่างไร ดวงหน้าของเธอได้รับการตกแต่งตลอดถึงทาปากอย่างน้อยๆ เครื่องแต่งกายสะอาดและทันสมัยเหมือนอย่างว่าเธอเพิ่งก้าวออกจากประตูบ้านของเธอในพระนครแล้วก็มาถึงที่พักอันโดดเดี่ยวของข้าพเจ้า ในทิวภูเขาเทือกเดียวกับดงพญาเย็นดวงหน้าสวยมาก กางค่อนข้างใหญ่ แสดงความเป็นคนใจแข็งและมีมานะดวงตาเล็กและคมคาย ปากเล็กเกือบจะผิส่วนหน้า แต่ก็สวย คิ้วขมวดตั้งแต่แรกเห็น แสดงว่ามีเรื่องราวที่ต้องคิดนึกตรึกตรอง หรือเผชิญโชคเผชิญภัยมาในชีวิตอย่างมาก หน้าตาและผิวพรรณแสดงว่าอยู่ในวัยอายุ 26 - 27 ดวงหน้าชนิดนี้บอกให้รู้ว่าเมื่อยังเป็นเด็กและรุ่นสาว เป็นดวงหน้าที่กลมกล่อม แต่พอเป็นสาวใหญ่ขึ้น และมีความอวบอ้วนเพิ่มขึ้น ดวงหน้าก็มีส่วนยาว แต่ก็เพื่อความสวย สวยอย่างลักษณะที่ไม่ใช่ผู้หญิงอภัพ ถ้าหากจะมีความอภัพ อัปโชคอันใดในเวลานี้ ก็คงจะมีบุญในวันหน้า คนรูปหน้าชนิดนี้ จะไม่ตกอับไปตลอดชีวิต และจะสวยไปจนกระทั่งแก่ชรา ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 1-2)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมยุพเยาว์

1. ความเป็นกุลสตรี

1.1 รักศักดิ์ศรีของสตรี

ยุพเยาว์เป็นเด็กสาวที่มีความรักในศักดิ์ศรีของตนเอง ถึงแม้เธอจะเป็นเด็กสาวยากจนมีชีวิตอยู่ในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ แต่เธอก็ไม่ต้องการให้ใครมาดูหมิ่นในศักดิ์ศรีความ

เป็นคนของเธอ เมื่อเธอประสบเหตุการณ์หนุ่มชาวกรุงสองคน คือ พิสมัยและเจษฎาพูดจาสบประมาทเธอและปู่ของเธอที่รับปะยางรถยนต์ให้ทั้งคู่ที่ปู่ของเธอเจ็บป่วย เธอจึงไม่ยอมรับค่าจ้างของพิสมัยด้วยความหยิ่งในศักดิ์ศรีความเป็นคน ไม่ต้องการให้ใครมาดูถูกดูหมิ่นเธอ ดังข้อความที่ชายเจ้าของรถยนต์พูดกับยุพเยาว์ว่า

“นี่เงินค่าจ้าง” ชายคนหนึ่งพูดพร้อมกับการส่งเงินให้ 10 บาท

“เอามันกลับไปเถอะ” ยุพเยาว์พูด “เราอยากจะรักษาเกียรติของคนจนเมื่อถูกเหยียดหยามแล้ว เราก็ไม่ต้องการอะไรจากคนมั่งมี แม้แต่เงินค่าจ้าง”

“เราเสียใจมากหนุ” คนหนึ่งพูด “เราไม่นึกว่าเรื่องจะร้ายอย่างนี้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 20)

เมื่อยุพเยาว์ได้รับอุปการะจากบิดามารดาของพิสมัยให้ได้รับการศึกษาอบรมที่สูงขึ้น เธอก็ยังไว้ศักดิ์ศรีของเธอโดยไม่ทำตัวสนิทสนมกับพิสมัยหรือเจษฎา และไม่ยอมไปไหนมาไหนด้วยตามลำพังกับชายสองคนนั้น เพื่อมิให้เขาดูถูกเธอว่าเป็นหญิงที่สามารถเข้าถึงตัวได้ง่าย ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เธอระมัดระวังจนถึงกับว่า แม้จะได้รับความอุปการะจากพิสมัยและบิดามารดาของเขามาจนกระทั่งถึงบัดนี้ เธอก็ยังไม่ทำความสนิทสนมกับครอบครัวนี้มากเกินไปนัก แม้ในระหว่างเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย เธอก็ไม่ไปอยู่ที่บ้านเขา ยังขอยู่ที่หอพัก มีชีวิตอย่างนักเรียนหัวเมืองอยู่ตลอดเวลา เธอรู้ว่าเธอสวย และเป็นที่ต้องตาต้องใจของคนทั่วไป แต่ถึงกระนั้นเธอก็ไม่เคยยอมจนครั้งเดียว ที่จะให้พิสมัยหรือเจษฎามาพาไปเที่ยว หรือไปทางไหน ถ้าเธอจะไปเยี่ยมแสดงความเคารพต่อบิดามารดาของพิสมัย ในฐานะที่เป็นผู้มีอุปการคุณให้การศึกษาแก่เธอ เธอก็ไปคนเดียว โดยไม่มีกำหนดแน่นอน โดยไม่ต้องให้พิสมัยหรือใครมารับ และไม่ยอมให้มาส่ง ตลอดเวลาหลายปีที่มาอยู่ในความอุปการะของครอบครัวนี้ เธอไม่ยอมขึ้นรถยนต์ของเขา ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 42-43)

1.2 ไม่เปิดเผยความในใจ

ยุพเยาว์รักพิสมัยแต่รู้สึกเจียมตนว่าเป็นคนจนกว่า โอกาสในเส้นทางรักของคนรวยกับคนจนคงจะไม่บรรจบพบกันได้ จึงเก็บเพียงความปรารถนาเรื่องรักใคร่ไว้เพียงในใจ ลักษณะดังกล่าวเป็นความรู้สึกของกุลสตรีที่รู้จักฐานะของตนดีว่าตัวเองเป็นใครสมควรที่จะรักใคร่หรือไม่เพียงใด การรักใคร่กับชายใดต้องดูฐานะของตนด้วยว่าตัวเองอยู่ในฐานะใด ถ้าฐานะไม่สมควรแก่กันก็เป็นการยากที่ความรักจะสมปรารถนา ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ในบางครั้ง ความคิดที่อยากได้พิสมัยเป็นสามีได้ผุดขึ้นมาในดวงใจ แต่เธอก็ได้พยายามขจัดความคิดอันนี้ออกไป โดยคิดเสียว่าไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ โลกแห่งความมั่งคั่งกับโลกแห่งความยากจน

ไม่มีเวลาที่จะพบกัน หรือถ้าไปพบกันเข้าโดยบังเอิญ ก็อาจจะกลายเป็นความเดือดร้อนในภายหลัง อย่าคิดดีกว่า เธอยินดีที่จะดำเนินชีวิตไปอย่างนี้ มีงานให้ทำ มีที่ให้อยู่ มีรายได้เป็นอย่างดีที่พอใจดูเหมือนจะเป็นความสุขอย่างเพียงพอแล้ว ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 57)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นคุณสมบัติของคนดีที่คนไทยได้รับการอบรมสั่งสอนจากบรรพบุรุษว่าให้มีความกตัญญูแก่ผู้มีอุปการะคุณของเราๆพ่อกับแม่เป็นเด็กสาวที่มีความกตัญญูต่อผู้มีอุปการะคุณทุกคนไม่ว่าจะเป็นคุณปู่ของเธอ คุณครูหรือบิดามารดาของพิสัยหรือตัวพิสัยเอง ยุพเยาว์ได้จัดว่าเป็นบุคคลที่มีความกตัญญูเป็นยอดเยี่ยมพร้อมที่จะทดแทนให้แก่ผู้มีพระคุณทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งในสังคมปัจจุบันจะหาบุคคลเช่นนี้ได้ยากแล้วความกตัญญูของเธอที่มีต่อปู่ คือ การดูแลปรนนิบัติปูอย่างดี ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... แต่ในตอนที่ยุพเยาว์มีอายุ 14 ปี สุขภาพอนามัยของปู่เริ่มทรุดโทรมลงมีอาการเจ็บป่วยออกแดดและปูเองก็เริ่มทราบว่า ชีวิตของตัวจะไม่ยั่งยืนไปนายุพเยาว์รักปู่มาก เธอพยายามรักษาพยาบาลด้วยเงินรายได้จากการนำผลหมากรากไม้ในสวนของเธอไปขายในหมู่บ้าน เธอได้หาซื้อยาและอาหารมาเลี้ยงปูมาจนถึงเวลานี้ในขณะที่ยุพเยาว์มีอายุเพียง 14 ปี เธอมีความสามารถที่จะทำงานเลี้ยงปูได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 16)

ส่วนกับครูที่เคยสอนหนังสือให้เธอสมัยเด็กและได้ให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแก่เธอ เธอได้ตัดสินใจยกสวนให้ครูแทนที่จะขายครูเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณครู ดังที่พิสัยแนะนำว่าควรยกให้เปล่าๆ เพราะถ้าตีราคาสวนตอนนี้ก็คงตกประมาณ 2000 บาท ดังข้อความที่พิสัยให้คำแนะนำกับยุพเยาว์ว่า

“ให้เสียเลยก็แล้วกัน” พิสัยพูดกับยุพเยาว์ เมื่อยุพเยาว์นำเรื่องนี้ไปปรึกษาหารือ

“อย่างนั้นที่เดียวหรือคะ?” ยุพเยาว์พูด

“ราคาก็ไม่มากมายอะไรไม่ใช่หรือ?”

“ไม่มากอะไร ที่ดินทางแถบนั้นราคาไม่ได้เพิ่มพูนขึ้น หมู่บ้านนั้นก็ไม่มีเจริญขึ้น เมื่อสิบปีมาแล้วเป็นอย่างนี้ เดียวนี้ก็เป็นอย่างนั้น”

“เธอคิดว่าจะเป็นราคาสักเท่าไร?”

“ไม่เกินสองพันบาทค่ะ”

“ให้เสียเลยก็แล้วกัน” พิสัยแนะนำยุพเยาว์เก็บเอาเรื่องนี้มาคิด มันเป็นเรื่องอันเดียวที่เธอมีอยู่ในชีวิตนี้เงินสองพันบาทก็ไม่ใช่เงินเล็กน้อย ไม่ใช่จำนวนเล็กน้อยสำหรับคนอย่างยุพเยาว์แต่เมื่อมาระลึกถึงว่า ครูคนนี้เป็นคนหนึ่งที่มีบุญคุณมาก ได้ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือแก่เธอ จนกระทั่งยุพเยาว์เองได้

ล้นวาจาออกไป ว่าถือคุณนี่เหมือนแม่การที่จะตอบแทนคุณด้วยการให้ที่ร้ายนี้ ก็ดูเหมือนว่าจะไม่มากเกินไป ความเป็นหนี้บุญคุณย่อมทำความกังวลห่วงใย แต่ถ้าตอบแทนบุญคุณใครเสียได้ก็เป็นความสบายใจเหมือนใช้หนี้หมดไป ยุพเยาว์ได้ตรองแล้วตรองอีก ลงท้ายก็ตกลงตามที่พิสัยแนะนำ ค่อยยกให้

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 46)

ส่วนตัวบิดามารดาของพิสัยนั้น ยุพเยาว์ได้ตอบแทนบุญคุณโดยการยอมรับเป็นเลขานุการขององค์การคำซึ่งมีพิสัยเป็นผู้อำนวยการ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“... ในองค์การคำอันใหญ่หลวงของพิสัยนั้น พิสัยเป็นผู้อำนวยการสูงสุดเฉกเช่นหัวหน้าแผนกสำคัญแผนกหนึ่ง และยุพเยาว์เป็นเลขานุการส่วนตัวของพิสัย ...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 45)

ในองค์การนี้เองยุพเยาว์ได้มีความสามารถบริหารงานไม่ให้ขาดทุนถึง 5 - 6 แสนบาท จนพิสัยเห็นความดีมอบแหวนเพชรให้เป็นรางวัล 1 วง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เขาเข้ามาในห้อง เขาเข้ามาใกล้เธอ เขาเอื้อมแขนโอบไหล่ของเธอเขาจูบที่ผม และในเวลาเดียวกันนั้น เขาก็ส่งหีบเล็กหีบหนึ่งให้เธอ ซึ่งมองดูแวบเดียวก็ต้องรู้ว่าของมีค่าอยู่ข้างในนั้น

“อะไรคะ?” ยุพเยาว์ถาม

“แหวนเพชรหนึ่งวง” เขาตอบ

“ทำไมคะ?”

“ให้น้อง”

“ทำไมมาเกิดให้แหวนกัน”

“ไม่ใช่พี่ให้” เขาตอบ “คุณพ่อให้”

“ตายจริง ให้ทำไม”

“ให้เป็นรางวัล”

“น้องไม่ได้ทำความดีอะไร”

“ทำไมจะไม่ได้ทำ ทำให้เราอดขาดทุนไปตั้งห้าหกแสน”

“แต่น้องไม่ได้ทำให้มีรายได้งอกเงยขึ้น”

“มันก็เหมือนกัน การไม่เสียสิ่งซึ่งจะต้องเสีย ตามกฎหมายก็ถือเป็นการได้”

“แล้วน้องจะทำอย่างไร?”

“น้องจะต้องทำอย่างไร น้องก็ใส่เสียทันทีที่ก็แล้วกัน”

เขาพูดแล้วก็เปิดหีบเล็กหีบนั้น เป็นแหวนเพชรลูก ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นของเก่า ไม่ใช่ของไปซื้อมาใหม่ ยุพเยาว์เคยเห็นเพชรมาบ้างในตอนหลังๆนี้ และพอจะมีความรู้ ว่าเพชรดีไม่ดีเป็นอย่างไร เธอหยิบขึ้นดู ถึงแม้จะเป็นของเก่า ก็เป็นเพชรน้ำบริสุทธิ์ ไม่มีรอยชำหรือไผ่ฝาด ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 57-58)

สำหรับตัวพิสัยในฐานะที่พิสัยเป็นคนเริ่มต้นออกความคิดให้บิดามารดาของพิสัยอุปการะ เธอจนสำเร็จปริญญาตรีภาควิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เธอถือว่า มีบุญคุณกับเธอมากกว่าความผิดที่เธอใช้ปูของเธอสูบยางรถยนต์จนถึงแก่ความตาย เธอจึงยอมให้ พิสัยกอดจูบเธอก่อนที่จะเธอมองงานกับเงาเงาได้โดยคิดว่า ถ้ามีทางใดทำให้พิสัยสบายใจได้ เธอก็ จะทำและเธอเองก็รักเขา ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ยุกเหวาร์พยายามนึกว่าเป็นการทดแทนบุญคุณ ตอบสนองความรัก ซึ่งยุกเหวาร์เองก็ไม่กล้า ปฏิเสธ ว่าเธอไม่รักเขา เธอนึกเสียว่าเธอยังไม่ได้แต่งงานเธอยังเป็นเจ้าของตัวเธออยู่ เธอได้เคยบอก เงาเงาแล้ว ว่าในการมาแต่งงานกับเธอนั้น เขาจะต้องไม่หวังได้ทองคำเนื้อบริสุทธิ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้า การยินยอมตามใจของเขา จะทำให้เขาสบายใจ คลายความขุ่นหมอง เธอก็จะยอมเสียสละโดนนึกเสียว่า เป็นการทดแทนบุญคุณที่เขาทำให้แก่เธอ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 237)

2.2 ไม่ประพฤตินิดในกาม

ยุกเหวาร์เป็นหญิงสาวที่มีคุณธรรมประจำใจอันเป็นลักษณะสังคมชาวพุทธ ชาวพุทธ ทุกคนควรมีคุณธรรมประจำใจอย่างน้อยก็ไม่ผิดเบญจศีล ยุกเหวาร์ไม่ประพฤตินิดในกามคือ ไม่แย่ง ชายที่เป็นสามีของคนอื่นมาเป็นของตน ทั้งๆที่ตนเองก็มีโอกาสจะแสดงพฤติกรรมอันใดก็ได้ให้เกิด ความผูกพันรักใคร่กับพิสัย หรือให้คำตอบใดแก่พิสัยเพื่อความมั่นใจว่าตนเองรับรักพิสัย ยุกเหวาร์ก็ ไม่ทำ จะเห็นว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงในสมัยนี้ไม่นิยมแย่งคนรักของใครและไม่ยินยอมอยู่กินกับ ฝ่ายชายในฐานะภรรยาคนที่สอง ซึ่งสมัยโบราณชายไทยมีอนุภรรยาได้หลายคน แต่ตัวละครในเรื่อง นี้ได้แฝงความรู้สึกในด้านคุณธรรมว่าเป็นสิ่งไม่ถูกไม่ดงามและในยุคสมัยนี้ก็เริ่มรับวัฒนธรรม ตะวันตกประเภทสามีเดียวภรรยาเดียวเข้ามาเป็นความนิยมในสังคมไทยโดยเฉพาะสังคมชั้นสูงบ้าง แล้ว ดังข้อความที่พิสัยกล่าวกับยุกเหวาร์ว่า

“คือถ้าพี่เลิกร้างกับเสาวภางค์แล้ว น้องจะยอมแต่งงานกับพี่ไหม?”

“ถามอย่างนี้น้องตอบไม่ได้”

“ทำไมจึงตอบไม่ได้”

“พี่จะให้น้องตอบว่าอะไร” ยุกเหวาร์พูด “ถ้าน้องตอบรับ ก็แปลว่าน้องเป็นต้นเหตุให้พี่เลิกกับเสาว- ภางค์ เท่ากับที่น้องบอกแก่พี่ว่า เลิกกับเสาวภางค์เสียเถิดน้องจะแต่งงานด้วย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ น้องจะไม่ ทำอย่างนั้น จะไม่ให้ความมั่นใจแก่พี่ในทางนั้น”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 131-132)

2.3 ไม่มีความเห็นแก่ตัว

ยุพเยาว์เป็นหญิงสาวที่ไม่มีความเห็นแก่ตัว มีความเสียสละให้แก่คนที่ตนรัก มากกว่าความสุขของตนแม้จะรู้ว่ายุพเยาว์ไม่ควรจะรีบหนีไปจากพิสัยทันทีที่มีเหตุการณ์ ความหึงหวงของเสาวภางค์ที่มีต่อพิสัย ควรอยู่ในบริษัทไปอีกสักสามวัน เหตุการณ์จะเปลี่ยนแปลง ในทางที่ดีขึ้นจนถึงขั้นอาจได้สามีที่ร่ำรวยมีฐานะ ดังข้อความที่เสาวภางค์กล่าวกับยุพเยาว์ว่า

“ถ้าคุณอยู่ต่อไปอีกสักสามวัน ผมรับรองว่าพิสัยจะเปลี่ยนใจ เรื่องการหมั้นกับ เสาวภางค์จะต้อง ถูกเพิกถอน และพิสัยจะต้องแต่งงานกับคุณ”

“ถ้าคุณบอกดิฉันอย่างนี้ ก็ยิ่งเป็นเหตุผลสำคัญมากขึ้น ที่ดิฉันจะต้องไปเสียเร็วๆ”

“ทำไมล่ะ?”

“เพราะดิฉันไม่ต้องการทำลายพิธีหมั้น หรือขัดขวางการแต่งงานในระหว่าง เสาวภางค์กับพิสัย ดิฉันต้องการให้เขาแต่งงาน”

“เพื่ออะไร?”

“เพื่อให้พิสัยได้เมียที่มั่งมี”

“เท่านั้นเองแหละหรือ?”

“เท่านั้นก็มากเกินไปแล้ว ผู้ชายไม่หาเมียที่มั่งมี จะไปหาเมียชนิดไหน”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 87)

3. มีความกล้าหาญ

ยุพเยาว์เป็นหญิงกล้าหาญ กล้าเปิดเผยเรื่องราวความรักในอดีตให้ชายคนใหม่ที่จะมาร่วมชีวิตทราบด้วยว่าตัวเองได้เสียหายไปมากน้อยแค่ไหน ดีกว่าให้ชายคนใหม่คิดหรือนึกไปเอง ยุพเยาว์จึงต้องเปิดเผยเรื่องราวของตนเองก่อนตกลงใจรักชายคนใหม่ เพื่อจะได้ไม่มีข้อโต้แย้งกันหลังเข้าสู่พิธีวิวาห์แล้ว นับว่าเป็นความคิดที่ทันสมัยก้าวหน้าล้ำยุค

การแสดงออกในการกล้าเปิดเผยความจริงในเรื่องราวความรักว่า ผู้หญิงเคยเสียหายอย่างไรบ้างเป็นการเปิดมิติใหม่ทางสังคมไทยสมัยนั้น ที่จะเปิดใจผู้ชายให้มีใจกว้างได้มากขึ้นว่าการแต่งงานนั้นไม่ควรหวังว่าผู้หญิงจะเป็นคนไม่มีราศีไผ่ฝาดแต่ชนิดเดียว เพราะบางครั้งผู้หญิงอาจจะผ่านการมีคู่รักมาก่อน เคยถูกสัมผัสและต้องกายมาบ้างอันเป็นธรรมชาติของคนรักกัน โดยเฉพาะ สังคมที่หญิงไทยมีโอกาสดูแลศึกษาหาความรู้นอกบ้าน ประกอบอาชีพนอกบ้าน หญิงจะมีอิสระในการไปไหนมาไหนโดยลำพังปราศจากผู้ปกครองควบคุม เมื่อมีคนรักการเกิดมลทินทางกายก็ย่อมมีบ้างไม่มากก็น้อยซึ่งขึ้นอยู่กับฝ่ายหญิงจะให้โอกาสฝ่ายชายมากเพียงใด แต่ถ้าความสัมพันธ์ฉันคู่รักต้องยุติลง เพราะเหตุใดก็ตามและผู้หญิงมีโอกาสดูแลงานกับชายคนใหม่ การเปิดเผยความจริงบางประการเกี่ยวกับความเสียหายของตนเองก็น่าจะเป็นสิ่งที่ดี ถ้าผู้ชายทำใจยอมรับได้จะได้ไม่มีการคาดหวังอะไรที่สูงส่งเกินไป ดังข้อความในจดหมายยุพเยาว์เขียนถึงเสาวภาง์ว่า

... ในขั้นแรก ดิฉันจะต้องเป็นคนตรงและเปิดเผยที่สุด เพราะคุณเป็นมิตรที่สุจริตต่อดิฉันอย่างแท้จริง ในการพิจารณาตัวเองนั้น ดิฉันก็ต้องตรวจสอบตัวของตัวเองว่ามีความบริสุทธิ์ผ่องใส ปราศจากมลทินใฝ่ฝาย สมควรจะได้รับความรักอันบริสุทธิ์จากคุณหรือไม่ ดิฉันจะต้องไม่ปิดบังในข้อนี้ จะต้องบอกให้หมดเพื่อให้คุณช่วยพิจารณาด้วยเป็นความจริงอย่างที่ดิฉันบอกคุณเมื่อคราวที่เราพบกัน ว่าในระหว่างเดินทางร่วมกันกับคุณพิสัยในเรื่องสำคัญนั้น เราไม่ได้มีความเกี่ยวข้องในทางรัก ไม่มีแม้แต่การถูกเนื้อต้องตัว คุณพิสัยได้รักษาความเป็นสุภาพบุรุษอย่างน่าสรรเสริญ แต่ก่อนหน้านี้ ก่อนที่คุณพิสัยจะแต่งงาน ได้มีการล่องล่ำกักเก็บไปบ้าง ดิฉันได้เคยยอมให้คุณพิสัยกอดและจูบ จนกระทั่งถึงจูบปาก เป็นความจริงที่ดิฉันต้องสารภาพ ว่าดิฉันรักคุณพิสัย ถ้าหากคุณพิสัยจะทำการล่องล่ำกักเก็บมากกว่านั้นก็ดูเหมือนว่าดิฉันจะไม่มีกำลังใจเพียงพอที่จะต้านทาน แต่สวรรค์จะได้ช่วยดิฉันหรือช่วยใครก็ตามที่พฤติกรรมนี้ไม่เคยส่วงเลยไปไกลกว่าการกอดจูบแต่ถึงแม้จะเป็นเพียงกอดจูบนั้น ก็ไม่วายที่จะเป็นมลทินใฝ่ฝาย ซึ่งดิฉันจะต้องบอกให้คุณทราบ ว่าในการคิดแต่งงานกับดิฉันนั้น คุณไม่มีหวังจะได้ทองนพคุณเนื้อบริสุทธิ์เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ มันเสียไปบ้าง เสียไปอย่างที่ดิฉันเล่ามาข้างต้น ขอให้คุณทราบ และรับรู้ไว้ก่อนที่เราจะพูดอะไรกันต่อไป ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 191)

4. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

ยุพเยาว์แลเห็นว่าพิสัยเกิดความโหม่นสออย่างแรงเพราะยุพเยาว์ได้บอกว่าการแต่งงานระหว่างยุพเยาว์กับเจ้าภว้าเป็นการตกลงใจก่อนที่จะพิสัยจะหย่าร้างกับเสาวภาคย์ ยุพเยาว์แลเห็นพิสัยโตกเศร้าก็ได้แสดงความรักโดยโอบกอดพิสัยก่อน ลักษณะของยุพเยาว์เป็นลักษณะนิสัยของสตรีที่ยังติดอยู่ในกิเลสตัณหาโดยเฉพาะคนที่ตนเองรัก และไม่สามารถตัดใจให้ขาดจากชายที่ตนเองรักทำให้ใจอ่อนแสดงความรักเพราะเกิดความสงสารสงสาร ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ยุพเยาว์สงสารเขาเพราะเขาอยู่ในสภาพที่น่าสงสารจริงๆ เธออยากจะปลอบประโลมใจเขา แต่ถ้อยคำที่เธอจะแสวงหาพูดออกมาได้ก็ได้พูดออกไปหมดแล้ว ไม่มีอะไรจะพูดอีก เธอเลื่อนกายของเธอเข้าไปใกล้เขา เอื้อมแขนโอบกอดเขา เขาเป็นเหมือนคนที่ถูกปลุกให้ตื่นขึ้นอีกครั้งหนึ่ง หน้าของเขาค่อยๆ เยขึ้น ตัวของเขาตั้งตรง แขนทั้งสองค่อยๆ กางกอดยุพเยาว์เข้ามาแนบกายเขาอย่างทะนุถนอม ยุพเยาว์เอียงแก้มให้เขา เขาประจวบยุพเยาว์อย่างนุ่มนวลเหมือนดอกไม้ด้วยควมระมัดระวังมิให้ชอกช้ำ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 227)

5. ขอบหาวิชาความรู้

ในยุคสมัยจอมพลป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่มีการรณรงค์ให้สตรีไทยสนใจอ่านหนังสือ รักการอ่านหนังสือและมีการส่งเสริมให้ลูกผู้หญิงได้เล่าเรียนหนังสือ ฉะนั้นตัวละครเอกหญิงในนวนิยายจึงเป็นตัวละครที่ทันสมัยมีการอ่านออกเขียนได้ตามยุคสมัยนิยม

ดังเช่น ยุกเพียวถึงแม้จะออกจากความเป็นเลขานุการในบริษัทของพิสัย มาประกอบอาชีพทำสวน ทำไร่ แต่ยุกเพียวก็ยังไม่วางการอ่านหนังสือแสดงให้เห็นว่ายุกเพียวเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิตซึ่งเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่รักความก้าวหน้า ติดตามความเคลื่อนไหวของโลกตลอดเวลาดังข้อความในจดหมายของยุกเพียวที่เขียนถึงเจษฎาว่า

... ดิฉันอยู่สบายดี อยู่ในทรวงอกของธรรมชาติ พำอยู่เบื้องบนแผ่นดินอยู่เบื้องล่าง ผลไม้และดอกไม้อยู่รอบข้าง เป็นความสุขอย่างแท้จริงเวลาทุก ๆ นาทีเป็นของดิฉันไม่เคยรู้สึกความเป็นอิสระเสรีเหมือนเวลานี้ดิฉันทำสวน แต่ในเวลาเดียวกันก็ไม่ทอดทิ้งเรื่องการเพิ่มพูนวิชาความรู้ก่อนจะออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ดิฉันไปที่ร้านขายหนังสือ ซื้อหนังสือมากมายมาหมดค่าหนังสือไปหลายร้อยบาท โดยมากเป็นเรื่องปรัชญาเกี่ยวกับชีวิต เหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว ทำให้ดิฉันอยากศึกษาเรื่องของชีวิตซึ่งในเวลานี้ก็ได้อ่านหนังสือมากและหนังสือกำลังเป็นเพื่อนอย่างดีของดิฉัน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 98-99)

ยุกเพียวเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round character) มีการปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของตัวเองตามวัยที่เปลี่ยนไป ในช่วงที่เป็นเด็กสาวถึงแม้จะรักพิสัยเพียงใดก็ไม่กล้าแสดงออกไม่กล้าไปไหนสองต่อสอง แต่เมื่อวัยเปลี่ยนไปการกล้าแสดงออกในเรื่องรักใคร่มีมากขึ้นตามวัย มีใจกล้าที่จะริเริ่มเชิญชวนให้ฝ่ายชายมากอดจูบตนเองก่อน และรู้สึกว่าการยอมตามใจพิสัยเป็นเรื่องการตอบแทนบุญคุณที่พิสัยและบิดามารดาพิสัยได้อุปการะยุกเพียว ไม่ได้มีความคิดเหมือนเดิมที่จะต้องสงบเสงี่ยมเจียมตนรักษาความเป็นกุลสตรีไว้ เพราะทราบแล้วว่าพิสัยกับยุกเพียวมีใจตรงกัน เพียงแต่ตัวละครเป็นคนที่ซื่อตรงต่อคำพูดและคำมั่นสัญญา เมื่อได้ตกลงใจที่จะแต่งงานกับเจษฎาแล้วก็ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นจึงทำให้ตัวละครพบจุดจบชีวิตแบบโศกนาฏกรรม

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง

ภูมิหลัง

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของเจ้าฟ้าเชียงรุ่งซึ่งประสูติจากพระชายาองค์ใหญ่ มีพระชนนีฐานร่วมพระบิดาพระมารดาทรงพระนามว่า เจ้าหญิงหยาดฝน และมีพระเชษฐาซึ่งประสูติจากพระชายาองค์น้อยทรงพระนามว่าเจ้ารุ่งฟ้า พระมารดาของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าประชวรเสียพระสติ มีพระอาการเลื่องตั้งแต่พระพักตร์ตลอดไปจนทั่วพระวรกาย ไม่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญคนใดสามารถรักษาได้ เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจึงพาพระมารดาไปซ่อนไว้ในถ้ำภูเขาแสงตะวันและให้ญาติสูงอายุคอยดูแลโดยให้พระบิดาและชาวเชียงรุ่งทราบเพียงว่าเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าได้พาพระมารดามารักษา

พระองค์ที่ฮานอยแล้วสิ้นพระชนม์เพราะถ้าชาวเมืองทราบข้อเท็จจริงว่าพระมารดาของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าทรงเสียพระสติจริง เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าก็จะหมดหวังในตำแหน่งรัชทายาท เพราะชาวเมืองเชียงรุ่งจะไม่ยอมรับเจ้าฟ้าครองนครที่สืบเชื้อสายมาจากพระมารดาเสียสติ และธรรมเนียมเมืองเชียงรุ่งในการสืบตำแหน่งเจ้าฟ้าครองนครจะแต่งตั้งพระโอรสองค์ใหญ่ที่ประสูติจากพระชายาองค์ใหญ่ดำรงตำแหน่งรัชทายาท แต่พระมารดาของเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามีพระธิดาสององค์ไม่มีโอรส เจ้าฟ้าเชียงรุ่งมีโอรสองค์ใหญ่กับพระชายาองค์น้อย ฉะนั้นเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ากับเจ้ารุ่งฟ้าจึงช่วงชิงสิทธิที่จะสืบราชบัลลังก์ เชียงรุ่งกัน เพราะเหตุนี้เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจึงต้องพาพระมารดามาซ่อนไว้ในถ้ำภูเขาแสงตะวัน จนชาวบ้านแถบภูเขาแสงตะวันรำลือว่ามีผีฟ้าเหลืองบนภูเขาแสงตะวัน ตอนกลางวันเป็นหญิงสาวผิวขาวผ่องหน้าตาสวยงาม ตอนกลางวันเป็นหญิงกลางคนผิวเหลืองไปทั้งตัวเหลืองอย่างน่าเกลียดน่ากลัวมีเสียงขู่คำรามออกมาจากลำคอ มีฟันเต็มปากแต่มีลักษณะเหมือนเขี้ยวสัตว์มากกว่าฟันคน

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเดิมมีเจ้าชายเรีองรองซึ่งเป็นพระญาติใกล้ชิดเป็นคู่รัก แต่เจ้าชายเรีองรองมีพระนิสัยไม่ต่างกับกับเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจึงเลิกสนพระทัยเพราะไม่ชอบเจ้าชายที่มีความรู้แคบอาศัยผู้หญิงเป็นบันไดก้าวขึ้นสู่ความสูงศักดิ์ พระบิดาได้ส่งเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามาศึกษาเล่าเรียนในฮานอยและสำเร็จการศึกษาในโรงเรียนชั้นสูงของฮานอยจึงรับสั่งภาษาฝรั่งเศสได้ดี เพราะประเทศเวียดนามในสมัยนั้นเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ในระหว่างที่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเตรียมตัวเดินทางกลับเชียงรุ่งก็ได้ข่าวว่ามีคณะข้าหลวงไทยมาประชุมที่ฮานอย เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าดีพระทัยมากเพราะทรงดำริไว้นานแล้วว่าถ้าไม่ได้ครองบัลลังก์เชียงรุ่ง เจ้าหญิงเฟื่องฟ้ากับเจ้าหญิงหยาดฝนจะเดินทางมาอยู่ในประเทศไทยจึงอยากทำความรู้จักกับคนไทย โดยมีความสนใจเลขานุการโทของคณะได้พยายามติดตามอยู่หลายวันจึงได้มีโอกาสพูดคุยกับข้าพเจ้าซึ่งเป็นเลขานุการโทของคณะข้าหลวงไทย โดยเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าได้ให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้าและทรงเล่าเรื่องความเป็นไปเกี่ยวกับพระองค์ทุกอย่าง ทำให้ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอยากช่วยเหลือเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าให้ได้ครองบัลลังก์เชียงรุ่ง จนในที่สุดเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าก็ได้ครองบัลลังก์ แต่ไม่ยอมอภิเษกกับเจ้ารุ่งฟ้า เพราะรักข้าพเจ้า ต่อมาได้สละบัลลังก์ให้เจ้าหญิงหยาดฝน ซึ่งเป็นพระชนินุชาครองบัลลังก์เป็นเจ้าฟ้าหญิงครองนคร เพราะรู้สึกพระองค์ว่าเมื่อได้ผ่านเหตุการณ์เลวร้ายในการช่วงชิงบัลลังก์แล้วทรงมีพระอาการทางสมองไม่ค่อยจะดี จึงทรงคิดว่าถ้าอยู่ในบัลลังก์ต่อไปคงจะเสียพระสติเพราะได้รับการกระทบกระเทือนจากพระมารดา ต่อมาอีกไม่นานหลังจากที่สละบัลลังก์ เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าก็ทรงพระประชวรเพราะรับกรรมพันธุ์จากพระมารดา ข้าพเจ้าได้ดูแลเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าและพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจนในที่สุด เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าก็ทรงมีพระอาการดีขึ้นด้วยพุทธานุภาพของน้ำในแม่น้ำเนรัญชราที่นำมาลูบพระองค์ในเวลาคลุ้มคลั่งและเมื่อมีพระอาการดีขึ้นได้ไปปรึกษากับแพทย์สมัยใหม่จนกระทั่งหายเป็นปกติ เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจึงตัดสินใจเดินทางไปใช้ชีวิตอยู่กับข้าพเจ้าที่ประเทศไทย และได้มีลูกชายกับข้าพเจ้าหนึ่งคน

บุคลิกภาพภายนอก

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเป็นสตรีสาวที่สวยงามเหมือนเจ้าหญิงสูงศักดิ์ที่น่าเกรงขาม ดังคำประพันธ์บรรยายว่า

... เฟื่องฟ้าเปิดประตูออกมา เป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าเห็นเฟื่องฟ้าแต่งสีเพราะที่พบกันมาแล้ว เฟื่องฟ้าแต่งขาวเสมอ วันนี้เฟื่องฟ้าสวมกระโปรงยาวสีม่วง ข้าพเจ้าได้พยายามประหยัปากประหยัคำในการบรรยายความงามของเฟื่องฟ้า แต่ในวันนี้ทั้งๆที่พยายามประหยั ข้าพเจ้าก็มีเรื่องที่จะพูดมาก เฟื่องฟ้าเป็นหญิงที่เรียกได้ว่างามสง่า ความงามของเฟื่องฟ้าไม่ใช่ความงามชนิดอ่อนแออันธพาล แต่เป็นความงามชนิดที่ผ่าเผยและสูงศักดิ์ไม่ใช่ความงามอย่างน่ารักน่าเอ็นดู แต่งามอย่างน่ารักน่าเฝ้าเกรง ไม่ใช่สวยกระจุกกระจิก แต่สวยลอยเด่นเป็นดวงดาวประจำเมือง ความงามชนิดนี้เป็นความงามสำหรับจะสวมมงกุฎเป็นพระราชินี หรือเจ้าหญิงครองนครทรวดทรงรูปร่าง และหน้าตา เกิดมาสำหรับนั่งบนบัลลังก์ภายใต้เศวตฉัตรดวงตามีแววผสมระหว่างเสน่ห์กับอำนาจ ดวงหน้าอ้อมเอิบแสดงวาสนาบารมีริมฝีปากที่เผยยิ้มเป็นริมฝีปากที่สามารถจะสั่งให้คนไปตายได้ ถ้าจะตามข้าพเจ้าว่า รูปร่างของเฟื่องฟ้าคล้ายคลึงกับใคร ในบรรดาผู้สูงศักดิ์ในประวัติศาสตร์ ที่เราเห็นรูปภาพอยู่เสมอๆ ข้าพเจ้าจะบอกท่านที่ว่า คล้าย “ศุภยารัต” มเหสีของพระเจ้าธิบอ กษัตริย์องค์สุดท้ายของพม่า วงหน้าดวงตาและทุกอย่างคล้ายกัน เหมือนพิมพ์เดียวกัน บางครั้งข้าพเจ้าคิดคำนึงว่าศุภยารัตจะมาเป็นเฟื่องฟ้ากระมัง ขอสวรรค์ช่วยอย่าให้เป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าไม่อยากจะเห็นความงามที่ยืนอยู่ตรงหน้าข้าพเจ้า สั่งประหารชีวิตคนอย่างโหดร้ายเหมือนศุภยารัต ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 47)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า

1. มีความเป็นกุลสตรี

1.1 มีกิริยาอาการงาม

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเป็นหญิงสาวที่มีกิริยามารยาทงดงามต้องตาต้องใจผู้ที่พบเห็น สมกับเป็นกุลสตรีที่ได้รับการอบรมมาดี ดังข้อความที่ ข้าพเจ้า แสดงความรู้สึกในใจว่า

... ข้าพเจ้าไม่มีเจตนาที่จะรำพึงรำพันถึงเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าไม่หยุดหย่อนแต่ข้าพเจ้าต้องพูดอีกว่าเธอสวย เราเดินทางมาด้วยกันหลายวันแล้ว ข้าพเจ้ายังจับไม่ได้ว่าเธอมีอะไรน่าเบื่อหน่ายกิริยาอาการแต่ละอย่าง คำพูดแต่ละคำล้วนแต่ชวนใจให้รักและข้าพเจ้าก็ต้องสารภาพว่าข้าพเจ้ารักเธอและจะรักสถานใดข้าพเจ้ายังบอกไม่ได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 63)

1.2 มีวาทศิลป์ในการพูด

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเป็นเจ้าหญิงที่มีวาทศิลป์ในการพูดดีสามารถเปลี่ยนสถานการณ์ที่เลวร้ายในขณะทีประชาชนชุมนุมขับไล่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้า เพราะเข้าใจว่าเป็นต้นเหตุทำให้เจ้าชายเรืองรองสิ้นพระชนม์ และเมื่อความจริงเปิดเผยว่าศพนั้นเป็นลูกชายชาวเมืองและถูกฆาตกรรม เจ้าหญิงก็ได้ลุกขึ้นยืนอย่างสง่างามและพูดเปลี่ยนบรรยากาศชักชวนให้ทุกคนที่อยู่ในที่ประชุมมาร่วมงานศพชายที่เคราะห์ร้ายอย่างศพที่มีเกียรติเสมอศพเจ้าชายองค์หนึ่ง จึงทำให้บรรยากาศของสถานที่เริ่มงานพิธีศพเป็นไปอย่างเรียบร้อย ดังขอความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าลุกขึ้น ก้าวออกไปข้างหน้าด้วยอาการเชื่องช้าสง่างามที่นั่นทั้งหมดกลายเป็นที่เงียบ ไม่มีใครพูด ไม่มีใครกระซิบกัน ดวงตาทุกดวงจ้องมาที่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้า ผู้สำเร็จราชการก็เอนตัวมาข้างหน้า และตะแคงหูฟังทุกคนรู้ว่าเจ้าหญิงจะพูด และทุกคนตั้งใจฟังอย่างเงียบขรึม

“พี่น้องที่รัก” เจ้าหญิงรับสั่งด้วยเสียงที่ดัง แต่เรียบร้อย “เจ้าหญิงของท่านไม่ใช่ผู้ร้ายฆ่าคน เจ้าหญิงของท่านไม่ต้องการอะไร นอกจากความผาสุกของพี่น้องทั้งหลาย เจ้าหญิงไม่เคยคิดร้ายต่อใคร คิดอยู่อย่างเดียวแต่จะหาความร่มเย็นสุขสบายมาให้พี่น้อง ใครจะไปฆ่าใครที่ไหน เป็นเรื่องของกฎหมาย ผู้กระทำผิดจะต้องถูกพิพากษาโทษตามควรแก่ความผิด แต่วันนี้เราตั้งใจมาทำบุญกัน ศพนี้จะเป็นศพใครก็ตามที เมื่อเราได้เตรียมงานเกียรติยศไว้แล้ว เราก็ให้เกียรติ ขอชวนให้พี่น้องทุกคนให้เกียรติแก่ศพนี้ เพราะไม่ใช่ใครที่ไหน เป็นศพราษฎรพี่น้องของเราเอง ราษฎรพี่น้องของเราคนหนึ่ง ต้องรับเคราะห์กรรมเสียชีวิต เพราะความเกียตเริงแข่งดีของพวกเจ้านาย ขอให้เราให้เกียรติแก่ศพของเขา ขอให้เราทำพิธีให้เขาเหมือนศพเจ้านายที่เราเตรียมไว้ เริ่มพิธี”

ต่อไปนี้พิธีการฝังศพก็เริ่มขึ้นทันที ทำพิธีทุกอย่างตามกำหนดการที่จะทำให้แก่เจ้าเรืองรอง เจ้าฟ้าเข้าไปคำนับศพก่อน ต่อไปก็เจ้าหญิง ต่อไปถึงผู้สำเร็จราชการ แล้วข้าราชการทั้งหลายตลอดถึงราษฎรก็เรียงลำดับกันไปหญิงมารดาของผู้ตายยืนร้องไห้ตลอดเวลา ข้าพเจ้าเข้าใจว่า แกร้องไห้ด้วยความปลาบปลื้มมากกว่าอย่างอื่น ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 181-182)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

เมื่อเจ้าหญิงกลับไปนครเข็ญรังแล้วพบว่าพระบิดาทรงประชวร เพราะทรงโหมนัสเรื่องราวของเจ้ารุ่งฟ้าที่ทรงก่อคดีฆาตกรรมเพื่อแย่งชิงบัลลังก์เข็ญรังกับเจ้าหญิงเฟื่องฟ้า พระอาการประชวรจึงทรุดหนักลง ไม่มีทางเยียวยารักษาแต่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าก็ทรงพยายามขอร้องต่อผู้สำเร็จราชการจีนให้ส่งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมารักษาโดยยอมเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก นอกจากนี้ยังติดต่อกับมิชชันนารีอเมริกัน เพื่อขอแพทย์อเมริกันมารักษาอีกด้วย เรียกว่าทรงพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้อาการของพระบิดาดีขึ้น ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ถึงแม้เราจะได้ปฏิบัติตามคำขอของเจ้าฟ้า ก็ไม่จับกุมตัวเจ้ารุ่งฟ้าขึ้นศาลแล้วก็ดี การพิจารณาในศาล ที่ปรากฏเรื่องราวเจ้ารุ่งฟ้าเป็นตัวการความเคียดแค้นของพลเมืองที่ชังตาเจ้ารุ่งฟ้า ทว่าหลอกเอาเจ้าเรืองรองไปต้องโทษ เพื่อประโยชน์แก่ความยิ่งใหญ่ของตัวเอง เรื่องเหล่านี้ทำให้เจ้าฟ้าโทมัสใหญ่หลวง และอาการประชวรทรุดลงทุกวัน สี่เดือนภายหลังเหตุการณ์เรื่องฆาตกรรมประหลาด อาการประชวรของเจ้าฟ้าก็รู้สึกกันว่าหมดหวัง หากเป็นโรคที่ตายยาก จึงไม่สิ้นพระชนม์โดยปัจจุบันทันด่วนแต่ค่อยๆตายไปที่ละน้อย

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้า ได้พยายามร้องขอต่อผู้สำเร็จราชการ ให้เรียกแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจรักษา โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก แต่แพทย์ก็บอกว่าไม่มีหวังที่จะให้กลับคืนดี ทั้งองค์เจ้าฟ้าเองก็ไม่ยอมเชื่อแพทย์ ลับหลังแพทย์ก็ไม่ยอมเสวยยาของแพทย์ เสวยแต่ยาขนานเดียวของพระองค์ลงท้ายแพทย์ก็ลาไป

เจ้าหญิงได้พยายามขอความช่วยเหลือของพวกมิชชันนารีอเมริกัน ที่สามารถจะติดต่อขอความช่วยเหลือของแพทย์ประจำคณะมิชชันนารีในจังหวัดใกล้เคียง ให้เดินทางมาตรวจรักษา ก็คงได้ผลอย่างเดียวกัน คือบอกว่าหมดหวังที่จะรักษาให้หาย คงรอแต่เวลาแตกดับเท่านั้น แต่แพทย์อเมริกันประจำคณะมิชชันนารี ก็ได้มาเยี่ยมเยียนช่วยเหลืออยู่เสมอ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 184-185)

นอกจากนี้เมื่อเห็นว่าเจ้ารุ่งฟ้าจะนำเรื่องพระมารดาที่เสียพระสติมาเป็นข้ออ้างกับชาวเมือง เพื่อไม่ให้เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าได้ครองบัลลังก์เชียงรุ่ง เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าได้รับสั่งว่าทางเดียวที่จะยุติเรื่องเหล่านี้ได้คือส่งคนไปประหารชีวิตพระมารดาแต่พระองค์ทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นทรงคิดว่าทรงลาออกจากบัลลังก์เพื่อพระมารดาจะดีกว่า แสดงให้เห็นว่าพระองค์เป็นพระธิดาที่มีความกตัญญูต่อพระมารดา ให้ความสำคัญพระมารดาเหนือกว่าบัลลังก์ ดังข้อความที่เจ้าหญิงรับสั่งว่า

“ทางเดียวที่จะรับได้” เจ้าหญิงรับสั่งแก่ข้าพเจ้าต่อหน้าเจ้าหญิงรัชทายาท “คือส่งคนไปฆ่าแม่เสีย แต่ฉันฆ่าแม่ของฉันไม่ได้ และฉันจะไม่ยอมให้ใครฆ่าแม่ฉัน เพราะฉะนั้นฉันตกลงลาออก ใครอยากจะครองเชียงรุ่งก็ให้เขาครองไป”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 169)

2.2 ไม่อาฆาตพยาบาท

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเป็นผู้มีคุณธรรม ละเว้นจากการอาฆาตพยาบาทจองเวรแก่พวกศัตรูที่คิดร้าย แม้ว่าข้าพเจ้าจะมีแผนการจับกุมคนที่คิดร้ายต่อเจ้าหญิง เจ้าหญิงก็ทรงห้ามเพราะว่าเมื่อพระองค์ตัดสินใจสละบัลลังก์ให้ เจ้าหญิงหยาดฝนแล้วก็ไม่ทรงปรารถนาจะสร้างความเดือดร้อนให้แก่ใครอีก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้ามีแผนการที่จะจับกุมใครต่อใครอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกที่จะกระพือข่าว แต่เจ้าฟ้าหญิงทรงห้ามทั้งหมด

“ฉันไม่ต้องการก่อเวรก่อภัยอะไรอีกต่อไป” เจ้าฟ้าหญิงรับสั่ง “ฉันจะไปอยู่แล้ว ขอให้ไปดีสักหน่อย
ปล่อยให้อยู่ในความวินิจฉัยของเจ้าฟ้าหญิงองค์ใหม่ว่าจะทำอะไรต่อไปหรือไม่”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 226)

2.3 รักษาติ

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าทรงรักความเป็นไทย ชาติไทย เป็นคนชาตินิยม ทรงปรารถนา
อยากจะไปอยู่ในประเทศไทย เพราะเห็นว่าประเทศไทยเป็นแผ่นดินที่คนไทยมีอิสรภาพ ความเป็น
ไทยอย่างแท้จริง ดังข้อความที่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้ารับสั่งว่า

“คุณคงจะประหลาดใจ ว่าดิฉันรู้จักคุณประเดี๋ยวเดียว ทำไมจึงเอาความลับอันสำคัญนี้มาเล่าให้คุณ
ฟัง ที่ดิฉันทำเช่นนี้ ก็เพราะดิฉันระลึกถึงประเทศไทยของคุณมาช้านาน ประเทศไทยเป็นแห่งเดียวใน
โลก ที่คนไทยมีอิสรภาพและความเป็นไทย ดิฉันไม่เคยเห็น ไม่เคยไป แต่ก็ตกลงกับหยาดฝนไว้ว่าถ้า
ดิฉันไม่ได้ครองเชียงรุ่ง เราทั้งสองจะไปอยู่ประเทศของคุณ เพื่อลิ้มรสความเป็นไทยอันแท้จริง ซึ่งพวก
เราที่นี่ไม่เคยได้พบ ด้วยเหตุนี้ ดิฉันจึงตั้งใจที่ได้พบคุณและดิฉันรู้สึกว่าเป็นเคราะห์ดีของดิฉันมาก ที่คุณ
จะขึ้นไปเชียงรุ่งด้วย ดิฉันตกลงใจว่า คราวนี้จะต้องว่ากันให้ถึงขั้นแตกหัก ถ้าเจ้าพ่อทรงตั้งดิฉันเป็นรัช
ทายาท ก็เป็นอันแล้วกันไป ถ้าให้เจ้ารุ่งฟ้าเป็นรัชทายาท ดิฉันจะพา หยาดฝนออกจากเชียงรุ่ง แล้ว
เราเดินทางกลับด้วยกัน ขอให้คุณพาเราทั้งสองเข้าไปประเทศของคุณ และขอให้เราได้ฝากชีวิตไว้ใน
แผ่นดินไทยที่เป็นไทยอย่างแท้จริง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 52)

3. มีความใฝ่สูงในชีวิต

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามีความปรารถนาที่จะได้ตำแหน่งเจ้าฟ้าหญิงครองนครเชียงรุ่งเป็น
อย่างมากทั้งๆที่เจ้าหญิงเป็นพระธิดาและเจ้าฟ้าเชียงรุ่งผู้ซึ่งเป็นพระบิดาก็มีโอรส คือ เจ้ารุ่งฟ้าซึ่ง
เป็นโอรสองค์ใหญ่ที่ประสูติจากชายาองค์รอง ดังข้อความที่เจ้าหญิงเฟื่องฟ้ารับสั่งกับข้าพเจ้าว่า

“เรื่องเป็นอย่างนี้ ดิฉันเป็นลูกเจ้าฟ้าเชียงรุ่ง แม้ดิฉันเป็นชายาองค์ใหญ่ แต่ดิฉันไม่ใช่ลูกคนแรกของ
เจ้าพ่อ ลูกคนแรกของเจ้าพ่อเป็นผู้ชายชื่อ ‘รุ่งฟ้า’ เกิดจากชายาองค์น้อย เขาแก่กว่าดิฉันสองปี แม้ดิฉัน
มีลูกสองคนเป็นผู้หญิงทั้งคู่ คือตัวดิฉัน และ ‘หยาดฝน’ น้องสาว เวลานี้เขาอยู่กับเจ้าพ่อในเชียงรุ่ง เจ้า
พ่อยังไม่แก่มาก แต่ร่างกายไม่สมบูรณ์ มีโรคภัยไข้เจ็บนานาประการ และเชื่อกันว่าชีวิตจะไม่ยืนยาว
ปัญหาที่มีว่า ถ้าเจ้าพ่อสิ้นลงไปใครจะได้ดำรงตำแหน่งเจ้าฟ้าครองนครเชียงรุ่ง ดิฉันถือว่าเป็นต้องเป็น
ดิฉัน เพราะเป็นลูกคนใหญ่ของชายาองค์ใหญ่ แต่เจ้าชายรุ่งฟ้าเขาก็ถือว่าต้องเป็นของเขา เพราะเขา
เป็นลูกชายคนใหญ่”

“ไม่มีกฎเกณฑ์ยกราบลาวงกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ให้แน่นอนดอกหรือ?”ข้าพเจ้าถาม

“ไม่มี” เธอตอบ “เราไม่เคยมีกฎเกณฑ์ยกราบลาแต่ไหนแต่ไร มีแต่จารีตที่ถือกันมาว่าตามธรรมดา
ต้องเป็นลูกคนใหญ่ของชายาองค์ใหญ่ แต่เมื่อเคยมีตัวอย่างที่ลูกคนใหญ่ของชายาองค์ใหญ่เป็นผู้หญิง

เจ้าฟ้าครองนครเคยตั้งลูกชายคนใหญ่ของชายาองค์รองเป็นรัชทายาท อย่างนี้ก็ได้ เพราะถือว่าการตั้งรัชทายาทเป็นอำนาจสิทธิ์ขาดของเจ้าฟ้าครองนคร ผู้ที่เป็นตัวอย่างในกรณีเช่นนี้ ก็ไม่ใช่ใครอื่นไกล เจ้าพ่อของดินแดนเอง เจ้าพ่อไม่ใช่ลูกชายาองค์ใหญ่ของเจ้าปู่ ความจริงเป็นลูกชายาองค์รอง ลูกชายาองค์ใหญ่เป็นหญิง เจ้าปู่เลยตัดสินใจให้เจ้าพ่อเป็นรัชทายาท เวรกรรมจะตามทันหรืออะไรไม่ทราบ เจ้าพ่อเกิดมามีลูกแบบเดียวกันกับเจ้าปู่เหมือนกันไม่มีผิด เจ้ารุ่งฟ้าเขาก็อ้างเจ้าพ่อเป็นตัวอย่าง แต่ดินแดนก็เถียงว่าเปรียบเทียบไม่ได้ ลูกหญิงที่เกิดจากชายาองค์ใหญ่ของเจ้าปู่ นั้น ไม่มีการศึกษาอะไรเลย ไม่สามารถจะเป็นเจ้าฟ้าหญิงครองนครได้ แต่ส่วนดินแดน ดินแดนมีการศึกษาเพียงพอ คุณเข้าใจเรื่องไหมคะ ที่ดินแดนเล่า บางเรื่องจะสลับซับซ้อนทำให้เข้าใจยาก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 48-49)

4. รักและห่วงใยความปลอดภัยของคนรัก

เมื่อเจ้ารุ่งฟ้ามาชวนข้าพเจ้าออกไปล่าสัตว์ในตอนกลางคืนอีก เจ้าหญิงได้ทรงห้ามปราม และทรงคิดว่าเจ้ารุ่งฟ้าอาจจะวางแผนทำร้ายข้าพเจ้าได้ เมื่อข้าพเจ้ายืนยันที่จะไปล่าสัตว์กับเจ้ารุ่งฟ้า เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าจึงทรงสั่งให้เอาคนของเจ้าหญิงไปด้วยสองคนเพื่อความปลอดภัยของข้าพเจ้า แสดงให้เห็นว่าเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าทรงรักและห่วงใยคนรักจึงรับสั่งให้มหาดเล็กสองคนของพระองค์ติดตามข้าพเจ้าในขณะที่ข้าพเจ้าติดตามเจ้าชายรุ่งฟ้าไปล่าสัตว์ อันเป็นลักษณะของสตรีทั่วไปจะต้องมีความรักและห่วงใยในตัวคนรัก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... วันหนึ่งเจ้าชายชวนข้าพเจ้าไปล่าสัตว์อีก เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าขัดข้องอย่างมาก พอทรงทราบข่าวว่าข้าพเจ้าจะไปล่าสัตว์กับเจ้าชาย ก็ทรงเรียกข้าพเจ้าไปเฝ้า และบอกห้ามไม่ให้ไป “หม่อมฉันไม่รู้จะปฏิเสธอย่างไรได้” ข้าพเจ้าทูล “ถ้าปฏิเสธจะเสียมารยาทมากทีเดียว” “ถ้าปฏิเสธจะเสียมารยาท” เจ้าหญิงตรัสซ้ำ “แต่ถ้าไปจะเสียชีวิตเขาจะยิงคุณทิ้งเสียในป่า” “คนเรายังถึงกันไม่ได้ง่าย ๆ พระเจ้าคะ โดยเฉพาะนักล่าสัตว์อย่างหม่อมฉัน ไม่มีใครจะสามารถจะยิงถึงได้ง่าย ๆ”

“คุณเชื่อหรือว่าเขาไม่รู้ว่าคุณกับดินแดนรักกัน?”

“ถึงรู้เขาก็ทำอะไรหม่อมฉันไม่ได้ ในเมื่อบุญบารมีของเจ้าหญิงยังคุ้มครองอยู่”

“ถ้าเช่นนั้นก็เอาคนของเราไปด้วยสักสองคน”

“ไม่ขัดข้องพระเจ้าคะ”

เจ้าหญิงตรัสสั่งมหาดเล็กให้ไปตามคนสองคนมา ซึ่งข้าพเจ้าจำไม่ถนัดว่าชื่ออะไร แต่พอเขาทั้งสองคนเข้ามา ข้าพเจ้าก็จำได้ เป็นบุรุษล่ำสันที่ไม่มัดตัวข้าพเจ้ามาถวายเจ้าหญิงนั่นเอง เจ้าหญิงสั่งให้เขาทั้งสองไปล่าสัตว์กับข้าพเจ้า และกำชับให้ระมัดระวังความปลอดภัยแก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างดีที่สุด...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 112)

5. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

เมื่อเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าทรงทราบว่าข้าพเจ้ามีความปรารถนาดีต่อเจ้าหญิงโดยสุจริต เมื่อช่วยเหลือเจ้าหญิงจนได้รับตำแหน่งรัชทายาทแล้วก็จะขอเดินทางท่องเที่ยวต่อไปโดยไม่มีจุดหมาย เพราะเส้นทางชีวิตของข้าพเจ้าเป็นคนละเส้นทางกัน เส้นทางชีวิตของเจ้าหญิงอยู่ใต้เสวตฉัตร แต่ข้าพเจ้ายังไม่มีจุดหมายปลายทาง เมื่ออากาศเริ่มหนาวขึ้น ข้าพเจ้าได้แสดงความเป็นสุภาพบุรุษ ถอดเสื้อชั้นนอกคลุมองค์หญิง องค์หญิงได้ดึงมือข้าพเจ้ามาโอบรอบองค์เจ้าหญิง เพราะความใจอ่อนของเจ้าหญิง จึงทำให้เรื่องราวรักใคร่ดำเนินต่อไปอีกนาน จะเห็นได้ว่าความรักของข้าพเจ้าที่มีต่อเจ้าหญิงเฟื่องฟ้าได้ดำเนินต่อไป เพราะเจ้าหญิงมีพระทัยอ่อนสงสารข้าพเจ้า และด้วยความรักที่เจ้าหญิงมีต่อข้าพเจ้า จึงทำให้เจ้าหญิงต้องตัดสินใจเป็นฝ่ายเริ่มต้นเชิญชวนให้ฝ่ายชายได้และต้องเนื้อตัวเจ้าหญิงก่อน เพราะเจ้าหญิงอยู่ในฐานะสูงศักดิ์ ถ้าไม่ทำสิ่งใดเป็นการทอดสะพานให้ความรักของฝ่ายชายก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ และเจ้าหญิงกับข้าพเจ้าก็ได้สถานที่ตรงสระน้ำนี้เป็นที่พลอดรักกันกับข้าพเจ้า ในวันเวลาต่อไปจนในที่สุด เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าก็ได้สละความบริสุทธิ์ให้ข้าพเจ้าโดยมิต้องมีการอภิเษกสมรสเพราะเจ้าหญิงเฟื่องฟ้ายังเป็นมนุษย์ปุถุชน มีความรัก โลก โกรธ หลง เมื่อพระองค์มีความรักกับ ข้าพเจ้า ก็ยอมตอบสนองความรักที่มีต่อกัน ดังข้อความที่เจ้าหญิงรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า

“คุณจะอยู่กับพวกเรานานอีกสักเท่าไร?”

“จะอยู่จนแน่ใจว่า เจ้าหญิงได้ทรงรับแต่งตั้งเป็นรัชทายาท”

“แล้วคุณจะไปไหน?”

“ท่องเที่ยวไปในป่า โดยไม่มีจุดหมายปลายทาง อาจจะออกไปทะเลถึงทิเบตก็ได้”

“จะเดินทางไปคนเดียวหรือนะหรือ?”

“ชีวิตโดดเดี่ยวอย่างหม่อมฉัน ไปทางไหนคนเดียวก็ได้”

“แล้วไม่คิดถึงเพื่อนเดินทางเมื่อมาด้วยกันบ้างหรือ?”

“คิดถึงก็จะทำอย่างไรได้ ปลายทางของเรามันคนละอย่าง ปลายทางของเจ้าหญิงอยู่ใต้เสวตฉัตร แต่ปลายทางของหม่อมฉัน ไม่รู้อะไรเจ้าหญิงไม่ตอบว่าอะไร คงมองดูน้ำในสระเหมือนหนึ่งว่ามีความลึกลับอะไรอยู่ภายใต้หน้านั้น ข้าพเจ้ารู้สึก ว่า องค์หญิงสั่นด้วยความหนาว ข้าพเจ้าจึงถอดเสื้อชั้นนอกของข้าพเจ้าคลุมองค์หญิง และข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนฝันไปมือทั้งสองของเจ้าหญิงเอื้อมจับมือทั้งสองของข้าพเจ้า ดึงให้แขนของข้าพเจ้าโอบรอบองค์ แล้วก็เอนองค์ลงบนแขนของข้าพเจ้า ดวงพักตร์ของเจ้าหญิง ถูกแสงจันทร์ส่องตรงหน้า เป็นดวงพักตร์ที่เรียกร้องให้ข้าพเจ้าก้มลงไปหา เป็นการเรียกร้องที่ไม่มีมนุษย์ใดจะสามารถปฏิเสธ ในระหว่างดวงจันทร์ที่อยู่ในท้องฟ้า กับดวงหน้าของเจ้าหญิงที่อยู่ในวงแขนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะต้องเลือกเอาทางนี้ ต่อให้เทพบุตรเอราตโพรซันต์มารับข้าพเจ้าขึ้นไปหาพระจันทร์ทางโน้น ข้าพเจ้าก็ไม่ยอม ข้าพเจ้าก้มลงจูบเจ้าหญิง โดยไม่แน่ใจว่าเป็นความฝันหรือความจริง ข้าพเจ้าจูบแล้วจูบอีกจำไม่ได้ว่ากี่ครั้ง

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 91-92)

เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round character) เจ้าหญิงเฟื่องฟ้ามีลักษณะสง่างาม มีความเป็นกุลสตรี มีคุณธรรม มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและมีวาทีศิลป์ในการพูดดี สัมกับตำแหน่งเจ้าฟ้าหญิงครองนครแต่ในที่สุดเมื่อเจ้าหญิงมีความรักจดมุ้งหมายของชีวิตก็เปลี่ยนไป ความใฝ่สูงในชีวิตก็หมดไปด้วย เพราะพระองค์ทรงรู้ว่าในราชวงศ์เชียงรุ่งต้องไม่ยินยอมให้พระองค์อภิเษกสมรสกับข้าพเจ้า ที่เป็นชายหนุ่มในประเทศไทย รวมทั้งผู้สำเร็จราชการของประเทศจีนที่ส่งมาปกครองเชียงรุ่งก็ไม่เห็นชอบด้วยแน่นอน ถ้าพระองค์ทรงปรารถนาบัลลังก์เชียงรุ่งพระองค์ก็ต้องสละความรักไปอภิเษกสมรสกับเจ้ารุ่งฟ้าหรือเจ้าชายอื่นๆ ที่เหมาะสมอยู่ในเครือราชวงศ์เดียวกัน แต่เมื่อพระองค์เลือกความรักก็ต้องสละราชบัลลังก์ให้พระชนินุชราชครองเชียงรุ่งแทน

เจ้าหญิงมียาวดีในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน

ภูมิหลัง

เจ้าหญิงมียาวดีเป็นพระธิดาของเจ้าฟ้าสาละวินพระมารดาของเจ้าหญิงมียาวดีสิ้นพระชนม์ตั้งแต่เจ้าหญิงยังทรงพระเยาว์ พระบิดาส่งมาเรียนหนังสือที่นครย่างกุ้ง ประเทศพม่าโดยปิดบังมิให้เจ้าหญิงมียาวดีทราบว่าตนเป็นพระธิดาที่แท้จริง ให้ทราบแต่เพียงว่าเป็นพระธิดาบุญธรรมของเจ้าฟ้าสาละวินและมีเจ้าแสงฉายผู้เป็นอาเป็นผู้ปกครองดูแลตลอดเวลาที่เรียนหนังสืออยู่ที่นครย่างกุ้ง จนกระทั่งสำเร็จปริญญาทางอักษรศาสตร์วิชาเอกภาษาอังกฤษจากมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเจ้าแสงฉายได้พาเจ้าหญิงมียาวดีมาร่วมงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่โรแมน 'มินโดแมนชั่น' ซึ่งเป็นโรแมนใหญ่ชั้นหนึ่งของนครย่างกุ้ง และที่โรแมนนี้เองได้กลายเป็นสถานที่ที่เป็นจุดเริ่มต้นความรักของเจ้าหญิงมียาวดีกับข้าพเจ้าชายชาวไทย แต่หลังจากข้าพเจ้าได้พบเจ้าหญิงมียาวดีได้เพียงสองครั้ง เจ้าแสงฉายผู้เป็นอาได้วางแผนให้พรรคพวกของตนปลอมเป็นโจรมาจับตัวเจ้าหญิงมียาวดีระหว่างเดินทางกลับรัฐสาละวินกับเจ้าแสงฉาย และพวกโจรได้นำตัวเจ้าหญิงไปกักบริเวณในบ้านหลังหนึ่งที่อยู่ระหว่างพรมแดนเมืองมะสิม สีเรียม และย่างกุ้ง และได้หาหญิงที่มีหน้าตาคล้ายเจ้าหญิงมียาวดีมาฆ่าโดยการมัดมือ มัดเท้าแล้วจับโยนทะเลสาบอินยา ทำให้คนในนครย่างกุ้งรวมทั้งข้าพเจ้าและเชียรศิริ เพื่อนของข้าพเจ้าเข้าใจว่า เจ้าหญิงมียาวดีสิ้นพระชนม์และเจ้าแสงฉายได้นำศุภยา เพื่อนของเจ้าหญิงมียาวดีผู้ซึ่งมีหน้าตาคล้ายเจ้าหญิงมียาวดีมาปลอมตัวเป็นเจ้าหญิงมียาวดี เพื่อไปอยู่ที่รัฐสาละวิน

เมื่อข้าพเจ้าและเชียรศิริติดตามไปรัฐสาละวินก็ได้เข้าเฝ้าเจ้าหญิงมียาวดีตัวปลอมจึงเกิดความสงสัยเรื่องฆาตกรรมเจ้าหญิงมียาวดีที่ทะเลสาบอินยาและหาทางสืบสวนเรื่องคดีฆาตกรรม จนในที่สุดก็ได้ข่าวเจ้าหญิงมียาวดีพระองค์จริงถูกกักบริเวณในบ้านที่อยู่ระหว่างพรมแดนเมืองพะสิม สีเรียม และย่างกุ้ง ข้าพเจ้าและเชียรศิริจึงไปช่วยออกมาจากบ้านหลังนั้นจนเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าถูก

ยี่งจนขาปรุ เจ้าหญิงมียววดีจึงเห็นใจและช่วยพาไปรักษาพยาบาลจนหายเป็นปกติ ข้าพเจ้าได้เล่าเรื่องที่พบเจ้าหญิงมียววดีตัวปลอมที่รัฐสาละวิน และเรื่องผู้หญิงที่ชื่อมียววดีถูกฆาตกรรมที่ทะเลสาบอินยาให้เจ้าหญิงมียววดีฟัง และแนะนำให้เจ้าหญิงมียววดีเดินทางไปเพื่อทวงสิทธิ์อันชอบธรรมคืนมา ซึ่งในตอนแรกเจ้าหญิงมียววดีไม่เห็นด้วยเพราะไม่มีความใฝ่สูงในเรื่องเกียรติยศ แต่ข้าพเจ้าได้พยายามให้เจ้าหญิงมียววดีเดินทางไปรัฐสาละวินเพื่อพิสูจน์ความจริง และในระหว่างการเดินทางข้าพเจ้าได้สารภาพรักและได้เจ้าหญิงมียววดีมาเป็นของข้าพเจ้า เมื่อถึงรัฐสาละวินก็ได้ช่วยกันขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จนหมดสิ้น เจ้าฟ้าสาละวินได้เจ้าหญิงมียววดีพระองค์จริงมาเป็นพระธิดา และไม่ขัดขวางความรักระหว่างเจ้าหญิงมียววดีกับข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าไม่สามารถอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงมียววดีได้ เพราะบิดาของข้าพเจ้าได้มีจดหมายมาเรียกตัวข้าพเจ้าให้กลับไปแต่งงานกับผู้หญิงที่บิดาได้หมั้นหมายไว้โดยไม่ฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น เจ้าหญิงมียววดียินดีให้ข้าพเจ้ากลับไปแต่งงานกับผู้หญิงที่บิดาของข้าพเจ้าได้หมั้นไว้ในฐานะที่เป็นบุตรกตัญญูยอมไม่ขัดความประสงค์ของบิดา และเจ้าหญิงมียววดีทรงสัญญาว่าจะอยู่เป็นโสดตลอดชีวิต ไม่อภิเษกสมรสกับใคร เพราะมันคงในความรักกับข้าพเจ้าเพียงคนเดียว

บุคลิกภาพภายนอก

มียววดีเป็นเจ้าหญิงชาวไทยใหญ่ มีใบหน้ารูปไข่สวยงาม รูปร่างค่อนข้างสูงใหญ่งามเหมือนเทพอัปสรกีนนรี ผิวขาวละเอียด ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... มียววดีก็สวยเหมือนดอกไม้ที่สดชื่น ร่างของเธอค่อนข้างสูงใหญ่ซึ่งเป็นลักษณะของชาวไทยใหญ่ ผิวขาวละเอียดอย่างที่ไม่ต้องการตกแต่งมากนัก เธอแต่งกายอย่างสมัยใหม่ นุ่งกระโปรงแบบฝรั่ง ใช้ผ้าคลุมผมแทนหมวก ความละเอียดผุดผ่องของผิวพรรณทำให้ข้าพเจ้าอดจ้องดูไม่ได้ดวงอาทิตย์กำลังจะลับไปทางเบื้องตะวันตก และทอแสงเป็นสีแดงมาตอประกายมียววดี ความที่ผิวของมียววดีละเอียด รู้สึกเหมือนว่าดวงอาทิตย์เข้าไปอยู่ในร่างของเธอเกือบจะส่องให้เห็นสายเลือดที่กำลังวิ่งวนอยู่ทั่วสารพวงค์กาย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 22)

นอกจากนี้ข้าพเจ้าซึ่งเป็นตัวละครเอกฝ่ายชายของเรื่องนี้ได้พรรณนาความงามของเจ้าหญิงมียววดีว่า

... ข้าพเจ้าสังเกตเห็นมียววดีตั้งแต่แรกพบกันในห้องเดินราที่มินโตแมนชั่น มียววดีสูงไม่แพ้ผู้หญิงฝรั่งและรูปร่างทุกส่วนสัดส่วน ใบหน้ารูปไข่มีความสวยงามและความคมคายอยู่ด้วยกัน ส่วนแขนช่วงตัวและหน้าอกมิได้แพ้รูปปั้นรูปหล่อของช่างฝีมือเอก ข้าพเจ้าไม่ค่อยไวใจผู้หญิงสมัยนี้เพราะหาของแต่งของปลอมได้ง่าย แต่ของจริงได้ปรากฏแก่ตาข้าพเจ้าทุกอย่างเมื่อมียววดีได้ลงอาบน้ำต่อหน้าข้าพเจ้าโดยไม่

รังเกียจที่ข้าพเจ้านั่งดูอยู่ใกล้ๆ เห็นรูปทุกส่วนของมียาวดีแล้วก็ทำให้ข้าพเจ้าแน่ใจว่ากินนร หรือเทพ
อัปสรชั้นใดถึงจะมีจริงก็ไม่มีทางจะสวยไปกว่ามียาวดี ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 194)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเจ้าหญิงมียาวดี

1. มีความเป็นกุลสตรี

1.1 มีกิริยาอาการงาม

เมื่อข้าพเจ้าไปถึงรัฐสภาระวินและขอเข้าเฝ้าเจ้าหญิงมียาวดีต้องค้ปปลอม โดยพา
เจ้าหญิงมียาวดีต้องค้จริงไปด้วย เมื่อเจ้าหญิงมียาวดีต้องค้ปลอมทราบบว่าเจ้าหญิงมียาวดีต้องค้จริง
มิได้สิ้นพระชนม์ที่ทะเลสาบอินยาดังที่เป็นข่าวก็ยอมสารภาพความจริงว่าถูกเขาจ้างให้มาเป็นเจ้า
หญิง เจ้าหญิงมียาวดีก็มิได้พูดจาข่มขู่อันใดคงสนทนาค่อยไปอย่างฉันทนเพื่อน เจ้าหญิงมียาวดีมี
วาทศิลป์ในการพูดดีทำให้เรื่องราวที่กำลังตึงเครียดกลายเป็นการถามข่าวคราวทุกข์สุขของเพื่อน
และในที่สุดก็กลายเป็นเรื่องสนุกสนาน เมื่อทราบว่าสามีของเจ้าหญิงปลอมซึ่งเป็นเพื่อนของเจ้าหญิง
มียาวดีมีสามีอายุมาก ดังบทสนทนาที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

ผู้ที่ปลอมตัวเป็นเจ้าหญิงพูดออกมาก่อน

“มียาวดี เธอไม่ได้ตายหรือ?”

คำพูดที่หลุดออกมานั้นเป็นภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าเข้าใจว่า บรรดานักเรียนที่อยู่ในบ้านของครูหรือ
แม่บ้านที่มียาวดีอยู่นั้น คงจะถูกบังคับให้พูดภาษาอังกฤษกันเสมอ เมื่อพบกันเข้า จึงพูดภาษาอังกฤษ
ออกมา ซึ่งก็เป็นทางดี ที่จะได้ทำให้ข้าพเจ้าพลอยเข้าใจไปด้วย

“เธอนึกว่าฉันตายไปแล้ว ไช้ไหม?” มียาวดีตอบ

“ฉันถูกหลอกว่าเธอตายไปแล้ว”

“ฉันถูกจ้างให้มาเป็น”

มียาวดีของข้าพเจ้านั่งลงที่เก้าอี้ตัวหนึ่ง

“นั่งลงเถอะเธอ” มียาวดีพูด “นั่งลงพูดกัน”

เจ้าหญิงตัวปลอมลงนั่ง และไม่พูดอะไร

“เราไปพักอยู่ที่พะสมตั้งเดือน ฉันไปถามหาเธอ ไม่มีทางจะรู้ว่าเธอไปทางไหน เธอแต่งงานแล้ว
ไม่ใช่หรือ?”

“ฉันแต่งงานแล้ว” สตรีผู้นั้นตอบ

“แล้วเธอทั้งสามีของเธอมาได้ยังไง?”

“เขามาอยู่ที่นี่ด้วย”

“ฉันยังไม่เคยรู้จักสามีของเธอเลย เธอแต่งงานแล้วก็ไม่หาโอกาสแนะนำสามีกับพวกเพื่อนๆบ้าง”

ข้าพเจ้ารู้สึกโล่งใจไปอย่างหนึ่ง ที่มียาวดีพยายามจะพูดกับสตรีผู้นั้นอย่างสุภาพเพื่อน ไม่แสดงตัวเป็นผู้มีชัยวิธีการที่มียาวดีกำลังดำเนินอยู่ในเวลานี้เป็นที่ถูกใจของข้าพเจ้ามาก

“เขาเป็นคนอายุมาก” สตรีผู้นั้นตอบ

“ใครเป็นคนอายุมาก” มียาวดีถาม

“สามีของฉัน”

“ทำไม” มียาวดีพูดพร้อมกับการหัวเราะอย่างสนุก “มีสามีอายุมากก็ให้เพื่อนรู้จักไม่ได้หรือ?”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 202-203)

1.2 ไม่เปิดเผยความในใจ

เจ้าหญิงมียาวดีไม่แสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อข้าพเจ้าออกไปด้วยวาจา แต่มีปฏิกิริยาตอบสนองทางสายตา เมื่อข้าพเจ้าได้เอ่ยถึงความรู้สึกที่เป็นมิตรภาพตั้งแต่ได้แรกเห็นเจ้าหญิงมียาวดีเพราะว่าเจ้าหญิงมียาวดีมีความเป็นกุลสตรี ไม่แสดงคำพูดอันใดที่จะเป็นการสื่อให้ผู้ชายทอดสนิทกับตัวเธอมากนัก เพียงแต่ใช้ปฏิกิริยาทางสายตาตอบสนอง ผู้ชายก็จะเข้าใจได้ทันทีว่ามิตรภาพระหว่างเขากับเธอจะงอกงามหรือไม่เพราะโบราณกล่าวไว้ว่า “ดวงตาเป็นหน้าต่างของหัวใจ” ดวงตาของคนเราจะบอกความรู้สึกได้ดีกว่าคำพูดหลายร้อยพันเท่า ดังข้อความที่ข้าพเจ้ากล่าวกับเจ้าหญิงมียาวดีว่า

“คุณเชื่อในมิตรภาพตั้งแต่เห็นกันครั้งแรกไหมครับ?” ข้าพเจ้าถาม

“ดิฉันเคยได้ยินแต่เขาพูดกันว่า รักตั้งแต่เห็นครั้งแรก” เธอตอบ

“ผมไม่พูดถึงเพียงนั้น ผมพูดแต่เพียงว่า มิตรภาพตั้งแต่เห็นกันครั้งแรก”

“คุณเชื่อหรือคะ มิตรภาพชนิดนั้น”

“ผมเชื่อเพราะเกิดขึ้นกับตัวผมเอง”

เธอทอดสายตามายังข้าพเจ้าแล้วก็หลบไป การที่มองแล้วหลบในทันทีทันใด ทำให้ข้าพเจ้าแลเห็นความคมกริบของสายตาที่สามารถเชือดเฉือนหัวใจผู้ชายได้หลายคนและบางทีจะรวมทั้งตัวของข้าพเจ้าเองด้วยเธอไม่พูดต่อจากคำของข้าพเจ้าแต่สายตาที่มองมาอย่างนั้นแสดงว่าโชคได้ช่วยข้าพเจ้าอีกครั้งหนึ่ง ประดุจแห่งมิตรภาพได้เปิดรับข้าพเจ้าเหลือปัญหาข้อเดียวว่าข้าพเจ้าจะกล้าเดินเข้าประตูนั้นหรือไม่ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 24)

1.3 ให้เกียรติบุรุษ

เจ้าหญิงมียาวดีให้เกียรติข้าพเจ้าที่มาพบเจ้าหญิงที่บ้านแต่เจ้าหญิงได้ชวนข้าพเจ้าออกไปขับรถเล่นที่ทะเลสาบอินยา เป็นการแสดงว่าเจ้าหญิงเห็นว่าข้าพเจ้ามีเกียรติพอที่จะไม่ล่วงเกินได้ง่ายๆ และอีกทั้งเจ้าหญิงก็เชื่อใจว่าไม่มีใครมาล่วงเกินได้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้อที่ข้าพเจ้าควรจะมีใจก็คือมียาวดีเต็มใจพบกับข้าพเจ้าโดยไม่ต้องการให้อาพบ อันนี้มีความสำคัญมาก แสดงว่าเธอได้ให้เกียรติแก่ข้าพเจ้าจากคำพูดของเธอ จากท่าทีของเธอและจากความกล้าหาญที่ยอมนั่งรถมากับข้าพเจ้าภายหลังที่ได้รู้จักกันเพียงครั้งเดียว ประกอบกับฝีมือขับรถที่ข้าพเจ้าเห็นอยู่ในเวลานี้ แสดงว่ามียาวดีพันซัดความเป็นเด็ก ๆ ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าเธออายุสักเท่าใด แต่คำพูดและท่าทางเป็นผู้ใหญ่ไปหมด ไม่เป็นการประหลาดเลยที่เธอจะมาเที่ยวกับข้าพเจ้าได้สองต่อสอง ประการหนึ่งเธอคงเชื่อว่า ข้าพเจ้ามีมารยาทดีพอ และอีกประการหนึ่ง เธอคงเชื่อใจตัวของเธอเอง ว่าจะไม่มีใครมาล่วงเกินได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 21)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

เจ้าหญิงมียวดีได้รับความช่วยเหลือจากข้าพเจ้าให้ออกจากที่กุ่มขังในบ้านแห่งหนึ่งจนข้าพเจ้าถูกยิงบาดเจ็บ เจ้าหญิงมียวดีรู้สึกว้าข้าพเจ้ามีบุญคุณกับเจ้าหญิงมาก เจ้าหญิงจึงเข้าห้องในคลินิกที่ข้าพเจ้ารักษาตัวอยู่เพื่ออยู่เป็นเพื่อนข้าพเจ้าและคอยดูแลพยาบาลข้าพเจ้ายิ่งกว่านางพยาบาลเสียอีก แสดงให้เห็นว่าเจ้าหญิงมียวดีมีความกตัญญูรู้คุณต่อข้าพเจ้าผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือเจ้าหญิงมียวดีจนถูกยิงบาดเจ็บ แม้ว่าเจ้าหญิงมียวดีได้พบกับข้าพเจ้าเพียงสองครั้งก็ตาม แต่ในเมื่อข้าพเจ้ามีบุญคุณเจ้าหญิงก็ไม่รังเกียจที่จะดูแลรักษาพยาบาลจนกว่าจะหายเป็นปกติ และบอกแก่ข้าพเจ้าว่าการกระทำของข้าพเจ้าเป็นบุญคุณที่ไม่สามารถจะตอบแทนได้หมด แม้แต่ชีวิตทั้งชีวิต ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ทั้งๆที่มีนางพยาบาลอยู่แล้ว มียวดีก็อยู่กับข้าพเจ้าเกือบตลอดเวลา เธอเข้าห้องพักอยู่ในคลินิกนี้เองให้คำที่อยู่กับนายแพทย์โดยอัตราเท่ากับคนไข้คนหนึ่งเธออยู่พยาบาลข้าพเจ้ายิ่งกว่านางพยาบาลประจำคลินิกและโดยมากก็เอาหนังสือภาษาอังกฤษมานั่งอ่านให้ฟัง ข้าพเจ้าเมื่อเต็มที อยากรจะชวนเธอพูดจาสนทนาบ้าง เธอไม่ยอมให้ข้าพเจ้าพูด ข้าพเจ้าตกอยู่ในฐานะเหมือนสตรีที่คลอดบุตรใหม่ๆซึ่งจะต้องระวังความกระทบกระเทือน แม้แต่จะพูดก็ไม่ได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 127)

นอกจากนี้เจ้าหญิงมียวดียังได้กล่าวกับข้าพเจ้าว่า

“ฉันเป็นหนี้บุญคุณเธอมาก” มียวดีกล่าว “เธอได้ทำความดีให้แก่ฉันอย่างไม่มีเหตุผลที่เธอจะต้องทำและอย่างที่ไม่มีการเคยทำให้นฉัน”

“นั่นก็เป็นคนละเรื่องอีกเหมือนกัน” ข้าพเจ้าสอดขึ้น

“แม้แต่ชีวิตของฉันทั้งชีวิต” มียวดีพูดต่อ “ก็ไม่สามารถจะตอบแทนความดีของเธอได้เพียงพอ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 146-147)

2.2 มีจิตใจงาม

เจ้าหญิงมียาวดีทรงมีจิตใจงามพร้อมที่จะเข้าใจบุคคลที่พระองค์รักอย่างแท้จริง เมื่อทราบว่าข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงได้ เพราะบิดาของข้าพเจ้าเรียกตัวกลับเมืองไทยเพื่อไปแต่งงานกับหญิงที่บิดาหมายหมั้นไว้ เจ้าหญิงทรงเห็นดังามด้วยว่าบุตรจะต้องทำตามความประสงค์ของบิดาและไม่ทรงปรารถนาที่จะให้ข้าพเจ้ามาเสียสละอะไรเพื่อเจ้าหญิงอีก เพราะข้าพเจ้ามีคุณงามความดีต่อเธอมากพอแล้ว ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เจ้าหญิงไม่เคยต่อว่าต่อขานในการที่ข้าพเจ้าต้องจากเธอไป ตรงกันข้าม เธอสนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำตามคำสั่งของบิดา ซึ่งเป็นการแน่นอนว่าบิดาต้องทำทุกอย่างด้วยความตั้งใจดีต่อบุตร เธอชอบกล่าวถึงคุณงามความดีที่ข้าพเจ้าได้ทำให้แก่เธอ ซึ่งถ้าข้าพเจ้ามิได้เสี่ยงภัยช่วยเหลือด้วยความเสียสละ ซึ่งถ้าไม่ใช่เพราะความรักความเมตตาของข้าพเจ้า ก็คงจะตายไปแล้ว ด้วยความดีอันยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้าดังนี้ เธอจึงสละชีวิตนี้ทั้งชีวิต เพื่อบูชาความรักของข้าพเจ้า ส่วนตัวเธอนั้น ไม่ได้ทำอะไร จึงไม่ต้องการให้ข้าพเจ้าต้องเสียอะไรยิ่งไปกว่าที่ทามาแล้ว ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 266)

3. มีความเฉลียวฉลาด

เจ้าหญิงมียาวดีได้รับการบอกเล่าว่าเจ้าหญิงเป็นพระธิดาบุญธรรมของเจ้าฟ้าสาละวิน แต่เจ้าหญิงมิได้เชื่อตามคำที่เขาเล่าเพราะทรงสังเกตและคิดว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะเจ้าฟ้าสาละวินมีบุตรหลายองค์อยู่แล้ว และการที่ได้รับจดหมายจากผู้ที่เชิญรับสั่ง เจ้าฟ้าสาละวินมากก็ทราบว่าพระองค์ทรงรักและเมตตามากเหมือนบุตรแท้จริง จึงคิดว่าตัวเองเป็นบุตรแท้จริงของเจ้าฟ้ามากกว่า ดังข้อความที่มียาวดีกล่าวกับข้าพเจ้าว่า

... เจ้าฟ้าสาละวินลูกมากอยู่แล้ว ไม่มีเหตุผลที่จะต้องเลี้ยงดิฉันเป็นบุตรบุญธรรมอีก และถ้าจะเลี้ยงโดยฐานกรรณา ก็จะต้องเนื่องจากเหตุที่ว่าดิฉันเป็นลูกของพระญาติใกล้ชิด หรือคนที่โปรดปรานมีความดีความชอบ นี่ก็ไม่ปรากฏอย่างนั้นพ่อของดิฉันเป็นใครก็ไม่รู้ ดิฉันเข้าใจว่า ตัวบุคคลที่ให้ชื่อว่าเป็นพ่อของดิฉันนั้นเป็นบุคคลสมมติ ไม่มีตัวจริง

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 136)

... เธอเล่าความในจดหมาย ซึ่งผู้เขียนบอกว่าเขียนโดยรับสั่งของเจ้าฟ้าสาละวิน เนื้อความในจดหมายนั้นแสดงว่าเจ้าฟ้าสาละวินมีความรักความเมตตาในตัวเธอมาก และเมตตาเหมือนบุตรที่แท้จริง เงินที่ส่งมาให้ก็ส่งมาก มากจนกระทั่งเธอสามารถจะเก็บไว้เป็นเงินก้อนหนึ่งสำหรับตัว ถึงกับเธอมีเงินซื้อเครื่องทับทิมเครื่องเพชรพลอย จนมีโอกาสดำเนินกับสตรีแม่คำทับทิม ซึ่งเป็นเหตุให้ติดต่อกับข้าพเจ้าได้ เรื่องเหล่านี้ทำให้เธอแน่ใจว่าเธอคงเป็นลูกที่แท้จริง แต่อาจจะเกิดกับพระชายาที่ไม่ได้การรับรองเป็นทางการ หรืออย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเธอก็ไม่เข้าใจ และไม่รู้ว่าไปถามใคร ไม่มีใครบอก เพราะทุกคนเขาพูดเหมือนกันว่าเธอเป็นแต่ลูกบุญธรรมของเจ้าฟ้าสาละวิน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 137)

4. ไม่มีความไฝสูง

เจ้าหญิงมียววดีไม่ได้มีความยินดีในตำแหน่งพระธิดาของเจ้าฟ้าสาละวินเมื่อเรื่องราวชีวิตของพระองค์ไม่กระจำก็ไม่ทรงปรารถนาที่จะอยากทราบความจริงว่าเป็นบุตรของใคร คิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญในชีวิต ทรงปรารถนาที่จะมีชีวิตง่าย ๆ สบาย ๆ มากกว่า ดังข้อความที่มียววดีบอกแก่ข้าพเจ้าว่า

“ฉันจะเป็นลูกของใครไม่สำคัญ” มียววดีตอบ “เรื่องสำคัญนั้น คืออยากเป็นตัวของตัวเอง ดีเหมือนกัน ให้เรื่องราวมันเปลี่ยนแปลงไปเสีย ให้ฉันหมดสภาพเป็นลูกเจ้าฟ้าสาละวิน ใครเขาจะเป็นก็ให้เขาเป็นไป แล้วฉันก็มีความสุขสบายใจ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 152)

“เลิกกันดีกว่า” มียววดีพูด “เรื่องของฉันจะเป็นอย่างไรก็ตามที่ ฉันไม่อยากจะนึกถึงเสียแล้ว”
 “แต่อนาคตของเธอ” ข้าพเจ้าพูด
 “อนาคตของฉัน ก็ปล่อยให้มันเป็นเหมือนอดีต คือให้มันมีตนอยู่ตลอดกาล”
 “แล้วเธอคิดจะทำอะไรต่อไป?”
 “วิชาความรู้ก็มีอยู่บ้าง” มียววดีตอบ “พอจะหางานทำได้”
 “ที่ย่างกุ้งนะหรือ?”
 “ถ้าที่ย่างกุ้งไม่สะดวก ก็ยังมีเมืองใหญ่อีกเมืองหนึ่ง คือ มณฑลเลยหรือมิดะนั้นก็ข้ามทะเลไปก็ลัดดา เชื่อว่าจะหางานเลี้ยงชีวิตได้”
 “แต่ทำไมเราไม่สู้ต่อไป”
 “เพื่ออะไร?”
 “เพื่อสิทธิของเธอ ในฐานะเป็นพระธิดาของเจ้าฟ้าสาละวิน”
 “ก็ยังไม่เป็นการแน่นอน ว่าฉันเป็นลูกสาวเจ้าฟ้าสาละวิน”
 “ข้อนี้เป็นจะถือแน่นอนได้”
 “แต่เราไม่มีทางจะพิสูจน์ ดิฉันจากสาละวินมาตั้งแต่อายุสามสี่ขวบ ไม่มีใครรู้จัก ไม่มีใครจะรับรอง หรือยอมเชื่อว่าดิฉันเป็นลูกเจ้าฟ้าสาละวิน เลิกคิดถึงเรื่องนั้นเสียที คิดหาทางใหม่ดีกว่า ตั้งต้นชีวิตใหม่ดีกว่า”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 153)

5. มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ

เจ้าหญิงมียววดีทรงเห็นความตั้งใจแน่วแน่ของข้าพเจ้าที่จะไปทวงสิทธิ์อันชอบธรรมให้เจ้าหญิง เจ้าหญิงจึงทรงเปลี่ยนพระทัยรับว่าพระองค์เป็นพระธิดาเจ้าฟ้าสาละวินและตัดสินใจพระทัยเดินทางไปรัฐสาละวิน เพื่อสืบความจริงแก่สองสามีภรรยาที่มีลูกสาวหน้าตาคล้ายกับเจ้าหญิงมียววดี

วดี แสดงให้เห็นว่าเจ้าหญิงมียววดีมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจพระทัยจากการที่ไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นพระธิดาเจ้าฟ้าสาละวิน และจากการที่ไม่ทรงปรารถนาจะกลับไปถิ่นกำเนิดของพระองค์ก็เป็นการเปลี่ยนพระทัยเมื่อทรงพบเงื่อนไขคำติชมจากกรรมหญิงสาวชื่อมียววดีที่ทะเลสาบอินยา โดยทรงคาดว่าเป็นลูกสาวของสามภรรยาที่เป็นชาวบ้านอยู่ที่เมมมะโยนีเอง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... จนกระทั่งถึงบัดนี้ เรายังไม่ได้บอกให้ภริยาสามีคู่นี้ทราบว่ามีวดีเป็นใคร แต่คราวนี้มีวดีเป็นผู้บอกเอง ว่าตัวเองเป็นลูกสาวเจ้าฟ้าสาละวินข้าพเจ้าเองก็ไม่เข้าใจ ในเวลาที่มีวดีบอก และเห็นความผิดแปลกในอาการของผิวเมื่อยทั้งสองที่แสดงความเคารพนบนอบมียววดีขึ้นมาในทันทีทันใด มียววดีจึงหันมาบอกแก่ข้าพเจ้าว่า ได้บอกเขาไปแล้วว่าเธอเป็นลูกสาวเจ้าฟ้าสาละวินการที่มีวดีบอกเขาว่า เป็นลูกสาวเจ้าฟ้าสาละวินเช่นนี้ เป็นการแสดงเจตนาของมียววดีว่าเธอเปลี่ยนใจ เธอกลับเต็มใจไปแม่ฟ้าสาละวินและรัฐสาละวิน ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 191)

6. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

ระหว่างการเดินทางไปรัฐสาละวินซึ่งมีผู้ร่วมเดินทางไปด้วยทั้งหมด 5 คน คือ ข้าพเจ้า เจ้าหญิงมียววดี บิดาของหญิงที่ถูกฆาตกรรมที่ทะเลสาบอินยาและลูกหาบสัมภาระอีก 2 คน ในช่วงที่พักการเดินทาง เจ้าหญิงมียววดีได้ลงอาบน้ำในแม่น้ำสาละวิน โดยมีข้าพเจ้านั่งเฝ้าอยู่ใกล้ๆ ข้าพเจ้าแลเห็นเรือนร่างของเจ้าหญิงสวยงามจึงอดใจไม่ได้ ก็เข้ามากอดจูบเจ้าหญิงมียววดี บอกรักและขอให้เจ้าหญิงเป็นของข้าพเจ้าโดยให้คำสัตย์ปฏิญาณว่าจะรักและซื่อสัตย์ตลอดชีวิต เจ้าหญิงมียววดีก็ใจอ่อนยินยอมเอาแม่น้ำและปากฟ้าสาละวินมาเป็นเรือนหอของตนเองโดยมิได้มีปะเพณีแต่งงาน เพราะเจ้าหญิงมียววดีมีความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่มีกิเลสตัณหา มีความรักต่อชายที่ตนรักจึงยอมสละทั้งร่างกายและจิตใจให้ ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ข้าพเจ้าจะหักห้ามใจสักเพียงไรก็ไม่สามารถจะงดเว้นการเข้ากอดจูบลูบคลำและบีบเค้น จนบางครั้งมียววดีร้องว่าข้าพเจ้าโหดร้ายต่อเธอ ไม่ใช่ความผิดของข้าพเจ้า เป็นความผิดของเธอเองที่เกิดมาสวยเกินไป เป็นความผิดของแม่น้ำสาละวินซึ่งเป็นทิพมนต์ทำเสน่ห์ให้ข้าพเจ้าหลงใหลจนลืมตัว มียววดีอยู่ในอ้อมแขนของข้าพเจ้า ดวงหน้าของเธอเงยรับการจูบอย่างแน่นหนัก ที่แก้ม ที่ปาก ที่คอ ที่คาง และทุกๆ แห่ง

“ฉันรักเธอ” ข้าพเจ้ากระซิบที่ไถลหูของมียววดี

“เธอแน่ใจได้ ว่าเธอไม่ได้รักไปคนเดียว” มียววดีตอบ

“ถ้าหากจะมีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่แห่งใด ในป่าไปรงตงที่บึงแห่งลุ่มน้ำสาละวินขอให้โปรดมาเป็นทิพพยาน ว่าฉันจะรักและซื่อสัตย์ต่อเธอจนตลอดชีวิต”

“ฉันตอบสนองเธอได้ ด้วยความสัตย์อันเดียวกัน” มียววดีตอบ

“เธอต้องเป็นของฉัน มียววดี”

“ฉันไม่เคยคิดจะเป็นของคนอื่น”

“ขอให้ฉันในลำแม่น้ำสาละวิน จงเป็นประหนึ่งน้ำมันดัดในการแต่งงานของเรา และขอให้ฟากฟ้าสาละวินที่กำลังกระฉ่างแจ้วด้วยแสงจันทร์ และสะพรั่งพร้อมด้วยดวงดาว จงเป็นห้องหอที่ผาสุก”

“ฉันไม่เชื่อว่าฤทธาสน์ปราสาทสวรรค์อันใด จะให้ความสุขแก่ฉันยิ่งกว่าฟากฝั่งและฟากฟ้าสาละวินนี้” มียาวดีตอบ

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 194-195)

7. รักและห่วงใยในความปลอดภัยของคนรัก

เมื่อมีคนส่งข่าวมาให้บิดาของหญิงที่ถูกฆาตกรรมที่ทะเลสาบอินยาว่า เจ้าแสงฉายให้ตามตัวไปพบ ข้าพเจ้าก็มาเล่าให้เจ้าหญิงมียาวดีฟังและทูลเจ้าหญิงว่าข้าพเจ้าจะไปกับบิดาของหญิงที่ถูกฆาตกรรมที่ทะเลสาบอินยาด้วย เจ้าหญิงก็ทรงห้ามไม่ให้ไปและบอกว่าเรื่องราวควรจะถึงตำรวจได้แล้วไม่ควรจัดการเอง เพราะเป็นห่วงข้าพเจ้าจะได้รับอันตราย ดังข้อความที่เจ้าหญิงมียาวดีรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า

“ฉันรู้ว่าฉันไม่เคยห้ามอะไรเธอสำเร็จ” เจ้าหญิงมียาวดีรับสั่ง “แต่ก็ยังอยากห้าม คราวนี้ฉันไม่เห็นสมควรจริงๆที่เธอจะไป ฉันว่าเรื่องมันควรจะถึงมือตำรวจได้แล้ว เวลานี้เจ้าพ่อก็สั่งจับเจ้าแสงฉาย ถ้าเราบอกเรื่องนี้แก่ตำรวจทางตำรวจก็จะพอใจ เพราะอย่างน้อยก็เป็นลู่อทางอันหนึ่ง ซึ่งบางทีจะชักจูงให้รู้ถึงที่ซ่อนของเจ้าแสงฉาย ถ้าพูดตามความคิดของฉัน ฉันจะให้คนสองคนนี้ ไปกับตำรวจ เธอไม่ต้องไปเกี่ยวข้องด้วย นอนพักอยู่เฉยๆเสียบ้าง” เรื่องก็เป็นอย่างที่เคยเป็น คือเมื่อมีเรื่องว่าจะต้องทำอะไร เจ้าหญิงมียาวดีก็ทรงห้ามข้าพเจ้าทุกที แล้วข้าพเจ้าก็ไม่เคยเชื่อฟังสักครั้งเดียว ข้าพเจ้าขึ้นทำไปและข้าพเจ้าก็ทำถูก สิ่งที่ข้าพเจ้าขึ้นทำไปนั้น เป็นผลดีทุกครั้ง ด้วยเหตุนี้ ถึงแม้ข้าพเจ้าจะรักและอยากจะทำตามใจข้าพเจ้าสักเพียงไร ข้าพเจ้าก็ยังอยากจะขัดขืนคำห้าม สำหรับเรื่องเช่นนี้

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 247)

8. รักเดียวใจเดียว

เจ้าหญิงมียาวดีมีความรักมั่นคงต่อข้าพเจ้าเพียงคนเดียว เมื่อพระองค์มอบใจและกายให้แก่ข้าพเจ้าแล้วก็จะมั่นคงต่อความรักและไม่ทรงปรารถนาจะอภิเษกสมรสกับใครอีก ดังข้อความที่เจ้าหญิงรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า

“ไม่ใช่ความผิดของคุณพ่อหรอก” เจ้าหญิงรับสั่งแก่ข้าพเจ้า “พ่อแม่ทุกคนก็อยากสร้างความดีให้แก่ลูก และก็ต้องสร้างอนาคตของลูกในทางที่เห็นว่าดีที่สุด เราต้องเชื่อพ่อ”

“แต่เจ้าหญิง” ข้าพเจ้าพูด

“ฉันก็อยู่ของฉันไปอย่างนี้” รับสั่งตอบ “เจ้าพ่อของฉันจะไม่บังคับให้ฉันแต่งงานกับใคร และฉันก็ไม่ต้องการแต่งงานกับใคร ฉันเป็นของเธอ และจะเป็นของเธอคนเดียวจนตลอดชีวิตของฉัน เธอไว้วางใจฉันในข้อนี้ได้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 264)

นอกจากนี้เจ้าหญิงยังทรงเปิดเผยให้ทุกคนทราบว่าเจ้าหญิงทรงมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับข้าพเจ้า เพื่อให้ผู้ใดปรารถนาที่จะมาอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงอีกอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระองค์มีใจมั่นคงในความรัก ดังข้อความที่เจ้าหญิงรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า

“ฉันได้บอกแก่คนทุกคน” เจ้าหญิงรับสั่งแก่ข้าพเจ้า “ว่าฉันเป็นเมียเธอทุกคนรู้ว่าฉันเป็นเมียเธอแล้วคงไม่มีใครเขาปรารถนาฉันอีก ถ้าจะมีใครบังอาจมาขอแต่งงานกับฉัน ฉันก็จะทราบทันทีว่าเขาไม่ได้ต้องการตัวฉัน แต่เขาต้องการทรัพย์สมบัติของฉันเพราะในเวลานั้นฉันเป็นผู้หญิงที่มั่งมีที่สุดในรัฐสาละวินฉันจะนึกเสมอว่าจะไม่มีผู้ชายคนใดในโลกนี้จะรักฉันจริงอีกต่อไปและด้วยวิธีนี้ก็คิดอย่างนี้ ฉันก็เชื่อใจได้ว่าฉันจะไม่มีสามีอีก ใครมาทอดสนิทติดพันกับฉันในกาลต่อไปฉันจะนึกเสมอ ว่าเขาต้องการสมบัติ ไม่ใช่ต้องการตัวฉัน ใจจริงของเขาจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ฉันจะนึกไปในทางนี้ เพื่อให้ฉันเป็นของเธอคนเดียวเสมอ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 266)

นอกจากนี้เจ้าหญิงมียาวดีทรงมีความปรารถนาเหมือนผู้หญิงทุกคนในโลกที่ปรารถนาจะได้บุตรเป็นตัวแทนความรัก เมื่อทรงรู้ว่าจะต้องสูญเสียชายคนรักไปแต่งงานกับหญิงอื่นก็ปรารถนาจะได้บุตรเป็นเพื่อน เป็นตัวแทนความรัก เพื่อพระองค์จะได้รู้สึกว่ามีอาภัพยังได้บุตรมาเชยชมในชีวิต แสดงให้เห็นว่าเจ้าหญิงมีพระทัยมั่นคงต่อความรักและมีรักเดียวใจเดียวอย่างแน่วแน่ไม่แปรผันไปจากข้าพเจ้าจึงทรงปรารถนาจะได้บุตรที่งามเหมือนแสงอรุณยามพระอาทิตย์ขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนความรักระหว่างเจ้าหญิงมียาวดีกับข้าพเจ้า ดังคำรับสั่งที่เจ้าหญิงมีกับข้าพเจ้าว่า

“ฉันมีหวังอยู่อย่างหนึ่ง” เจ้าหญิงรับสั่งแก่ข้าพเจ้าเมื่อใกล้รุ่งอรุณ “เป็นความหวังอันเดียวที่ฉันมีอยู่ในชีวิต”

“ทรงหวังอะไร” ข้าพเจ้าถาม

“หวังว่าความรักอย่างซุ่มซ่อนของเราจะก่อให้เกิดลูกสักคนหนึ่ง ถ้าได้ลูก ก็จะแก้ปัญหาหมดทุกอย่าง ชีวิตของฉันจะไม่เปล่าเปลี่ยว ด้วยเหตุที่เธอทอดทิ้ง ฉันจะมีลูกอยู่เป็นเพื่อน และฉันจะเคราะห์ร้ายน้อยลงไป ให้ลูกแก่ฉันเวลานี้จวนรุ่งอรุณแล้ว ไก่ปากำลังขันแรงแล้ว เรียกร้องให้พระอาทิตย์รีบขึ้นมา ขอลูกให้ฉัน ขอลูกที่งามเหมือนแสงอรุณ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 267)

เจ้าหญิงมียาวดีเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round character) มีความเหมือนชีวิตมนุษย์ปุถุชน มีรัก มีโศก มีทุกข์ สมหวัง ผิดหวัง มีความเป็นกุลสตรี มีคุณธรรมและตัวละครสามารถปรับเปลี่ยนความรู้สึกไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ เช่น ไม่ปรารถนาในลาภยศสรรเสริญ

ฐานันดรศักดิ์ใดๆ แต่เมื่อมีผู้มาชี้แนะและแผ้วถางทางชีวิตให้ก็เปลี่ยนใจตกลงรับสิทธิ์ที่ตนมีคืนมา อีกทั้งตัวละครยังมีจิตใจที่เข้มแข็งพร้อมที่จะรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เสมอไม่ว่าสมหวังหรือผิดหวัง

มุสณี ในเรื่องมรสมแห่งชีวิต

ภูมิหลัง

มุสณีเป็นบุตรสาวคนโตของครอบครัวนักธุรกิจ บิดามารดาของเธอมีบุตร 5 คน บิดาของมุสณีและบิดาของทัศนัยเป็นเพื่อนรักและนับถือในวงการธุรกิจด้วยกัน จึงหมายมั่นที่จะให้บุตรของตนได้เป็นทองแผ่นเดียวกัน ทั้งสองครอบครัวจึงได้ส่งมุสณีและทัศนัยไปเรียนหนังสือที่ประเทศอังกฤษ มุสณีและทัศนัยมีความเข้าใจว่าบิดามารดาของตนร่ำรวยมาก จึงใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือยและมีเวลาเที่ยวเล่นสนุกสนานมากกว่าสนใจการเรียน ผลการเรียนจึงไม่ดี และระหว่างที่ทั้งสองเรียนอยู่ที่ประเทศอังกฤษ บิดาของมุสณีได้ถึงแก่กรรม มารดาของมุสณีมีความวิตกกังวลถึงอนาคตของบุตรสาว จึงขอร้องให้บิดาฝ่ายชายทำพิธีหมั้นบุตรสาวเป็นทางการโดยเร็ว บิดาของทัศนัยตกลงตามคำขอและได้แจ้งข่าวให้ทัศนัยและมุสณีทราบ อีกทั้งยังได้ส่งเงินมาให้ซื้อรถยนต์เล็กๆ หนึ่งคันเพื่อเป็นของขวัญในการหมั้น การมีรถยนต์ทำให้ทัศนัยและมุสณีขับรถไปเที่ยวด้วยกัน และพักแรมตามหัวเมืองชายทะเลมากยิ่งขึ้น ซึ่งการกระทำของคนทั้งสองนั้นผิดระเบียบการปกครองของนักเรียนไทยในอังกฤษ แต่ทางสถานทูตไทยไม่สามารถว่ากล่าวได้เพราะเป็นนักเรียนทุนส่วนตัว และบิดามารดาของทั้งสองได้ส่งเสริมบุตรของตนให้มีรถยนต์ส่วนตัวไว้ใช้ สถานทูตไทยจึงควบคุมความประพฤติของบุคคลทั้งสองไม่ได้ ในที่สุดผลการเรียนตกต่ำสอบไม่ผ่านทั้งคู่ และยิ่งกว่านั้นตั้งแต่บิดาของมุสณีสิ้นชีพกิจการค้าก็ทรุดตัวลง บิดาของทัศนัยได้เข้ามาเป็นผู้จัดการและดำเนินนโยบายผิดพลาดอย่างมหันต์ทำให้กิจการค้าถึงจุดวิกฤติ แต่ก็ยังพยายามส่งบุตรทั้งสองให้เรียนต่อไป แต่ทั้งทัศนัยและมุสณีก็สอบไม่ผ่านเป็นครั้งที่สอง ทางบ้านก็หมดทุนที่จะส่งให้เรียน จึงต้องเรียกคนทั้งสองเดินทางกลับประเทศไทยทันที

ก่อนที่มุสณีจะเดินทางกลับประเทศไทย เจ้าชายภัสมาผู้เป็นหลานชายของราชาในเกาะซาวได้ขอพบมุสณีเพราะเจ้าชายหลงรักมุสณี ได้บอกรักมุสณีและมอบหีบที่บรรจุสายสร้อยเพชรอย่างงามสายหนึ่งให้เป็นของขวัญที่ระลึกก่อนที่จะจากกัน มุสณีได้ปิดบังเรื่องนี้มิให้ทัศนัยทราบเพราะเกรงจะเข้าใจผิด มุสณีรู้สึกเฉยๆ ในการไม่สำเร็จการศึกษาแต่ทัศนัยรู้สึกโศกโศกมากจนล้มป่วยเพราะเห็นว่าอนาคตของตนเองมืดมนและสิ้นหวังในการที่จะได้เป็นทายาทกองมรดกจากบิดามารดา แต่ทั้งสองคนได้ซื้อตั๋วในการเดินทางไว้แล้วจึงไม่สามารถเลื่อนเวลาการเดินทางได้เพราะมีงบประมาณจำกัด ทัศนัยจึงต้องเดินทางทั้งๆ ที่ป่วยจากอังกฤษไปปารีสและมาขึ้นเรือ “อังเดร เลอบอง” ที่ฝรั่งเศสและในเรือนี้เองมุสณีได้พบกับเจ้าชายภัสมาอีกครั้งและในคืนหนึ่งบนเรือลำนั้นก็ได้จัดงานกุศลเก็บเงิน

ช่วยเด็กกำพร้า โดยประมุขชายของผู้โดยสารมาบริจาครวมกันไว้ โดยมีมุสณีเป็นกรรมการเรียก
 ประมุขชาย เมื่อประมุขชายของหมดแล้ว มุสณีก็นึกสนุกได้ถอดสร้อยเพชรที่เจ้าชายภัสมาให้ออกมา
 ประมุขชาย เจ้าชายภัสมาได้ประมุขกลับไปในราคาสองแสน ฟรังก์ และคืนสร้อยเพชรสายนั้นให้แก่
 มุสณีตามเดิมจึงเป็นเหตุให้มุสณีรู้สึกสงสารเจ้าชายภัสมาที่ตนเองเป็นเหตุให้เจ้าชายเสียเงิน และ
 เจ้าชายก็ไม่ถือโกรธอีก ทั้งยังสรรเสริญชมเชยที่ทำให้มีรายได้เข้าการกุศลอีกมาก นอกจากนี้
 เจ้าชายภัสมายังมีน้ำใจดี เช่น เชื้อให้มุสณีอีก 2 ฉบับเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทศนัย
 และเก็บไว้เป็นทุนส่วนตัวหากมีความจำเป็นต้องใช้เงิน ความซาบซึ้งในความมีน้ำใจของเจ้าชายภัส
 มา จึงทำให้มุสณียอมตัวเป็นของเจ้าชายภัสมาบนศาลฟ้าชั้นบนของเรือ “อังกะเร เลอบอง” ด้วย
 ความเต็มใจแต่มุสณียังคงกลับมาดูแลทศนัยที่เจ็บป่วยในเรือเหมือนเดิม เพราะเธอมีความผูกพันใน
 ฐานะคู่หมั้นของทศนัยตามข้อตกลงของบิดามารดาของเธอและยังรักและสงสารทศนัยอยู่ แต่เมื่อ
 กลับมาถึงเมืองไทยแล้ว เธอพบว่าสภาพครอบครัวของทศนัยอยู่ในฐานะตกต่ำลงมาก แม้แต่บ้านก็
 ถูกเจ้าหนี้ยึด มุสณีต้องจ่ายเงินที่ได้จากเจ้าชายภัสมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการแต่งงานระหว่างทศ
 นัยและเธอ และใช้เงินของเจ้าชายภัสมาเลี้ยงมารดา เลี้ยงตัวเอง เลี้ยงสามี รวมทั้งน้องตัวเอง และ
 น้องสามีด้วย เพราะทศนัยได้เลือกอาชีพรับราชการ ซึ่งมีรายได้เดือนละ 45 บาทไม่พอกับรายจ่าย
 ที่จะต้องเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวหลายคน เมื่อเจ้าชายภัสมาได้เดินทางมาเมืองไทย มุสณีได้พาทศ
 นาน้องสามีมาพบเจ้าชายภัสมาที่โรงแรมโอเรียลเต็ล เจ้าชายภัสมาได้ให้เงินเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายใน
 ครอบครัวมุสณี และในการมาครั้งนี้นั้น เจ้าชายภัสมาได้นัดหมายให้มุสณีไปพบกันในบ้านหลังหนึ่ง
 ที่เช่าไว้ที่ทุ่งมหาเมฆ เพื่อใช้เป็นวิมานรักระหว่างเจ้าชายภัสมากับมุสณี เป็นเวลาส่วนตัวด้วยกัน
 เหตุการณ์นี้ได้ล่วงรู้ถึงทศนัยทศนัยมิได้ต่อว่ามุสณีแต่ได้ฟ้องหย่าโดยแจ้งข้อหาว่ามุสณีเป็นชู้กับแขก
 และขอแบ่งสินสมรสที่เป็นเงินฝากไว้ในธนาคารและข่าวนี้ได้ลงหนังสือพิมพ์ทั่วทั้งกรุงเทพฯ มุสณี
 รู้สึกว่าทศนัยมิได้เป็นสุภาพบุรุษ มุสณีจึงไปถอนเงินในบัญชีธนาคารออกมาให้หมด รวมกับเงินที่
 ได้มาใหม่ มาเปิดบัญชีในนามของมารดาและได้พาน้องทุกคนรวมทั้งทศนาก ผู้ซึ่งเป็นน้องสามีไป
 เปิดบัญชีออมสิน โดยเหลือเงินติดตัวไว้เพียงสองหมื่นบาทเศษ และได้เดินทางไปกัวลาลัมเปอร์เพื่อ
 พบเจ้าชายภัสมาโดยมีทศนาก น้องชายทศนัยพามาส่ง เจ้าชายภัสมายินดีมากที่มุสณีเป็นอิสระแก่
 ตน ได้ขอให้มุสณีอภิเษกสมรส แต่มุสณีปฏิเสธขออยู่ด้วยกันเฉยๆ โดยมีต้องมีพิธีการ และแล้ว
 ความรักของมุสณีกับเจ้าชายก็หวานชื่นอยู่ไม่นาน เจ้าชายภัสมาก็ประสบอุบัติเหตุตกเครื่องบิน
 สิ้นพระชนม์ระหว่างเดินทางไปชวา โดยทิ้งพินัยกรรมยกมรดกให้แก่มุสณีจำนวนมหาศาล แต่มุ
 สณีมีความคิดขัดแย้งว่าควรจะได้รับพินัยกรรมนั้นหรือไม่ และความคิดในเรื่องพินัยกรรมทำให้ผ่นถึง
 บิดามารดาก็คงพินัยกรรมทิ้ง เธอจึงคิดว่าบิดาห้ามมิให้รับพินัยกรรม เธอเชื่อฟังและปฏิบัติตามบิดา เมื่อ
 ตื่นขึ้นมาจึงเฝ้าพินัยกรรมทิ้ง มุสณีได้นำเช็คของเจ้าชายภัสมาไปขึ้นเงินให้หมด เธอต้องการเพียง
 เงินที่อยู่ในเช็คที่เจ้าชายเซ็นไว้เท่านั้น ทศนากได้มารับมุสณีที่กัวลาลัมเปอร์และคิดที่จะประกอบธุรกิจ
 ตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของตนเอง มุสณีจึงขอเช่าที่ดินจำนวน 2,000 ไร่ ในเขตภาคใต้เพื่อให้ทศนากทำ
 ฟาร์ม แต่เหตุการณ์ไม่เป็นไปตามความปรารถนา เพราะลูกชายนายเหมืองภาคได้หมายปองมุสณี

เพราะคิดว่ามุสณีมีมรดกของเจ้าชายภัสมาถึงห้าล้านเหรียญ ในที่สุดทศนาถจึงต้องพามุสณีหนีภัยมาอาศัยที่เกาะแห่งหนึ่ง และได้รับความอนุเคราะห์จากชายชรา ซึ่งเป็นนักประพันธ์มาจากกรุงเทพฯ ผู้ที่มุสณีและทศนาถให้ความเคารพรักเสมือนบิดา จัดพิธีแต่งงานให้ทั้งสองเป็นสามีภรรยากันบนเกาะแห่งนั้น

บุคลิกภาพภายนอก

มุสณีเป็นหญิงสาวชาวไทยที่สวยงามคนหนึ่ง สวยขนาดที่นักเรียนต่างชาติในประเทศอังกฤษยกย่องว่ามีความงามเป็นเลิศ ได้ดำรงตำแหน่งผู้แทนความงามของชาวตะวันออก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“มุสณีเป็นคนสวยงาม ไม่ใช่สวยแต่สายตาของคนไทย แม้ชาวอังกฤษและชนชาติใดๆ ก็ชมความสวยของมุสณีทั้งๆ ที่เป็นชาวตะวันออก ก็มีความงามเป็นดาราดวงเด่นในมหาวิทยาลัยที่มุสณีอยู่ มีคนติดมุสณีทั้งผู้หญิงผู้ชาย ในงานทุกงานของมหาวิทยาลัย มุสณีจะต้องได้รับเกียรติอย่างสูง นักเรียนชาวบูรพาทิศทุกคนไม่ว่าชาติใด พวกเขายกย่องมุสณีเป็นผู้แทนแห่งความงามทางตะวันออก ซึ่งเป็นความงามที่สามารถจะสู้ชาวตะวันตกได้โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยที่มุสณีอยู่นั้น มุสณีดำรงตำแหน่งเป็นเลิศทีเดียว “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 19 - 20)

เมื่อมุสณีโดยสารเรือ “อังเดร เลอบอง” เรือฝรั่งเศสกลับมาประเทศไทย คนโดยสารบนเรือนั้นได้ยกย่องเรียกมุสณีว่า “ดาวบูรพา” เพราะเป็นหญิงตะวันออกที่สวยงามมาก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ความสวยของมุสณีเป็นที่แลตะลึงของคนโดยสารทั่วไป ทั้งๆที่เป็นเรือฝรั่งเศส ซึ่งมีหญิงสวยมาในเรือเสมอ มุสณีก็ยังได้ตำแหน่งเลิศอยู่นั่นเอง คนโดยสารที่เป็นชายหลายคนเรียก มุสณีว่า “ดาวบูรพา” บางคนสงสัยว่ามุสณีเป็นเลือดผสม ฝรั่งเศสเดินทางมาตะวันออกครั้งแรกถึงกับ เชื่อว่าเขาจะได้เห็นความงามของมุสณีไปทุกหนทุกแห่งและวาดภาพบุรพทิศเป็นเมืองสวรรค์ “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 25)

บุคลิกภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมมุสณี

1. มีความเป็นกุลสตรี

1.1 รักษาเกียรติสามี

เมื่อมุสณีแต่งงานกับทศนัยแล้ว ทศนัยเลือกที่จะประกอบอาชีพรับราชการได้เงินเดือนเพียง 45 บาท ซึ่งไม่พอใช้ มุสณีก็ยินดีจ่ายในส่วนที่ขาดทั้งหมดให้แสดงว่ามุสณีเป็นภริยาชั้นดี ยอมจ่ายเงินเพื่อผดุงความสุขในชีวิตของสามี เพื่อมิให้สามีน้อยหน้าคนอื่นซึ่งเป็นลักษณะของภรรยาที่ดีที่จะต้องเป็นคู่เสริมบารมีให้แก่สามี รักษาเกียรติสามี ไม่ทำลายเกียรติของสามีเพื่อรักษาเกียรติของสามี ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“เงินเดือน 45 บาท เพียงแต่ค่ารถ อาหารกลางวัน ค่าบุหรี และค่าเครื่องแต่งกายก็ไม่พอ มุสณียังต้องเพิ่มให้ นอกจากนั้นมุสณียังต้องรักษาเกียรติของสามี เพราะไหนๆ ก็ถือว่าเป็นนักเรียนอังกฤษ ต้องเข้าสมาคมกับนักเรียนอังกฤษ ต้องไปเล่นเทนนิส ต้องไปในงานรื่นเริงที่นักเรียนอังกฤษจัดขึ้น ต้องเข้าเรียไรในบางครั้งบางคราว มุสณีต้องทนรับภาระเหล่านี้ เพื่อมิให้สามีน้อยหน้าคนอื่น นอกจากนั้นการใช้จ่ายในครอบครัวและการศึกษาของน้องๆ ทั้งห้าคน เป็นภาระอันหนักอึ้งบนบ่าของมุสณี แต่ก็จัดทำให้อยู่และเรียนได้โดยสะดวกโดยไม่ประสบความขัดข้อง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 48)

1.2 รักศักดิ์ศรีของสตรี

มุสณีเป็นสตรีที่รักศักดิ์ศรีของสตรี ไม่แสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้หญิงที่จะไปมาหาผู้ชายโดยง่ายโดยไม่คำนึงถึงเกียรติของตนเอง เมื่อเจ้าชายภัสมาเสด็จมาถึงเมืองไทย มุสณีจึงได้ตรวจอย่างถี่ถ้วนแล้ว เขียนจดหมายถึงเจ้าชายภัสมาว่าขอมาพบอย่างแขกธรรมดาโดยที่เธอจะมีเพื่อนมาด้วย เพื่อกันคนครหานินทา แสดงให้เห็นว่าเมื่อมุสณีแต่งงานกับทศนัยแล้ว การพบปะกับเจ้าชายภัสมาซึ่งเคยมีสัมพันธ์ชู้สาวกับเธอก็เป็นสิ่งที่ต้องพึงระวังมิให้เสียศักดิ์ศรีของสตรี เธอจึงมีจดหมายนำไปก่อน และเมื่อเจ้าชายได้รับจดหมายแล้ว เธอจึงมาพร้อมกับทศนายน้องชายของสามี อันเป็นการแสดงให้เห็นความสุจริตในการพบกันและแลดูว่าตนเองเป็นคนมีศักดิ์ศรีดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ราวสองเดือนภายหลังสมรส ภัสมาได้เข้ามาถึงกรุงเทพฯ และพักที่โอเรียนเต็ล โฮเต็ล หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ ได้ลงเกรียกวราวเป็นข่าวใหญ่ในฐานะที่หลานชายราชาแคว้นหนึ่ง ในชาวและมหาเศรษฐีเดินทางเข้ามาประเทศไทย พฤติการณ์นั้น ทำความลำบากให้แก่มุสณีเป็นอันมาก การแอบไปพบนั้นทำไม่ได้ เพราะทศนัยรู้ว่าภัสมาอยู่ในกรุงเทพฯ การที่จะชวนทศนัย ไปด้วยเพื่อเยี่ยมภัสมา ทศนัยคงไม่ยอมไป การที่จะไม่ให้ภัสมาพบเสียเลยจะเป็นความโหดร้าย ใจดำอย่างเหลือเกิน เพราะการที่มุสณีสามารถเลี้ยงตัวและครอบครัวได้เวลานี้ ก็เพราะความ ช่วยเหลือของเขา

และถ้าการมากรุงเทพฯ ครั้งนี้เขาไม่ได้พบมุสณี เขาคงจะเสียใจอย่างมาก เขายังเป็นบุคคลที่ควรคบไว้สำหรับการงานข้างหน้า เมื่อได้ไตร่ตรองดูโดยรอบคอบแล้ว มุสณีก็ตกลงใจเขียนจดหมายถึงภัสมาเป็นข้อความสั้นๆ

‘ภัสมา ที่รัก

‘โดยที่การมากรุงเทพฯ ของเธอ เป็นเรื่องเกรี้ยวกราดในหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ จึงไม่มีทางจะพบปะกันเป็นส่วนตัวได้ แต่ฉันจะมาเยี่ยมเธอในวันพรุ่งนี้ เวลา 17. น. โดยมีใครคนหนึ่งมาเป็นเพื่อนฉันด้วย

ขอให้เธอรับฉันในห้องรับแขกอย่างเปิดเผยเหมือนเป็นแขกธรรมดาคนหนึ่ง

รักเธอ

มุสณี’

จดหมายฉบับนี้ มุสณีปิดผนึกแล้ว วางทศนาถนำไปส่งไว้ที่โอเรียนเต็ลโอเต็ล และวันรุ่งขึ้น มุสณีก็ได้ไปที่โอเรียนเต็ลโฮเต็ลตามเวลาที่นัด โดยมีทศนาถเป็นเพื่อนไปด้วย

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 49)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

มุสณีเป็นบุตรสาวที่มีความกตัญญูกับบิดามารดา เมื่อบิดาสิ้นชีพไปแล้วทางครอบครัวมุสณีตกอยู่ในภาวะขาดทุนในการค้าจนไม่มีทุนที่จะส่งเธอเรียนต่อไปได้อีก เธอก็ยินดีกลับมารับภาระเลี้ยงดูมารดาและน้องๆ อีก 4 คน ถึงแม้ว่าเธอจะประสบความล้มเหลวในการศึกษาดังในข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ความผิดพลาดขาดทุนในการค้า ภายหลังที่บิดาของเธอสิ้นชีพแล้วเป็นผลให้เกิดความล้มเหลวแก่ครอบครัวของเธอทั้งสอง คือทศนัยและมุสณี สำหรับเธอเองยังเคราะห์ดีที่บ้านและเคหสถานยังอยู่ แต่ไม่มีรายได้ เธอยังมีน้องอีก 4 คนกำลังศึกษาทั้งนั้น ซึ่งเธอจะต้องแบกภาระให้การศึกษาแก่น้องทั้งสี่ต่อไปเธอจะปฏิเสธหน้าที่อันนี้ไม่ได้เพราะเธอเองได้ใช้เงินมากไปศึกษาถึงประเทศอังกฤษแล้วก็ล้มเหลวกลับมา เธอจะต้องใช้หนี้บิดามารดาโดยรับภาระเลี้ยงน้องสี่คนต่อไป “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 44)

2.2 มีความเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา

ถึงแม้ว่าบิดาจะสิ้นชีพไปแล้วและฐานะทางครอบครัวของตนเองและของคู่หมั้นจะตกต่ำลง มุสณีก็มิได้บิดพลิ้วการแต่งงานที่บิดามารดาได้จัดการหมั้นหมายไว้ แม้ว่าตนเองจะเกิดความรักรักใหม่กับเจ้าชายภัสมาถึงกับได้เสียกันแล้ว แต่มุสณียังมีความสำนึกในความตั้งใจของ

บิดามารดาที่หมั้นหมายตนไว้กับทัศนัย ก็ยินดีทำตามสัญญาเดิม ทั้งๆ ที่รู้ว่าฝ่ายชายสิ้นทรัพย์แล้ว
 ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ เมื่อกลับถึงกรุงเทพฯ ได้เดือนเดียวผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายก็ทำพิธีแต่งงานทัศนัยกับมุสณี ไม่
 จำเป็นต้องกล่าวว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมด ตลอดถึงที่นอนหมอนมุ้ง และค่าเครื่องแต่งห้องหอ ค่าเลี้ยงดู และ
 อะไรต่ออะไร เป็นเงินของมุสณีทั้งนั้น เช็ก 6,000 ปอนด์ที่ภัสมาให้มา มุสณีไปเปิดบัญชีได้ 60,500
 บาท ซึ่งมุสณีแน่ใจว่าด้วยเงินจำนวนนี้ เธอสามารถจะ ‘เลี้ยงผัว’ ไปได้นาน และจะให้การศึกษากับ
 น้องตัวและน้องผัวไปได้ตลอดทุกคน

พิธีสมรสไม่ได้ทำใหญ่โตมโหฬาร แต่ก็ไม่ใช่ทำอย่างยากจนเกินไป มุสณีพยายาม รักษาเกียรติ
 วงศ์สกุล ทั้งข้างผัวและข้างตัว นับว่าเป็นพิธีการที่พอเหมาะพอควร เมื่อเสร็จพิธีสมรสแล้ว ทางฝ่าย
 ทัศนัยก็ยกครอบครัวออกหัวเมืองตัวทัศนัยและทศนาถน้องชายก็มาพำนักอยู่ในบ้านมุสณี “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 47)

นอกจากนี้ เมื่อมีความคิดขัดแย้งเรื่องการรับมรดกที่เจ้าชายภัสมาทำพินัยกรรมไว้ว่า
 ตนเองสมควรมียศในทรัพย์นั้นหรือไม่ เพราะทั่วโลกคงมองว่าเป็นมรดกที่ได้มาเพราะเป็นชู้กับ
 เจ้าชายภัสมา แต่ความคิดนั้นได้ยุติลงด้วยการตัดสินใจไม่รับมรดกเพราะฝันว่าบิดามาฉีกพินัยกรรม
 ของเจ้าชายภัสมาทิ้งก็แสดงว่าบิดาห้ามมิให้รับมรดก มุสณีจึงปฏิบัติตามโดยเมื่อตื่นขึ้นมาก็เอา
 มีดจี้จุดไฟเผาพินัยกรรมฉบับนั้น เพราะมุสณีเป็นบุตรสาวที่เชื่อฟังบิดามารดา โดยเฉพาะบิดาของ
 เธอ นั้น เธอให้ความเคารพและเชื่อฟังทั้งในขณะที่บิดามีชีวิตอยู่และเมื่อบิดาเสียชีวิตไปแล้ว เธอก็
 ยังมีความเคารพเชื่อฟังบิดาอยู่ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามคำสั่งของบิดา แม้จะเป็นเพียงความฝันก็ตาม
 นับว่ามุสณีเป็นบุตรสาวที่ดี ควรแก่การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมของบุตรสาวที่มีต่อบิดามารดา
 ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

เธอฝัน ฝันอย่างที่ไม่คาดหมายว่าจะฝัน ฝันเห็นบิดาของเธอที่ล่องลับไปแล้ว ซึ่งเธอไม่ได้ฝันมา
 นาน เธอฝันเห็นบิดาในรูปร่างเครื่องแต่งกายอันเดียวกับที่เธอเห็นเมื่อเวลาออกเดินทางไปยุโรป เธอ
 ได้พยายามพูดกับบิดา แต่บิดาไม่พูดด้วย ในฝันว่าเธอกำลังถือพินัยกรรมนั้นไว้ในมือ บิดาของเธอได้
 แย่งพินัยกรรมจากมือเธอ ฉีกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย แล้วก็เดินไปจากเธอโดยไม่พูดว่าอะไร

มุสณีร้องไห้เมื่อตื่นขึ้น เวลาภัสมาตาย มุสณียังไม่ร้องไห้ แต่ในการฝันเห็นบิดาเช่นนี้ มุสณีไม่
 สามารถจะกลืนน้ำตาไว้ได้ มุสณีรักบิดามาก มารดาเสียก็ยังรักน้อยกว่าบิดา เพราะเหตุที่เป็นลูกสาว
 คนใหญ่ จึงถูกมารดากวดขันเคี่ยวเข็ญจนบางครั้งก็เบื่อหน่าย แต่ส่วนบิดา นั้น มุสณีรักและสนิทสนม
 จนเมื่อทำผิดอะไรก็มาสารภาพแก่บิดาก่อนที่จะให้มารดารู้ ไม่ต้องสงสัยเลย ความฝันเช่นนี้ ไม่
 สามารถแปลความอย่างใดนอกจากว่าดวงวิญญาณของบิดามารดาบอกเด็ดขาดว่า ไม่ให้รับพินัยกรรมอันนี้

มุสณีหิบบินัยกรรมออกจากกระเป๋ แล้วค่อยๆ วางลงบนถาดน้ำชาที่อยู่ในห้อง จุดไม้ขีดแล้วก็
 เผาทรัพย์สมบัติราคาห้าล้าน สิ้นสูญไปด้วยไฟขีดไฟอันเดียว เธอมองดูควันที่ออกจากหน้าต่างแล้ว
 ลอยขึ้นเบื้องบน พลังอธิษฐานใจขอให้ควันที่ลอยขึ้นท้องฟ้า จงช่วยเป็นสื่อสารแจ้งแก่ดวงวิญญาณ

ของบิดา ว่าเธอได้ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อทุกประการ และขอให้วันช่วยลอยเลื่อนไปติดต่อกับดวงวิญญาณของภัสมา บอกให้เขารู้ว่ามุสณีชอบใจในความตั้งใจของเขา แต่ มุสณีไม่ยอมรับมรดกอันนี้ และยอมสละส่วนหนึ่งในสามของเธอ ให้แบ่งปันกันในหมู่ญาติของเธอ เสมือนหนึ่งว่าเป็นมรดกที่ไม่มีพินัยกรรม

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 87 - 88)

2.3 มีเมตตา

มุสณีเป็นสตรีที่มีเมตตาสูง แม้ว่าจะเลิกกับสามีแล้วยังให้ความอุปการะแก่ทศนาถ ซึ่งเป็นน้องสามีต่อไปโดยมิรังเกียจเด็ดฉันทันที แสดงให้เห็นว่ามุสณีเป็นสตรีมีจิตใจดีงาม มีเมตตาสูงต่อ น้องสามี เพราะธรรมเนียมไทยสามีภรรยาที่เลิกกันแล้วก็เป็นคนอื่น ญาติทางสามีหรือภรรยาที่เลิกกันแล้วก็ถือว่าขาดความเป็นญาติพี่น้องกลายเป็นคนอื่นไป ทศนาถจึงเตรียมตัวออกจากบ้านมุสณีแต่มุสณีมีเมตตายังคงรับไว้อุปการะต่อไป ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

15 นาทีภายหลัง ทศนัยหิ้วกระเป๋ใหญ่ลงมา เดินผ่านมุสณีออกไปโดยมิได้ล่ำลาอีก มุสณีมองดูเขาเดินออกจากบ้านไปโดยไม่เหลียวหลัง อีกประเดี๋ยวหนึ่งทศนาถก็ลงมา หิ้วกระเป๋ามาเข้ามุกเข้าหน้าเก้าอี้ที่มุสณีนั่ง และกราบลงบนตักของมุสณี

“ลาก่อนพี่” เขาพูดด้วยเสียงสั่นเครือ “มันเป็นวาสนาของผมที่เรียนไม่จบจนได้”

มุสณีลูบหลังเขา เขาค่อยๆ เงยหน้าขึ้น และน้ำตาคลออยู่ในหน่วยตาทั้งสอง ซึ่งเป็นการเรียกร้องให้น้ำตาของมุสณีเองไหลออกมาด้วย

“เธอจะไปอยู่กับพี่ใหญ่หรือ ทศนาถ?”

“ผมยังไม่รู้ว่าพี่ใหญ่เขาจะไปไหน และเขาก็ไปแล้วไม่รอผมเสียด้วยซ้ำ” แล้วนี่เธอจะไปอยู่ไหน? “สำหรับคตินี้คงเป็นบ้านเพื่อน แต่พรุ่งนี้ยังไม่ทราบว่าจะไปไหนต่อไปถ้าพบที่พ่านักแน่นอนที่ไหน ผมจะจดหมายบอกให้พี่ทราบ ถ้าพี่มีธุระอะไรจะใช้ผมก็เรียกตัวมาใช้ได้ทันที”

“ฉันมีธุระ ฉันจะต้องใช้เธอเดี๋ยวนี้ เพราะฉะนั้นเธอยังไปไหนไม่ได้ อยู่ที่นี่ก่อน”

ทศนาถเข้าใจความหมายของมุสณี และทราบแน่ชัดว่าแม้มุสณีจะเลิกกับพี่ชายของตัวเองแล้ว ก็ยังจะอุปถัมภ์ให้เล่าเรียนต่อไป เขาเงยหน้าขึ้นมองหน้ามุสณี และคราวนี้น้ำตาของเขาเองก็ไหลออกมา เขากราบลงบนตักของมุสณีเป็นครั้งที่สอง...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 67 - 68)

2.4 มีความเสียสละ

มุสณีเป็นตัวอย่างสตรีที่ดียอมสละความสุขของตนเองเพื่อบุคคลในครอบครัว ได้แก่ มารดา สามี น้องของตนและน้องของสามี เธอใช้เงินที่ได้มาจากเจ้าชายภัสมาเพื่อเลี้ยงบำรุงมารดา สามี ให้การศึกษาแก่น้องตนและสามี เพราะมุสณีเป็นสตรีที่เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อบุคคลในครอบครัวจริงๆ เธอเป็นผู้คำนึงถึงความสุข ความเจริญก้าวหน้าของสมาชิกในครอบครัว ทุกคน

เธอทำหน้าที่แม่บ้านที่ดีที่สุด โดยมีได้นึกถึงความสุขของตนเองเลย นับว่าเป็นสตรีที่ควรสรรเสริญ
 ดังข้อความที่ทศนาถแสดงความรู้สึกของตนที่มีต่อมุสณีว่า

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ทศนาถเป็นคนเสียใจยิ่งกว่าใครๆ เพราะทศนาถเห็นใจ มุสณี ความดีของ
 มุสณีมีมากยิ่งสำหรับตัวทศนาถยิ่งเป็นหนี้บุญคุณของมุสณีมากกว่าใครๆ ทศนาถคนเดียวที่รู้ว่ามุสณีมี
 เงิน และการพบปะกับภัสมาที่ทศนาถเคยเข้าร่วมการสนทนาด้วยนั้น ก็ทำให้ทศนาถเข้าใจดีว่ามุสณีได้
 เงินมาจากไหน แต่ทศนาถเห็นใจว่าเงินเหล่านี้ มุสณีเอามาใช้บำรุงน้องๆ รวมทั้งน้องผัว ตัวมุสณีเอง
 ไม่เคยบำรุงความสุขอะไรของตัว ทศนาถไม่เคยเห็นมุสณีมีเครื่องแต่งกายอะไรใหม่ขึ้นกว่าที่มีอยู่แล้วใน
 เวลาแต่งงาน นอกจากการเลี้ยงดูและการศึกษา มุสณียังทำความพยายามส่งมารดาและน้องๆทุกคน
 ไปตากอากาศหัวหินในฤดูร้อน โดยที่ตัวมุสณีเองไม่เคยไป มุสณียังสาวและสวยสดไม่มีเวลาทรมาน เธอ
 สามารถจะหาสามีใหม่ที่ดีกว่าพี่ชายของตน แต่มุสณียกยอมทนอยู่กับสามี ซึ่งแม้จะเลี้ยงตัวเองก็ยัง
 ไม่ได้ เรื่องเหล่านี้ทำให้ทศนาถเข้าใจว่าแม้มุสณีจะมีชีวิตจริง ก็ต้องให้อภัย อย่าว่าแต่จะมีชีวิตเลย แม้มุสณี
 จะเป็นโสเภณีอย่างเปิดเผย เขาก็ยังจะต้องรักและบูชา เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง มุสณีทำด้วยความ
 เสียสละเพื่อคนอื่นทั้งนั้น

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 62)

2.5 มองโลกในแง่ดี

มุสณีเป็นคนมองโลกในแง่ดี ถึงแม้ทัศนัยจะเลิกกับตนเองไปเพราะทัศนัยไม่พอใจที่
 มุสณีมีชู้ และนำเงินของชู้มาเลี้ยงครอบครัว มุสณียังมองว่าทัศนัยเป็นคนดีและยินดีกับข่าวของ
 ทัศนัยที่ได้แต่งงานและมีความสุข จะเห็นว่ามุสณีเป็นสตรีที่มองโลกในแง่ดี ไม่ถือโกรธในสิ่งที่ทัศน
 ัยได้กระทำแก่ตนเอง ถึงแม้ว่าทัศนัยไม่เห็นคุณค่าความดีและความเสียสละของมุสณี แต่มุสณียัง
 มองเห็นทัศนัยในแง่ดีงาม จึงเป็นบุคคลที่มองโลกในแง่ดี ดังข้อความในจดหมายของมุสณีที่
 เขียนถึงทศนาถว่า

ทัศนัยเป็นคนดี พี่ไม่เคยคิดเลยสักขณะจิตเดียวว่าทัศนัยเป็นคนไม่ดีแต่ความดีของคนมีหลายอย่าง
 บางทีเป็นคนดีสำหรับเป็นผู้นำ และบางคนดีสำหรับเป็นผู้ตาม ทัศนัยอยู่ในจำพวกหลัง ทัศนัยไม่มี
 ลักษณะริเริ่มเรื่อง ทิฐิมานะ' เป็นของคู่กัน จนใช้เป็นคำเดียวกัน แต่ความแปลกประหลาดในตัวทัศนัย
 นั้น คือ เขามีแต่ทิฐิ และไม่มีมานะ เขาได้แสดงลักษณะอันนี้ มาตลอดเวลาที่เขาอยู่กับพี่ แต่ข่าว
 แต่งงานใหม่ของเขาอย่างนี้น้องบอกมานี้ รวมทั้งการลาออกจากราชการมาดูแลกิจการของภริยา แสดง
 ว่าทัศนัยได้สละทิฐิและยอมทำสิ่งที่เขาควรทำ ทัศนัยไม่มีลักษณะเป็นผู้นำแต่เขาจะเป็นผู้ตามที่ดีที่สุด
 ถ้าเขาได้ผู้นำที่ดีและตัวเขายอมเป็นผู้ตาม เป็นความพอใจของพี่ ที่ได้ทราบข่าวทัศนัยเริ่มชีวิตใหม่อย่าง
 มีหลักแหล่ง และต่อไปนี่พี่เชื่อว่าทัศนัยจะเอาตัวรอดได้ ขาวนี้เป็นข่าวที่ทำให้ความสบายใจให้แก่พี่ ถ้า
 เธอพบเขา และถ้าเขาเผชิญถามถึงพี่ ก็ขอให้เธอบอกเขาว่าพี่มีความคิดเห็นอย่างที่เคยเขียนมานี้

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 78 - 79)

3. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

เมื่อเจ้าชายภัสมาได้แสดงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือทางการเงินให้มุสณีมีเงินไว้รักษาพยาบาลคู่หมั้น โดยมีหวังผลตอบแทนอื่นและยินดีลงจากเรือที่โดยสารมา เมื่อเรือถึงโคลัมโบตามคำขอของมุสณีทำให้มุสณีมีใจอ่อนต่อเจ้าชายภัสมา เมื่อเจ้าชายภัสมาขอจับมือมุสณี มุสณีก็อนุญาตให้จับมากกว่ามือ จนเรื่องราวได้ล่วงเลยไปจนถึงขั้นมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งบนหาดฟ้าเรือ “อังเดร เลอบอง” เพราะมุสณีเป็นตัวละครที่คงความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่มีกิเลสตัณหาในจิตวิญญาณ จึงไม่สามารถปฏิเสธความรักของเจ้าชายภัสมาที่มีต่อมุสณีได้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

เขาจับมือมุสณีบีบ ดวงตาทั้งคู่จ้องมองกัน อย่างที่ต่างฝ่ายต่างพยายามอ่านความรู้สึกที่ซ่อนซึ่งในดวงใจของกันและกัน

“ขอฉันจับมือเธอได้ไหม มุสณี”

มุสณีรู้สึกซาไปทั้งตัว ร่างอันสูงงามของภัสมาทำให้มุสณีเหวี่ยงหน้าขึ้นดูหน้าเขา เมื่อเวลาอยู่ใกล้กัน มุสณีรู้สึกเหมือนมีอะไรมาผลักดันให้เธอเข้าไปชิดเขาทุกที เวลาเดินร่ำด้วยกัน มุสณีพยายามออกห่าง ไม่เคยยอมให้รัดเข้าชิดตัว แต่เวลานี้ มุสณีเข้าไปชิดเขาเอง ยิ่งเข้าไปใกล้ ก็ยิ่งรู้สึกว่าภัสมาเป็นผู้ชายที่สูงใหญ่สง่างามจริงๆ ถ้าเธอจะซบลงไปที่เขา ศีรษะของเธอจะอยู่เสมอไหล่ของเขาเท่านั้น เขางามอย่างมุสณีเคยคิดว่าผู้ชายคนนั้นงามเหมือนเทพเจ้า ในขณะที่มุสณียืนอยู่ใกล้ภัสมาจนเกือบจะติดกัน เธอเงยหน้าขึ้นพุดอย่างเป็นเสียงกระซิบ

“มากกว่ามือก็ได้ จูบฉันเถอะ ภัสมา”

เธอสังเกตเห็นภัสมาตัวสั่น ดวงตาแวววาวเกือบจะมีประกายไฟแลบออกมาทั้งคู่ มุสณี เตรียมตัวรับการโอบกอดอย่างเจ้าชู้ยักษ์ เธอคาดหมายว่าเธอคงจะโถมกอดและจูบอย่างไม่ปราณีปราศรัย ให้สมกับความรักที่เธออัดอั้นมานาน เธอคาดหมายว่าจะถูกรัดจนหายใจไม่ออก และจูบแน่นอย่างน่ารำคาญ แต่ความคาดหมายของเธอผิดหมด เขาค่อยๆ โอบกอดเธออย่างเชื่องช้า มุสณีเหวี่ยงหน้าขึ้นรับการจูบของเขา และรู้สึกวาระระยิบระยับของเขานั้นไกลมากเสียเหลือเกิน เขาค่อยๆ ก้มลงมาจูบอย่างบรรจง เขาเป็นสุภาพบุรุษจนถึงที่สุด รู้จักถนอม ให้เกียรติ และเคารพความงาม ทุกสิ่งทุกอย่างเต็มไปด้วยความนุ่มนวล และเหมาะสมแก่จังหวะอย่างไม่มีที่ติ นิสัยตะกรุ่มตะกรามเป็นอันไม่มีในบุคคลผู้นี้ ตรงกันข้าม เขามีความสามารถอย่างแปลกประหลาดที่ทำให้หน้าที่ริเริ่มและเชิฐชวน ตกเป็นภาระของฝ่ายหญิง เขามีเสน่ห์ที่หญิงไม่สามารถจะต้านทาน มุสณีจำไม่ได้ว่าตกอยู่ในวงแขนของภัสมานานเท่าใด เธอจำได้แต่เพียงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างได้เป็นไปด้วยความประณีต หนักหน่วง และนุ่มนวลตลอดเวลา

“แน่นอนทีเดียว” มุสณีคิดเมื่อกลับมาถึงห้องและทอดกายลงบนเตียงนอนของตัวเอง “คนคนนี้เป็นผู้ชายที่ผู้หญิงทั้งโลกจะต้องหลง เขาเกิดมาเพื่อความสุขแก่สตรี”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 41 - 42)

มุสณีมีความพึงพอใจผู้ชายรูปงาม เมื่อมีความสัมพันธ์อันชู้สาวกับเจ้าชายภัสมาจึงเกิดความหลงใหลเจ้าชายภัสมาอย่างมาก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

มุสณีหวนกลับไประลึกถึงวันบนดาดฟ้าเรืออังเดร เลอบอง ซึ่งเป็นครั้งแรกที่เธอมอบความไว้วางใจให้แก่ภัสมา เวลาเกือบสองปีได้ล่วงมา เหตุการณ์อันมากได้ผ่านไป เวลาสองปีที่เต็มไปด้วยความกังวลท่วงโย ความแห้งแล้งในชีวิต แต่ภัสมายังเป็นภัสมาคนเดิม มีเสน่ห์อย่างไม่รู้จักเสื่อมคลาย เขาเป็นคนที่อ่านผู้หญิงออกเหมือนอ่านหนังสือที่ง่าย ๆ เขามีมารยาทอันดี ทุกอิริยาบถ รู้กาลเทศะและรู้ความต้องการของหญิงอย่างเทพเจ้าดลใจ รวมความเอาว่าเขาเป็นผู้ชายที่สวรรค์ส่งมาสำหรับสร้างวิมานแสนสุขให้แก่หญิงและมุสณีจะขอบคุณสวรรค์อย่างยิ่ง ถ้าหญิงนั้นเป็นมุสณีคนเดียวจริงอย่างที่ภัสมาพูด

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 58)

4. มีความกล้าหาญ

เมื่อทัศนัยจับได้ว่ามุสณีมีชู้กับเจ้าชายภัสมา เธอก็ยอมรับความจริงออกมาโดยไม่มีข้อโต้เถียง และพูดถึงความเป็นจริงว่าถึงแม้เธอจะมีการปล้ำสารภาพของมุสณีทำให้เกิดความรู้สึกว่าการกระทำที่ผิดศีลธรรมของมุสณี สมควรแก่การให้อภัยเพราะผู้หญิงในยุคนั้นไม่สามารถหาเงินทองได้เองมากมายจำเป็นต้องมีผู้ชายเลี้ยงดู เมื่อตนเองตกอยู่ในสภาพขาดเงินในระหว่างการเดินทางอยู่ในเรือ “อังเดร เลอบอง” กับคู่หมั้นที่ป่วยมาตลอดการเดินทางและเจ้าชายภัสมาได้หยิบยื่นเงินให้ ตนเองจึงปรารถนาตอบแทนความดีของเจ้าชายภัสมา โดยยินดีให้เจ้าชายแตะเนื้อต้องตัวได้จนมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งบนดาดฟ้าเรือลำนั้น แต่มุสณียังยึดมั่นในความรักที่มีต่อทัศนัย ไม่ได้ทอดทิ้งทัศนัยและดูแลรักษาพยาบาลจนกระทั่งมากรุงเทพฯ และต้องจ่ายเงินในการประกอบพิธีแต่งงานด้วยเงินของเจ้าชายภัสมาอีกด้วย ทั้งๆ ที่มุสณีมีโอกาสนจะเลือกทางเดินโดยเป็นชายาของเจ้าชายภัสมาตลอดไป เพราะเธอเสียตัวแก่เจ้าชายก่อนมาแต่งงานกับทัศนัย แต่เธอมีคุณธรรมพอที่จะไม่ทอดทิ้งคู่หมั้นในยามทุกข์ยาก จนเป็นเหตุได้ชื่อว่ามีสามีและซื่อสัตย์ผิดศีลธรรม แต่การกระทำของเธอก็เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง เธอ ทัศนัยและทุกๆ คนในครอบครัว ดังข้อความที่ มุสณีได้กล่าวกับทัศนัยว่า

“ฉันได้ยินแต่เธอเรียกร่องเอาสิทธิ์ ฉันไม่เคยได้ยินว่าเธอยื่นมือมาเข้ามารับ หน้าที่จะไบบ้าง ฉันคนเดียวเป็นคนแบกภาระหน้าที่ทุกอย่างไว้บนบ่าของตัวเอง ฉันไม่ต้องการลำเลิก ทัศนัย แต่ฉันต้องพูด พูดเสียให้หมดความข้องใจ แล้วเราจะได้ไม่ต้องพูดกันอีกต่อไป เธอหมดตัวตั้งแต่ก่อนถึงสิงคโปร์ เซนต์เดวิดก็ไม่มี ค่ารักษาพยาบาลที่สิงคโปร์ ตลอดถึงค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญรักษากันอย่างพิเศษ เป็นเงินของฉัน”

“เงินของภัสมา” ทัศนัยสอดขึ้น

“ถูกแล้ว เงินของภัสมาให้ฉัน ฉันก็ต้องเรียกว่าเป็นเงินของฉัน ค่าแพคเกจที่หัวหิน สิบห้าวัน เพื่อการพักผ่อนของเธอจนหายสนิท ก็เงินของฉัน เวลาแต่งงาน เธอไม่ได้ซื้ออะไรด้วยเงินของเธอ แม้แต่สบู่ก่อนเดิวก็นิไม่เคยซื้อ ค่ารับรอง ค่าเลี้ยงดู ค่าที่นอนหมอนมุ้ง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างเป็นเงินของฉัน แต่งงานแล้วฉันยังต้องให้เงินเดือนเธอทุกเดือน เพราะเงินเดือนสี่สิบห้าบาทของเธอไม่รู้จะทำอะไรได้ บัดนี้เธอมาฟ้องจะเอาเงินฉันอีกน่าจะหรือไม่ว่าเธอทำไป พูดกันจริงๆ เกอะทัศนัย”

“ฉันเริ่มจะได้คติใหม่จากการฟังคำพูดของเธอ”

“ว่าอะไร?”

“คือถ้าสามียากจนเลี้ยงเมียเขาไม่ได้ ต้องปล่อยให้เขามีชีวิตตามชอบใจต้องนั่งเฉยไม่ต้องมีเสียง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 65 - 66)

มุสณีเป็นตัวละครเอก ที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) มีพฤติกรรมหลายหลาก ทั้งด้านดีและด้านไม่ดี แต่ความไม่ดีของมุสณีเป็นสิ่งที่น่าอภัยได้เพราะเป็นธรรมชาติของสตรีที่ยังมีกิเลสอยู่ ย่อมหลงใหลในบุรุษรูปงามได้ แต่เมื่อประพฤติดิไปแล้วก็มิได้ทิ้งภาระและหน้าที่ของตน ที่มีต่อคู่หมั้นเดิม จนในที่สุดได้ถูกประณามว่า มีชู้ เพราะมีบุรุษสองคนเข้ามามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวโดยถูกต้องตามประเพณีหนึ่งคน ส่วนอีกคนหนึ่งไม่ถูกต้องตามประเพณี แต่พฤติกรรมที่มุสณีเป็นคนรักครอบครัว ทำให้ทัศนการณ์ของสามีรักและบูชามุสณีมาก จนกลายเป็นความรักแบบชู้สาว และในที่สุดมุสณีก็ได้ทัศนการณ์เป็นคู่ชีวิตคนสุดท้ายของเธอ เพราะทั้งเขาและเธอก็ไม่สามารถปฏิเสธความรักที่มีต่อกันได้

สุมามาลย์ ในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า

ภูมิหลัง

สุมามาลย์เป็นบุตรคนเดียวของนักธุรกิจ บิดามารดาของสุมามาลย์รักและตามใจสุมามาลย์มาก สุมามาลย์ได้รู้จักกับข้าพเจ้าในงานเต้นรำที่จัดขึ้นในสโมสรสมาคมที่เป็นของฝรั่ง สุมามาลย์ได้เต้นรำกับข้าพเจ้าในงานสองเพลง และรู้สึกว้า ข้าพเจ้า เป็นผู้ชายที่ไม่ถนัดในการเต้นรำ เพราะข้าพเจ้าเต้นรำได้จังหวะเดียว คือ ควิควอลด์ซ แต่อย่างไรก็ดีเมื่อได้พบกับข้าพเจ้า อีกครั้งในงานเต้นรำอีกหลายงาน ปรากฏว่า ข้าพเจ้า ได้พัฒนาการเต้นรำได้ดีสามารถเต้นรำในจังหวะที่ทันสมัยได้ จึงเป็นที่ถูกใจสุมามาลย์มาก เพราะเธอชอบเต้นรำเป็นชีวิตจิตใจ เมื่อบิดามารดาของสุมามาลย์เห็นว่า ข้าพเจ้า รักสุมามาลย์และได้มีการสู่ขอกับบิดามารดาถูกต้อง สุมามาลย์จึงได้เข้าพิธีสมรสที่เป็นงานใหญ่โตมโหฬารสมฐานะของเจ้าบ่าวและเจ้าสาว และได้ไปฮันนีมูนกันที่บังกะโล แถวชายทะเล

เมื่อแต่งงานแล้ว ข้าพเจ้า ในฐานะที่เป็นบุตรชายคนเดียวของวงศ์ตระกูล เช่นเดียวกันกับสุมามาลย์ที่เป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดา จึงทำพิธีกรรมระบุมผู้มีสิทธิในการรับมรดกเพียงสองคนคือสุมามาลย์กับข้าพเจ้า ถ้าคนหนึ่งคนใดเสียชีวิต ทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดให้เป็นของผู้ที่ยังอยู่ ถ้าเสียชีวิตหมดทั้งสองคนก็ตกเป็นของลูก ถ้าไม่มีลูกก็แบ่งกันในหมู่วงศ์ญาติตามกฎหมาย แต่เมื่อแต่งงานได้เพียงสามเดือน สุมามาลย์ก็ตั้งครรภ์เมื่อครบกำหนดคลอดก็ได้คลอดบุตรเป็นชายซึ่ง

เป็นที่รักใคร่สุดแสนหาของบิดามารดาและคุณตาคุณยาย แต่เหตุร้ายได้เกิดขึ้นกับสุมามาลย์ เมื่อ บุตรชายอายุครบ 1 เดือนเพราะเธอได้จัดงานทำขวัญเดือนให้บุตรชายในตอนกลางคืน งานนั้นก็ ได้มีการเดินรำ สุมามาลย์ได้ออกเดินรำมากเกินไปจึงทำให้หมดลูกอีกเสบจนต้องตัดมดลูกทิ้ง สุมามาลย์ จึงมีบุตรได้เพียงคนเดียวหลังจากมีบุตรและมีนางพยาบาลเลี้ยงดู สุมามาลย์ได้ใช้เวลา ออกสังคม มากขึ้นและไปในงานเดินรำซึ่งเป็นงานที่เธอชอบอันเป็นลักษณะนิสัยตรงกันข้ามกับ ข้าพเจ้าซึ่งเป็นสามีของเธอจึงมีความขัดแย้ง ในที่สุดเธอก็ต้องไปงานเดินรำกับบิดามารดาแทนเพราะ ข้าพเจ้า ขอใช้เวลาอ่านหนังสือและเขียนบทประพันธ์ที่ข้าพเจ้า ชอบ ชีวิตรักของสุมามาลย์กับ ข้าพเจ้า อยู่ด้วยกันไม่นาน ทางราชการไทยต้องการคนที่มีความรู้ทางภาษาต่างประเทศดีเพื่อเป็น ล่ามประจำกองทหาร ข้าพเจ้าสามีของสุมามาลย์ได้อาสาสมัครไปเป็นล่ามในงานพระราชสงคราม ในยุโรป ทำให้สุมามาลย์ต้องอยู่ในเมืองไทยกับบุตรชายซึ่งได้ตั้งชื่อว่า “ดวงใจ” แต่เวลาผ่านไปไม่ นานก็ได้ข่าวทางราชการว่าข้าพเจ้า กระโดดตึกฆ่าตัวตายในระหว่างอยู่ในกองทัพอากาศพระราช สงคราม หลังจากได้ข่าวการเสียชีวิตของสามีเพียงเดือนเศษ สุมามาลย์ได้เข้าพิธีสมรสกับชายหนุ่ม ที่ร่ำรวยมีฐานะระดับเศรษฐีโดยการแนะนำของมารดา และในภายหลังชายหนุ่มผู้นี้ได้บรรดาศักดิ์ เป็น “หลวงสมบัติบริการ” สุมามาลย์มีความสุขกับชีวิตรักครั้งใหม่มากกว่าครั้งเก่า เหตุเพราะหลวง สมบัติบริการ เป็นหนุ่มสังคม เก่งทั้งการเดินรำและบทบาทรักที่แสดงกับภรรยา หลวงสมบัติบริการ กับสุมามาลย์ได้ทำพิธีนัยกรรมเลียนแบบ ข้าพเจ้า ซึ่งเป็นสามีเดิม คือ ถ้าใครถึงแก่กรรมก่อน มรดกก็เป็นของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่แล้วในงานเดินรำคืนหนึ่ง สุมามาลย์โดนผู้ชายคนหนึ่งถอยมา ชนข้างหลังเธออย่างแรงและชายนั้นก็หันมาขอโทษเธอ เธอมองด้วยความประหลาดใจที่เห็นชายนั้น มีรูปร่างหน้าตาและน้ำเสียงเหมือนข้าพเจ้าซึ่งเป็นสามีเก่าของเธอ สุมามาลย์รู้สึกว่าจะต้องเป็น ข้าพเจ้าสามีเก่าของเธอ เธอจึงปฏิเสธการเดินรำกับทุกคนในงาน แม้แต่กับหลวงสมบัติบริการ และได้ชวนหลวงสมบัติบริการกลับบ้าน เมื่อกลับมาถึงบ้านก็รีบมาดูบุตรชาย และบอกหลวงสมบัติ บริการว่าเธอคงไปดูกิจการป่าไม้ที่เมืองเหนือด้วยไม่ได้เพราะห้วงบุตรชาย หลังจากหลวงสมบัติ บริการเดินทางไปดูกิจการป่าไม้เมืองเหนือได้สองวัน สุมามาลย์ก็ได้รับจดหมายของข้าพเจ้าที่เป็น สามีเก่าของเธอ ได้เขียนมาบอกว่าเขาไม่ได้สิ้นชีวิตในสงครามและขอพบดวงใจซึ่งเป็นบุตรชาย ของเขา สุมามาลย์ยินดีให้พบและให้ดวงใจ บุตรชายของเธอซึ่งตอนนี้อายุครบ 3 ปีแล้ว รู้จักพ่อ และได้บอกแก่ข้าพเจ้าว่าเธอไม่ได้แต่งงานใหม่ด้วยความสมัครใจ แต่เพราะบิดามารดาปรารถนา ให้แต่งงานใหม่ ซึ่งเมื่อได้ปรับความเข้าใจกันแล้ว สุมามาลย์ได้ตกลงใจออกเดินทางไปอยู่กับ ข้าพเจ้าพร้อมบุตรชายที่ประเทศญี่ปุ่น เพราะข้าพเจ้ายังเป็นบุคคลต้องโทษอยู่ เพราะมีคดียิงคน ตายในกองทหารและทางทะเบียนบ้านได้ตัดชื่อออกเป็นผู้เสียชีวิตแล้ว จึงไม่สามารถแสดงตัวให้ ใครทราบได้ว่า ยังมีชีวิตอยู่จนกว่าคดีนี้จะหมดอายุความ เมื่อสุมามาลย์ไปอยู่กับข้าพเจ้าพร้อม ด้วยบุตรชายที่ประเทศญี่ปุ่นอย่างมีความสุขเพราะเธอรักข้าพเจ้าและบุตรชายมาก จนกระทั่ง ดวงใจอายุได้ 10 ปี ก็ได้ข่าวว่าบิดามารดาเธอถึงแก่กรรมด้วยโรคไข้รากสาดใหญ่ทั้งคู่ จึงเป็น

ความจำเป็นที่เธอจะต้องเดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อจัดการศพของบิดามารดาและทรัพย์สินสมบัติ เมื่อสุมามาลย์มาถึงกรุงเทพฯ ได้สองวัน ก็ได้ข่าวว่าหลวงสมบัติบริการเดินทางไปเมืองเหนือจึงไม่ได้พบกัน เธอจึงได้ไปพักบ้านบิดามารดาและทำบุญงานศพของบิดามารดา และในระหว่างทำบุญนี้สุมามาลย์ได้ล้มป่วยเป็นโรคไข้รากสาดใหญ่เช่นเดียวกันกับบิดามารดาและถึงแก่กรรมตามบิดามารดาไปซึ่งในบรรดาคนสนิทใกล้ชิดคิดว่าการถึงแก่กรรมของบิดามารดาสุมามาลย์และตัวสุมามาลย์คงจะเป็นการฆาตกรรมไม่ใช่การเสียชีวิตอย่างปรกติ เพราะเป็นเรื่องประหลาดที่ทั้งบิดามารดาและบุตรมาเสียชีวิตด้วยโรคไข้รากสาดใหญ่ซึ่งเป็นโรคเดียวกันในระยะเวลาที่ต่างกัน

บุคลิกภาพภายนอก

สุมามาลย์เป็นหญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ดังคำประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

สุมามาลย์อยู่ในเครื่องราตรีอย่างเต็มที ไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง แม้แต่เรื่องเพชรและรองเท้าชั้นสูง ความงามอันยิ่งยวดที่ข้าพเจ้าเคยเห็นในสุมามาลย์ แม้จะมีผิวแล้วสองคน มีลูกแล้วหนึ่งคน เธอก็กล้าใช้เครื่องราตรีที่เปื้อนดอก เปื้อนหลัง ทำท่ายให้หญิงสาวพรหมจารีมาเปรียบเทียบ ดวงหน้า ออกหลังคอ ลำแขน หวาอะไบบกพร่องไม่ได้สักนิดเดียว

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 108)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมสุมามาลย์

1. มีความเป็นกุลสตรี รักศักดิ์ศรีตนเอง

สุมามาลย์เป็นสตรีที่ศักดิ์ศรีของตนเองจึงรู้สึกเสียศักดิ์ศรีมากเมื่อทราบว่า ข้าพเจ้าแอบเจาะเพดานห้องนอนของเธอในขณะที่เธอแสดงความรักกับสามีใหม่ เพราะคิดว่าเป็นการดูถูกเธอทำราวกับว่าเธอเป็นหญิงแพศยาหรือโสเภณี และคิดว่า ข้าพเจ้า มาเธอเสียดีกว่าที่จะกระทำการเหยียดหยามศักดิ์ศรีของเธอเช่นนี้ ดังข้อความที่สุมามาลย์ต่อว่าข้าพเจ้าว่า

“เอ๊ะ ! พี่นี่เจาะเพดานทำไมกัน?”

“เปล่า พี่ไม่ได้เจาะ” ข้าพเจ้าตอบอย่างนี้ก็จะไรไม่ทัน

“พี่ไม่ได้เจาะก็ตาอ่านวยเจาะ เจาะทำไม?”

“ตาอ่านวยแกละเจาะทำไมก็ไม่รู้”

“ไม่รู้ พี่ไม่รู้แล้วตาอ่านวยจะบอกมาทำไม?”

“แกบอกมาว่าอะไร?”

“อ่านเอาเองซิ”

ข้าพเจ้ารับจดหมายมาอ่านหมดเลย ตาอำนายเขียนมาแจ่มแจ้งหมด “วันนี้ผมเรียกช่างมาซ่อมรูเพดานที่เจาะไว้ให้คุณขึ้นไปดูคุณผู้หญิงอยู่กับสามีนั้นเรียบร้อยดี” ร้ายจริง จะบอกเพียงว่าซ่อมเพดานแล้วข้าพเจ้าก็เข้าใจดี นี่บอกเสียแจ่มชัดหมด

“ได้ความใหม่ละคะ ใครให้เจาะ เจาะทำไม?”

“ตาอำนายนี้เหลวไหลมาก”

“คนที่เหลวไหลไม่ใช่ตาอำนายหรอก”

“เอละ พี่สารภาพเอง ว่าพี่เหลวไหล”

“ไม่ใช่เหลวไหล น้องอยากพูดว่าโหดร้าย ทำอุบายตายก็ไม่ให้น้องรู้เมียแท้ๆ บอกไม่ได้ กลับมายังแกล้งไปเดินโดนที่ราชตฤณมัย ให้น้องกลุ้มจนปวดศีรษะ เรื่องเหล่านั้นพอจะให้อภัย แต่นี่เจาะเพดานดู” สุมามาลย์พูดถึงตรงนี้แล้วก็ร้องไห้สะอื้นอย่างแรง

ข้าพเจ้าเข้าไปกอดสุมามาลย์ แล้วก็กล่าวขออภัย ข้าพเจ้าไม่มีข้อแก้ตัวประการใด นอกจากความอยาก رؤอยากเห็น

“คราวนี้ให้อภัยยากมาก” สุมามาลย์พูดด้วยเสียงร้องไห้ “พี่ก็รู้แล้วว่าน้องไม่ได้ทำผิดคบชู้สาว น้องแต่งงานเพราะได้ข่าวแน่นอนว่าพี่ตาย พี่ควรจะให้เกียรติแก่น้องบ้าง นี่พี่ทำเหมือนอย่างว่าน้องเป็นหญิงแพศยาหรือโสเภณี เจาะเพดานดูว่าทำอะไรกับผู้ชาย พี่มาน้องเสียดีกว่าที่จะทำอย่างนั้น”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 128 -129)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

สุมามาลย์เป็นบุตรสาวคนเดียวของนักธุรกิจ บิดาของเธอทำการค้ากับชาวต่างประเทศและงานสังคมของชาวต่างประเทศทุกงานจะมีการเดินร่ำสนุกสนาน บิดาของเธอได้ใช้เธอเป็นสื่อในการสานไมตรีในด้านธุรกิจการค้า เธอจึงจำเป็นต้องเข้าสังคม หัดเดินร่ำเพื่อธุรกิจของบิดา สุมามาลย์คิดว่างานที่ตนเองออกงานสังคมแบบสมัยใหม่ ที่มีการเดินร่ำเป็นการตอบแทนคุณของบิดามารดาวิธีหนึ่ง เพราะเธอเป็นสตรีสวย เดินร่ำเก่งย่อมเป็นจุดดึงดูดใจชาวต่างประเทศให้มาลงทุนธุรกิจกับบิดาของเธอ การสร้างความสำเร็จในเชิงธุรกิจก็จะเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบิดามารดา ดังในข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

สุมามาลย์ก็ร้องขอความเห็นอกเห็นใจจากข้าพเจ้า อย่าให้ละทิ้งงานสังคม เธออ้างว่าเป็นหน้าที่อันเดียวที่เธอจะต้องทำเพื่อสนองคุณบิดามารดา เพราะบิดามารดาของเธอมีธุรกิจ การค้า เกี่ยวกับชาวต่างประเทศมาก และจำต้องใช้ลูกสาวเป็นสื่อสร้างความสำเร็จหลายประการ

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 19)

2.2 เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา

เมื่อบิดามารดาของสุมามาลย์ได้ข่าวว่า ข้าพเจ้า ซึ่งเป็นสามีของสุมามาลย์ถึงแก่กรรม เพราะกระโดดตึกลงมาเสียชีวิตในค่ายทหารของกองทหารสัมพันธมิตร สมัยสงครามโลก

ครั้งที่ 1 บิดามารดาของสุมาลย์ก็ได้หาชายคนใหม่มาเป็นคู่แต่งงานของสุมาลย์และบังคับให้สุมาลย์แต่งงานกับชายคนใหม่เพราะบิดามารดาเป็นหนี้สินกับชายคนนี้อยู่มากมาย ถ้าบุตรสาวได้แต่งงานกับชายคนนี้ก็ไม่ต้องชำระหนี้ตามกฎหมาย สุมาลย์จึงจำเป็นต้องเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา ปฏิบัติตามที่บิดามารดาประสงค์ ดังข้อความที่ข้าพเจ้าถามนายประสิทธิ์ว่า

“ใครเป็นคนชักนำผู้ชายคนนี้ มาติดต่อกับสุมาลย์”

“ไม่ต้องใครหรอกครับ คุณแม่ของคุณผู้หญิงเองนะแหละ ก่อนแต่งงานผู้ชายคนนี้พยายามจะพาคุณผู้หญิงไปเที่ยว คุณผู้หญิงไม่ยอมไปทั้งๆ ที่คุณพ่อคุณแม่ของคุณผู้หญิงมาขอรับรองให้ไป บางคราวก็จำใจไป แต่ไม่เคยไปในงานใดๆ จนกระทั่งแต่งงานกัน”

“รวมความว่าเธอยืนยันว่าสุมาลย์แต่งงานด้วยความบีบบังคับของพ่อแม่ไม่ใช่ด้วยความรักใคร่หรือสมัครใจ?”

“ผมขอยืนยันว่าเป็นอย่างนั้น”

“คราวนี้ฉันเถียงละ”

“เถียงอย่างไรครับ?”

“คือตามธรรมดาพ่อแม่จะบังคับให้ลูกสาวแต่งงานก็เพื่อปลูกฝังให้เป็นหลักฐานหรือเพื่อหวังสมบัติของฝ่ายชาย แต่นี่ลูกสาวเป็นม่าย เป็นม่ายเศรษฐกิจรับมรดกของพ่อที่ตายไปแล้วทั้งหมด ลูกก็มี ถ้าเป็นลูกสาวฉัน ฉันจะไม่บังคับให้แต่งงานใหม่เลย เพราะมั่งมีพอแล้ว จะมีผู้ชายมาช่วยใช้เงินทำไม”

“ผู้ชายเขาจนเมื่อไรครับ เขาก็เป็นเศรษฐกิจเหมือนกัน แล้วเหตุที่สำคัญที่สุดก็คือว่า บิดามารดาของคุณผู้หญิงเป็นหนี้เขาอยู่มากมาย”

“แล้วทำไมไม่ขอเงินลูกสาวไปใช้เขา”

“จะขอไปใช้ทำไม ให้แต่งงานกันเสียแล้วไม่ต้องใช้ไม่ดีกว่าหรือ พูดกันไปในทางปลูกฝังก็เป็นการปลูกฝังที่ดีพอใช้ สองเศรษฐกิจมาเป็นทองแผ่นเดียวกัน ทำไมพ่อแม่จะไม่อยากได้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 78 - 79)

2.3 มีเมตตา

เมื่อสุมาลย์ได้แต่งงานกับสามีใหม่ และทำพิธีกรรมเลียนแบบที่เคยทำกับข้าพเจ้า สามีเก่า ทำให้นายประสิทธิ์ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกของสุมาลย์ไม่พึงพอใจและเกิดความขัดแย้งกับสามีใหม่ถึงกับต้องออกจากบ้านสุมาลย์ไป สุมาลย์ไม่ได้ถือโกรธยังมีเมตตาให้เงินทองและสิ่งของเพื่อไปยังชีพ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

ต่อมาเดือนหนึ่งก็ทำพิธีกรรมตามคำบอกเล่าของนายประสิทธิ์ เป็นพิธีกรรม ชนิดเดียวกับพิธีกรรมของข้าพเจ้า คือ เมียตายแล้วเป็นของผัว ผัวตายเป็นของเมีย ในฐานะของผู้จัดการทรัพย์สมบัติและรักษาผลประโยชน์ของสุมาลย์ นายประสิทธิ์ถือว่าเป็นนาย นายประสิทธิ์ คัดค้านอย่างรุนแรง ว่าพิธีกรรมชนิดนี้เป็นภัยแก่สุมาลย์ เมื่อสามีใหม่ถามว่าเป็นภัยอย่างไร นายประสิทธิ์ก็ตอบตรงๆ ว่าไม่ช้าสุมาลย์จะต้องถูกวางยาตาย คำพูดเช่นนี้ทำให้สามีใหม่โกรธมาก ถึงกับจะเกิดยิง

กันขึ้น สุภาษิตได้วิ่งวอนร้องขอความสงบทั้งสองฝ่าย และนายประสิทธิ์ออกจากบ้านไปในวันนั้น เมื่อออกมาแล้วสุภาษิตก็ยังมีความเมตตาอารี ให้เงินทองสิ่งของบางอย่าง ด้วยเหตุนี้ นายประสิทธิ์จึงยังนับถือสุภาษิตอยู่มาก

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 84)

2.4 มีความสำนึกผิด

สุภาษิตมาชวน ข้าพเจ้า ไปเที่ยวเกาะสีชัง ข้าพเจ้า อ้างว่าแต่งบทประพันธ์ยังไม่เสร็จ ไม่สามารถไปไหนได้ สุภาษิตโกรธมากจึงฉีกบทประพันธ์ของ ข้าพเจ้า เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เมื่อ สุภาษิตแลเห็น ข้าพเจ้า โกรธจัดและได้ขับรถออกจากบ้านไป สุภาษิตก็รู้สึกผิดได้น่ากระดากที่เป็นบทประพันธ์ของ มาปะติดกันใหม่และเขียนซ่อมแก้ตัวผิดเล็กๆ น้อยๆ ให้ด้วยหมึกสีม่วง แสดงให้เห็นว่าเมื่อเธอทำสิ่งใดที่มีสมควรลงไปก็สำนึกได้ว่า เป็นการกระทำที่ผิด จึงพยายามแก้ไขความผิดที่เกิดขึ้นโดยน่านะดาซที่เป็นบทประพันธ์ของ “ข้าพเจ้า” ที่เธอฉีกทิ้งมาปะกันใหม่และซ่อมแซมวรรณยุกต์ที่ผิดให้ด้วย แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสำนึกผิดในการกระทำของตน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

ข้าพเจ้าตรงเข้าห้องสมุด และมีความประหลาดใจ ข้าพเจ้าเห็นบทประพันธ์ที่ถูกฉีกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยนั้นกลับมาติดเรียบร้อย เพราะในการประพันธ์นั้นข้าพเจ้าเขียนหน้าเดียว ถึงจะฉีกขาดไปแล้วก็เอามาปิดทับบนกระดาษใหม่ให้ติดต่อกันได้ ทุกๆ หน้าได้ปิดอย่างครบถ้วนไม่ขาดหายจนชิ้นเดียวเป็นอันว่าบทประพันธ์ของข้าพเจ้าได้กลับสู่สภาพเดิม หากแต่เปลี่ยนรูปเป็นกระดาษหนาเทอะทะ เพราะต้องทาแป้งหรือกาปิดทับหลังบนกระดาษอีกแผ่นหนึ่งเท่านั้น นอกจากนั้นข้าพเจ้าได้พบสิ่งที่แปลกใจอีกอย่างหนึ่ง คือมีรอยแก้ ไม่ได้แก้ข้อความแต่แก้ตัวผิดเล็กๆ น้อยๆ เช่นไม้เอกไม้โทที่ข้าพเจ้าเขียนขาดตกบกพร่อง หรือคำบางคำที่ตกหายไปด้วยความพลั้งเผลอ มีการแก้ไขตกเติมให้อย่างนี้ตั้งแต่ต้นจนปลาย รอยหมึกที่แก้ไขเป็นหมึกสีม่วง ในบ้านนี้ไม่มีใครใช้หมึกสีม่วงนอกจากสุภาษิตคนเดียว

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 31)

3. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

เมื่อสุภาษิตตัดสินใจที่จะเดินทางไปกับ ข้าพเจ้า พร้อมบุตรชายไปอยู่ในประเทศญี่ปุ่นก็ไม่อาลัยในทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่ เพราะคิดว่าทรัพย์สินสมบัติเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ได้ และคิดว่าเมื่อบิดามารดามีปัญญาสร้างมรดกให้เรา เราเองก็เชื่อมั่นว่ามีความสามารถจะทำได้เช่นกัน ดังในคำสนทนาของสุภาษิตกับข้าพเจ้าว่า

“ข้างเป็นไร เรื่องทรัพย์สินสมบัติ” สุภาษิตพูดภายหลังที่ได้ตรึตรองอยู่เป็นเวลาช้านาน “จะเป็นของเขาทั้งหมดก็ช่าง แล้วก็ไม่ใช่สมบัติอะไรของน้อง ราชรถไปเกยน้องให้มาขึ้นครองสมบัติ มันเป็น

แต่ของนอกกาย ลูกสาวสำคัญว่า ถึงพี่เองก็เหมือนกัน ทรัพย์สมบัติเหล่านี้ก็ไม่ใช่พี่เป็นคนทำขึ้น พี่ได้รับมรดกจากคุณพ่อคุณแม่เป็นของได้เปล่า ปลอຍให้มันเสียเปล่าก็ไม่เป็นไร ไม่ใช่ทรัพย์สมบัติอะไรของเรา

“ไม่ใช่ของเรา” ข้าพเจ้าตอบ “แต่เป็นของดวงใจ สำหรับตัวพี่เอง พี่บอกน้องได้ว่าพี่ไม่โยติอะไรในทรัพย์สมบัติ พี่อยู่อย่างไรก็ได้อย่างไรก็ได้ แต่เป็นหน้าที่ของเรที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของลูก พ่อแม่ของเราทำมรดกไว้ให้เรามากมายกายกอง ถึงคราวเราเป็นพ่อแม่เข้าบ้าง จะไม่มีอะไรให้ลูกเลย ก็อาย”

“แต่เราไม่มีปัญหาจะหาเอาใหม่บ้างเลยหรือพี่ คนเรามีทางมั่งมีแต่ในเรื่องรับมรดกเท่านั้นเองหรือน้องเข้าใจว่าคุณพ่อคุณแม่ของพี่ ท่านก็ไม่ได้รับมรดกอะไรมากมายจาก คุณพ่อคุณแม่ของท่าน ท่านสร้างขึ้นใหม่แทบทั้งนั้น เราไม่มีปัญหาสร้างให้ลูกเราเหมือนอย่างที่คุณพ่อคุณแม่ท่านสร้างให้บ้างหรือ?”

คำพูดของสุมาลย์ในข้อนี้ ทำให้ข้าพเจ้าพอใจมาก ข้าพเจ้าไม่เคยคิดว่าจะได้ฟังคำเช่นนี้จากปากของสุมาลย์

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 113)

4. มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง

สุมาลย์เป็นสตรีที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองจากการชอบเด่นร่ำมาชอบอ่านหนังสือเช่นเดียวกับ ข้าพเจ้า ผู้เป็นสามี ดังคำประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... สิ่งที่ทำให้ความพึงพอใจให้ข้าพเจ้าอีกอย่างหนึ่งก็คือ สุมาลย์เริ่มเป็นคนชอบหนังสือ ชอบเข้าร้านขายหนังสือภาษาอังกฤษมากกว่าร้านเครื่องสำอาง ซื้อหนังสือหอบมาเป็นตั่งๆ อ่านแล้วก็สนทนากับข้าพเจ้าถึงเรื่องหนังสือที่อ่าน ข้าพเจ้าเริ่มรู้สึกกว่าชีวิตของเราจะได้อยู่ในรากฐานอันมั่นคงแน่นอนทีเดียว สวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 123)

นอกจากนี้สุมาลย์ยัง ช่วยสามีอ่านบทประพันธ์ที่สามีเขียนและมีการวิจารณ์แสดงความคิดเห็นกับบทประพันธ์ของสามี ซึ่งทำให้ ข้าพเจ้า มีความสุขในชีวิตสมรสครั้งหลังมาก สุมาลย์เป็นสตรีที่เป็นคู่ครองที่ดี ถึงแม้ว่าเดิมเธอจะมีนิสัยใจคอไม่ตรงกับสามี แต่เมื่อรักแล้วก็พยายามทำทุกอย่างเพื่อคนที่รักได้ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องต้องกันกับคู่สมรสของตน อันเป็นแบบอย่างที่ดีของการมีชีวิตคู่ ต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปรับตัวเข้าหากัน ถ้าผู้ชายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับฝ่ายหญิงไม่ได้ ฝ่ายหญิงก็ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับฝ่ายชาย ชีวิตคู่จึงจะราบรื่นและมีความสุข ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ชีวิตใหม่ของเรานับว่าผาสุก ความเป็นอยู่ในแขวงโกกุกุฮาราเป็นความเจียบสัดที่ข้าพเจ้าต้องการ ข้าพเจ้าเริ่มงานประพันธ์ของข้าพเจ้าใหม่ สุมามาลย์พอใจอ่านบทประพันธ์ที่ข้าพเจ้าเขียน และให้ความเห็นเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งบางทีก็เป็นความเห็นที่ดีและน่าเอ็นดู ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 125)

5. รักลูก

สุมามาลย์มีความรักบุตรชายมาก เมื่อแลเห็น ข้าพเจ้า สามีก่ำในงานเดินรำที่ราชดงมัยก็แน่ใจว่าสามีก่ำยังไม่เสียชีวิต และอาจจะมาขโมยบุตรชายของเธอไป เธอจึงรีบกลับบ้านมาดูบุตรชายอีกทั้งยังไม่ยอมเดินทางไปดูกิจการป่าไม้ที่เมืองเหนือกับสามีก่ำใหม่ เพราะรักและเป็นห่วงบุตรชายโดยอ้างว่าตัวเองฝันไปว่า ข้าพเจ้า มาขโมย บุตรชายของเธอไป ดังข้อความที่สามีก่ำใหม่และสุมามาลย์สนทนากันว่า

“ไปไหนเสียนาน?” ข้าพเจ้าได้ยินเสียงสามีก่ำถาม

“ไปดูลูก” สุมามาลย์ตอบ “วันนี้หวั่นใจเหมือนจะมีอะไรเกิดขึ้น กลัวลูกจะเจ็บ”

“ก็ไม่เป็นอะไรไม่ใช่หรือ?”

“เปล่า ยังไม่เป็นอะไร”

“แล้วน้องเป็นอย่างไบบ้าง?”

“ปวดศีรษะเดิมที วันนี้ต้องนอนนอนแต่หัวค่ำ”

“หวังใจว่าจะไม่ป่วยเจ็บอะไร” สามีก่ำกล่าว “เพราะอีกสองวันเราก็จะต้องเดินทางขึ้นไปตรวจการป่าไม้ของเราที่เมืองเหนือ”

“คราวนี้ต้องขอตัวแน่” สุมามาลย์พูด “ไปคนเดียวเถอะ ไม่อยากห่างลูกเลยไม่รู้ว่าจะสงหรณใจอย่างไร รู้สึกจะมีอะไรเกิดขึ้น”

“ฝันร้ายตามเคย” สามีก่ำกล่าว

“ฝันจริงๆ เมื่อคืนนี้ ฝันว่าพ่อเขามาขโมยลูกไป ขออย่าให้ต้องห่างลูกในเวลานี้ การไปเมืองเหนือกะว่าตั้งสามอาทิตย์ ถ้าจากลูกถึงสามอาทิตย์จะมีอะไรเกิดขึ้นแน่”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 93 - 94)

6. รักเดียวใจเดียว

สุมามาลย์เป็นสตรีที่ฝังใจอยู่กับความรักครั้งแรก มีความรักอย่างแท้จริงกับ “ข้าพเจ้า” ซึ่งเป็นสามีก่ำคนแรก ถึงแม้ว่าสามีก่ำคนแรกจะไม่เก่งในเชิงรักเช่นสามีก่ำใหม่ แต่สุมามาลย์ก็รัก “ข้าพเจ้า” และเมื่อทราบข่าวว่า “ข้าพเจ้า” ยังมีชีวิตอยู่ ก็พร้อมที่จะกลับมาอยู่กับ “ข้าพเจ้า” ถึงแม้ว่าการกลับมาอยู่กับ “ข้าพเจ้า” จะพบอุปสรรคและความยากลำบากก็พร้อมที่จะต่อสู้อุปสรรคเคียงข้างกัน ดังข้อความที่สุมามาลย์กล่าวว่า

“ขอให้รู้ความจริงสักอย่างหนึ่ง” สุมามาลย์อธิบาย “สิ่งที่ผู้หญิงจะลืมไม่ได้ นั่นคือความรักครั้งแรก ความรักที่หญิงให้แกชายเป็นครั้งแรกด้วยใจรักอย่างแท้จริงนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะลืมได้ แม้จะเป็นความรักอย่างเก๊ เพราะผู้หญิงไม่รู้ประสีประสา อย่างไรก็ตามที่ ผู้หญิงจะไม่ลืม นื่องสารภาพได้ว่า ที่เป็ความรักครั้งแรกของน้อง เป็นความรักที่น้องไม่รู้จักลืม คราวนี้น้องมาได้สามีใหม่ ซึ่งน้องต้อง สารภาพว่าเขาเป็นผู้ชายที่เก่งจริง เขาเข้าใจผู้หญิง รู้ความต้องการ รู้จักตอบสนองความตื่นตัวเข้ามาสู่ จุดๆ เดี่ยว ก็เป็นความสุข พี่อาจจะเห็นน้องในดวงหน้า สายตา หรือความเคลื่อนไหวที่เป็นความสุข แต่จะเป็นความผิดเหลือเกินที่จะพูดว่าเป็นความรัก ในชีวิตของผู้หญิงรักผู้ชายคนเดียว คือคนที่ตัวปลง ใจรับความรักเป็นครั้งแรก นอกจากนั้นก็เป็ความสุข ความสนุก ความรื่นรมย์ หรือจะเรียกว่าอะไรก็ ตามใจ แต่ถ้าเรียกว่ารักละผิดแน่ ความรักของน้องอยู่ที่พี่ และที่น้องยอมมานี้ ก็เพราะน้องตีราคา ความรักสูงกว่าสิ่งใดๆ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2545 : 134)

สุมามาลย์เป็นตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) มีการปรับเปลี่ยนนิสัย และพฤติกรรมของตนเองได้ เมื่อมีประสบการณ์ชีวิตเพิ่มขึ้นและตัวละครมีความรู้สึกที่ดีต่อบิดามารดา เป็นบุตรสาวที่ดี มีความกตัญญู เคารพเชื่อฟัง บิดามารดา สามารถแยกความรู้สึกในเรื่อง “ความรัก” กับ “ความหลง” ออกจากกันได้ และในที่สุด ก็ได้ให้ความสำคัญในความรักที่มีต่อบุตรชายและ สามีคนแรกมากกว่า “ความหลง” สามีใหม่ พร้อมทั้งจะอยู่เคียงข้างสามีไม่ว่าจะทุกข์หรือสุข

ประพิมพ์พรรณ ในเรื่องห่วงรักเหวลึก

ภูมิหลัง

ประพิมพ์พรรณเป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดา เกิดในกรุงเทพฯ บิดามารดาเป็นผู้ดีเก่า ฐานะ เดิมอยู่ในระดับเศรษฐี เพราะบิดาสืบเชื้อสายมาจากเจ้าพระยาท่านหนึ่งจึงได้รับมรดกมากมาย แต่ เนื่องจากบิดาของประพิมพ์พรรณมีบุตรกับภรรยาคนก่อนๆ จึงถูกแบ่งมรดกไปและต่างคนต่างแยกย้าย กันไป ไม่มีใครกลับมาสนใจบิดาของเธอ ครอบครัวของเธอจึงมีอยู่เพียงสามคน คือ ตัวเธอ และบิดา มารดาของเธอ บิดาของเธอเคยรับราชการแต่ไม่สามารถพัฒนาตนเองขึ้น เป็นข้าราชการระดับสูงได้ เท่าเทียมกับคุณปู่ของเธอ จึงออกจากราชการมาอยู่บ้าน ชอบเข้าสมาคมกับคนใหญ่คนโต และชอบ ให้คนยกย่องนับถือ ไม่ชอบการพนัน ไม่เสพสุรา ไม่สูบบุหรี่ ชอบเล่นสิ่งต่างๆ ตามยุคสมัย เช่น เล่น กลัวยไม้, ดับบอง, กุหลาบ, เลี้ยงนกสีแปลกๆ จึงทำให้ฐานะยากจนลง เพราะมีแต่รายจ่ายไม่มี รายรับ หน้าที่หารายได้เข้าบ้านเป็นของมารดาของเธอ ซึ่งมีอาชีพเป็น นายหน้าในการจัดซื้อขายสิ่ง ต่างๆ เมื่อมารดาของประพิมพ์พรรณถึงแก่กรรมลง ประพิมพ์พรรณอายุได้ 16 ปี วิถีชีวิตของเธอจึง เปลี่ยนแปลงเพราะครอบครัวไม่มีรายได้ มีแต่รายจ่าย เธอต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเมื่อเรียนได้ เพียงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 และขายบ้านในกรุงเทพฯ เพื่อรวบรวมเงินมาซื้อบ้านอยู่แถวหัวเมืองกับ

บิดาสองคน เธอได้ประกอบอาชีพในตำแหน่งเสมียนในโรงงานอุตสาหกรรมของรัฐบาลในจังหวัดนั้น และได้นำปิ่นของบิดาของเธอมาฝึกหัดยิงจนแม่นยำ เพราะเธอเห็นว่าบ้านหลังใหม่ของเธออยู่ในหมู่บ้านจันทิพ เธอจะได้มีปิ่นเป็นอาวุธป้องกันตัวเองและบิดาที่ชราภาพแล้ว ทั้งๆ ที่ฐานะยากจนลง บิดาของประพิมพรรณก็ยังเป็นโรคบ้าความนับถือ ชอบจัดงานเลี้ยงข้าราชการผู้ใหญ่ที่บ้านเหมือนสมัยที่ยังอยู่กรุงเทพฯ จนโดนนายทองเทศหลอกให้เสียเงินจัดงานเลี้ยงไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไม่ได้มาเยี่ยมเยียนบิดาจริง ประพิมพรรณทนความประพฤติดังกล่าวในเรื่องเป็นคนบ้าความนับถือไม่ไหว จึงขอย้ายไปเป็นเสมียนในจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งหลวงจักรพิทยเป็นผู้อำนวยการในโรงงานนั้น คุณเนื่องภรรยาของหลวงจักรพิทยได้ให้ความเมตตาแก่ประพิมพรรณมาก แต่เคราะห์ร้ายก็ได้มีมาถึงบิดาของเธอ เพราะนายทองเทศนำของเถื่อนมาฝากไว้ในบ้านของบิดาของเธอและโรคความนับถือของบิดาทำให้บิดาไม่ได้ให้การขัดทอดถึงนายทองเทศ จึงถูกตัดสินจำคุก 6 เดือน ประพิมพรรณจึงอาฆาตพยาบาทนายทองเทศมาก เมื่อนายทองเทศสำนึกในความผิดโดยการขอแต่งงานและเลี้ยงดูประพิมพรรณ ประพิมพรรณจึงวางแผนยิงนายทองเทศตายในระยะเผาขนขณะที่แสดงความรักกับเธอ แต่เธอสามารถรอดพ้นคดีฆาตกรรมรายนี้ได้โดยอ้างว่าเป็นการป้องกันตัวที่นายทองเทศเข้ามาข่มขืนเธอถึงในห้องนอนของเธอเอง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้หลวงจักรพิทยและคุณเนื่องมีเมตตาอุปการะประพิมพรรณเป็นบุตรบุญธรรม ภายหลังที่บิดาของเธอพันโทจึงรับมาอยู่ด้วยกันที่บ้านของหลวงจักรพิทย และที่บ้านนี้เอง มาโนชบุตรชายของนายแพทย์ไทยแผนโบราณที่มีฐานะอยู่ในระดับเศรษฐีได้มาพักฟื้นรักษาตัวจากการเจ็บป่วยจนเกิดความผูกพันกับประพิมพรรณอย่างลึกซึ้ง แต่มาโนชไม่สามารถแต่งงานกับประพิมพรรณได้ เพราะบิดามารดาของมาโนชไม่ยินยอม มาโนชจึงต้องแต่งงานกับหญิงที่บิดามารดาหาให้ แต่มาโนชยังคงให้คำมั่นสัญญาว่าจะรักและไม่ทอดทิ้งประพิมพรรณ หลวงจักรพิทยและคุณเนื่องได้หาคู่ที่เหมาะสมให้ประพิมพรรณแต่งงานด้วย ประพิมพรรณยินดีแต่งงานตามความปรารถนาของหลวงจักรพิทยและคุณเนื่อง แม้ว่าจะไม่รักพรเพิ่มผู้เป็นสามีและเธอก็ได้ตัดสินใจที่จะเลิกความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับมาโนช เพราะมีสามีแล้ว แต่มาโนชได้มาขอมีความสัมพันธ์เหมือนเดิม และให้สัญญาว่าจะไม่ทรยศต่อความรักที่มีต่อประพิมพรรณ ประพิมพรรณถือว่าสัญญานี้มีความสำคัญมากกว่าครั้งแรก เพราะเธอต้องเสียสละมากกว่าเดิมในฐานะที่มีสามีแล้ว แต่ในที่สุดมาโนชได้ผิดสัญญาเองไม่มาหาประพิมพรรณสม่าเสมอ ประพิมพรรณจึงเขียนจดหมายนัดมายิงจนเสียชีวิตที่บ้านประพิมพรรณเอง คดีฆาตกรรมมาโนชนับว่าเป็นคดีใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ สมัยนั้นมีการสอบสวนและสืบสวนคดีหลายหน ประพิมพรรณเกือบถูกศาลตัดสินประหารชีวิต ถ้าอรรถพิทยผู้เป็นทนายความไม่ลงทุนซื้อจดหมายที่ประพิมพรรณเขียนนัดมาโนช มาในราคาสองหมื่นห้าพันบาทจากการเสนอขายในราคาสามหมื่นบาท เมื่อพรเพิ่มผู้เป็นสามีทราบความจริง รู้สึกเสียเกียรติมากจึงหย่าขาดกับประพิมพรรณ หลังจากหย่าขาดกับพรเพิ่มแล้วประพิมพรรณมาช่วยงานที่สำนักงานทนายความของอรรถพิทยเพราะทราบว่าอรรถพิทยมีบุญคุณกับตนเอง พรเพิ่มก็ได้เขียนจดหมายมาเยาะเย้ยว่าอรรถพิทยคือเหยื่อรายต่อไปของประพิมพรรณ ต่อมาถนอมขวัญภรรยาของอรรถพิทยเสียชีวิตกะทันหันและผู้เชี่ยวชาญระบุว่าถูกยา

พิษ บุคคลต้องสงสัยก็คือ ประพิมพรรณและอรรถพิทย แต่ประพิมพรรณสามารถวางแผน พิสูจน์ได้ว่า เทียมจันทร์ เศรษฐินีแม่หม้ายสาวนักธุรกิจที่เป็นภรรยาลับของอรรถพิทยเป็นผู้วางยาพิษ เธอจึงหมดมลทิน และเธอยังมีเมตตาทำลายลายหลักฐานสำคัญ ทำให้เทียมจันทร์ไม่ถูกจับไปดำเนินคดี เทียมจันทร์จึงแอบนำเช็คที่มีจำนวนเงินมหาศาลไปให้บิดาของประพิมพรรณ เพื่อเป็นค่าตอบแทนชีวิตของเธอที่ไม่ถูกประหารโดยประพิมพรรณไม่ทราบคดีถนอนขวัณถูกวางยาพิษนั้นทำให้เธอได้รับจดหมายเยาะเย้ยจากพรเพิ่มอีก เธอจึงสำเร็จโทษพรเพิ่มโดยการยิงให้เสียชีวิต เพราะขยันเขียนจดหมายมาเยาะเย้ยถากถางเธอ พรเพิ่มเสียชีวิตโดยจับฆาตกรไม่ได้

บิดาของประพิมพรรณพาประพิมพรรณเดินทางไปยุโรปด้วยจำนวนเงินที่ได้มาจากเช็คของเทียมจันทร์ การไปยุโรปครั้งนี้มีชายหนุ่มชื่อทรงวุฒิ ซึ่งเป็นทนายความฝึกหัดในสำนักงานของอรรถพิทยติดตามไปด้วยเพราะหลงรักประพิมพรรณ และก่อนลงเรือที่สิงคโปร์ ประพิมพรรณได้เด็กสาวชื่อแวนดา ซึ่งมีชีวิตทรหดอดทนเหมือนเธอขอติดตามไปยุโรปด้วย ประพิมพรรณรับเป็นน้องสาวและเดินทางไปพร้อมกัน เมื่อถึงยุโรปต่างคนต่างแยกกันอยู่เพื่อให้การศึกษาก้าวหน้าอย่างแท้จริง ทรงวุฒิทำปริญญาเอกทางกฎหมาย ประพิมพรรณสมัครใจเรียนภาษาต่างประเทศหลายๆ ภาษา จนพูดภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษได้ดี ทรงวุฒิพบกับซาโลเม สาวเลือดผสมยุโรปกับแอฟริกา ซึ่งต่อมาได้ชื่อไทยว่า “คมขำ” เรื่องรักระหว่างทรงวุฒิกับประพิมพรรณจึงไม่เกิดขึ้น เมื่อเวลาผ่านไป 4 ปี ทุกคนก็สำเร็จการศึกษา บิดาของประพิมพรรณ ประพิมพรรณ และแวนดา จึงเดินทางกลับประเทศไทย แวนดาได้แต่งงานกับขวัญคนรักเก่าที่ปักชำได้ ประพิมพรรณสมัครใจอยู่ปักชำได้แถวแอ่งสาหร่ายบ้านเดิมของแวนดา บิดาของประพิมพรรณกลับไปอยู่กรุงเทพฯ และประกอบอาชีพรับจ้างสอนภาษาต่างประเทศมีรายได้พอเลี้ยงตนเองได้ แต่ดวงเพชฌฆาตของ ประพิมพรรณยังไม่หมดไป จึงก่อคดียิงคนรถของขวัญซึ่งเป็นสามีของแวนดาเสียชีวิตเพราะต้องการปิดปากไม่ให้คนรถของขวัญไปเปิดโปงแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ขวัญเป็นคนยิงสิริศิลป์หนุ่มนักเรียนยุโรปที่หลงรักแวนดา ตำรวจสืบคดีได้นำหมายมาจับ ประพิมพรรณแล่นเรือใบหนีตำรวจออกไปกลางทะเลใหญ่ขณะที่มีพายุฝนตกหนัก ได้รับการช่วยเหลือจากสุภรัตน์หนุ่มชาวทวายจึงรอดชีวิตและได้อาศัยเรือของสุภรัตน์ไปขึ้นบกที่แอฟริกาในเขตยึดครองของโปรตุเกส ประพิมพรรณได้โทรเลขถึงทรงวุฒิ ทรงวุฒิกับ คมขำจึงมารับประพิมพรรณไปพักที่บ้านในแอฟริกา สุภรัตน์พลาดรัก ประพิมพรรณจึงอยู่ในเขตยึดครองของโปรตุเกส มุณีหนุ่มชาวอาหรับเพื่อนของทรงวุฒิได้มาพบกับทรงวุฒิที่โยฮันเนสเบิร์ก ประพิมพรรณขอติดตามไปเที่ยวในทะเลทรายกับมุณีจึงได้ผจญภัยในทะเลทรายและได้มีโอกาสช่วยเหลือมุณีให้รอดชีวิตจากการแต่งงานกับแวนฟ้าเพราะแวนฟ้าเป็นมนุษย์มีพิษ เนื่องจากเป็นบุตรสาวนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้าทางสารพิษ และได้รับสารพิษตั้งแต่อายุในครรภ์มารดาจึงสะสมพิษอยู่ในร่างกาย บุรุษโคกอดจูบก็จะสูดสารพิษถึงแก่ชีวิต มุณีจึงเปลี่ยนใจมารัก ประพิมพรรณ ประพิมพรรณก็รักมุณีแต่ติดขัดที่ต่างเชื้อชาติกันเพราะประพิมพรรณมีชาตินิยมไม่ยอมแต่งงานกับคนต่างเชื้อชาติด้วยความรักของมุณี มุณีจึงล่วงเกินประพิมพรรณในขณะที่ประพิมพรรณนอนหลับ ประพิมพรรณยิงมุณีเสียชีวิตโดยไม่ตั้งใจ จึงเริ่มมีอาการทางประสาทเห็นภาพอะไรแปลกๆ จนกระทั่ง

เห็นภาพของบิดาในฝัน เข้าใจว่าบิดาคงเสียชีวิต ประพิมพรรณได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างหนักจึงเสียสติไปเป็นเวลา 4 ปี เมื่อได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย จนหายดีแล้วก็ได้แต่งงานกับนิพนธ์ชายไทยที่หลงรักประพิมพรรณตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ในยุโรป มีบุตรสาวคือพิมพ์นิพนธ์ แต่พิมพ์นิพนธ์เป็นใบ้และหูหนวกโดยกำเนิด ต่อมานิพนธ์ป่วยเป็นวัณโรคซึ่งเป็นโรคร้ายแรงรักษาไม่หายจึงตัดสินใจผูกคอตายเพื่อตัดภาระแก่นุตรและภรรยา ประพิมพรรณได้รับ การช่วยเหลือจากแวนฟ้าได้สูตรยาของนายแพทย์โกติเอ พิมพ์นิพนธ์จึงหายจากอาการหูหนวกและพูดได้ เมื่อบุตรสาวหายเป็นปกติดีแล้ว ประพิมพรรณมีความปรารถนาอยากกลับไปอยู่ประเทศไทย เพราะจากประเทศไทยมา 17 ปี แล้วมีความคิดถึงบ้านและปรารถนากลับไปจัดงานศพบิดาของตนจึงเดินทางกลับประเทศไทยพร้อมพิมพ์นิพนธ์ สวณศรีกับนิยมนหลานชายหลวงจักรพิทย และคุณเนื่องนำตำรวจมาจับประพิมพรรณที่บังกะโลริมน้ำตกของหลวงจักรพิทยกับคุณเนื่อง ขณะที่ประพิมพรรณ พิมพ์นิพนธ์และขวัญพักอยู่ในบังกะโลนั้น แต่ประพิมพรรณกับขวัญรู้ตัว ก่อน เพราะได้ยินเสียงและภาพม้าอาหรับมาบอกเหตุร้ายหน้าบังกะโล จึงเห็นสวณศรีกับนิยมนด้วยความแค้นที่สวณศรีกับนิยมนตั้งตัวเป็นศัตรูกับเธอมาตลอด เธอจึงยิงสวณศรีกับนิยมนเสียชีวิต และเธอกับขวัญก็ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยิงเสียชีวิตขณะที่ทำการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจตรงทางขึ้นบังกะโลริมน้ำตกนั้น

บุคลิกภาพภายนอก

ประพิมพรรณเป็นหญิงสาวที่สวยงามแบบผู้ดี สวยแบบธรรมชาติโดยมีต้องตกแต่งด้วยเครื่องสำอาง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ประพิมพรรณยังสวย การถูกขังในกรงขังของตำรวจและในเรือนจำระหว่างพิจารณาเป็นเวลาตั้งสามสัปดาห์ ไม่ได้ทำให้ความสวยของประพิมพรรณลดน้อยลงไปทั้งๆ ที่อยู่ในระหว่างคุมขัง เธอก็แต่งตัวดี ไม่ใช่เครื่องแต่งกายหรูหรา เป็นเครื่องแต่งกายอย่างเรียบๆ แต่ก็ทำให้เธอสวย สวยอย่างหญิงผู้ดีที่อยู่ในบ้าน ดวงหน้าของเธอยังเปล่งปลั่ง เธอยังสามารถยิ้มอย่างหวานกับทนาย เธอปล่อยผมสยายแต่หัวเรียบร้อย แม้ด้วยการตกแต่งเพียงเล็กน้อยก็ยังเรียกได้ว่าเป็นความงาม เน้นอนที่เดียว ประพิมพรรณเป็นหญิงที่สวยงามจริงๆ คนหนึ่ง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 10)

ความสวยงามของประพิมพรรณมิได้ร่วงโรยไปตามวัย แม้ในวัย 30 เธอก็ยังงามมีเสน่ห์ เป็นที่ปรารถนาของชายหนุ่มหลายคน ดังในข้อความที่ประพิมพรรณแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่า

... เธอต้องขอบคุณบิดามารดาของเธอหรือขอบคุณสวรรค์ที่ได้สร้างเธอให้มีรูปสมบัติอันเป็นที่ดึงดูดใจของคนทุกคนที่ได้พบเห็น เธอมีความเชื่ออีกอย่างหนึ่งว่ากิริยามารยาทของเธอและท่าทางการวางตัวก็เป็นเครื่องช่วยดึงดูดอย่างมากเหมือนกัน โดยมีได้เข้ากับตัวเอง ประพิมพรรณ ยังรู้สึกตัวสวย แม้

จะมีวัยเหี่ยวอย่างช้า 30 อยู่ในฐานะเป็นพี่สาวใหญ่แก่กว่าแว่นฟ้าและแววตา อาจจะเป็นความงามของเธอ ความงามในร่างกายและความงามในกิริยามารยาท ประกอบกับความงามในดวงใจ ซึ่งเป็นคนที่อยู่ใกล้ชิดย่อมแลเห็นว่า ประพิมพรรณเป็นคนใจดี อาจเป็นด้วยความงามเหล่านี้ ที่ทำให้ประพิมพรรณยังเป็นที่ปรารถนาของชายหนุ่มทั้งหลาย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1130)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมประพิมพรรณ

1. มีความเป็นกุลสตรี

1.1 มีกิริยาวาจางาม

ประพิมพรรณเป็นหลานของเจ้าพระยาจึงได้รับการอบรมกิริยามารยาท การเจรจาจากบิดาของเธอให้มีกิริยาวาจางามสมเป็นกุลสตรี ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ถ้าพูดถึงความดีของบิดา ก็มีเรื่องที่จะพูดได้มากเหมือนกัน ตั้งแต่เกิดและรู้ความมา ประพิมพรรณไม่เคยได้ยินคำหยาบจากบิดา จะพูดกับลูกหรือพูดกับภรรยาพูดอย่างไพเราะเสมอ เป็นคนชอบความสะอาดเรียบร้อยบ้านช่องและเครื่องแต่งกายสะอาดเรียบร้อยอยู่ทุกเวลา เพราะถ้าคนใช้ไม่ทำหรือทำไม่ดีพอ บิดาของเธอก็ทำเอง กวาดบ้านถูบ้านเอง เพราะความเป็นห่วงใยว่ารัฐมนตรีหรือคนใหญ่คนโตจะมาที่บ้าน ประพิมพรรณได้รับความอบรมจากบิดาในแต่ในความเป็นผู้ดี มารยาทผู้ดี พูดคำผู้ดี แต่งกายอย่างดี รวมความว่าบิดาของเธอจะต้องการนั้นเธอให้เป็นผู้ดีแปดสาแทรก แม้จะอยู่ในฐานะยากจนก็ให้ได้อยู่โรงเรียนที่ดีที่สุด เวลาเธอเจ็บป่วยบิดามีได้ห่วง เพราะมารดามีความจำเป็นต้องออกไปหาทางเลี้ยงชีพ เธอได้รับการดูจากมารดาบ่อยๆ แต่ไม่เคยถูกดุจากบิดา คำพูดทุกคำที่ออกจากปากของบิดา แม้จะพูดกับลูกเพียงสองคำ ก็ดูเหมือนว่าได้พยายามที่จะกรองเอาคำพูดที่ดีๆ พูดให้ลูกฟังแล้วก็พยายามแก้คำพูดของลูกที่ไม่ใช่ภาษาผู้ดี ให้ลูกพูดอย่างผู้ดีอยู่เสมอ ทั้งๆ ที่รู้ว่าบิดาของเธอไม่ได้ช่วยเหลือนมารดาในการทำมาหากิน หรือแสวงหารายได้อะไร ที่จะเลี้ยงกันในครอบครัว ประพิมพรรณก็ยังรักบิดามาก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 51)

1.2 รักศักดิ์ศรีของสตรี

ประพิมพรรณเป็นสตรีที่รักศักดิ์ศรีของสตรี จึงปฏิเสธที่จะเดินทางไปให้บิดามารดาของมาโนชดูตัวเพราะธรรมเนียมไทยนั้นครอบครัวของฝ่ายชายถ้าจะหาสตรีมาเป็นสะใภ้ในตระกูล บิดามารดาจะต้องขึ้นไปดูตัวบุตรของอีกฝ่ายเอง มิใช่ให้สตรีนั้นเดินทางมาเสนอตัวถึงบ้านฝ่ายชาย โดยเฉพาะหลวงจักรพิพิธและคุณเนื่องบิดามารดาบุญธรรมก็เป็นคนมีหน้ามีตา และเป็นเพื่อนกับบิดามารดาของมาโนชด้วย ยิ่งเป็นการไม่สมควร โดยเฉพาะประพิมพรรณก็สืบเชื้อสายมาจากขุน

นางเก๋ คุณปู่ของเธอเป็นเจ้าพระยา ก็สมควรรักเกียรติของวงศ์ตระกูล ถึงแม้ว่าในรุ่นของเธอจะยากจนลงเธอก็ควรรักษาความเป็นกุลสตรีที่สืบสายพันธุ์ผู้ดีไว้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เป็นความจริง เมื่อมาโนชได้มีจดหมายร้องขอให้ประพิมพรรณมากรุงเทพฯ เพื่อให้บิดามารดาของเขาเห็นตัว ประพิมพรรณก็ตอบมาตามคำแนะนำของคุณเนื่องว่าถ้าอยากดูก็ขึ้นไปดูเอง เพราะการที่จะดูให้รู้แน่ว่าเป็นช่างเผือกจริงหรือไม่นั้น ก็ต้องขึ้นไปดูที่ป่า ไม่ใช่บอกให้ช่างเผือกลงมาให้ดูตัว "

สาระสำคัญในจดหมายนั้น เป็นคำตอบว่าต่อชานวามาโนชได้รับรองนักหนา ว่าตัวสามารถจะให้บิดามารดาของตน ยินยอมแต่งงานกับประพิมพรรณประพิมพรรณมิได้รับรักของ มาโนชอย่างใจเร็วด่วนได้ ได้ชักถามหลายสิ่งหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับบิดามารดาของมาโนช ซึ่งมาโนชก็ได้ให้ความมั่นใจอยู่เสมอ ว่าไม่มีอะไรขัดข้อง ทางประพิมพรรณ ไม่ได้เป็นฝ่ายที่ทำการล่าหาสามี เรื่องทั้งหมดมาโนชเป็นผู้ก่อขึ้นทั้งสิ้น ไม่มีเหตุผลประการใด ที่ทางประพิมพรรณจะต้องตะเกียกตะกายให้ผู้ชายมาสู่ขอตัว ประพิมพรรณมีหน้าที่แต่จะคอยดูว่าใครจะทรยศต่อความรัก และผู้ที่ทรยศจะต้องได้รับผลแห่งการทรยศของตัวเอง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 185)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

ประพิมพรรณเป็นบุตรที่มีความกตัญญูต่อบิดาของตนเป็นอย่างยิ่ง เมื่อทราบ ว่า นายทองเทศนำของเถื่อนมาฝากบิดาไว้จนถูกตัดสินจำคุก 6 เดือน ก็วิ่งวอนให้นายทองเทศไปรับสารภาพเพื่อบิดาจะได้พ้นผิดแม้จะต้องแลกเปลี่ยนด้วยการแต่งงานกับนายทองเทศ ประพิมพรรณก็ยอมเพื่อมิให้บิดาที่แก่ชราแล้วต้องไปลำบากอยู่ในคุก ดังข้อความที่ประพิมพรรณพูดกับนายทองเทศว่า

“วิธีช่วยให้ผลแน่นอนที่สุด ก็คือ คุณก็ไปรับสารภาพกับเจ้าหน้าที่สารภาพความจริง ว่าเป็นของของคุณ คุณนำมาฝากพ่อฉันไว้”

“ถ้าผมสารภาพอย่างนั้น” ทองเทศพูด “ผมก็เข้าคุก”

“แต่มันเป็นเรื่องของคุณใช่ไหมคะ?”

“แปลว่า คุณจะเอาผมเข้าคุกอย่างนั้นหรือ?”

“ไม่ใช่ฉันเป็นคนเอาเข้า แต่เป็นเรื่องของใครคนนั้นก็ควรจะต้องรับผิดชอบคุณไม่นึกบ้างหรือคะว่าเป็นการบาปกรรมอย่างเหลือเกิน ที่เอาคนแก่ไปเข้าคุกแทนตัว”

“แล้วถ้าผมต้องเข้าคุก ผมจะแต่งงานกับคุณอย่างไรได้”

“ดิฉันเข้าใจว่าโทษฐานรับของโจรไม่ใช่โทษรุนแรงอะไร ถ้าคุณรับสารภาพ ถ้าคุณรักฉันจริงแล้วสารภาพเพื่อช่วยพ่อฉัน และเพื่อช่วยความยุติธรรมด้วย ฉันเข้าใจว่า ถึงคุณจะถูกตัดสิน ก็เป็นแต่เพียงจำนวนเดือน ไม่ใช่จำนวนปี ฉันจะคอยคุณ ฉันไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรีบร้อนแต่งงาน เมื่อคุณพ้นโทษออกมาเราแต่งงานกันได้ ฉันจะให้สัตย์ปฏิญาณ ว่าถ้าคุณทำอย่างนั้น ฉันจะสละทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่คุณ เพื่อช่วยพ่อฉัน”

ประพิมพรรณพูดด้วยความตั้งใจจริง ถ้าทองเทศกล้ำสารภาพความจริงให้บิดาของเธอหลุดพ้นออกมาได้ เธอจะยอมเป็นเมียทองเทศ เธอไม่ได้รักทองเทศเลยจนนิดเดียว แต่เพื่อช่วยบิดาของเธอ เธอจะยอมเสียสละ สละชีวิตของเธอทั้งชีวิต เพื่อช่วยพ่อ

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 79 - 80)

แต่แล้วการเจรจาก็ไม่สำเร็จ เพราะนายทองเทศไม่ยอมสารภาพผิด ผลจึงปรากฏว่า

... สามสัปดาห์ภายหลัง เธอได้รับข่าวว่า บิดาของเธอศาลตัดสินจำคุก 6 เดือน เธอร้องไห้ ร้องไห้ด้วยความสงสารบิดาซึ่งมาถูกจับเมื่อแก่ ร้องไห้ด้วยความแค้นใจว่าโรคคลั่งความนับถือ ทำให้บิดาของเธอได้รับผลร้ายแรงถึงปานนั้น และต่อไปนี้ตัวเธอเอง ก็จะต้องถูกขนานนามว่าเป็นลูกคนคุกคนตะราง

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 81)

แม้แต่บิดามารดาบุญธรรมของประพิมพรรณที่ได้อุปถัมภ์ให้ที่อยู่กินให้ความอบอุ่นแก่ประพิมพรรณ ประพิมพรรณก็มีได้ลืมบุญคุณ แม้ว่าหลวงจักรพิทยกับคุณเนื่องจะมาบอกตัดขาดความเป็นพ่อแม่ลูกกัน เมื่อเกิดคดีถ่มยาพิษของอรรถพิทยถูกวางยาพิษ เธอก็มิได้โกรธเคือง เมื่อเธอไปเสี่ยงโชคในแอฟริการ่ำรวยกลับมาเมืองไทย เธอจึงมาหาหลวงจักรพิทย และคุณเนื่องมอบเงินให้ห้าหมื่นบาท เพื่อสมนาคุณที่ได้เลี้ยงดูเธอมา ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“ประพิมพรรณต้องเล่าเรื่องของตัว เกี่ยวกับการเผชิญโชคเผชิญภัยภายหลังที่ได้ลงเรือหนีตำรวจให้ผู้อุปการะทั้งสองฟัง จนกระทั่งถึงเรื่องที่ได้พบพ่อทอง บ่อเพชร และบัดนี้ก็เป็นคนมั่งมี หลวงจักรพิทยและคุณเนื่องได้รับฟังอย่างผู้ใหญ่ฟังนิยายของเด็กๆ โดยไม่มีความเชื่อถืออย่างใด จนกระทั่งประพิมพรรณได้เอาเงินออกมานับให้ห้าหมื่นบาท บอกว่าขอสมนาคุณในการที่ได้เลี้ยงดูให้ความอุปการะแก่ตัวมา ท่านทั้งสองจึงได้เชื่อ

“เอาไว้ใช้เถอะลูก” คุณเนื่องพูดโดยใช้คำว่าลูกเป็นครั้งแรกที่ได้พบกันคราวนี้

“พ่อแม่แก่แล้วไม่รู้จักเอาไปทำอะไร”

“ให้คุณพ่อคุณแม่ทำบุญค่ะ” ประพิมพรรณตอบ “คุณพ่อคุณแม่จะทำบุญทำกุศลอะไรก็สุดแต่ใจของคุณพ่อคุณแม่”

“ดีเหมือนกัน” หลวงจักรพิทยพูด “พ่อกำลังคิดจะปฏิสังขรณ์วัดวัดหนึ่ง”

“ทำซิคะ คุณพ่อ” ประพิมพรรณพูด “ทำตามที่คุณพ่ออยากทำ ถ้าเงินจำนวนนี้ไม่พอ ลูกมีให้อีกอีกสักเท่านี้ก็ได้อีก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1418)

นอกจากนี้ ประพิมพรรณยังได้ทดแทนพระคุณของผู้มีบุญคุณคนอื่นๆ อีก เช่น ผู้อำนวยการโรงงานแรกที่ประพิมพรรณรับราชการในตำแหน่งเสมียนและฝากฝังประพิมพรรณให้มาอยู่กับหลวงจักรพิทย และคุณเนื่องจนได้รับเมตตาเป็นบุตรบุญธรรม ประพิมพรรณก็คิดทดแทน

บุญคุณ แต่เมื่อทราบว่าคุณอำนาจการถึงแก่กรรมแล้ว ประพิมพรรณก็ส่งเงินไปให้บุตรหลานของเขาโดยไม่บอกนามผู้ส่ง เพื่อเป็นการทดแทนคุณ เพราะเธอมีหลักการอยู่สองประการในชีวิต คือ ผู้มีคุณต้องทดแทน ผู้ทำความเดือดร้อนให้เธอต้องแก้แค้น ดังคำประพันธ์ของผู้ประพันธ์ได้บรรยายว่า

... หลักการในชีวิตของประพิมพรรณมีอยู่ว่า สำหรับคนที่ทำร้ายจะต้องแก้แค้นสำหรับคนที่ทำดีจะต้องแทนคุณ มีคุณและโทษสองอย่าง ซึ่งฝังอยู่ในหัวใจของประพิมพรรณ คือ ความกตัญญูและความพยาบาท เวลาที่ประพิมพรรณมีความสุขที่สุดในชีวิตนี้ ก็คือ ได้ตอบแทนบุญคุณของผู้ที่ได้ทำความดีมาให้ทั้งหมดและได้แก้แค้นคนที่ทำร้ายมาทั้งหมด กตัญญูกับพยาบาทเป็นลักษณะสองประการเท่านั้นที่ฝังแน่นอยู่ในดวงจิต ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1420 - 1421)

2.2 มีความเคารพเชื่อฟังบิดามารดา

ประพิมพรรณมีความเคารพบิดาของตน เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสอนของบิดาทุกประการ เธอจึงมีกิริยามารยาทและคำเจรจาสมเป็นกุลสตรี แบบสตรีผู้ดีเก่าทุกประการ ดังคำประพันธ์บรรยายว่า

“ถ้าพูดถึงความดีของบิดา ก็มีเรื่องที่จะพูดได้มากเหมือนกัน ตั้งแต่เกิดและรู้ความมา ประพิมพรรณไม่เคยได้ยินคำหยาบจากบิดา จะพูดกับลูกหรือพูดกับภรรยาพูดอย่างไพเราะเสมอ เป็นคนชอบความสะอาดเรียบร้อยบ้านช่องและเครื่องแต่งกายสะอาดเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าคนใช้ไม่ทำหรือทำไม่ดีพอ บิดาของเธอก็ทำเอง กวาดบ้านถูบ้านเอง เพราะความเป็นห่วงใยว่ารัฐมนตรีหรือคนใหญ่คนโตจะมาที่บ้าน ประพิมพรรณได้รับความอบรมจากบิดาในแต่ในความเป็นผู้ดี มารยาทผู้ดี พูดคำผู้ดี แต่งกายอย่างดี รวมความว่าบิดาของเธอต้องการปั้นเธอให้เป็นผู้ดีแปดสาแทรก แม้จะอยู่ในฐานะยากจนก็ให้ได้อยู่โรงเรียนที่ดีที่สุด เวลาเธอเจ็บป่วยบิดามีได้หาม เพราะมารดามีความจำเป็นต้องออกไปหาทางเลี้ยงชีพ เธอได้รับการดูจากมารดาบ่อยๆ แต่ไม่เคยถูกดุจากบิดา คำพูดทุกคำที่ออกจากปากของบิดา แม้จะพูดกับลูกเพียงสองคำ ก็ดูเหมือนว่าได้พยายามที่จะกรองเอาคำพูดที่ดีๆ พูดให้ลูกฟังแล้วก็พยายามแก้คำพูดของลูกที่ไม่ใช่ภาษาผู้ดี ให้ลูกพูดอย่างผู้ดีอยู่เสมอ ทั้งๆ ที่รู้ว่าบิดาของเธอไม่ได้ช่วยเหลือนมารดาในการทำมาหากิน หรือแสวงหารายได้อะไร ที่จะเลี้ยงกันในครอบครัว ประพิมพรรณก็ยังรักบิดามาก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 51)

เมื่อเธออยู่กับบิดามารดาผู้อุปถัมภ์เธอก็เคารพเชื่อฟังบิดามารดาอุปถัมภ์ ดังเช่นเมื่อมาโนชเขียนจดหมายถึงประพิมพรรณ ให้ประพิมพรรณเดินทางมากรุงเทพฯ ให้บิดามารดามาโนชดูตัวเพื่อว่าท่านจะเมตตายินยอมให้แต่งงานกัน ประพิมพรรณก็ได้เอาจดหมายมาปรึกษาคุณเนื่องมารดาอุปถัมภ์ว่าสมควรอย่างไรเมื่อคุณเนื่องไม่เห็นด้วยเธอก็ปฏิบัติตาม ดังคำประพันธ์บรรยายว่า

... หนึ่งเดือนล่วงไป มาโนชก็ได้มีจดหมายบอกประพิมพรรณ ว่าเขาได้พยายามเต็มความสามารถแล้ว ก็ยังไม่ได้รับความยินยอมของคุณพ่อคุณแม่ เขามีได้คาดหมายว่าเรื่องราว จะกลับกลายเป็นไปเช่นนี้ เขามองเห็นอีกทางหนึ่ง ที่จะช่วยความสำเร็จของเขาได้ คือขอให้ ประพิมพรรณลงไปกรุงเทพฯ เขาจะหาทางนำไปให้พบกับบิดามารดา ซึ่งเขาเชื่อว่าบิดามารดาได้เห็นรูปร่างกิริยามารยาท และได้ฟังการพูดจาของประพิมพรรณเข้าแล้ว อาจจะเกิดความพอใจในตัวประพิมพรรณ ถึงกับให้ความยินยอมได้

“มันเรื่องอะไร” คุณเนื่องพูด เมื่อประพิมพรรณนำจดหมายไปให้ดูมันไม่ใช่ธุระของเราที่จะไปเรียงแถวให้เขาเลือกคู่ ถึงเราจนกว่าเขา ก็ต้องรักษาเกียรติยศในเรื่องนี้”อันที่จริง ประพิมพรรณก็ไม่ปรารถนาเหมือนกันที่จะทำตามคำแนะนำของมาโนช แต่จดหมายทุกฉบับที่มาโนชมีถึง เธอได้นำไปให้มารดาผู้อุปถัมภ์ดูจะตอบว่าอะไรก็ตาม และตอบ ตามที่มารดาแนะนำ เป็นอันว่าแผนการของมาโนชที่ จะนำตัวประพิมพรรณไปให้พ่อแม่ของตนดูนั้น ต้องล้มเหลว ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 184)

2.3 รักความยุติธรรม

ประพิมพรรณเป็นคนรักความยุติธรรมธรรม ถ้าเธอเห็นว่าใครได้รับความอธรรม เธอจะพยายามให้เขาได้รับความยุติธรรมนั้นให้ได้ แม้ว่ากฎหมายบ้านเมืองจะลงโทษเธอไม่ได้ เธอก็คิดว่าควรจะมีวิธีการที่ผู้ได้รับความอธรรมควรหาทางเรียกร้องเอง ดังข้อความที่ประพิมพรรณ กล่าวกับสามีภรรยาที่ตนไปพักอาศัยอยู่ในยุโรป เมื่อทราบข่าวบุตรสาวของเธอถูกนายไฮน์หนุ่มเจ้าชู้ ของหมู่บ้านข่มขืน แต่มีทราบจะเอาผิดอย่างไร เพราะถ้าให้กฎหมายบ้านเมืองลงโทษบุตรสาวเธอก็จะมีตราบาปตลอดชีวิต ดังคำบรรยายว่า

“ตามความคิดของฉัน” ประพิมพรรณตอบ “คนร้ายจะต้องได้รับผลร้ายไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษ ถ้าเป็นบ้านเมืองลงโทษไม่ได้ สวรรค์จะต้องลงโทษให้ ถ้าสวรรค์เองก็ลงโทษไม่ได้ผู้ที่ถูกกระทำร้ายหรือได้รับความเสียหายจะต้องลงโทษเอง”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1253)

2.4 รักชาติ

ประพิมพรรณเป็นสตรีที่รักชาติไทย รักประเทศไทยและแผ่นดินไทย และยังปรารถนาสอนบุตรคนเดียวให้รักแผ่นดินไทยด้วย ดังข้อความที่พิมพ์นิพนธ์ตามประพิมพรรณว่า

“เราไปไหนกันแม่?” พิมถามแม่ แต่คงพูดเป็นภาษาเยอรมัน

“กลับเมืองไทยของเราลูก” ประพิมพรรณตอบ

“เมืองไทยของเราสวยไหมแม่ สบายไหม?”

“ไม่มีเมืองไหนที่จะสวยเท่าเมืองของเราเอง ไม่มีแผ่นดินไหนในโลกจะอยู่เป็นสุขสบายเท่ากับแผ่นดินของเราเอง”

ประพิมพรรณมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าถึงแม้จะเป็นลูกผู้หญิงก็ต้องสอนให้รักชาติบ้านเมือง แม้จะตกไปทิศทางใดก็ต้องนึกเห็นประเทศไทยเป็นที่ประเสริฐสุด ไม่มีที่อื่นจะเปรียบได้การท่องเที่ยวไปนอกประเทศต้องถือเป็นการไปชั่วคราว ลงท้ายก็ต้องกลับมาตายในเมืองของตัว

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1397)

นอกจากนี้ ประพิมพรรณยังเป็นคนชาตินิยมไม่ปรารถนาจะแต่งงานกับคนต่างชาติ เมื่อศุภรัตน์ชายชาวทวายและมุนีชายชาวอาหรับมารักเธอ เธอจึงปฏิเสธความรักของบุรุษทั้งสองเพราะเขาไม่ใช่ชายชาวไทย ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เวลาที่มีผู้ชายอยู่แล้วถึงสองคนคือศุภรัตน์กับมุนี แต่ทั้งสองคนเป็นต่างชาติ ซึ่งประพิมพรรณได้พยายามรักษาความมั่นใจอยู่เสมอว่า ว่าจะไม่มีสามีต่างชาติ แม้จะยากจนข้นแค้นอย่างไร ถ้าหากจำเป็นจะต้องมีสามีก็ขอมีที่เป็นคนไทย ด้วยเหตุนี้ประพิมพรรณจึงได้ปฏิเสธการขอความรักของศุภรัตน์และมุนีตลอดมา แต่ในบางครั้งก็เคลิบเคลิ้มไป ลักษณะอ่อนแออันเป็นลักษณะประจำเพศยังมีอยู่เสมอ ประพิมพรรณเองก็ยังไม่แน่ใจว่าตนเป็นคนใจอ่อนหรือใจแข็ง อาจพลาดพลั้งลงในช่วงเวลา อาจจะต้องเสียหายอะไรไปบ้างอย่างที่เคยถูกมุนีกอดในท่ามกลางทะเลทรายอาจจะเคลิบเคลิ้มให้ต้องเสียอะไรไปมากกว่านั้นก็ได้อีก แต่ถ้าพูดถึงการแต่งงานเป็นสามีภริยากันแล้ว ประพิมพรรณก็มั่นใจอยู่เสมอว่าจะไม่ยอมแต่งงานเป็นภริยาของชายต่างชาติ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1128 - 1129)

2.5 มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

ประพิมพรรณมีความปรารถนาดีต่อแวนฟ้า ไม่ปรารถนาให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต เพราะตนเมื่อประพิมพรรณเดินทางไปกับมุนีชายหนุ่มชาวอาหรับในทะเลทราย และทราบข่าวข้าหลวงที่มีอำนาจปกครองดินแดนในทะเลทรายในฐานะเมืองขึ้นได้ยกบุตรบุญธรรมให้แก่มุนี ซึ่งเป็นการกระทำแบบวิถีทางการเมือง ประพิมพรรณมีความสงสัยว่าสตรีนั้นคือ แวนฟ้า บุตรีนักวิทยาศาสตร์ผู้ทดลองค้นพิชมิพิช จนบุตรตัวเองได้รับพิชสะสมตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนกลายเป็นสตรีที่ร่างกายเต็มไปด้วยสารพิช บุรุษใดกอดและจูบก็จะถึงแก่ชีวิตทันที จึงขอให้มุนีทำการพิสูจน์โดยหาญมากัด แต่ก็ยังอดเป็นห่วงสตรีนั้นไม่ได้ กลัวว่าสตรีคนนั้นจะถูกกัดเสียชีวิต จึงให้หาหมอมารักษาด้วย การกระทำของประพิมพรรณแสดงให้เห็นมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ดังข้อความที่ประพิมพรรณสนทนากับมุนีว่า

“ในค่ายของเธอ มีหมอมูอย่างที่เราเคยเห็นนั่นไหม?”

“ไม่มี แต่หาได้ไม่ยากเลย”

“หมอมูพวกนี้เขามีความรู้ทางรักษาด้วยหรือเปล่า?”

“ถ้าเธอต้องการชนิดนั้น ก็หาได้” มุนีตอบ

“ความคิดของฉันเป็นอย่างนี้” ประพิมพรรณพูด “คืออยากจะเอามาลองกัด ถ้าเป็นผู้หญิงคนนั้นจริง ฐจะตายทันที แต่ถ้าเผอิญไม่ใช่ผู้หญิงคนนั้นก็จะต้องมีหมอรรักษาให้หาย”

“ตกลง เราทดลองวิธีนั้น ฉันจะให้หาหมอมารักษาโดยเร็ว”

“สำคัญอยู่ที่หมอรรักษา” ประพิมพรรณพูด “ต้องหาหมอรรักษาที่เชื่อถือได้จริงไว้ด้วย”

“ถ้าเธอกลัวเช่นนั้น” มุนีให้ความเห็น “เราให้เขาหาผู้ที่ไม่มีพิษร้ายแรงอะไรก็ได้ เพราะเรื่องสำคัญไม่ได้อยู่ที่พิษงู สักแต่ทำให้เป็นงูที่กัดได้ก็แล้วกัน ข้อที่เราอยากรู้จักเพียงว่า สตรีผู้นั้นมีพิษถึงกับจะทำให้งูตายได้หรือไม่”

“ดีทีเดียว” ประพิมพรรณตอบ “ฉันเขลาไป ไม่ได้นึกถึงวิธีนี้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 992 - 993)

2.6 ให้อภัยแก่ผู้ที่กระทำความผิด

ประพิมพรรณเป็นสตรีที่รู้จักให้อภัยในความผิดของผู้อื่น เมื่อบุคคลผู้นั้นรู้สึกสำนึกผิดแล้วก็ไม่ปรารถนาให้รับโทษความผิดนั้นๆ เช่น ตอนที่เทียมจันทร์สารภาพผิดว่าตนเองเป็นคนวางยาพิษในถ้วยกาแฟของถนอมขวัญ ทำฆาตกรรมถนอมขวัญ และกำลังทำฆาตกรรมประพิมพรรณด้วยวิธีเดียวกัน ประพิมพรรณคิดว่าเป็นการเพียงพอกับความผิดแล้ว จึงทำลายหลักฐานถ้วยกาแฟใบนั้นเสีย เพื่อเทียมจันทร์จะไม่ต้องถูกตัดสินประหารชีวิตในฐานะฆ่าคนตาย ดังข้อความที่เทียมจันทร์สารภาพแก่ทุกคนที่อยู่ในเหตุการณ์ว่า

“ฉันสารภาพ” เทียมจันทร์พูดด้วยเสียงที่ชัดเจน

“สารภาพว่าอะไร?” ทรงวุฒิถาม

“สารภาพหมด” เทียมจันทร์พูดด้วยการถอนใจใหญ่อย่างแรง

“อะไรบ้าง?” ทรงวุฒิชักต่อไป

“สารภาพว่าได้วางยาพิษฆ่าถนอมขวัญ และได้ใส่ยาพิษในกาแฟถ้วยนั้นเพื่อฆ่า ประพิมพรรณ” เทียมจันทร์พูดอย่างชัดถ้อยชัดคำ

“ขออภัยมาให้ฉัน” ประพิมพรรณพูดพร้อมด้วยการยื่นมือไปขอถ้วยกาแฟจากทรงวุฒิตรงวุฒียื่นถ้วยกาแฟนั้นให้ เจ้าหน้าที่ทั้งสองที่ยืนคุมอยู่ก็มีการเคลื่อนไหวขึ้นบ้าง คนหนึ่งล้วงมือลงไปใ้กระเป๋ายิบขวดเล็กๆ ออกมาจากกระเป๋ารู้ว่าเขาเอามาทำไมและจะต้องเตรียมเครื่องมืออะไรมา ซึ่งทรงวุฒิได้นัดหมายเอาไว้เรียบร้อยแล้ว กาแฟถ้วยนั้นจะต้องถูกเขาเทลงขวด ปิดอัดสนิทแน่นแล้วนำไปแยกธาตุ ส่วนถ้วยใบนั้นเจ้าหน้าที่ก็จะต้องเอาไปด้วย เมื่อได้ควักขวดออกมาจากกระเป๋แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็เอื้อมมือมารับถ้วยกาแฟจากประพิมพรรณ แต่ทุกคนต้องเผชิญกับความประหลาดใจอันยิ่งใหญ่ เพราะแทนที่ประพิมพรรณจะส่งถ้วยกาแฟให้เจ้าหน้าที่ เธอเหวี่ยงถ้วยกาแฟออกไปทางช่องหน้าต่าง แล้วถ้วยกาแฟนั้นก็ตกลงไปในคุุคลองที่อยู่ใกล้หน้าต่างห้องรับประทานอาหาร นั้นเอง “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 268 -269)

ประพิมพรรณได้พูดสรุปคติมาตกรรมถนอมขวัญว่า

“จบเรื่องกันเสียทีก็แล้วกัน คุณทรงวุฒิ” ประพิมพรรณตอบ

“ถ้าผมรู้ว่าคุณจะจบอย่างนี้ ผมก็จะไม่ทำความพยายามถึงเพียงนี้” ทรงวุฒิพูดด้วยความน้อยใจ

“อย่าโกรธฉันเลย คุณทรงวุฒิ ฉันอยากจะตั้งต้นชีวิตใหม่ ขอให้ฉันได้สร้างเรื่องเก่าๆ ให้หมดสิ้น ขอให้หมดเวรหมดภัย ขอให้ฉันมีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ให้รู้สึกเหมือนคนที่เกิดใหม่และให้สิ่งทั้งหลายที่ผ่านมาแล้วเป็นเหมือนหนึ่งว่าผ่านไป บัดนี้ฉันตื่นจากฝันและอยากจะตื่นด้วยความชุ่มชื้น ไม่นึกถึงเรื่องฝันร้ายเหล่านั้นอีก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 273)

3. ขังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

มาโนชเป็นผู้ชายที่ให้ความรักความหวังแก่ประพิมพรรณเสมอ แม้แต่วันที่มาโนชจะเข้าพิธีแต่งงานก็ยังมาหาประพิมพรรณและกล่าวว่าเขาจะวาดมโนภาพวันแต่งงานของเขาว่าเขาแต่งงานกับประพิมพรรณในนามของเทพเจ้าที่มารदन้ามนต์ให้เขาแต่งงานกับคู่สมรสเพียงร่างกาย แต่ใจของเขาแต่งกับประพิมพรรณ ทำให้ประพิมพรรณซึ่งยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหาเชื่ออย่างมั่นใจว่ามาโนชมีความรักมั่นคงต่อประพิมพรรณเพียงคนเดียว ไม่เฉลียวใจว่าเป็นคำเท็จเพื่อให้ประพิมพรรณตายใจเพื่อจะได้ยอมตกเป็นเหยื่อทางกามรมณ์ต่อไป ดังถ้อยคำที่มาโนช กล่าวว่า

“วันแต่งงานของฉัน” มาโนชตอบ “แต่เธอจะเห็นได้ว่า ฉันตราตัววันแต่งงานของฉันอย่างไร เพราะในวันซึ่งทุกคนถือกันว่าเป็นวันสำคัญที่สุดในชีวิตนั้น ฉันยังมาหาเธอ”

คำพูดของมาโนชจะพูดด้วยน้ำใสใจจริงหรือไม่ก็ตามที แต่เป็นคำพูดที่ทำให้ประพิมพรรณเห็นอกเห็นใจเขา ความโหม่นสัที่เธอมีอยู่เมื่อตะกี้ก็ ก็ละลายหายไป

“ขอให้เธอเชื่อแน่ ประพิมพรรณว่าในพิธีรดน้ำซึ่งจะมีในวันนี้ ฉันจะนั่งเคียงกับใครก็ตามที ฉันจะต้องนึกถึงเธอ ฉันจะนึกว่าฉันนั่งเคียงกับเธอ ส่วนผู้หญิงตัวจริงที่จะมานั่งเคียงกับฉันบนที่รดน้ำมนต์นั้นจะเป็นแต่เพียงผู้ที่มนุษย์มารดให้ แต่ฉันจะมองเห็นภาพของเธอ ว่าเทพเจ้ามารदन้ามนต์ให้เรา ฉันแต่งงานกับเขาแต่เพียงร่างกาย ส่วนหัวใจนั้น ฉันแต่งกับเธอ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 198)

ประพิมพรรณเชื่อคำพูดของมาโนชอย่างจริงจังเธอได้รอเวลาได้ฤกษ์รดน้ำแต่งงาน ของมาโนชกับหญิงที่บิดามารดาของเขาส่งมาให้ แล้วเธอก็จัดรูปเทียนบูชาพระนึกถึงคำ มาโนช ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“แล้วมาโนชก็ไป ปลอมให้ประพิมพรรณไว้ในห้วงนึกอันลึกซึ้ง เป็นการยากที่ จะอธิบาย ว่าความคิดของประพิมพรรณเป็นอย่างไร ในเวลานี้เธอไม่โกรธไม่เคืองมาโนช การที่มาโนชมาหาเธอในบ่ายวันนี้ ถ้าไม่ใช่ความจริงใจก็ต้องนับว่าเป็นความฉลาดลึกซึ้ง และเป็นมารยาทที่ดีสุดของเขาเธอมาดู

นาฬิกาเวลาบ่ายห้าโมงที่จะมาถึง พอถึงเวลาบ่ายห้าโมง เธอก็จุดธูปเทียนบูชาพระ และนำตาของเธอก็ไหลออกมาใหม่ เธอนึกถึงคำของมาโนชว่าเขาจะนึกถึงเธอในเวลานี้ เธอตั้งใจอธิษฐานขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลกช่วยผูกพันหัวใจของมาโนชไว้กับ หัวใจของเธอ ขอให้แนมดั่งที่ตกลงบนศีรษะหรือบนมือของมาโนช มีอำนาจพามาถึงศีรษะและมือของเธอ ขอให้เธอเป็นคู่แต่งงานของเขา ถ้าไม่ใช้นามของมนุษย์ก็ในนามของสวรรค์ ในนามของเทพเจ้า "

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 199)

เมื่อมาโนชอดออันฝากรัก ฝากชีวิต ดวงวิญญาณแก่ประพิมพรรณ ประพิมพรรณก็เคลิบเคลิ้มตามคำพูดของมาโนชและยอมให้มาโนชล่วงเกินเธอจนต้องสละความบริสุทธิ์ไป เพราะประพิมพรรณยังคงความเป็นมนุษย์ปุถุชนมีกิเลสตัณหาอยู่จึงไม่สามารถปฏิเสธความรักของมาโนชที่มีต่อประพิมพรรณได้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ทั้งๆ ที่ใจเหี้ยมหาญ หรือแม้จะเคยฆ่าคนตายมาแล้ว เธอก็ยังเป็นผู้หญิงผู้หญิงที่ต้องพ่ายแพ้แก่ความมอดออันของชายที่อ่านดวงตาของเธอออก เขาค่อยๆ กระซิบที่ใกล้หูเธอ ว่าเขาขอฝากชีวิต ซึ่งในชั้นแรกเธอไม่เข้าใจว่าการขอฝากชีวิตนั้น หมายความว่าอะไร เขาจูบเธอที่คอ ที่หน้าอก แล้วเขาก็พูดอีกว่า ขอให้ประพิมพรรณรับชีวิต รับดวงวิญญาณของเขาไว้ เธอไม่รู้ว่าจะต้องรับไว้ที่ไหนและจะต้องทำอะไร แต่ในไม่ช้าสิ่งกำบังทั้งหลายก็ค่อยๆ คลี่คลาย ทำความแจ่มแจ้งให้เธอ

นี่คือที่รับฝากดวงชีวิต นี่คือที่รับฝากดวงวิญญาณ เธอค่อยเข้าใจไปเป็นขั้นๆ นั่นคือดวงชีวิต นั่นคือดวงวิญญาณที่เขาขอฝาก เธอรู้สึกเป็นความยากลำบากที่จะรับฝากชีวิตและวิญญาณของเขา แต่เธอก็ปลงใจว่าไหนๆ เธอก็ได้บอกรับรักหรือสารภาพความรักกับเขาแล้ว สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นในวันนี้ ก็คงจะเกิดขึ้นในวันหน้า รู้เสียวันนี้ก็ดีเหมือนกันว่าวันหน้าจะเป็นอย่างไร เธอเข้าใจว่าธรรมชาติคงไม่ได้สร้างความรักมาให้เป็นความทุกข์ทรมาน ทุกสิ่งทุกอย่างคงจะเป็นไปตามความตั้งใจของธรรมชาติ คงจะมีอะไรติดอยู่บ้างในเรื่องรัก ความรักจึงเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่มนุษย์ยอมเสียสละมากที่สุด

ประพิมพรรณรู้สึกว่าตัวเองในเวลานี้ ก็กำลังเสียสละอยู่เหมือนกัน เธอต้องยอมให้เขาทำสิ่งที่เธอคิดว่าไม่น่าจะยอม แต่ก็กำลังแรงอันหนึ่ง ซึ่งเธอไม่รู้ว่าอะไรมาทำให้เธออ่อนแอไป เธออยู่ในฐานะที่ไม่สามารถจะป้องกันตัวได้ มีทางเดียวคือต้องยอมตกเป็นเหยื่อของสิ่งซึ่งโลกเขาเรียกกันว่าความรัก ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 173)

4. มีความพยายาม

ประพิมพรรณถึงแม้จะเป็นสตรีที่มีคุณธรรมแต่ถ้าเธอได้รับความอวดิธธรรมจากผู้ใดก่อนจนทำให้เธอเดือดร้อน เธอก็จะมีใจพยายามผู้นั้นเพราะเธอยังคงเป็นมนุษย์ปุถุชน มีรัก โลภ โกรธ หลง เธอจึงลงโทษผู้ที่มีความอวดิธธรรมแก่เธอโดยการยิงให้สิ้นชีพ ดังเช่น นายทองเทศ ทำให้บิดาของเธอเดือดร้อนเสียเงินเลี้ยงอาหารพรรคพวกของนายทองเทศ เพราะเข้าใจว่าท่านรัฐมนตรีท่านหนึ่ง จะมาร่วมรับประทานอาหารที่บ้านของบิดา ซึ่งแท้จริงเป็นการปล่อยข่าวลือของนาย

ทองเทศ และสุดท้ายบิดาของเธอต้องถูกศาลตัดสินจำคุก 6 เดือน เพราะรับฝากของเถื่อนจาก นายทองเทศ ประพิมพรรณจึงคิดว่าความอยู่ดีศรีธรรมนี้ต้องชำระด้วยการฆาตกรรม จึงทำที่เป็น สมยอมให้นายทองเทศแสดงความรักและฉวยโอกาสเหมาะยิ่งให้เสียชีวิตโดยบิดเบือนคดีเป็นการยิง ป้องกันตัว ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... เขากอดประพิมพรรณไว้นั่น และประพิมพรรณก็ยังชอบอยู่ที่อกของเขาจะมีอะไรเล่าที่จะ ขัดขวางไม่ให้เขาก้าวเดินต่อไป เขารู้ประพิมพรรณขึ้นวางบนเตียง ซึ่งประพิมพรรณ แสดงอาการขัด ขึ้นเล็กน้อย แต่ก็กอนอนอยู่ในวงแขนของเขา ยอมให้เขากอด ยอมให้เขาจูบ ซึ่งทองเทศเชื่อว่า ประพิมพรรณจะยอมทุกอย่าง อย่าง เขากอดแนบประพิมพรรณไว้ แล้วก็ปลดเปลื้องเครื่องแต่งกาย ส่วนล่างของเขาออก จนเขากลายเป็นคนเปลือยกายท่อนล่าง ในทันใดนั้น เสียงปืน ก็ดังขึ้นมาในห้อง กระสุนปืนแล่นผ่านหัวใจของเขา ประพิมพรรณยิงถึงสามครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าเขาตายจริง แล้วเธอก็ เปิดประตูออกมานอกห้อง เสียงปืนที่ดังถึงสามนัดทำให้ตำรวจซึ่งรักษาการณ์อยู่ในแถบนั่นวิ่งมา เห็น ภาพของทองเทศนอนตะแคงอยู่บนเตียงนอนจมอยู่ในกองเลือด เปลือยกายท่อนล่างหมด เพื่อมิให้ใคร มาแตะต้องกับศพ ตำรวจผู้นั้นจึงปิดห้อง แล้วพาตัวประพิมพรรณไปยังสถานีตำรวจ มีคนแตกตื่นมาดู มาก แต่ตำรวจได้บอกห้ามมิให้ใครเข้าไปแตะต้องกับศพ และก่อนจะไปที่ใส่กุญแจห้องเสียด้วย

ที่สถานีตำรวจ ประพิมพรรณได้ให้การแก่นายตำรวจผู้สอบสวนอย่างไม่มีความสะดุ้งหวาดหวั่น ใดๆเลย

“คุณเป็นคนยิงเขาหรือ?” นายตำรวจถาม

“ดิฉันเป็นคนยิงเองค่ะ”

“ทำไมคุณจึงยิงเขา”

“เขาไปปลุกปล้ำและพยายามจะข่มขืนดิฉัน”

“เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน?”

“ในห้องนอนค่ะ”

“ทำไมเขาจึงเข้าไปได้ถึงห้องนอน”

“ดิฉันอยู่ในบ้านคนเดียว กำลังบรรจของลงหีบ และทำงานอันนี้อยู่ในห้องนอน คุณทองเทศเข้าไป บอกว่าจะช่วยดิฉัน ดิฉันไม่สามารถขัดข้องได้ ก็ปล่อยให้เขาช่วยบรรจของ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 87)

5. มีความกล้าหาญ

ประพิมพรรณเป็นสตรีที่มีใจกล้าหาญ พร้อมทั้งจะต่อสู้ชีวิตที่มีอุปสรรคให้ผ่านพ้นไป ด้วยดวงใจที่เข้มแข็งอดทน มีมานะอย่างสตรีใจเหล็กผู้หนึ่ง ดังคำสุนทรพจน์ที่อรรถพิทยักรกล่าวในงานศพว่า

“ประพิมพรรณเป็นคนของท่าน” อรรถพิทยักรกล่าว “เป็นผู้รับใช้ท่าน รับใช้มหาชน รับใช้ในทางทำตน เป็นตัวอย่างแห่งชีวิตต่อสู้ เธอต่อสู้ตั้งแต่เริ่มดำเนินก้าวแรกแห่งชีวิต ต่อสู้มาจนถึงความแตกดับใน วาระสุดท้าย ประพิมพรรณไม่ใช่คนร้ายแต่เป็นคนใจดี เสียสละเพื่อมิตร กตัญญูต่อผู้มีคุณ แต่

พยาบาทไม่ลดละในเมื่อใครมาทำร้าย รักความยุติธรรม ไม่เคยทำความเสียหายแก่ผู้ใดที่ไม่เคยทำแก่เธอก่อน แม้จากละครแห่งชีวิตของเธอจะปิดลงด้วยม่านสีดำซึ่งเป็นสีไวท์ทูกซ์ ชื่อของเธอจะยังติดปากคนหลายหมื่นและถ้าจะเขียนเรื่องของเธอก็จะเป็นหนังสือหลายพันหน้า

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1461)

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นว่าประพิมพรรณเป็นหญิงที่มีใจสู้ชีวิตตั้งแต่เกิดจนวันสุดท้ายที่เสียชีวิต เพราะในวันสุดท้ายที่ชีวิตเธอจะดับ เธอกับขวัญตกลงใจกันว่าจะไม่ยิงสู้กับตำรวจ ยอมให้ตำรวจจับทั้งสองคน แต่เนื่องจากประพิมพรรณยินยอมและสงวนศรีที่อาสานำกำลังตำรวจมาตามจับเธอ ทั้งๆ ที่เธอไปไกล่เกลี่ยยอมจ่ายเงินหนึ่งหมื่นบาทให้นิยมกับสงวนศรีเพื่อเป็นค่าบังกะโลแสนรักที่เป็นมรดกที่อยู่ในพินัยกรรมของหลวงจักรพิทยและคุณเนื่องแล้ว นิยมกับสงวนศรี ก็ยังไม่ละเว้นเธอ เธอจึงยิงสองคนเสียชีวิต ตำรวจจึงยิงปืนมาที่เธอและขวัญ จนประพิมพรรณถูกปืนตำรวจร้องขึ้นว่า “ฉันถูกปืนแล้วขวัญ เมื่อเสียเจ็บก็ต้องสู้” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1460) ด้วยคำพูดประโยคนี้ เธอจึงจบชีวิตด้วยลูกปืนของตำรวจตรงทางขึ้นบังกะโลริม น้ำตกที่เธอแสนรัก

6. รักลูก

ประพิมพรรณเป็นสตรีที่รักลูกมาก แม้บุตรของเธอจะเกิดมาพิการพิการเป็นเด็กหูหนวกและเป็นใบ้ เธอก็ยังรักลูกดังคำประพันธ์ของผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ประพิมพรรณได้รู้จักในครั้งนั้นว่า ความรักลูกนั้นเป็นอย่างไร ถึงจะเกิดมาพิการพิการก็ยังรักเป็นชีวิตจิตใจ เพราะเหตุอย่างเดียวคือมาเกิดเป็นลูก เป็นเลือดเนื้อของตนเอง เธอนึกถึงแม่ของเธอ โดยเฉพาะในตอนที่ต้องทำหน้าที่ของแม่นี้ ประพิมพรรณนึกถึงแม่มาก เพราะเธอ เองมีลูกที่พิการพิการอย่างนี้ ยังรักลูกเหลือเกิน แม่ของเธอจะรักเธอสักเพียงไร ในเมื่อเธอเกิดมาไม่มีความพิการพิการอย่างใด ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1318)

7. มีใจผูกพันกับความรักครั้งแรก

ประพิมพรรณเป็นสตรีที่มีใจผูกพันกับมาโนชคนรักคนแรกอย่างลึกซึ้งด้วยความรักที่มีต่อมาโนช ทำให้ประพิมพรรณขอซื้อบังกะโลริมน้ำตกของหลวงจักรพิทย และคุณเนื่องเพื่อเป็นเรือนตายของตนเอง ซึ่งคุณหลวงจักรพิทยกับคุณเนื่องยกให้เปล่าๆ โดยมีได้เรียกร้องเงินทองเพราะเห็นว่าประพิมพรรณไม่ได้มรดกอะไรเลยจากท่านทั้งสอง ฉะนั้น ประพิมพรรณกับพิมพันธ์และขวัญ จึงไปหลบภัยจากการถูกเจ้าหน้าที่ยกมคตฆาตกรรมคนรถของขวัญ ทั้งๆ ที่รู้ว่าสงวนศรีกับนิยมหลานชายและหลานสะใภ้หลวงจักรพิทยและคุณเนื่องอาสาเจ้าหน้าที่นำจับประพิมพรรณ และต้องพาตำรวจมาที่นี่ แต่ประพิมพรรณก็ยังยืนยันว่าจะพักอยู่ในบังกะโลนี้ และบอกว่าชีวิตรักของเธอเริ่มต้นที่นี่ และอาจจบที่นี่ ดังคำพูดของประพิมพรรณที่พูดกับขวัญว่า

“พี่ตั้งต้นชีวิตใหม่มาหลายหนแล้ว” ประพิมพรรณตอบ “เมื่อหมดเรื่องมาโนชก็คิดตั้งต้นชีวิตใหม่ เมื่อหย่าร้างกับพรเพิ่มก็คิดตั้งต้นชีวิตใหม่ เมื่อกลับจากยุโรปไปอยู่แองโกลาห์ก็คิดตั้งต้นชีวิตใหม่ ออกไปอยู่ทะเลทรายก็คิดตั้งต้นชีวิตใหม่ แต่งงานกับนิพนธ์ก็คิดตั้งต้นชีวิตใหม่อีก ทุกๆ ครั้งก็แล้วแต่มั่นใจว่าจะต้องเป็นชีวิตที่สงบสันต์ ไม่ข้องเกี่ยวกับใคร ต้องการหนีเรื่องยุ่งยาก แต่ลงท้ายก็หนีไม่พ้นเรื่องยุ่งยากคอยประดังเข้ามาไปอยู่ที่ไหนเหตุการณ์ก็มีขึ้นที่นั่น พี่หมดความคิดที่จะตั้งต้นชีวิตใหม่ เพราะไม่มีทางที่จะตั้งต้นได้”

“ตรงกันข้าม” ประพิมพรรณกล่าวต่อ “อยากจะต้องตั้งต้นชีวิตเก่า พี่ชอบบังกะโลหลังนี้ ก็เพราะเป็นที่ตั้งต้นชีวิตของพี่ ชีวิตรักของพี่ตั้งต้นในบังกะโลหลังนี้ ยังมีความรู้สึกอยู่เสมอว่าอะไรๆ มันอาจจะลงเอยในบังกะโลหลังนี้เองก็ได้”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2542 : 1854 - 1855)

ประพิมพรรณเป็นตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) มีทั้งคุณงามความดีและความร้ายกาจเกินหญิงทั่วไป แต่เธอจำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น เพราะสังคมในสมัยนั้น ถ้าผู้หญิงตกอยู่ในฐานะลำบากยากจนไปมีชีวิตอยู่ในดงมิชฌาชีพ ถ้าเธอไม่แสดงความมีเขี้ยวเล็บของเธอ เธอก็จะไม่ได้รับความยุติธรรม นอกจากนิสสัยพยาบาทของเธอแล้ว เธอยังมีมุมมองด้านดีคือ เธอจะไม่ทำร้ายคนที่ไม่เคยทำร้ายเธอมาก่อน เธอมีความรักชาติ ความกตัญญู ความเคารพเชื่อฟัง บิดามารดาและมีคุณธรรม มีเมตตา รู้จักให้อภัยแก่บุคคลที่ยอมรับความผิดของตน

ประพิมพรรณจึงเป็นตัวละครเอกที่โดดเด่น มีมุมมองสองด้าน ด้านดีน่ายกย่องสรรเสริญ ด้านร้ายคือความอาฆาตพยาบาทต่อผู้ปองร้ายเธอ

พิไลลักษณ์ ในเรื่องอาทิตย์อัสดง

ภูมิหลัง

พิไลลักษณ์เป็นหลานสาวของท่านราชทูตไทย ประจำกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ บิดามารดาของพิไลลักษณ์มีฐานะระดับเศรษฐี จึงส่งบุตรสาวมาศึกษาที่ประเทศอังกฤษด้วยทุนส่วนตัว ตั้งแต่พิไลลักษณ์อายุ 15 ปี และในฐานะที่เป็นหลานสาวท่านราชทูต ท่านราชทูตจึงฝากฝังให้ขวัญไชย ซึ่งเป็นเลขานุการไทยในสถานทูตไทยประจำกรุงลอนดอน เป็นผู้ปกครองดูแลพิไลลักษณ์ตลอดเวลา ที่ศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ ซึ่งพิไลลักษณ์กับขวัญไชยมิได้มีความรู้สึกต่อกันในเชิงชู้สาว เพราะในเวลาที่พบกันครั้งแรก พิไลลักษณ์อายุ 15 ปี ขวัญไชยอายุ 30 ปี จนกระทั่งเวลาผ่านไป 4 ปี พิไลลักษณ์อายุได้ 18 ปี จึงสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากประเทศอังกฤษจึงได้เดินทางกลับประเทศไทยและบิดามารดาได้จัดพิธีแต่งงานกับชายหนุ่มที่มีฐานะเหมาะสมกัน แต่ภายหลังที่พิไลลักษณ์แต่งงานได้หนึ่งปีขวัญไชยได้ย้ายกลับเข้ามารับราชการที่กรุงเทพฯ และได้พบพิไลลักษณ์อีกครั้งหนึ่งในสภาพเป็นสาวเต็มตัว ความรักก็ได้เกิดขึ้นในใจของขวัญไชย โดยที่ขวัญไชยก็ไม่

ทราบว่าเขาไม่รักพิไลลักษณ์ พิลักษณ์ก็ทราบดีว่าขวัญไชยรักเธอ แต่เธอมีสามีแล้ว และไม่เคยคิดอะไรกับขวัญไชยแต่ไม่นานเคราะห์ร้ายได้เกิดขึ้นกับสามีพิไลลักษณ์เพราะสามีพิไลลักษณ์ กับพิไลลักษณ์ ขับรถยนต์ไปปากน้ำและตอนขากลับรถยนต์คว่ำสามีของพิไลลักษณ์เสียชีวิต แต่พิไลลักษณ์ปลอดภัย ขวัญไชยได้พยายามที่จะขอแต่งงานกับพิไลลักษณ์อีกครั้ง พิลักษณ์ใจอ่อนยอมแต่งงานด้วย แต่แล้วเธอก็มีความคิดขัดแย้งภายในใจรู้สึกว่าได้สามีสูงอายุ ชีวิตรักไม่สดชื่น จนกระทั่งวันหนึ่งเธอได้พบกับนิวัติหนุ่มรูปงามเป็นคฤหบดีมั่งคั่งคนหนึ่งอายุแก่กว่าพิไลลักษณ์ 1 ปี นิวัติพยายามแสดงความรักกับพิไลลักษณ์จนพิไลลักษณ์ใจอ่อนยอมเป็นชู้กับนิวัติ แต่เรื่องราวการเป็นชู้ระหว่างพิไลลักษณ์กับนิวัติไม่ได้พ้นสายตาของขวัญไชย ฉะนั้นเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขวัญไชยจึงสมัครไปญี่ปุ่น ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเขาไปและทุกๆ คนรู้ว่าถึงอย่างไรญี่ปุ่นคงแพ้สงคราม พิลักษณ์สมัครใจไปกับขวัญไชย เพราะเห็นความดีของขวัญไชยที่สามารถอดภัยให้เธอได้ และขวัญไชยไม่ได้ร้องขอหรือพยายามให้เธอไปร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเขาที่ญี่ปุ่น ตรงกันข้ามกับนิวัติที่พยายามขอร้องให้เธอหย่าขาดจากขวัญไชย เธอจึงเห็นใจขวัญไชยและเมื่อมาถึงประเทศญี่ปุ่น พิลักษณ์ได้พยายามทำความดีซัดใช้ความผิดที่มีอยู่ โดยร่วมทุกข์ร่วมสุขกับขวัญไชยในฐานะภริยาที่ดี เมื่อกองทัพอเมริกันกวาดล้างคณะมังกรดำในญี่ปุ่น ขวัญไชยมีชื่อในบัญชีเกี่ยวข้องเป็นหัวหน้าสายของคณะมังกรดำ ทำให้ทางกองทัพเตรียมการจับกุมไปดำเนินคดีในฐานะอาชญากรสงคราม พิลักษณ์ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการหลบหนีคดีและขับรถยนต์พาขวัญไชยหนีมาเมืองนิวยอร์กจนพบสายลับชาวเกาหลีติดตามมา พิลักษณ์ได้วางแผนร่วมกับขวัญไชยทำฆาตกรรมผลักสายลับชาวเกาหลีตกลงไปในหุบเหวพร้อมรถยนต์ของขวัญไชย และนำศพสายลับชาวเกาหลีมาแต่งชุดของขวัญไชย จะได้เข้าใจว่าขวัญไชยประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตในหุบเหวและขวัญไชยกับพิไลลักษณ์ไปขอหลบซ่อนอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่งภายในวัดที่อยู่บนสันเขาริมปากเหวนั้น แต่ทางกองทัพสหรัฐยังมิได้ละเว้นการติดตาม ขวัญไชยไม่ต้องการให้พิไลลักษณ์เก็บตัวอยู่ในวัดตลอดชีพ จึงวางแผนหาทางกลับประเทศไทย แต่ได้ประสบปัญหาการไล่ล่าและติดตามของสายลับของกองทัพอเมริกันตลอดมา จนในที่สุดได้ตกลงกันว่าจะต้องแยกกันเดินทางจึงจะปลอดภัยจากการติดตามของสายลับชาวอเมริกัน โดยขวัญไชยเช่าเรือยนต์ออกทะเลไปเกาะไหหลำและให้พิไลลักษณ์ติดตามไปพบกันที่เกาะไหหลำให้ได้ แต่เรือยนต์ของขวัญไชยประสบอุบัติเหตุไฟไหม้ทั้งลำ เมื่อออกจากเกาะญี่ปุ่นไปได้ไม่นาน และไม่ได้ข่าวคราวอีกเลย ด้วยความรักที่พิไลลักษณ์มีต่อ ขวัญไชย เธอจึงเพียรพยายามหาเรือยนต์เดินทางไปทางเดียวกับขวัญไชยและขอขึ้นบนฝั่งเกาหลี เพื่อสืบข่าวขวัญไชย โดยคิดว่าเมื่อเรือแตกและไฟไหม้ ขวัญไชยน่าจะพลัดมาบนฝั่งเกาหลี ซึ่งอยู่ใกล้เกาะญี่ปุ่น พิลักษณ์ได้ขอทำงานกับกองทัพเรืออเมริกัน เพราะคิดว่าไม่มีใครรู้จักเธอ แต่ทางกองทัพอเมริกันเมื่อเห็นพิไลลักษณ์ก็ได้ให้ความสนใจ เพราะมีข้อมูลอยู่ในกองทัพแล้วไม่สามารถปิดบังความจริงได้ว่า พิลักษณ์คือใคร ทางกองทัพสหรัฐได้ขอให้พิไลลักษณ์เข้าไปทำงานสารสนเทศในแมนจูเรียในนามของคาร์ริน เซกัอฟ อายุ 20 ปี บุตรสาวของนายเซกัอฟ นักธุรกิจใหญ่ชาวแมนจูเรีย ผู้ซึ่งได้ยกบุตรสาวให้เป็นบุตรบุญธรรมเพื่อนชาวอังกฤษ

ตั้งแต่บุตรสาวอายุได้ 4 ปี จึงไม่ได้พบกันเป็นเวลาถึง 16 ปี โดยที่กองทัพมีข้อตกลงว่าถ้าฟีโลลักษณะทำงานด้วยความเต็มใจจะช่วยสืบเรื่องของขวัญไชยให้ฟีโลลักษณะรับข้อตกลง แต่เมื่อเธอได้พบนาย เซกิโอฟแล้ว เกิดความรู้สึกสงสารนายเซกิโอฟ เพราะนายเซกิโอฟได้ให้ความรักแก่เธอมากเพราะคิดว่าเป็นบุตรสาวตัวจริง ฟีโลลักษณะจึงไม่สามารถทำงานสารสนเทศ ในบ้านนายเซกิโอฟได้ เพราะรู้สึกว่าได้ได้รับความอบอุ่นและความเมตตาในฐานะบุตรสาวอย่างยิ่ง จึงได้แต่งส่งรายงานว่าไม่พบความผิดปกติใดๆ แต่โชคได้ช่วยให้เธอทำงานสารสนเทศโดยแอบถ่ายรูปภาพการรื้อโรงงานถลุงเหล็กใหญ่ที่สุดในเมืองอานาญ ซึ่งเธอสามารถทำงานได้สำเร็จจึงขอกลับมาที่เกาหลี โดยมีได้จะต้องทรัพย์สินมีค่าใดๆ ของนายเซกิโอฟเพื่อให้คัทริน เซกิโอฟตัวจริงเดินทางไปแมนจูเรียโดยการส่งตัวของกองทหารฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อเธอกลับมาถึงเกาหลีก็ได้พบขวัญไชยซึ่งทหารอเมริกันพามากักตัวเพื่อรอฟีโลลักษณะ ฟีโลลักษณะกับขวัญไชยดีใจมากที่ได้พบกันและด้วยการทำสารสนเทศที่ประสบความสำเร็จด้วยดีในแมนจูเรีย ทางกองทหารจึงไม่ใส่ใจ เรื่องราวที่เป็นคดีของขวัญไชยอีกต่อไป จึงได้อำนวยความสะดวกส่งขวัญไชยกับฟีโลลักษณะโดยสารเครื่องบินกลับถึงกรุงเทพฯ โดย สวัสดิภาพ

บุคลิกภาพภายนอก

ฟีโลลักษณะเป็นหญิงสาวสวยรูปร่างค่อนข้างเตี้ย แต่อ้วนอวบพอสัมรูปทรง ดังคำประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ฟีโลลักษณะเป็นคนร่างเล็ก ค่อนข้างเตี้ยแต่อ้วนอ้วนไม่ใช่อ้วนอย่างเสียส่วน แต่อ้วนพอสัมรูปทรง และความอวบของเธอนี้ที่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงตั้งตมทั่วสารพวงค์กาย ความร้อน อบอ้าวในเวลาบ่าย ทำให้เธอไม่สามารถจะนอนอยู่ทั้งเสื่อกิโมโน เธอต้องแก้มิโมโนออกและเปิดร่างของเธอเองโดยไม่ต้องเกรงใจใคร เพราะเวลานี้ไม่มีใครอยู่ในห้อง เธอพิจารณาดูร่างของเธอ และพยายามดูด้วยน้ำใจยุติธรรม เธอก็เชื่อว่าตัวเธอสวย ผู้หญิงทุกคนย่อมเห็นตัวเองสวย แต่ฟีโลลักษณะไม่ได้เห็นตัวสวยคนเดียว คนทุกคนเห็นฟีโลลักษณะสวย ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 5)

แม้แต่ตอนอยู่ในประเทศอังกฤษ ทั้งคนไทยและคนต่างประเทศเมื่อได้พบเห็นฟีโลลักษณะก็รู้สึกว่ฟีโลลักษณะเป็นหญิงสาวสวยมาก ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ฟีโลลักษณะอายุ 17 ปี ความงามของฟีโลลักษณะได้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น จนเป็นที่สรรเสริญและประหลาดใจของคนทั่วไปทั้งไทยและต่างประเทศที่ได้พบเห็น บางคนถึงกับพูดว่าไม่เคยนึกว่าผู้หญิงไทยจะสวยได้ถึงเพียงนี้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 13)

บุคลิกภาพภายใน

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมพิไลลักษณ์

1. มีความเป็นกุลสตรี

พิไลลักษณ์เป็นสตรีที่รักศักดิ์ศรีของตนเองและศักดิ์ศรีของสามีไม่ปรารถนาแสดงพฤติกรรมอันใดให้คนอื่นดูหมิ่นในศักดิ์ศรีของตนเอง เมื่อเธอไปในงานเต้นรำแห่งหนึ่งในฐานะภรรยาของขวัญไชยเธอได้เต้นรำกับนิวัติ เมื่อนิวัติพาเธอออกมาจากฟลอร์เต้นรำเข้าไปในสวนที่อยู่ใกล้ๆ เวทีเต้นรำ เธอจึงห้ามปรามเพราะจะเป็นการเสียเกียรติทั้งของเธอและสามี ถ้ามีใครมาพบเธออยู่กับนิวัติสองต่อสองในที่ลับตาคน เธอจึงรีบรับคํานัดของนิวัติเพื่อให้เธอหลุดพ้นจากสถานการณ์ที่ทำให้เธอและสามีเสียศักดิ์ศรีและเธอก็ไม่ได้ไปตามที่นัดหมายไว้ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... แต่ในงานเต้นรำครั้งหนึ่งซึ่งพิไลลักษณ์เต้นกับนิวัติมีคนอยู่เต็มฟลอร์และเป็นเวลาที่ขวัญไชยสนทนากับราชทูตเจ้าของประเทศผู้เป็นเจ้าของงาน ตามธรรมดาที่มีงานในสถานทูต ถ้าราชทูตหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นเจ้าของงานมานั่งสนทนากับขวัญไชย ก็เชื่อได้ว่าเป็นการสนทนาที่ยืดยาว นิวัติเองก็ได้สังเกตทราบพฤติกรรมนี้อยู่แล้ว ฉะนั้นในโอกาสนั้นนิวัติจึงได้พาพิไลลักษณ์ออกจากฟลอร์เข้าไปในสวนซึ่งมีชუმ่ออยู่หลายแห่ง

“อย่าทำอย่างนี้” พิไลลักษณ์พูด

“ฉันไม่เคยมีโอกาสนอกกับเธอโดยลำพัง” นิวัติตอบ “ขอให้ฉันมีโอกาสสักครั้งหนึ่ง”

ที่นี้ไม่ใช่ที่ที่เราจะอยู่ด้วยกันโดยลำพังได้ ถ้ามีใครมาพบก็จะเป็นการเสียหายอย่างมาก”

“ขวัญไชยกำลังพูดอยู่กับราชทูต”

“แต่ถ้าคนอื่นเห็นก็เสียหายมากเหมือนกัน”

“ฉันจะไม่มัวสนทนากับเธอโดยลำพังบ้างหรือ?”

“แต่ที่นี้ได้แน่”

“เธอจะให้สัญญาได้ไหมว่าเราจะสามารถพบกันในที่ปลอดคนสักครั้งหนึ่ง”

“ฉันให้สัญญาเธอไม่ได้”

“ถ้าเช่นนั้นก็ขอพบกันที่นี้สักประเดี๋ยว”

มือทั้งสองของเขากุมแขนพิไลลักษณ์ไว้นั่น ดวงตาของเขาเปี่ยมเหมือนคนที่อยู่ในเขตที่บ้าคลั่งปราศจากสติควบคุมไม่ได้ พิไลลักษณ์ไม่มีทางสลัดแขนให้หลุดไปหรือจะอะอะอะไรก็ได้

“เธอต้องการอะไร นิวัติ”

“ฉันต้องการให้เราได้อยู่กันโดยลำพัง เป็นความต้องการอันสูงสุดในชีวิตของฉัน ฉันอาจจะฆ่าคนตายหรือฆ่าตัวฉันตายเอง ถ้าความต้องการอันนี้ไม่ได้ผลสมประสงค์ อย่างน้อยถ้าเธอให้สัญญาว่าจะยอมพบฉันในที่ปลอดคนสักครั้งหนึ่งแล้วปัญหาก็จะหมดไป”

“ที่ไหน?”

นิวัติบอกที่ให้ซึ่งพิไลลักษณ์แลเห็นว่าเป็นที่เปลี่ยวปลอดอย่างแท้จริง

“เธอจะพบฉันได้เมื่อไหร่?”

“วันมะรืน เวลาเช้าสิบนาทีกะ” พิไลลักษณ์ตอบ “แต่ที่นี้เวลานี้เราอยู่ด้วยกันอย่างนี้ไม่ได้ กลับขึ้นไป
เดินรำเถอะ”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.2542 : 25-26)

2. มีคุณธรรม

2.1 มีความกตัญญู

พิไลลักษณ์เป็นสตรีที่มีความกตัญญูต่อบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและบุคคล
ที่ให้ความอุปการะต่อตน เมื่อพิไลลักษณ์อาสาฝ่ายสัมพันธมิตรมาทำงานสารสนเทศในบ้านนาย
เชกโกฟ พ่อค้าชาวแมนจูเรีย โดยฝ่ายสัมพันธมิตรมีข้อแลกเปลี่ยนโดยการติดตามหาสามีของ
พิไลลักษณ์ให้ เมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรได้ติดตามหาสามีของเธอพบแล้วและได้แจ้งให้ทราบ เธอก็ยินดี
มากและรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณซึ่งจะต้องมีการตอบแทน ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ทางกองทัพอเมริกันในเกาหลีได้ช่วยเหลือและแสวงหาสามีของพิไลลักษณ์จนได้ตัวแล้ว เวลานี้พัก
อยู่กับกองบัญชาการ และพิไลลักษณ์จะได้พบสามี เมื่อเสร็จธุระทางนี้แล้วกลับลงไปฟูซานเป็นชาวที่
ทำให้ชื่นชมโสมนัส และลำบากใจเท่าๆ กัน จะมีลาภอันใดเล่าที่จะยิ่งไปกว่าที่จะได้พบสามี หรือแม้แต่
เพียงได้ข่าวแน่นอน ว่าสามียังมีชีวิตอยู่ พิไลลักษณ์รู้สึกเหมือนได้น้ำทิพย์มาชะโลมใจ แต่ความ
ลำบากใจก็เกิดขึ้นคือ เมื่อได้ข่าวดีอันนี้มาแล้ว จดหมายหรือรายงานฉบับที่เขียนไว้แล้วนั้นก็ใช้ไม่ได้
เธอไม่สามารถจะบอกเลิกงานอันนี้ ในเมื่อเขาอุตส่าห์ตามหาสามีให้ได้แล้ว ถึงอย่างไรก็ต้องทำอะไรให้
เขาบ้าง เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 268)

ด้วยความที่พิไลลักษณ์เป็นบุคคลที่มีความกตัญญูรู้คุณแก่ผู้มีอุปการะแก่ตนพิไลลักษณ์จึงมี
กล้าที่จะทำการสิ่งใดให้นายเชกโกฟได้รับความเสียหายเดือดร้อน เพราะนายเชกโกฟ เข้าใจว่า
พิไลลักษณ์เป็นบุตรสาวของตนจึงรักและไว้วางใจทุกอย่าง ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... พิไลลักษณ์ได้รับความไว้วางใจทุกอย่างจากนายเชกโกฟ เวลานี้ภูกุญแจตู้เซฟก็อยู่ในมือของพิไล
ลักษณ์ และนายเชกโกฟได้สอนให้ปิดเปิด เวลาจะเก็บหรือเรียกเอาเอกสารอันใด พิไลลักษณ์ก็เป็นคน
ปิดเปิดเอง พิไลลักษณ์อยากจะไขดูอะไร หรือขโมยอะไร ก็ย่อมจะทำได้สะดวก การดูเฉยๆ นั้นไม่เป็น
ประโยชน์เพราะอ่านไม่ออก การถ่ายรูปก็ไม่ได้ประโยชน์เหมือนกัน เพราะจะถ่ายได้ไม่กี่อัน พิไล
ลักษณ์เข้าใจว่า กล้องที่เขาให้มานั้น อย่างมากที่สุดก็จะมีฟิล์มเพียง 6ฟิล์มมีอยู่ทางเดียว ถ้าจะทำงาน
ได้ผล ก็ต้องนัดหมายกับสายลับ หนีออกจากบ้านนี้ และเมื่อหนี ก็ขโมยเอกสารต่างๆ ไปให้หมด
แล้วก็ให้ทางกองทัพอเมริกันจัดการอ่านแปลเอาเอง แต่การทำเช่นนี้ จะเกิดผลเสียหายแก่นายเชกโกฟ
เป็นอันมาก เอกสารเหล่านี้อาจจะมากมายหลายฉบับ ที่มีความสำคัญในธุรกิจการค้าของเขา ซึ่งถ้า
หายไปก็จะเป็นความเสียหายร้ายแรง

ฟิลิซลักซ์ ไม่เชื่อว่าจะสามารถร้องขอต่อกองทัพอเมริกันได้ ว่าเมื่อได้ไปจัดการถ่ายรูปไว้เสร็จแล้ว ก็ให้คืนให้เจ้าของ เธอไม่สามารถจะหาความแน่ใจในเรื่องนี้ และไม่รู้ว่า จะส่งคืนกันได้อย่างไร ฉะนั้น เรื่องขโมยเอกสารนั้น จึงไม่ยากทำและเมื่อไม่สามารถจะทำในเรื่องนี้ ฟิลิซลักซ์ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงจะสมกับบุญคุณที่กองทัพอเมริกันอุทิศให้ตามหาสามีให้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 269)

2.2 มีความเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา

ฟิลิซลักซ์เป็นบุตรที่มีความเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา เมื่อฟิลิซลักซ์เรียนหนังสือที่ประเทศอังกฤษจนสำเร็จการศึกษาแล้วกลับมาประเทศไทย บิดามารดาได้หาคนที่เหมาะสม แต่งงานให้ ฟิลิซลักซ์ก็ได้แต่งงานตามความประสงค์ของบิดามารดา ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... ภายหลังเวลาไม่ถึงปีที่ฟิลิซลักซ์กลับเข้ามากรุงเทพฯ ฟิลิซลักซ์ก็ได้แต่งงานได้สามีที่สมหน้าสมตากัน สามีอายุ 26 ฟิลิซลักซ์อายุ 19 แม้จะห่างกันเป็นเวลา 7 ปี ก็เรียกได้ว่าผัวหนุ่มเมียสาว และเป็นความหวังของครอบครัวทั้งสองฝ่าย ว่าเขาจะอยู่กันด้วยความผาสุก และผัวเมียคู่นี้ก็อยู่ด้วยกันมาด้วยความผาสุกจริง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 14)

2.3 รักชาติ

เมื่อฟิลิซลักซ์อาสาทำงานสารสนเทศในบ้านของนายเซกิโอฟพ่อค้าใหญ่ในแมนจูเลีย ฟิลิซลักซ์ได้เห็นว่านายเซกิโอฟดีต่อตนเองมาก จึงไม่ยากทำอะไรให้นายเซกิโอฟเดือดร้อน เพราะพฤติกรรมที่น่าสงสัยของนายเซกิโอฟก็ไม่ได้มีผลกระทบอะไรกับประเทศไทย ถ้าเธอทำงานด้านสารสนเทศให้ประเทศไทย เธอจะทำได้ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ แต่เพื่อไม่เกี่ยวข้องกับประเทศของเธอจึงไม่ยากทำ แสดงให้เห็นว่า ฟิลิซลักซ์เป็นคนรักประเทศชาติของตน ถ้าการทำงานสารสนเทศครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับชาติไทยแล้ว เธอจะยินดีทำอย่างเต็มที่ ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... อันที่จริงพฤติกรรมของนายเซกิโอฟนั้น ก็มีอะไรที่น่าสงสัยมาก คนคนนี้จะต้องมีแผนการใหญ่ และคงจะไม่ใช่ว่าพ่อค้าอย่างธรรมดา มีคนมาติดต่อบางทีในเวลาตึก และมีการติดต่อพบปะอย่างที่ไม่แสดงว่าเป็นเรื่องลับ เพราะในบางครั้งเมื่อมีคนมาหา ในขณะที่ฟิลิซลักซ์อยู่ด้วย นายเซกิโอฟก็บอกให้ฟิลิซลักซ์ออกไป โดยไม่ยอมให้ร่วมการสนทนาด้วย แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าเขาทำเรื่องอะไร แม้จะเป็นการเมืองเรื่องใหญ่ ก็คงไม่สะท้อนมาถึงบ้านเมืองของฟิลิซลักซ์ ถ้าฟิลิซลักซ์จะต้องเป็นสหายให้แก่ประเทศชาติของตน เธอจะทำได้ด้วยความเต็มใจ และจะทำอย่างเต็มความสามารถ แต่นี่ไม่เป็นเช่นนั้น เลยไม่ยากทำ “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 266)

2.4 มีความสำนึกผิด

พิไลลักษณ์มีความสำนึกผิดในการที่เธอเป็นชู้กับนิวัติอย่างมาก เมื่อเธอทราบว่า ขวัญไชยเป็นสามีที่ดีพร้อมที่จะอภัยให้เธอได้ เธอจึงตัดสินใจไปญี่ปุ่นเพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขกับ ขวัญไชย ดังข้อความที่พิไลลักษณ์พูดกับขวัญไชยว่า

“เธอได้บอกกับนิวัติว่าถ้าฉันขอหย่า เธอจะยอมให้หย่าแต่ถ้าฉันไม่ขอหย่า เธอก็จะเอาไปญี่ปุ่นด้วย เธอบอกเขาอย่างนั้นใช่ไหม?”

“ถูกแล้ว”

“คำนี้แหละที่ทำให้ฉันตัดสินใจไปกับเธอ”

“ทำไม?”

“คำที่ว่าถ้าฉันไม่หย่า เธอก็จะเอาฉันไปญี่ปุ่นด้วย”

“ฉันไม่เข้าใจว่าคำนั้นมีความสำคัญอย่างไร?”

“มีความสำคัญมาก” พิไลลักษณ์พูด “เพราะการพูดเช่นนั้นเป็นการแสดงว่า ถ้าฉันไม่ขอหย่า ก็ แปลว่าเธอให้อภัยแก่ฉัน สำหรับความผิดที่ล่วงมาแล้ว”

“เธอรู้เหมือนกันหรือว่าเป็นความผิด”

“ฉันรู้ ฉันรู้ว่าเป็นความผิดและชั่วช้าเลวทรามมาก ฉันจะไม่พยายามหาเหตุผล ที่จะทำให้ความผิด อันนี้กลายเป็นถูกขึ้นมา แต่ถ้าเธอให้อภัย ฉันก็พร้อมที่จะตั้งต้นชีวิตใหม่ เรามานับหนึ่งกันใหม่ แล้ว ฉันรับรองว่าจะไม่ทำอย่างนั้นอีกต่อไป”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 64)

2.5 มีความเสียสละ

พิไลลักษณ์ได้ทำตัวเป็นคู่ชีวิตที่ดีของขวัญไชย เมื่อสำนึกผิดแล้วว่าพฤติกรรมการณ์มีชู้ของเธอเป็นสิ่งที่ปราศจากคุณธรรม เธอจึงมีความเสียสละความสุขของตนเอง ยินดีร่วมทุกข์ร่วมสุข กับขวัญไชยในประเทศญี่ปุ่นตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ขวัญไชยเมื่อขวัญไชยต้องคดี อาชญากรรมสงคราม จนในที่สุดได้ข่าวว่าขวัญไชย เสียชีวิตระหว่างข้ามเรือไปทางฝั่งเกาหลี เธอก็ไม่ ละความพยายามตามหาขวัญไชย เธอจึงหาเรือข้ามไปทางเดียวกับขวัญไชย เมื่อเธอข้ามมาถึง ฝั่งเกาหลี เธอได้ไปขอทานอาหารฝ่ายสัมพันธมิตร เพราะคิดว่าไม่มีใครทราบเรื่องของเธอ แต่ทหาร ฝ่ายสัมพันธมิตรทราบดีว่าเธอเป็นใครและถ้าเธอรับทำงานสารสนเทศให้ฝ่ายสัมพันธมิตร ฝ่าย สัมพันธมิตรก็จะรับสืบหาขวัญไชยสามีของเธอให้ เธอจึงยินดีเสี่ยงภัยปลอมเป็นนางสาวคัทริน เชกัอฟ บุตรสาวนายเชกัอฟ พ่อค้าใหญ่ชาวแมนจูเรีย และด้วยความมิดดัญญต่อผู้มีพระคุณ เธอ ไม่สามารถให้ข่าวสารสนเทศเกี่ยวกับนายเชกัอฟได้ ทั้งๆ ที่มีพฤติการณ์ของนายเชกัอฟที่น่าสงสย อยู่ แต่เธอก็ไม่ทำ แต่โชคช่วยทำให้เธอได้มีโอกาสให้ข่าวสารสนเทศในกรณีเรือโรงงานที่เมืองอาญู ซาญู ในแมนจูเรีย โดยการแอบถ่ายภาพหรือถอนโรงงานนั้นได้ ซึ่งการกระทำของเธอเป็นการเสี่ยง ชีวิต แต่เธอก็ทำ เพราะได้ข่าวทหารฝ่ายสัมพันธมิตรบนฝั่งเกาหลีตามหาขวัญไชยพบแล้วและกัก

ตัวไว้รอพบพิไลลักษณ์ เมื่อพิไลลักษณ์ทำงานสารสนเทศประสบความสำเร็จ คดีความต่างๆ ของขวัญไชยและเธอจึงถูกยกเลิกไม่เอาความและยังได้รับความสะดวกจากฝ่ายสัมพันธ์มิตรบริการ ส่งขวัญไชยและพิไลลักษณ์โดยสารเครื่องบินกลับกรุงเทพฯ โดยสวัสดิภาพ เธอจึงเป็นคู่ชีวิตที่ดี เต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกับขวัญไชยและมีความเสียสละเพื่อขวัญไชย ถ้าหากว่าขวัญไชยเดินทางมา ญี่ปุ่นคนเดียวและประสบเหตุการณ์ต่างๆ ไม่มีเพื่อนคู่คิดช่วยเหลือ ชีวิตของขวัญไชยจะเป็นอย่างไรหากไม่มีพิไลลักษณ์คงจะไม่ประสบโชคดีเช่นนี้

เมื่อพิไลลักษณ์กลับมาถึงเกาหลีเธอดีใจมากที่ได้พบขวัญไชย เธอเฝ้าเข้ากอดขวัญไชยโดยไม่อายใคร ดังในข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

“พิไลลักษณ์บอกไม่ถูกว่าความรู้สึกของเธอเป็นอย่างไร เธอตรงเข้ากอดสามีโดยไม่กระดากอาย นายทหารที่อยู่ที่นี่ เธอร้องไห้ ร้องไต่ด้วยความปลื้มปิติที่ได้พบสามีอีก

“คราวนี้สมัยสงครามสำหรับท่านทั้งสองเป็นอันสิ้นสุดลงแล้ว” นายทหารกล่าว “เราจะจัดการให้ ท่านได้กลับกรุงเทพฯ โดยเร็วที่สุด”

“แปลว่า สงครามสำหรับฉันสิ้นสุดช้ากว่าคนอื่นตั้งปี” พิไลลักษณ์ตอบ

ต่อจากนั้นอีก 4 วัน ทางทหารของกองทัพอเมริกันก็จัดการให้เขาได้เดินทางโดยเรือบินมาเชียงใหม่ ส่องกง และกลับมาถึงกรุงเทพฯ โดยสวัสดิภาพ “

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 289)

3. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา

พิไลลักษณ์เป็นสตรีที่มีความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่ยังมีกิเลสตัณหาอยู่ในห้วงจิตวิญญาณ เพราะเมื่อเธอแต่งงานกับขวัญไชยแล้วได้ไปงานแต่งงาน ณ สถานที่แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งมีชายหนุ่มอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเธอมาหลงเสน่ห์ของเธอ และฉวยโอกาสล่วงเกินเธอ เมื่อสบโอกาสเหมาะในงานแต่งงานนั้น ในตอนแรกเป็นไปโดยที่เธอมิได้รู้สึกพึงพอใจในการกระทำนั้น แต่แล้วในที่สุดเธอก็เกิดความพึงพอใจในการถูกล่วงเกิน จนเป็นเหตุนำไปสู่การมีชู้ ในวันและเวลาต่อไป ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... โดยที่พิไลลักษณ์ไม่ทันรู้ตัว นิวัติได้เอื้อมกอดพิไลลักษณ์ไว้อย่างแนบแน่น พิไลลักษณ์ถูกเขาจูบอย่างแรงและหนักหน่วงซึ่งพิไลลักษณ์ไม่มีทางป้องกันหรือหลบเลี่ยง เธอคิดว่าปล่อยให้เขาจูบเสีย เรื่องจะได้หมดกันสำหรับวันนี้แล้วจะได้กลับขึ้นไปเต้นรำ แต่เขาก็จูบซ้ำอยู่หลายหนไม่ใช่เป็นครั้งแรกที่พิไลลักษณ์ถูกจูบ เธอมีสามีมาถึงสองคนแล้ว เธอรู้จักดีแล้วว่ารสรัก เป็นอย่างไร แต่ถึงกระนั้นการถูกจูบด้วยผู้ชายซึ่งอยู่ในลักษณะเป็นชู้ ย่อมผิดแปลกและให้ความตื่นเต้นมากกว่าที่ถูกจูบโดยผู้ชายซึ่งเป็นสามี เธอรู้สึกใจหวิว และความซาบซ่านได้บังเกิดขึ้นทั่วสสารพวงค์กาย ความอ่อนแอของเธอได้บังเกิดขึ้น แม้ว่าการที่ถูกนิวัติจูบครั้งแรกๆ จะเป็นไปโดยชื่นใจ แต่ลงท้ายเธอก็ให้เขาจูบด้วยความเต็มใจ

...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 26 -27)

4. มีความกล้าหาญ

พิไลลักษณ์มีลักษณะเป็นสตรีล้ำยุคสมัย มีความกล้าหาญที่จะสารภาพว่ารักชายชู้ เพราะตามธรรมเนียมสตรีที่มีชีวิตอยู่ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จะไม่มีใจกล้าสารภาพได้ว่าตนเองรักชายชู้ เพราะชายชู้ตอบสนองด้านตัณหาจะได้ดีกว่าสามีอันเป็นการลบหลู่ดูหมิ่น ผู้เป็นสามีว่าไม่สามารถตอบสนองในเชิงรักใคร่ได้ดี ภรรยาจึงมีชู้ และปรากฏว่าขวัญไชยเป็นสุภาพบุรุษใจเย็นมาก สามารถที่จะรับฟังเรื่องราวเหล่านั้นได้ ดังข้อความที่ขวัญไชยพูดกับพิไลลักษณ์ว่า

“ฉันเชื่อว่าเธอคงไม่ปฏิเสธ” ขวัญไชยพูด “ในเรื่องที่เธอติดต่อในทางรักใคร่อยู่กับนิวัติ”

“ฉันไม่ปฏิเสธ” พิไลลักษณ์ตอบ “ตรงกันข้ามฉันหาโอกาสที่จะสารภาพเพราะฉันรู้ว่าเป็นการผิดร้ายและการกระทำของฉันเป็นการชั่วช้าสามานย์ ฉันอยากสารภาพความจริงต่อเธอ แต่ฉันไม่รู้ ว่าถ้าฉันสารภาพเข้า ผลจะเกิดขึ้นอย่างไร บัดนี้เมื่อเธอพูดขึ้น ฉันก็ขอสารภาพความจริงทุกอย่าง”

“เธอรักเขามากหรือ?” ขวัญไชยถาม

“ถ้าพูดถึงเรื่องรัก ฉันก็รักเขามาก”

“รักเขามากกว่ารักฉัน ไช้ไหม?”

“คนละอย่าง” พิไลลักษณ์ตอบ “ฉันรักเธอเป็นความรักที่เจือปนกับความเคารพ นับถือ เธออยู่ในฐานะเป็นพ่อหรือเป็นพี่ มากกว่าเป็นผัว ฉันมีความรักและความเกรงกลัว พร้อมด้วยความนิยมนับถือ แต่ส่วนกับนิวัตินั้นเป็นอีกชนิดหนึ่ง”

“ชนิดไหน?”

“ความรักที่ฉันมีอยู่ในนิวัติ เป็นความรักชนิดที่เขาเรียกว่าตัณหากระด้าง นี่ฉันพูดความจริงเพราะฉันอยากจะพูดความจริงโดยไม่ปิดบังซ่อนเร้น เธอเป็นสามีดีที่สุดที่ฉันสามารถจะหาได้ในชีวิตนี้ แต่ผู้หญิงก็ต้องการความรื่นรมย์ในเชิงรัก ต้องการที่จะพบคนรุ่นราวคราวเดียวกัน และต้องการสิ่งซึ่งตัวเองรู้สึกว่าเป็นความสุข”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 50 -51)

5. มีความสามารถเป็นผู้นำได้

พิไลลักษณ์เป็นสตรีที่มีการตัดสินใจที่ดี สามารถเป็นผู้นำสามีในบางสถานการณ์ได้ ดังเช่น ในตอนที่พิไลลักษณ์พาขวัญไชยมาที่ภูเขาสุนัข และพบสายลับจากเกาหลีในระหว่างทางขึ้นเขา เธอได้ตัดสินใจรับสายลับขึ้นรถมาด้วย และทำที่วารถยนต์เสีย เมื่อแล่นมาถึงหุบเหว และบอกใบ้ให้ขวัญไชยผลักสายลับตกเหว และพิไลลักษณ์ได้ออกมาจากรถยนต์ช่วยผลักรถยนต์ลงไปในเหวด้วย และสองคนก็ตามลงไปในเหวเพื่อปฏิบัติการอำพรางหลักฐานฆาตกรรมสายลับชาวเกาหลีโดยมีพิไลลักษณ์เป็นผู้นำทางความคิดและขวัญไชยเป็นผู้ปฏิบัติตาม ดังข้อความที่พิไลลักษณ์พูดกับขวัญไชยว่า

“รถคงจะอยู่ลึกลงไปอีกมาก” พิไลลักษณ์พูด

“แน่นอน” ขวัญไชยตอบ “รถต้องอยู่ลึกมากกว่านี้”

“น้องจะลงไปหารถให้ได้ก่อนค่า”

“แล้วพี่ล่ะ?” ขวัญไชยพูดอย่างที่ไม่มีความคิดเห็นอะไร และคอยรับคำสั่งของเมีย

“ถ้าเราเชื่อว่ารถอยู่ลึกลงไปอีก เราก็ต้องเขียนศพนี้ให้กลิ้งลงไปข้างล่างอีก” แล้วพิไลลักษณ์ก็ไต่ลงไปอีก ส่วนขวัญไชยก็ทำงานอันหนึ่ง คือ เขียนศพอันนั้นด้วยการเอาเท้าถีบบ้าง เอาไม้จัดบ้าง ให้มันกลิ้งลงไปอีก บางแห่งได้พบที่ชันและเป็นผาสูง เมื่อทำให้พลัดตกลงไปอีก ศพนั้นก็ชำรุดมากขึ้นทุกที เขาทำไปอย่างนี้สักพักหนึ่ง ก็รู้สึกว่าถึงใครจะมาพบและดูศพนั้น ก็จะไม่ได้อะไร

ในที่สุดพิไลลักษณ์ก็ได้พบรถ ซึ่งอยู่ในสภาพเหลวแหลกเช่นเดียวกัน

“คราวนี้ทำอย่างไร?” ขวัญไชยถามเมียตามเคย

“เราพอจะเอาศพนี้ใส่ในรถได้ไหมพี่”

“เอาใส่เข้าไป แล้วเอาไฟเผาอย่างนั้นหรือ?”

“เผาไม่ได้ นี่ก็ค่ำแล้ว ถ้าเอาไฟเผาเข้า พวกที่อยู่บนยอดเขาจะเห็นแสงไฟเป็นแน่นอน”

“ก็ยังไม่มีดึก” ขวัญไชยเถียง

“ยังไม่มืดก็เห็นควัน”

“เสียตายเหลือเกิน” ขวัญไชยพูด “ที่เราเผาไม่ได้ ถ้าเราเผาเสียได้ก็จะมีปัญหาอะไรเลย”

“ถ้าเราเผา” พิไลลักษณ์ตอบ “เราจะไม่มีทางหนีรอดในคืนนี้เพราะในทันทีที่มีแสงไฟคนจะต้องพยายามไต่ลงมาดูแม้เป็นเวลากลางคืน น้องเข้าใจว่าป่านนี้พวกเขาคงคอยอยู่ข้างบน ก็คงจะเห็นผิดประหลาดแล้วที่ไม่มียศของเราขึ้นไป ปล่อยไว้อย่างนี้แหละพี่ เรารีบออกไปเสียจากที่นี่”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 49 - 61)

6. มีปฏิภาณไหวพริบดี

เมื่อพิไลลักษณ์เดินทางกลับไปที่ถ้ำภายในวัดที่สามมีซ่อนตัวอยู่ เธอพบสายลับชาวเกาหลีอยู่หน้าถ้ำ 3 คน เธอได้ใช้ไหวพริบปฏิภาณตอบโต้ชาวเกาหลี และในที่สุดก็ลวงชาวเกาหลี 3 คนนั้นไปขังไว้ในถ้ำ การกระทำของพิไลลักษณ์แสดงว่ามีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้ดี ทำให้ทั้งเธอและสามีปลอดภัยจากอันตราย ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... พิไลลักษณ์เดินไปถึงหน้าถ้ำ แลเห็นประตูถ้ำเปิดแง้มอยู่ ก่อนที่จะเข้าถ้ำก็มองดูรอบๆ ขยายสามคนที่พบกลางทาง เข้ามาเผชิญหน้ากับเธอที่หน้าถ้ำพร้อมกัน

“ท่านอยู่ที่นี้เองหรือ?” คนหนึ่งพูดเป็นภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน ทำให้พิไลลักษณ์ ทราบแน่ชัดว่าไม่ใช่ชาวญี่ปุ่นเพราะญี่ปุ่นตามปกติพูดอังกฤษไม่ค่อยชัดอย่างนี้ พิไลลักษณ์คาดหมายว่า คงเป็นชาวเกาหลีอีก และเมื่อพิจารณาดูหน้าตาทางของเขา ก็ยิ่งทำให้เชื่อแน่ชัดว่าเป็นชาวเกาหลี ซึ่งทำหน้าที่เป็นสายลับ อย่างเดียวกับที่ตกเขาไปคนหนึ่งแล้วนั่นเอง

“ฉันไม่ได้อยู่ที่นี้” พิไลลักษณ์ตอบเป็นภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน

“แต่ท่านกำลังจะเข้าไปในถ้ำนี้”

“ฉันอยากจะเข้าไปดูเท่านั้น”

“พวกฉันก็อยากเข้าไปดูด้วย” ชายคนหนึ่งในบรรดาสามคนนั้นตอบ

“เชิญท่านเข้าไปได้” พิไลลักษณ์พูด แล้วตัวเองก็ออกมาห่างจากประตูถ้ำ

“แล้วท่านล่ะ?”

“ฉันไม่สมควรใจที่จะเข้าไปดูพร้อมท่าน” พิไลลักษณ์พูด “ถ้าท่านอยากเข้าไปดู ก็เชิญท่านเข้าไปดูก่อน เมื่อท่านดูเสร็จและออกมาแล้ว ฉันจึงจะเข้าไปภายหลัง”

คนทั้งสามชักป็นออกจากกระเปาะเสื้อ ซึ่งแสดงว่าเขามีปืนพกมาทุกคนและเขาแน่ใจ ว่าขวัญไชยอยู่ในถ้ำนั้น พิไลลักษณ์ปล่อยให้เขาเข้าไป พอคนทั้งสามเข้าไปแล้ว พิไลลักษณ์ก็ปิดประตูถ้ำอย่างรวดเร็ว ประตูนั้นเป็นไม้อย่างหนาและแข็งแรง มีดาลใส่ทั้งข้างนอกและข้างใน เป็นดาลใส่ขวาง ซึ่งเมื่อใส่เข้าแล้ว ก็เป็นการยากเหลือที่จะพังออกมาได้ ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 197 -198)

เมื่อเธอทราบจากท่านสมภารว่าขวัญไชยไม่ได้อยู่ในถ้ำนั้น เธอก็ได้ขอกุญแจท่านสมภารมาใส่ประตูถ้ำ โดยอ้างว่าจะขอฝากของมีค่าไว้ และออกติดตามหาสามีต่อไป สายลับชาวเกาหลี 3 คนจึงถูกเธอขังไว้จนเสียชีวิตในถ้ำนั้น ดังข้อความที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่า

... พิไลลักษณ์ใส่กุญแจประตูน้ำ เก็บลูกกุญแจไว้กับตัว แล้วก็ออกเดินทางไป เธอนึกขอยกย सरค์อีกครั้งหนึ่ง ที่จำเป็นต้องกล่าวเท็จกับพระอิกว่าจะเอาของเข้าไปไว้ และขอกุญแจมาใส่ประตูถ้ำ ถ้าหากการกระทำครั้งนี้จะเป็นบาปเธอก็ยินดีรับบาปสำหรับตัวคนเดียว คนทั้งสามคนจะต้องตายอยู่ในถ้ำนั้น และเป็นความจำเป็นที่เธอจะต้องทำอย่างนั้นเพื่อความปลอดภัยของตัวเธอเอง ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 200)

7. รักเดียวใจเดียว

พิไลลักษณ์ได้พิสูจน์ใจตัวเองแล้วว่า เธอมีความรักมั่นคงอยู่ที่ขวัญไชยสามีของเธอเพียงคนเดียว การที่มีชู้ก็เพราะเธอหลงใหลอยู่ในตัณหาราคะที่ชู้ปรนเปรอให้ เมื่อเธอ นัยน์ตาสว่างเห็นผิดชอบแล้ว ความรักของเธอจึงมั่นคงอยู่ที่ขวัญไชย เมื่อนิวัติมาพบเธอที่ประเทศ ญี่ปุ่น เธอจึงปฏิเสธความปรารถนาดีของนิวัติ เพราะเธอรักขวัญไชยคนเดียว ไม่เปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าจะได้ข่าวว่าขวัญไชยเสียชีวิต เธอก็ยังไม่เปลี่ยนใจ เพราะเธอเชื่อว่าขวัญไชยยังไม่เสียชีวิต ดังข้อความที่นิวัติสนทนากับพิไลลักษณ์ว่า

“ถ้าหากว่าฉันนำจดหมายมาให้ เธอจะยินดีรับไหม?”

“ไม่รับ”

“เธอรู้หรือว่าเป็นอะไร?”

“เป็นอะไรก็ไม่รับทั้งนั้น”

“จดหมายที่ฉันนำมาให้เธอ คือความรักของฉัน”

“นั่นยังไม่รับมากขึ้น”

“ฉันบอกเธอจริงๆ ว่าฉันยังไม่ได้แต่งงาน ฉันรักเธอด้วยความสุจริตใจ เป็นความรักที่หล่อเลี้ยงด้วยความหวัง ว่าสักวันหนึ่งเราจะแต่งงานกันได้”

“เธอเลิกหวังในข้อนั้นได้”

“ทำไม?”

“เพราะฉันจะไม่ยอมแต่งงานกับเธอ หรือกับใครๆ อีก”

“ก็ไม่ควรจะมีความคิดอย่างนั้น”

“ฉันเลิกคิดอย่างอื่น ความคิดของฉันเดี๋ยวนี้มีอยู่อย่างเดียว คือ ความรักขวัญไชย”

“แต่เขาตายไปแล้ว”

“ตายไปแล้วก็ต้องรัก”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 218)

เมื่อนิวัติได้พยายามแสดงความปรารถนาดีต่อพิไลลักษณ์ต่อไปอีก โดยการที่จะช่วยเหลือพิไลลักษณ์ให้เดินทางกลับประเทศไทยพร้อมกับเขา พิไลลักษณ์ก็ปฏิเสธการรับความช่วยเหลือจากนิวัติ เพราะเธอไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับอันใดกับนิวัติอีกต่อไป หลังจากที่ได้ตัดสินใจมาอยู่กับขวัญไชยสามีของเธอ ดังข้อความที่พิไลลักษณ์กล่าวกับนิวัติว่า

“ฉันบอกตามตรง และต้องขอโทษเธอ ฉันได้ตั้งใจอยู่เสมอ ว่าความเกี่ยวข้องในระหว่างเราทั้งสองจะต้องสิ้นสุดลง เมื่อฉันได้ตัดสินใจมาประเทศญี่ปุ่น ฉันรู้สึกตัวว่าได้ทำผิดมากที่เกี่ยวข้องกับเธอในกาลที่แล้วมา ฉันไม่ต้องการจะให้ความผิดอย่างเดียวกันนั้นมีซ้ำขึ้นมาอีก”

“แต่เป็นคนละอย่าง” นิวัติตอบ “เรื่องที่ผ่านมาแล้วเป็นเรื่องชั่วสาว แต่เรื่องต่อไปนี่ เป็นเรื่องที่เราจะแต่งงานกันจริงๆ”

“ฉันยังมีสามีอยู่”

“แต่ขวัญไชยตายไปแล้ว”

“ฉันก็ไม่แน่ว่าเขาตาย ฉันไม่เคยเห็นศพของขวัญไชย เรื่องตายเป็นแต่เรื่องสันนิษฐาน หรือเข้าใจเอาเอง ฉันยังต้องถือตัวว่ายังมีสามีอยู่”

“ถ้าฉันสามารถจะให้พิสูจน์แก่เธอได้ ว่าขวัญไชยได้ตายไปจริงๆ”

“เธอมีพิสูจน์อย่างไร”

“ถ้าฉันมีพิสูจน์ให้ เธอจะยอมแต่งงานกับฉันไหม?”

“นั่นเป็นปัญหาอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก ไม่มีผู้หญิงคนใดจะสามารถให้คำมั่นสัญญาแก่ผู้ชายว่าถ้าผู้ตายก็จะแต่งงานตัว ทั้งๆที่ผู้ตายยังไม่ตายหรือยังไม่แน่ว่าผู้ตาย มันต้องรู้เรื่องว่าผู้ตายจริงเสียก่อน แล้วเรื่องแต่งงานจึงค่อยพูดกันทีหลัง” ...

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 : 221)

พิไลลักษณ์เป็นตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) มีทั้งพฤติกรรมด้านดีและด้านไม่ดี โดยในช่วงต้นของชีวิตแต่งงานกับขวัญไชยได้ประพฤติดุคนุชกรรม มีชู้เพราะ

หลงไหลเสน่ห์ชายชู้ แต่เมื่อเธอรู้สึกว่ามีเธอเป็นคนดีมาก ให้อภัยเธอได้ทั้งที่เธอมีชู้ เธอจึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารักเดียวใจเดียว พร้อมทั้งจะร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี เมื่อขวัญไชยขอทางราชการไปญี่ปุ่นในฐานะเลขาทูต เธอก็ไปด้วยโดยมีหวังไหวว่าจะมีชีวิตรอดกลับมาหรือไม่เพราะทุกคนคาดว่าญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นแพ้สงครามจริง ขวัญไชยถูกคดีอาชญากรรมสงคราม พิไลลักษณ์ได้ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และพาหนีคดีอาชญากรรมสงครามจนกลายเป็นฆาตกรทั้งคู่ เพราะไปทำฆาตกรรมสายลับชาวเกาหลีที่ ติดตามขวัญไชย แต่ด้วยปฏิภาณไหวพริบของเธอ และความรักที่แท้จริงจึงสามารถช่วยเหลือขวัญไชยให้หมดมลทินและกลับมาครองรักในประเทศไทยได้ดังเดิม

ลักษณะภาพรวมของตัวละครเอกหญิงทั้งหมด 10 ตัวสามารถประมวลให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครเอกหญิงดังนี้

1. ตัวละครเอกหญิงทุกตัวมีบุคลิกภาพภายนอกสวยงาม แสดงให้เห็นว่าความงามของสตรีเป็นสิ่งสำคัญ สภาพสังคมทุกยุคทุกสมัยยังให้ความสำคัญแก่รูปลักษณ์ภายนอกของสตรีโดยเฉพาะสตรีในสังคมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังเน้นความงามเป็นสำคัญ ตัวละครเอกหญิงทุกตัวจะสวยงามเป็นที่น่าสนใจสำหรับบุรุษ มีบุรุษมารักตัวละครหญิงหลายคน การเน้นความงามของสตรีแสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมในยุคนั้นสตรียังพึ่งพาบุรุษอยู่ ถ้าสตรีมีรูปร่างก็เหมือนมีทรัพย์สิน มีโอกาสแต่งงานกับบุรุษที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ รวมทั้งบุรุษที่มีฐานะทางสังคมสูง มีศักดิ์นา เพราะถ้าความงามของสตรีต้องตาต้องใจบุรุษ สตรีนั้นก็ย่อมมีโชควาสนาในการเลือกคู่ครองได้ดีกว่าสตรีที่รูปร่างไม่งดงาม แม้แต่บิดามารดาในยุคนั้นก็ย่อมมีความภาคภูมิใจที่มีบุตรรูปร่างงดงาม

2. สตรีที่เป็นตัวละครเอกหญิง มีกำเนิดในตระกูลขุนนาง, ตระกูลนักธุรกิจ, สามัญชน, ขาวสวน และเชื้อพระวงศ์ แสดงให้เห็นที่มาหลายหลากแต่ส่วนมากจะเป็นคนชั้นกลางมาจาก ขนชั้นต่ำน้อยคน แสดงให้เห็นว่าสังคมสมัยนั้นยังให้ความสำคัญของชาติตระกูลฝ่ายสตรีอยู่มาก ถึงแม้ตัวละครบางตัวจะตกอับ เช่น ประพิมพรรณแต่ก็ยังสืบเชื้อสายมาจากตระกูลขุนนาง ในการเลือกคู่ครองของบุรุษ บิดามารดาของบุรุษที่มาจากตระกูลมีฐานะ ไม่ยินดียรับสตรีตระกูลต่ำเข้ามาเป็นสะใภ้ในตระกูล จะเห็นได้ชัดจากยุพเยาว์ที่มีชาติกำเนิดเป็นขาวสวน ได้ถูกบิดาของพิสัยที่เป็นตัวละครเอกชายรังเกียจ ไม่ปรารถนาได้เป็นสะใภ้ เพราะยุพเยาว์ไม่มีเกียรติ ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจทัดเทียมกับตระกูลฝ่ายชาย สังคมยังให้ความสำคัญของชาติตระกูลและฐานะมาก

3. สตรีที่มาจากตระกูลสูงและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี นิยมเรียนหนังสือในต่างประเทศ ตัวละครเอกหญิง 10 ตัว จะเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในต่างประเทศ 5 ตัว จบในประเทศ 5 ตัว การศึกษาชั้นต่ำของสตรีที่ไม่กำหนดระดับคือ มีความสามารถอ่านออกเขียนได้เพราะสังคมสมัยนั้นรณรงค์เรื่องการศึกษาทั้งชายและหญิง ดังที่ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะกล่าวว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล็งเห็นว่าภาษาเป็นสื่อสำคัญทางวัฒนธรรมที่จะร้อยสายเลือดให้เกิดความสมัคร สนิทกลมเกลียวกัน จึงได้ออกประกาศให้คนไทยเคารพภาษาไทย และรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้พูดภาษาไทย

อีกทั้งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่ต้องเรียนการอ่านและเขียนภาษาไทย และช่วยสอนให้ผู้ไม่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2540 : 253 -254) ฉะนั้น คนไทยในสมัยนี้จึงเรียนหนังสือทั้งชายและหญิง รวมทั้งบุคคลชั้นสูงก็ได้นิยมส่งบุตรสาวไปเรียนที่ประเทศอังกฤษกันเป็นจำนวนมาก

4. สตรีที่เป็นตัวละครเอกหญิงไม่ได้ประกอบอาชีพ 7 ตัว มีการประกอบอาชีพเพียง 3 ตัว คือ นางลักษณเป็นนักธุรกิจ ยุพเยาว์เดิมทำสวนแต่เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีก็ไปเป็นเลขานุการให้แก่ผู้อุปถัมภ์การศึกษา ประพิมพรรณประกอบอาชีพเสมียนเลี้ยงตนเองและบิดา จะเห็นว่าสังคมสมัยนั้นยังไม่นิยมให้สตรีทำงานนอกบ้าน สตรีที่ได้รับการศึกษาดีมาจากตระกูลดี เมื่อแต่งงานแล้วก็อยู่ในความอุปการะของสามี สามีทำหน้าที่เลี้ยงดูให้มีความสุขแก่ภรรยา ภรรยาทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือน สตรียังไม่มีบทบาทในสังคมมากนัก สามีจะถือว่าเป็นหน้าที่จะต้องให้การเลี้ยงดูแก่ภรรยา สามีคนใดไม่สามารถเลี้ยงภรรยาได้ก็ยอมเป็นที่อัปยศแก่คนในสังคมนั้น ตัวละครเอกหญิงที่ประกอบอาชีพจะเป็นตัวละครที่ชีวิตในตอนต้นปราศจากสามี หรือเป็นหม้าย จึงต้องเลี้ยงตนเองและอยู่ในสภาพที่มีความจำเป็นต้องเลี้ยงตัวเอง

5. ลักษณะนิสัยใจคอที่เป็นภาพรวมของตัวละครเอกหญิง มีดังนี้

- 5.1 มีความเป็นกุลสตรี
- 5.2 มีคุณธรรม
- 5.3 รักเดียวใจเดียว
- 5.4 ยังติดอยู่ในห่วงกิเลสตัณหา

จากการศึกษาลักษณะตัวละครเอกชายและหญิงในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ จะเห็นว่าตัวละครเอกชายและหญิงมีลักษณะร่วมกันคือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ หรือความเป็นกุลสตรีและรักเดียวใจเดียว อันเป็นไปตามลักษณะที่ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะกล่าวว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมุ่งที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยให้สอดคล้องกับการสร้างชาติในความหมายใหม่ที่มีลักษณะเป็น “อารยะ” มีการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้คนไทยปฏิบัติตามวัฒนธรรมแห่งชาติ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. 2540 : 237)

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอยกข้อความในวีรกรรมของชาติไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่กล่าวไว้ ดังนี้

1. ไทยรักชาติยิ่งกว่าชีวิต
2. ไทยเป็นนักรบชั้นเยี่ยม
3. ไทยเป็นชาติชอบอยู่ดีกินดี
4. ไทยเป็นชาติขยันในการกสิกรรม อุตสาหกรรม

5. ไทยเป็นชาติชอบแต่งตัวดี
6. ไทยเป็นชาติปากกับใจตรงกัน
7. ไทยเป็นชาติรักความสงบ
8. ไทยเป็นชาติบูชาพุทธศาสนายิ่งชีวิต
9. ไทยเป็นชาติยกย่องเด็ก หญิงและผู้ชรา
10. ไทยเป็นชาติว่าตามกันและตามผู้นำ
11. ไทยเป็นชาติเพาะปลูกอาหารไว้กินเอง
12. ไทยเป็นชาติที่ดีต่อมิตรที่ดีและร้ายที่สุดต่อศัตรู
13. ไทยเป็นชาติซื่อสัตย์และกตัญญู
14. ไทยเป็นชาติสะสมมรดกไว้ให้แก่ลูกหลาน

(ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. 2540 : 170)

จากข้อความในวีรกรรมของชาติไทย จะเห็นว่าตัวละครเอกชายและหญิงในนวนิยายของ หลวงวิจิตรวาทการ มีลักษณะนิสัยสอดคล้องกับวีรกรรมของชาติไทยในบางประการ เพราะ หลวงวิจิตรวาทการเป็นบุคคลร่วมสมัยกับจอมพล ป.พิบูลสงคราม และเป็นที่ปรึกษาทางการเมืองที่สำคัญ งานประพันธ์ของท่านจึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมสมัยนั้น และนโยบายการสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผล

การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ช่วง พ.ศ.2492 - พ.ศ.2493 จำนวน 20 ตัว จากนวนิยายทั้งหมด 9 เรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาภูมิหลังบุคลิภาพภายนอกและบุคลิภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ

ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ภูมิหลัง ผู้ศึกษาพบว่า ภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมีดังนี้

1.1 ภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายชาย พลตรีหลวงวิจิตรวาทการสะท้อนภาพตัวละครเอกฝ่ายชายที่เกิดมาจากบุคคลชั้นสูง และระดับเศรษฐกิจมากกว่าระดับสามัญชน ตัวละครเอกฝ่ายชายจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป และตัวละครเอกฝ่ายชายบางตัวเป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ส่วนการประกอบอาชีพไม่เน้นอาชีพใดอาชีพหนึ่ง และมีการประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น รับราชการ นักธุรกิจ และนักประพันธ์

1.2 ภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายหญิง พลตรีหลวงวิจิตรวาทการสะท้อนภาพตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เกิดมาจากตระกูลหลากหลาย ตั้งแต่บุคคลชั้นต่ำจนถึงบุคคลชั้นสูง เช่น สามัญชน, นักธุรกิจ, ขุนนาง และเชื้อพระวงศ์ ตัวละครเอกฝ่ายหญิงทุกตัวจะได้รับการศึกษาดังแต่อ่านออกเขียนได้ จนถึงระดับ ปริญญาตรี และตัวละครเอกฝ่ายหญิงบางตัว เป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศเวียดนาม ประเทศพม่า ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส ส่วนการประกอบอาชีพตัวละครเอกฝ่ายหญิงขณะที่เป็นโสด หรือเป็นแม่หม้ายจะประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น ทำไร่ นักธุรกิจ เลขานุการ และเสมียน ส่วนตัวละครเอกหญิงที่สมรสแล้วจะไม่ประกอบอาชีพ นอกบ้านจะทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนเพียงอย่างเดียว

2. บุคลิภาพภายนอก

2.1 บุคลิภาพภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายชาย พลตรีหลวงวิจิตรวาทการจะไม่เน้นลักษณะบุคลิภาพภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายชาย จึงไม่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคลิภาพภายนอกมาก ตัวละครเอกฝ่ายชายจึงมีทั้งรูปร่างหน้าตางามและรูปร่างหน้าตาไม่งาม มีอายุตั้งแต่วัยหนุ่มจนถึงวัยกลางคน

2.2 บุคลิภาพภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายหญิง พลตรีหลวงวิจิตรวาทการให้ความสำคัญเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายหญิงมาก และเน้นความสวยงามเป็นเลิศ จึงมีการพรรณนารูปลักษณ์ภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายหญิงอย่างละเอียดลออ แสดงให้เห็น

ว่าสังคมไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันให้ความสำคัญของรูปลักษณะภายนอกของผู้หญิง และชื่นชมหญิงที่มีความสวยงาม

3. บุคลิกภาพภายใน

3.1 บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายชาย ตัวละครเอกฝ่ายชาย 10 ตัว จะเป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character), 5 ตัว คือ วัชรานในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง กอบเกียรติในเรื่องคืนสวรรค์ - วันสวาท พิสมัยในเรื่องผจญชีวิต เจ้าชายภัสมาในเรื่องมรสุมแห่งชีวิตและขวัญไชยในเรื่องอาทิตย์อัสดง สำหรับตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat Character) 5 ตัว คือ เจ้าชายโสภณาในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง ข้าพเจ้าในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง ข้าพเจ้าในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน ข้าพเจ้าในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้าและนิพนธ์ในเรื่องห่วงรักเหวลึก แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยที่เป็นบุคคลในอุดมคติและบุคคลที่มีชีวิตจริงเท่ากัน และลักษณะนิสัยของตัวละครเอกฝ่ายชายที่เป็นภาพรวม คือมีความเป็นสุภาพบุรุษ มีคุณธรรม รักเดียวใจเดียวและไม่ยึดติดพรหมจรรย์สตรี

3.2 บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตัวละครเอกฝ่ายหญิง 10 ตัว เป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน (Round Character) มี 9 ตัว คือ อัญชลีในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง นางลักษณในเรื่องคืนสวรรค์ - วันสวาท ยุพเยาว์ในเรื่องผจญชีวิต เจ้าหญิงเฟื่องฟ้าในเรื่องบัลลังก์เชียงรุ่ง เจ้าหญิงมียาวดีในเรื่องฟากฟ้าสาละวิน ผุสณีในเรื่องมรสุมแห่งชีวิต สุมามาลย์ในเรื่องสวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า ประพิมพรรณในเรื่องห่วงรักเหวลึก และ พิไลลักษณในเรื่องอาทิตย์อัสดง สำหรับตัวละครที่มีบุคลิกภาพไม่ซับซ้อน (Flat Character) มีเพียง 1 ตัว คือ มณฑิณีในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง ฉะนั้นตัวละครเอกฝ่ายหญิงจึงมีลักษณะนิสัยเป็นบุคคลที่มีชีวิตจริง ในโลกนี้มากกว่าจะเป็นบุคคลอุดมคติและลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เป็นภาพรวม คือมีความเป็นกุลสตรี มีคุณธรรม รักเดียวใจเดียวและยังติดอยู่ในห่วงกิเลสตัณหา

อภิปรายผล

นวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ที่ผู้ศึกษานำมาศึกษาทั้งหมด 9 เรื่องนั้น มีทั้งนวนิยายแนวครอบครัว นวนิยายแนวการเมือง นวนิยายแนวชีวิตรัก ฯลฯ จะพบว่าตัวละครเอกฝ่ายชาย เน้นตัวละครที่มีกำเนิดมาจากบุคคลชั้นสูงระดับเชื้อพระวงศ์และทายาทมหาเศรษฐี ไม่กล่าวถึงบุคคลชั้นกลางและบุคคลชั้นต่ำ ตัวละครเอกฝ่ายชายจึงมีการศึกษาสูงทุกคนและสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศหลายคน ประเทศที่นิยมไปศึกษาเล่าเรียนมากคือประเทศอังกฤษ และฝรั่งเศสแสดงให้เห็นว่าคนไทยในระดับสังคมชั้นสูงและระดับมหาเศรษฐีนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เมื่อจะสำเร็จการศึกษาแล้วไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการประกอบอาชีพรับราชการ

อย่างเดียว ถ้าบิดามารดามีธุรกิจส่วนตัวก็จะเจริญรอยตามบิดามารดา หรือไม่ก็ประกอบ อาชีพอิสระ เช่น การเป็นนักประพันธ์

ส่วนตัวละครเอกฝ่ายหญิง มาจากตระกูลหลายหลากตั้งแต่สามัญชนจนถึงเชื้อพระวงศ์ แต่ไม่ว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงจะกำเนิดมาจากตระกูลใด ทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาอย่างน้อย อ่านออกเขียนได้ จนถึงระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบว่าบิดามารดาที่มีฐานะดีนิยมส่งบุตรสาวไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ส่วนการประกอบอาชีพ ตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ยังเป็นหญิงโสดหรือเป็นแม่หม้ายจะมีการประกอบอาชีพหลายหลากตามตระกูลที่กำเนิดมา เช่น ชาวไร่ ชาวนา เสมียน นักธุรกิจ เลขานุการ แต่ตัวละครที่สมรสแล้วจะไม่นิยมประกอบอาชีพ นอกบ้านจะทำหน้าที่แม่บ้านอย่างเดียว แสดงให้เห็นว่าสังคมในยุคนั้น ผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรและภรรยาได้ และไม่นิยมให้ภรรยาออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน

บุคลิกลักษณะภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ตัวละครเอกฝ่ายชายจะไม่เน้นบุคลิกลักษณะภายนอก แสดงให้เห็นว่าสังคมไม่ได้มีค่านิยมเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของผู้ชายมากนัก จะต้องรูปร่างดี แต่สังคมในยุคนั้นเน้นบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายหญิงว่าต้องมีรูปร่างหน้าตางดงาม อันเป็นค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงที่สืบเนื่องมาแต่อดีตถึงปัจจุบันว่า ผู้หญิงทุกยุคทุกสมัยจะต้องงดงาม เพราะบรรดาตัวละครเอกหญิงในวรรณคดีไทยทุกเรื่องก็เน้นบุคลิกลักษณะภายนอกเป็นสำคัญ แม้สังคมปัจจุบันก็ยังมีค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงงามอยู่ จึงมีการประกวดนางสาวไทย และนางงามประเภทอื่นๆ อีกมาก รวมทั้งมีการประกวดนางงามจักรวาล แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมเกี่ยวกับหญิงงาม เป็นค่านิยมที่เป็นสากลทั่วโลก

บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายชาย 10 ตัว จะมีบุคลิกภาพภายในที่เป็นภาพรวมคือ

1. มีความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพบุรุษสมัยจอมพลป. พิบูลสงครามเป็นสุภาพบุรุษแบบผู้ดีอังกฤษ มีลักษณะกิริยาอาการงดงาม มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ มีความกล้าหาญแบบชายชาติรัก รักษาคำมั่นสัญญา ไม่เอาเปรียบสตรีและยกย่องให้เกียรติสตรีโดยเฉพาะการยกย่องให้เกียรติสตรีเป็นค่านิยมตามแบบวัฒนธรรมตะวันตกเพราะสังคมไทยแต่เดิมถือว่าสตรีเป็นช้างเท้าหลังเป็นผู้ที่จะต้องรับใช้บุรุษและปฏิบัติตามบุรุษ ดังที่เพ็ญแข วัจนสุนทรกล่าวถึงค่านิยมให้ความสำคัญแก่บุรุษมากกว่าสตรีว่า

... จากภาษิตที่ว่า “ชายข้าวเปลือก หญิงข้าวสาร” และ “ผู้เป็นช้างเท้าหน้า สตรีเป็นช้างเท้าหลัง” ทำให้เรามองเห็นสังคมไทยเช่นเดียวกับสังคมตะวันตกออกหลายๆ ประเทศซึ่งมีค่านิยมเชิดชูยกย่องบุรุษมากกว่าสตรี จะเห็นได้จากตำแหน่งหน้าที่สำคัญๆ คนไทยยังไม่ยอมให้สตรีเป็นได้ เราถือว่าผู้ชายคือช้างเท้าหน้า ผู้หญิงคือช้างเท้าหลัง เมื่อเกิดภัยอันตรายผู้ชายต้องออกหน้าเพราะมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองผู้หญิง ต่อมาในสมัยปัจจุบันได้มีการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรีให้เท่าเทียมบุรุษแต่ก็เป็นเพียงกฎหมายในความรู้สึก ผู้หญิงไทยแทบจะยอมที่จะเป็นช้างเท้าหลังโดยสมัครใจ .

(เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2528 : 44)

2. มีคุณธรรม ตัวละครเอกฝ่ายชายมีคุณธรรมตามค่านิยมสังคมไทยคือ มีความเป็นชาตินิยม รักชาติ มีความกตัญญู มีความเคารพบิดามารดา เคารพผู้มีอุปการคุณ มีความเมตตา กรุณา มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ อันเป็นคุณธรรมที่เป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทย

3. รักเดียวใจเดียว การมีรักเดียวใจเดียวต่อคู่สมรสของตนเป็นค่านิยมที่รับมาจากตะวันตก ประเทศทางตะวันตกมีค่านิยมรักและซื่อสัตย์ต่อคนที่ตนเป็นสามีและภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายของตน ซึ่งค้านกับค่านิยมของสังคมไทยที่ชายไทยนิยมมีภรรยาหลายคนอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเดียวกัน

4. ไม่ยึดติดพรหมจรรย์สตรี เป็นลักษณะบุคลิกภาพภายในที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก บุรุษชาวยุโรปไม่ยึดติดพรหมจรรย์สตรี เลือกสตรีที่ความพึงพอใจและมีคุณสมบัติที่ดั่งามในด้านอื่นๆ มากกว่าความบริสุทธิ์ซึ่งเป็นแนวคิดที่ค้านกับค่านิยมเดิมของคนไทยที่สตรีไทยต้องรักษาวงศ์วงศ์ สตรีที่บริสุทธิ์เท่านั้นที่จะมีเกียรติเข้าพิธีแต่งงานตามประเพณีและไม่มีบุรุษชาวไทยคนใดปรารถนามีประเพณีแต่งงานกับสตรีที่เสียความบริสุทธิ์มาก่อน อีกทั้งครอบครัวชาวไทยมีค่านิยมยินดีต้อนรับลูกสะใภ้ที่เป็นสตรีที่บริสุทธิ์ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการได้เปิดแนวคิดใหม่ผ่านตัวละครในนวนิยายของท่าน โดยให้ตัวละครเอกฝ่ายชายยอมรับสตรีที่ไม่บริสุทธิ์ได้มีโอกาสมีประเพณีแต่งงาน ถ้าสตรีผู้นั้นมีคุณสมบัติเพียงพอ ดังที่ท่านได้ฝากแนวคิดผ่านตัวละครชายที่เป็นบิดาบุญธรรมของมุสณีในนวนิยายเรื่องมรสุมแห่งชีวิตว่า

“แล้วคุณพ่อจะให้นางเอกในบทประพันธ์ของคุณพ่อ มีผัวเป็นคนที่ยังงั้นหรือคะ?”

“เสียหายอะไร?”

“ลูกเคยได้ยินผู้ใหญ่พูดว่า ชายสามโบสถ์ หญิงสามผัว เขาไม่ให้คบ”

“นั่นหมายความว่าถึงลักษณะที่โหลไม่แน่นอน แต่ถ้าเป็นการจำเป็นหรือการตัดสินใจโดยมีเหตุผลก็ไม่เสียหายอะไร มีตัวอย่างผมไปที่ผู้หญิงมาได้ความสุขความเจริญอันแท้จริงเมื่อมีผัวคนที่ 3 ปัญหาเรื่องใครคบใครไม่คบก็สุดแต่ว่าใครจะมองในแง่ใด...”

(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. 2543 :154)

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ จะผ่านการมีสามีมากกว่าหนึ่งคน เช่น อัญชลีในเรื่องกุหลาบเมาะลำเลิง นางลักษณะในเรื่อง คีนสวรรค์-วันสวาทและยุพเยาว์ในเรื่อง ผจญชีวิตได้สูญเสียความบริสุทธิ์กับชายอื่นก่อนมีประเพณีการแต่งงาน และมุสณีในเรื่องมรสุมแห่งชีวิตและประพิมพ์พรรณในเรื่องห้วงรักเหวลึกได้มีประเพณีการแต่งงานกับสามีคนที่สามซึ่งค้านแนวคิดเดิมที่สังคมรังเกียจหญิงสามผัว พิไลลักษณ์ในเรื่องอาทิตย์อัสดงเคยมีสามีมาแล้วหนึ่งคน ได้มีโอกาสแต่งงานใหม่กับขวัญไชยและหลังแต่งงานได้กระทำผิดมีชู้กับชายอื่นเมื่อสำนึกผิดสามารถกลับตัวกลับใจได้ ขวัญไชยให้อภัยความผิดที่มีชู้ได้ พิไลลักษณ์ก็แก้ตัวด้วยการเป็นภรรยาที่ดีของขวัญไชย สิ่งเหล่านี้เป็นการเปิดแนวคิดใหม่เรื่องการไม่ยึดติดพรหมจรรย์ของสตรี เปิดโอกาสให้สตรีที่กระทำผิดพลาดมาแล้วมีโอกาสตั้งต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง

บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายหญิง 10 ตัว จะมีบุคลิกภาพภายในที่เป็นลักษณะเด่น คือ

1. ความเป็นกุลสตรี ตัวละครเอกฝ่ายหญิงจะมีความเป็นกุลสตรีไทยคือ มีกิริยาวาจางดงาม อันเป็นเสน่ห์ของหญิงไทยและรักศักดิ์ศรีของสตรี

2. มีคุณธรรม ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีคุณธรรมเช่นเดียวกับตัวละครเอกฝ่ายชาย เช่น ความเป็นชาตินิยม รักชาติ มีความกตัญญู เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา มีเมตตากรุณา มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ อันเป็นค่านิยมพื้นฐานของสังคมไทย

3. รักเดียวใจเดียว การมีรักเดียวใจเดียวเป็นเอกลักษณ์ของสตรีไทย ตัวละครเอกฝ่ายหญิงแม้ว่าจะเคยผิดหวังเรื่องความรักมาก่อนแต่เมื่อได้มีประเพณีการแต่งงานกับชายใดแล้วก็จะรักและซื่อสัตย์ต่อชายนั่นแม้ว่าตัวละครเอกหญิงบางตัวจะหลงผิดมีชู้แต่เมื่อสำนึกได้ว่าตัวเองมีสามีดีก็กลับตัวกลับใจมารักและซื่อตรงกับสามียิ่งกว่าเดิมเพื่อชดเชยการกระทำผิดของตนเอง

4. ยังติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา เนื่องจากผู้ประพันธ์ได้มีเจตนาให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของท่านมีบุคลิกภาพซับซ้อน จึงมีความเหมือนบุคลุคนจริง มีพฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านไม่ดี ตัวละครเอกหญิงในภาพรวมจึงติดอยู่ในห้วงกิเลสตัณหา มีรัก โลภ โกรธ และหลง

บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกฝ่ายชาย และตัวละครเอกฝ่ายหญิงจะเป็นภาพที่ทำให้เรามองเห็นอุดมการณ์ของสังคมยุคนั้นว่า มีความต้องการให้บุคคลในชาติไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงก็ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นพลเมืองดี มีการศึกษาดีและมีศีลธรรมจรรยาบรรณดีพร้อมที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เป็นอารยะทันสมัยตามนโยบายการสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นวนิยายของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ นอกจากจะประพันธ์ขึ้นเพื่อความบันเทิงใจแล้วยังมีเจตนาที่จะสร้างภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่มีคุณสมบัติ ความเป็นมนุษย์ที่ดีให้เป็นแบบอย่าง ความประพฤติที่ดีงามเพื่อให้บุคคลในชาติได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นสากลตามแบบอย่างอารยประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2520). *วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตรลดา สุวัติกุล. (2518). *การสอนมโนทัศน์และหลักเกณฑ์จากวรรณกรรมไทยร่วมสมัยเรื่อง "เขาชื่อกานต์" ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ชัตสุณี สินธุสิทธิ์. (2532). *วรรณคดีศึกษา โครงการตำราอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. (2546 *บันทึกการสัมมนาของจอมพล ป.พิบูลสงครามกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล พิตประยูร. (2541). *การวิเคราะห์นวนิยายแนวชีวิตของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ*. วิทยานิพนธ์ อ.ม.(ภาษาไทย). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร
- ประอรรัตน์ บุรณมาตร์. (2523). *วิเคราะห์บทละครประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการ*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2528). *คำนิยมในสำนวนไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2532). *การอ่านนวนิยาย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา บุญสม. (2535). *บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2541). *กุหลาบเมาะสำเลิง*. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด
- _____. (2543). *คืนสวรรค์วันสวาท*. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.
- _____. (2542). *บัลลังก์เชียงรุ่ง*. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.
- _____. (2543). *ผจญชีวิต*. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.
- _____. (2542). *ฟากฟ้าสาละวิน*. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.
- _____. (2543). *มรสุมชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาการ.
- _____. (2510). *สวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า*. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร : สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาการ.
- _____. (2506). *ห้วงรักเหวลึก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร : สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาการ.
- วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2543). *อาทิตย์อัสดง*. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2531). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิภา กงกะนันท. (2533). *วรรณคดีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิมลมาศ ปฤษฎากุล. (2542). *การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ.2475 - 2488*.

ปริญญา นิพนธ์ อ.ม.(ภาษาไทย). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ถ่ายเอกสาร.

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. (2534). *การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัดสำเนา.

ศุภร จารุวรรณ. (2541). *ลักษณะแบบฉบับของตัวละครในนวนิยายพาฝันระหว่างปีพุทธศักราช 2480 - 2516*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2534). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางเขน.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสรัดนา เทียงตรง
ภูมิลำเนาเดิม	กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	72 / 20 หมู่บ้านอ่างทองธานี เทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
ผลงานดีเด่น	
พ.ศ. 2537	ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ "ครูภาษาไทยดีเด่น" จากคุรุสภา
พ.ศ. 2538	ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ "ครูภาษาไทยดีเด่น" จากจังหวัดอ่างทอง
พ.ศ. 2545	ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ "พัฒนาทักษะการสอนดีเด่น" จากชมรมส่งเสริมและ พัฒนาสังคมไทย
พ.ศ. 2546	ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ "ผู้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูดีเด่น" จากชมรม ส่งเสริมและพัฒนาสังคมไทย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสตรีวรนาถ
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นต้น วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2524	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร